

160534

CAMEL Derecelendirme Sistemine Göre
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na Devredilen ve
Devredilmeyen Bankaların Karşılaştırmalı Analizi

Ersan ERSOY

Yüksek Lisans Tezi

Ekim 2011

CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE TASARRUF MEVDUATI
SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN VE DEVREDİLMİYEN BANKALARIN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Ersan ERSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Nurhan AYDIN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kasım 2002

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

CAMEL Derecelendirme Sistemi'ne Göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na Devredilen ve Devredilmeyen Bankalarının Karşılaştırmalı Analizi

Ersan ERSOY

İşletme Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kasım 2002

Danışman : Prof. Dr. Nurhan AYDIN

Türkiye'de son yıllarda çok sayıda banka Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir. Bu bankaların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmesi, finansal sistemde geçici dalgalanmalar yarattığı gibi, krizlerin yaşanmasına ve derinleşmesine de neden olmuştur.

Bankacılık sisteminin güçlü ve istikrarlı bir yapıya kavuşabilmesi, etkin bir risk yönetimi ile bankacılıkta gözetim ve denetimi gerekli kılmaktadır.

Bu çalışmada; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen özel sermayeli ticaret bankalarının; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmeden ve yaşanan krizlerden önce nasıl bir finansal yapıya sahip oldukları, performansları ve risklilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmış ve bu bankalar Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmeyen özel sermayeli ticaret bankaları ile karşılaştırılmıştır.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen özel sermayeli ticaret bankalarının inceleme dönemi içinde (1997-2001), Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmeden ve yaşanan krizlerden önce, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmeyen özel sermayeli ticaret bankalarına göre genel olarak kötü bir performans gösterdikleri, finansal yapılarında çok ciddi problemlerin olduğu ve yüksek risk taşıdıkları tespit edilmiştir. Özellikle likidite riskinin daha yüksek olduğu ve bu riski absorbe edebilecek yeterli özkaynağa sahip olmadıkları ortaya konulmuştur. Ayrıca risk yönetimi ve yapılan gözetim ve denetim faaliyetlerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

TMSF (The Deposit Insurance Fund) have taken over many banks in Turkey in the last few years. Taking over of these banks to TMSF has created transient vibration in financial system, which has caused crisis and its deepening.

To obtain a strong and stable structure of banking system requires efficient risk management with regular supervision in banking.

In this study, it is tried to determine and indicate risk level, performance and financial structure of overturned private commercial banks to TMSF before they are turned over to TMSF and before existed crisis. And they have been compared with private commercial banks not turned over to TMSF.

Between 1997-2001 assessment and evaluation period of private commercial banks turned over to TMSF and before over turning to TMSF and existed crisis in comparison with private commercial banks which have not been turned over to TMSF have generally shown a bad performance, serious problem in their financial structure and carried a high risk. Especially, it has been determined that they have had high liquidity risk and they have not had sufficient equity capital to absorb this risk. In addition, it is concluded that risk management and carried out supervisory activity have not been sufficient.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ersan ERSOY'un "CAMEL Derecelendirme Sistemine Göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na Devredilen ve Devredilmeyen Bankaların Karşılaştırmalı Analizi" başlıklı tezi **6 Kasım 2002** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **İşletme (Finansman) Anabilim Dalında**, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Nurhan AYDIN

Üye : Doç.Dr.Mustafa ÖZER

Üye : Yrd.Doç.Dr.Mehmet BAŞAR

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKACILIKTA RİSK

1. RİSK VE BANKACILIKTA RİSK KAVRAMI	3
2. BANKACILIKTA KARŞILAŞILAN RİSKLER.....	4
2.1. Kredi Riski.....	4
2.2. Likidite Riski	5
2.3. Faiz Oranı Riski	5
2.4. Kur Riski.....	7
2.5. Diğer Riskler	7
2.5.1. Piyasa Riski.....	8
2.5.2. Operasyonel Risk	8
2.5.3. Ülke ve Transfer Riski	8
2.5.4. Yasal Risk	8
2.5.5. İtibar Riski.....	9
2.5.6. Hisse Senedi Fiyat Değişim Riski.....	9
2.5.7. Aracılık Sözleşmelerinde Pozisyon Riski	9
2.5.8. Takas, Teslim Riski.....	10
2.5.9. Karşı Taraf Riski.....	10
2.5.10. Yoğunlaşma Riski.....	10
3. RİSK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ VE AMACI	11
4. BANKACILIKTA RİSKLERİN YÖNETİMİ VE ÖLÇME YÖNTEMLERİ ...	12
4.1. Kredi Riskinin Yönetimi.....	13
4.1.1. Aktif Politikalar	13
4.1.1.1. Riskin yansıtılması	13
4.1.1.2. Risk tutarının küçültülmesi yoluyla çeşitlendirilmesi.....	13
4.1.1.3. Riskin sınırlandırılması	13
4.1.1.4. Riskin farklılaştırılması (nitelik olarak çeşitlendirilmesi)..	14
4.1.2. Pasif Politikalar.....	14
4.2. Likidite Riskinin Yönetimi ve Ölçme Yöntemleri.....	15
4.2.1. Stok Yaklaşımı	15

4.2.2. Akış Yaklaşımı	16
4.2.3. Likidite Farkı Analizi	16
4.3. Faiz Oranı Riskinin Yönetimi ve Ölçme Yöntemleri.....	17
4.3.1. Faiz Oranı Farkı, Boşluk Analizi (GAP Analysis).....	17
4.3.2. Efektif Vade, Süre Analizi (Duration Analysis).....	18
4.3.3. Faiz Esneklikleri Yaklaşımı	19
4.3.4. Oran Karışım Analizi	20
4.3.5. Simülasyon ve Parametrik Yöntemler	20
4.3.5.1. Beklenmeyen kayıp ve VaR (Value at Risk)	21
4.3.5.2. Stres testleri.....	23
4.4. Kur Riskinin Yönetimi	23
4.5. Riskten Korunmada Türev Ürünlerinin Kullanılması.....	24
5. BANKALARDA RİSK YÖNETİM SÜRECİ.....	25
5.1. Risklerin Belirlenmesi.....	25
5.2. Risklerin Ölçülmesi-Değerlendirilmesi	26
5.3. Risk Yönetimi Kararlarının Uygulanması.....	27
5.4. Risk Yönetimi Politikası Sonuçlarının Kontrolü ve Raporlanması.....	28
6. BASEL KOMİTE'NİN RİSK YÖNETİMİ KONUSUNDA ÇALIŞMALARI	28
6.1. Asgari Sermaye Yeterliliğine İlişkin Çalışmalar.....	29
6.2. İç Denetim Sistemlerine İlişkin Çalışmalar	30
6.3. Bankacılıkta Gözetim ve Denetime İlişkin Çalışmalar	31
6.4. Diğer Çalışmalar	33
7. BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU'NUN RİSK YÖNETİMİ KONUSUNDA ÇALIŞMALARI	34

İKİNCİ BÖLÜM

CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİ

1. CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİ VE KULLANIM ŞEKLİ.....	37
1.1. Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	40
1.1.1. Sermaye Yeterliliği Derecelendirilmesinde Aktif Kalitesinin Getirdiği Sınırlamalar	41
1.1.2. Sermaye Yeterliliği Derecelendirilmesinde Özkaynak Yeterliliğini Belirleyen Faktörler.....	42
1.1.3. Sermaye Yeterliliği Derecelerinin Anlamları.....	42
1.2. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	43

1.2.1. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği.....	44
1.3. Yönetim Performansının Derecelendirilmesi	45
1.3.1. Banka Yöneticilerinin Performansının Değerlendirilmesinde Kullanılan Kriterler.....	45
1.3.2. Yönetim Performansının Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği.....	47
1.4. Karlılığın Derecelendirilmesi	48
1.4.1. Karlılığın Niteliksel Analizinde Kullanılan Kriterler.....	49
1.4.2. Karlılığın Niceliksel Analizi	49
1.4.3. Karlılık Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği.....	50
1.5. Likiditenin Derecelendirilmesi.....	52
1.5.1. Likidite Analizinde İncelenmesi Gereken Faktörler	53
1.5.2. Likidite Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği.....	53
1.6. CAMEL Bileşik Derecelendirmesi.....	55
1.6.1. Bileşik Derecenin Hesaplanması	56
1.6.2. Denetimcilerin Bileşik Derecelendirme İle İlgili Sahip Olabilecekleri Esneklikler	56
1.6.3. Bileşik Derecelendirmede Kullanılan Skala ve İçeriği	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINDA KULLANILAN FAKTÖRLER

1. SERMAYE YETERLİLİĞİNİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER.....	59
1.1. Risk-Aktif Rasyosu (Özkaynaklar / Riskli Aktifler).....	63
1.2. Aktif ve Sermayenin Büyüme Hızı	65
1.3. Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar.....	65
2. AKTİF KALİTESİNİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER.....	66
2.1. Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar	66
2.2. Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı / Toplam Aktifler	66
2.3. D.İ.B.S. / Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı Diğer Menkul Kıymetler / Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı.....	69

2.4. Yabancı Para Aktifler / Yabancı Para Pasifler	70
2.5. Takipteki Krediler / Toplam Krediler	72
2.6. Toplam Krediler / Toplam Aktifler	73
2.7. Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	74
3. KARLILIĞIN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER.....	75
3.1. Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Aktifler	77
3.2. Toplam Gelirler / Toplam Giderler	77
3.3. Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	77
3.4. Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	78
3.5. Takipteki Alacaklar Provizyonu / Toplam Krediler	78
4. LİKİDİTENİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER.....	79
4.1. Likit Aktifler / Toplam Aktifler	81
4.2. Yabancı Para Likit Aktifler / Yabancı Para Pasifler.....	81
4.3. Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	81
4.4. Vadesiz ve Kısa Vadeli Aktifler / Vadesiz ve Kısa Vadeli Pasifler	81
4.5. Kredi / Mevduat	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

1. ÇALIŞMANIN AMACI.....	84
2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE VERİ YAPISI.....	84
3. ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE DERECELENDİRİLMESİ	86
3.1. Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	87
3.1.1. Adabank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	90
3.1.2. Akbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	90
3.1.3. Alternatif Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	91
3.1.4. Anadolubank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	91
3.1.5. B. Körfezbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	92
3.1.6. Denizbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	92

3.1.7. Fiba Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	92
3.1.8. Finans Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	93
3.1.9. Koçbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	93
3.1.10. MNG Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	94
3.1.11. Oyak Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin	94
3.1.12. Pamukbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	95
3.1.13. Şekerbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	95
3.1.14. Tekstil Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	96
3.1.15. Turkish Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	96
3.1.16. Dışbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	97
3.1.17. T. Ekonomi Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	97
3.1.18. T. Garanti Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	97
3.1.19. T. İmar Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi ...	98
3.1.20. T. İş Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	98
3.1.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	99
3.1.22. Bank Ekspres'in Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	99
3.1.23. Bankapital'in Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	100
3.1.24. Bayındırbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	100
3.1.25. Demirbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	101
3.1.26. Egebank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	101
3.1.27. EGS Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	101
3.1.28. Esbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	102
3.1.29. Etibank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	102
3.1.30. İktisat Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi ...	103
3.1.31. İnterbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	103
3.1.32. Kentbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	104
3.1.33. Sümerbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	104
3.1.34. Sitebank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	105
3.1.35. Tarişbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	105
3.1.36. Türkbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	106
3.1.37. Toprakbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi	106
3.1.38. Yaşarbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	107
3.1.39. Yurtbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi.....	107
3.2. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	109
3.2.1. Adabank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	111
3.2.2. Akbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	112
3.2.3. Alternatif Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	112
3.2.4. Anadolubank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	113
3.2.5. B. Körfezbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	113
3.2.6. Denizbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	114
3.2.7. Fiba Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	115
3.2.8. Finans Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	115
3.2.9. Koçbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	116
3.2.10. MNG Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	116

3.2.11. Oyak Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	117
3.2.12. Pamukbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	118
3.2.13. Şekerbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	118
3.2.14. Tekstil Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	119
3.2.15. Turkish Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	119
3.2.16. Dışbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	120
3.2.17. T. Ekonomi Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	120
3.2.18. T. Garanti Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	121
3.2.19. T. İmar Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	122
3.2.20. T. İş Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	122
3.2.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.	123
3.2.22. Bank Ekspres'in Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	124
3.2.23. Bankapital'in Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	124
3.2.24. Bayındırbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	125
3.2.25. Demirbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	125
3.2.26. Egebank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	126
3.2.27. EGS Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	127
3.2.28. Esbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	127
3.2.29. Etibank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	128
3.2.30. İktisat Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	128
3.2.31. İnterbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	129
3.2.32. Kentbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	129
3.2.33. Sümerbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	130
3.2.34. Sitebank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	131
3.2.35. Tarışbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	131
3.2.36. Türkbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi	132
3.2.37. Toprakbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	132
3.2.38. Yaşarbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	133
3.2.39. Yurtbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi.....	134
3.3. Karlılığın Derecelendirilmesi	136
3.3.1. Karlılığın Derecelendirilmesinde Niteliksel Analiz	136
3.3.2. Karlılığın Derecelendirilmesinde Niceliksel Analiz.....	137
3.3.3. Büyük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi.....	138
3.3.3.1. Akbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	139
3.3.3.2. Pamukbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	140
3.3.3.3. T. Garanti Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi.....	140
3.3.3.4. T. İş Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi	141
3.3.3.5. Yapı ve Kredi Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi.	141
3.3.4. Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi	142
3.3.4.1. B. Körfezbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	144
3.3.4.2. Finans Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi	145
3.3.4.3. Koçbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	145
3.3.4.4. Dışbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	146
3.3.4.5. T. Ekonomi Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi	146
3.3.4.6. T. İmar Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi	147

3.3.4.7. Demirbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	148
3.3.4.8. Egebank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	148
3.3.4.9. Esbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	149
3.3.4.10. Etibank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	149
3.3.4.11. İktisat Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi.....	150
3.3.4.12. İnterbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	150
3.3.4.13. Kentbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	151
3.3.4.14. Türkbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	151
3.3.4.15. Toprakbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	152
3.3.4.16. Yaşarbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	152
3.3.5. Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi	153
3.3.5.1. Adabank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	155
3.3.5.2. Alternatif Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	156
3.3.5.3. Anadolubank'ın karlılığının derecelendirilmesi	156
3.3.5.4. Denizbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	157
3.3.5.5. Fiba Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	157
3.3.5.6. MNG Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	158
3.3.5.7. Oyak Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi	158
3.3.5.8. Şekerbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	159
3.3.5.9. Tekstil Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi.....	159
3.3.5.10. Turkish Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	160
3.3.5.11. Bank Ekspres'in karlılığının derecelendirilmesi.....	160
3.3.5.12. Bankapital'in karlılığının derecelendirilmesi.....	161
3.3.5.13. Bayındırbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	161
3.3.5.14. EGS Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	162
3.3.5.15. Sümerbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	162
3.3.5.16. Sitebank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	163
3.3.5.17. Tarişbank'ın karlılığının derecelendirilmesi	163
3.3.5.18. Yurtbank'ın karlılığının derecelendirilmesi.....	164
3.4. Likiditenin Derecelendirilmesi.....	166
3.4.1. Adabank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	167
3.4.2. Akbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	167
3.4.3. Alternatif Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	168
3.4.4. Anadolubank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	168
3.4.5. B. Körfezbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	168
3.4.6. Denizbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	169
3.4.7. Fiba Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	169
3.4.8. Finans Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	170
3.4.9. Koçbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	170
3.4.10. MNG Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	171
3.4.11. Oyak Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	171
3.4.12. Pamukbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	172
3.4.13. Şekerbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	172
3.4.14. Tekstil Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	173
3.4.15. Turkish Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	173

3.4.16. Dışbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	174
3.4.17. T. Ekonomi Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	174
3.4.18. T. Garanti Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	175
3.4.19. T. İmar Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	175
3.4.20. T. İş Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	176
3.4.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	176
3.4.22. Bank Ekspres'in Likiditesinin Derecelendirilmesi	177
3.4.23. Bankapital'in Likiditesinin Derecelendirilmesi	177
3.4.24. Bayındırbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	178
3.4.25. Demirbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	178
3.4.26. Egebank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	179
3.4.27. EGS Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	179
3.4.28. Esbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	180
3.4.29. Etibank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	180
3.4.30. İktisat Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi	181
3.4.31. İnterbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	181
3.4.32. Kentbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	182
3.4.33. Sümerbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	182
3.4.34. Sitebank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	183
3.4.35. Tarişbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	183
3.4.36. Türkbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	184
3.4.37. Toprakbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi.....	184
3.4.38. Yaşarbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	185
3.4.39. Yurtbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi	185
3.5. Camel Bileşik Derecelendirme Sonuçları.....	186
4. ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TMSF'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL BİLEŞİK DERECE SİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI.....	188
4.1. Sermaye Yeterliliğinin Karşılaştırılması.....	190
4.2. Aktif Kalitesinin Karşılaştırılması.....	190
4.3. Karlılığın Karşılaştırılması	191
4.4. Likiditenin Karşılaştırılması	192
4.5. CAMEL Bileşik Derecelerinin Karşılaştırılması.....	193
SONUÇ.....	196
KAYNAKLAR.....	198

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Risk- Aktif Rasyosunun Alabileceği Dereceler	41
Tablo 2: Aktif Kalitesi İle İlgili Sınırlayıcı Faktörler	41
Tablo 3: Aktiflerin Sınıflandırılması ve Ağırlıklandırılması	43
Tablo 4: Aktif Kalitesinin Yapısal Yeterliliği	45
Tablo 5 : Yönetim Yeterliliği Dereceleri	48
Tablo 6: Karlılık Dereceleri	52
Tablo 7: Likidite Dereceleri	55
Tablo 8: CAMEL Bileşik Dereceleri.....	55
Tablo 9: CAMEL Bileşik Derecelerin Yorumu	56
Tablo 10: Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Sektör Ortalamaları	88
Tablo 11: Risk-Aktif Rasyosuna Göre Sermaye Yeterliliği Dereceleri.....	89
Tablo 12: Risk-Aktif Rasyosu ve Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Sermaye Yeterliliği Dereceleri	108
Tablo 13: Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Faktörlerin Sektör Ortalamaları.....	109
Tablo 14: Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar Rasyosuna Göre Aktif Kalitesi Dereceleri	110
Tablo15 : Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar Rasyosuna ve Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Aktif Kalitesi Dereceleri	135
Tablo 16: Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Bankalar	136
Tablo 17: Büyük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları.....	138
Tablo 18 : ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri	139
Tablo 19 : Büyük Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları.....	139
Tablo 20 : Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları	142
Tablo 21: ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri	143
Tablo 22 : Orta Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları.....	144
Tablo 23 : Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları	153
Tablo 24: ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri	154
Tablo 25 : Küçük Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları.....	155
Tablo 26: (ROA) İle Niteliksel Ve Niceliksel Analiz Sonucuna Göre Karlılık Dereceleri	165
Tablo 27: Likiditenin Derecelendirilmesinde Kullanılan Sektör Ortalamaları	166
Tablo 28: Likidite Dereceleri	186
Tablo 29: Özel Sermayeli Ticaret Bankaları İle TMSF'na Devredilen Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Dereceleri.....	187
Tablo 30: Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Derecesi.....	188
Tablo 31: TMSF'na Devredilen Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Derecesi.....	189
Tablo 32 : ÖSTB İle TMSF'na Devredilen ÖSTB'nın CAMEL Bileşik Derecesi.....	189

GİRİŞ

Bankalar ekonomik kalkınmada çok önemli bir role sahiptir. Bilindiği gibi, bankaların en önemli fonksiyonu finansal aracılıktır. Bankalar bu fonksiyonu yerine getirirken, tasarrufları harekete geçirerek yatırıma dönüştürürler.

Bankaların sermaye piyasalarında faaliyet göstermeleri ve finansal sistem içerisindeki ağırlıkları göz önüne alındığında, ekonomideki önemleri daha da artmaktadır.

Türk finansal sisteminde bankalar büyük bir ağırlığa sahiptir ve bankacılık sisteminde ortaya çıkan olumsuz bir gelişme, tüm ekonomiye zarar vermekte, krizlere neden olabilmektedir.

Güçlü ve istikrarlı bir ekonomi için, güçlü ve istikrarlı bir bankacılık sistemine ihtiyaç vardır. Bankacılık sisteminin finansal yapısının sağlamlığı ve aldığı risklerin boyutu, ekonominin sağlıklı ve istikrarlı olabilmesinde bire bir etkilidir. Bu nedenle bankacılık sisteminin finansal yapısının sağlamlığı ve sürekliliği, etkin bir risk yönetimi ile denetim ve gözetimi gerekli kılmaktadır.

Bilindiği gibi, Türkiye’de çok sayıda banka TMSF’na (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu) devredilmiştir. Bu bankaların TMSF’na devir süreci, finansal sistemde geçici dalgalanmalar yarattığı gibi, krizlerin yaşanmasına ve derinleşmesine de neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte risk yönetimi ve bankacılıkta denetim ve gözetim tekrar tartışılmaya başlanmıştır.

Bu bankaların TMSF’na devri esas itibarıyla, taşıdıkları risklerden ve finansal yapılarındaki sorunlardan kaynaklanmaktadır. Yapılan çalışmada; TMSF’na devredilen ÖSTB’nin (Özel Sermayeli Ticaret Bankaları), devredilmeden önceki finansal yapıları, performansları ve risklilik düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmış, nasıl bir yapıyla kriz

ve TMSF'na devredilme sürecine girdikleri tespit edilmiş ve bu, TMSF'na devredilmeyen ÖSTB ile karşılaştırılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, risk ve bankacılıkta risk kavramı tanımlanmış, bankaların karşı karşıya kaldıkları risklerin neler olduğu açıklanmış, risk yönetiminin amacı, önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır. Bankacılıkta karşılaşılan risklerin yönetimi ve ölçme yöntemleri de belirtildikten sonra risk yönetim süreci açıklanmaya çalışılmış, ayrıca Basel Komite ve BDDK'nın (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) risk yönetimi konusunda yaptığı çalışmalara değinilmiştir.

İkinci bölümde, yapılan çalışmada kullanılan, bankaların sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, yönetim performansı, karlılık ve likidite yeterliliğinin derecelendirildiği ve bunlardan bileşik, tek bir sonucun çıkarıldığı CAMEL Derecelendirme Sistemi tanımlanmış ve bu sistemin nasıl kullanılacağı açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB'nın, CAMEL Derecelendirme Sistemi'ne göre karşılaştırılmasında kullanılan faktörlere yer verilmiş ve bunlara ilişkin açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likiditenin bankalar için önemi vurgulanmıştır.

Dördüncü bölümde ise, Türkiye'de 1997 ile 2001 yılları arasında faaliyette bulunan ÖSTB ile aynı yıllar arasında TMSF'na devredilen ÖSTB'ı, CAMEL Derecelendirme Sistemi'ne göre derecelendirilerek karşılaştırma yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BANKACILIKTA RİSK

1. RİSK VE BANKACILIKTA RİSK KAVRAMI

Risk, beklenen getirinin gerçekleşen getiriden sapma olasılığıdır. Örneğin bir yatırımcının yapmış olduğu yatırımdan sağlayacağı getirinin, beklenen getirinin altına düşme olasılığı söz konusudur. İşte bu olasılık, yatırımcı açısından yapmış olduğu yatırımın riskini oluşturur. Bir menkul kıymetin gerçekleşen getirisi, beklenen, tahmin edilen getiriden ne kadar büyük farklılık veya sapma gösteriyorsa, söz konusu menkul kıymetin riskinin o kadar yüksek olduğu söylenebilir.

Risk kavramı ile, yapılan yatırımların getirilerinin tam olarak bilinmediği, buna karşılık söz konusu yatırımlarla ilgili alternatif getirilerin olasılık dağılımının bilindiği varsayılmaktadır. Kısaca, yatırımcılar risk varsayımı altında sonuçların gerçekleşme olasılıklarını tahmin edebilmektedirler.¹

Bir bankanın karşılaşılabileceği en büyük risk, aktiflerinin değer kaybetmesiyle özkaynaklarının azalması; sermaye yapısının zayıflamasıyla da piyasadaki güvenilirliğinin azalması ve büyümesinin sınırlanmasıdır. Bilindiği gibi bankalar finansal kaldıraçın yüksek olduğu kurumlardır ve dolayısıyla yabancı kaynaklar önemli bir risk unsuru olmaktadır. Bu kaynakların geri çekilmesi bankanın büyük sıkıntılar ile karşı karşıya kalmasına neden olabilmektedir. Bankanın faaliyetlerinde başarılı olabilmesi için risk unsurlarının neler olduğunun bilinmesi, bunların ölçülmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Bankaların ekonomideki yeri ve birkaç bankanın zor bir süreç içine girmesinin tüm bankacılık sistemini, hatta tüm ekonomiyi sarsabilmesi göz önüne alındığında, bu gerekliliğin önemi daha da artmaktadır.²

¹ Ali Ceylan, Turhan Korkmaz, **Borsada Uygulamalı Portföy Yönetimi** (Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 1995), s.27.

² Şenol Babuşçu, **Bankacılıkta Risk Derecelendirmesi (Rating) ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulanması** (1. Basım, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No : 94, 1997), s.60.

2. BANKACILIKTA KARŞILAŞILAN RİSKLER

Bankaların karşı karşıya kaldığı riskler, kredi riski, likidite riski, faiz oranı riski, kur riski ve diğer riskler olarak sınıflandırılabilir.

2.1. Kredi Riski

Kredi riski, en basit anlamıyla, bir bankanın kredi müşterisinin (borrower) ya da kendisiyle bir anlaşmaya taraf olanın (counterparty) anlaşma koşullarına uygun biçimde yükümlülüklerini karşılayamama olasılığıdır.³

Kredi riski doğal olarak kredi kayıplarına neden olur. Bu kayıplar, borçlu kurumun bankaya ödemekle sorumlu olduğu ama finansal yükümlülüğünü yerine getiremediği miktar ve teminatların nakde dönüştürülmesi sırasında ortaya çıkacak her türlü masraf olarak nitelendirilebilir.⁴ Bankalar kredi değerlendirme ve proje finansmanı konularıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan düzgün ve mükemmel olmayan bilgilerden kaynaklanan belirsizliklerle uğraşmak zorundadırlar. Bankalar bu yüzden, yetersiz bilgi veya diğer bir ifadeyle asimetric bilgi nedeniyle sonradan sorunlu hale gelebilecek bir kredi kararı verme riskine maruzdurlar. Bankalar ayrıca ahlaki riziko sorunu ile de karşı karşıya kalmaktadırlar, çünkü kredi müşterileri yüksek getiri imkanı sağlayan riskli işlere girme konusunda istekli olduklarından, riskin çoğu banka sahipleri ve kreditorler tarafından taşınır.⁵

Kredi riskinin en geniş ve en görünür kaynağı bankaların açtığı kredilerdir (kredi kullandırılan müşteriden, gerek kredinin ana parasının gerekse faizinin geri dönmemesi). Ancak bankalar gün geçtikçe krediler dışında da değişik finansal enstrümanlara ilişkin kredi riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin interbank işlemleri, kabuller, ticaret finansmanı, döviz işlemleri, swap işlemleri, bonolar, opsiyonlar, vadeli işlemler, garanti ve kefaletler.⁶

³ Melike Alparlan, "Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin İlkeler," *Bankacılar Dergisi*. Yıl:10, Sayı: 31, (Aralık 1999), s.115.

⁴ Kaan H. Aksel, "Kredi Risklerine Yönelik Ekonomik Sermayenin Hesaplama Metodları," *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:4, Sayı:22, (Ocak-Şubat2002), s.68.

⁵ Yusuf Kenan, "Finansal Sistemin Kırılganlığının Temel Sebepleri," *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:3, Sayı:18, (Mayıs-Haziran 2001), s.60.

⁶ Alparlan, a.g.e., s.115.

2.2. Likidite Riski

Likidite riski, bankaların yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirememesi olasılığı olarak tanımlanabilir.⁷ Bankalar çeşitli nedenlerle likidite yetersizliği ile karşı karşıya kalabilirler. Herhangi bir finansal aracın piyasa fiyatında meydana gelebilecek keskin bir düşüş, bu aracın kendini korumasına veya zarar eden bir pozisyonu kapamasına imkan vermeyebilir.⁸ Kullanılan kredilerin anapara ve/veya faizlerinin geri dönmemesi veya gecikme ile dönmesi sonucunda banka vadesi gelen ödemelerini zamanında yapamaz duruma düşebilir. Bazen olağanüstü durumlar nedeniyle açılan kredi limitleri veya vadesi gelen mevduat, beklenenden çok daha hızlı bir şekilde çekilmeye başlar ve banka bu çekilişleri ödemekte güçlükle karşılaşır. Bu güçlüğü duyan diğer müşteriler de korku ve panikle vadesi gelmeyen paralarını talep ederlerse banka daha önce kolaylıkla yararlanabildiği kredi olanaklarını da kullanamaz hale gelir. Böylece banka ödeme güçlüğü içine düşer.

Kredi, faiz oranı, kur ve hisse senedi fiyat değişim riskleri bankaların karlılığını tehdit eden risklerdir. Bu riskler artıp, zarara dönüştüğü zaman bankanın özkaynağı veya sermaye tabanı yetersiz hale gelecek ve borçlarını ödeyebilme açısından rezervleri azalmış olacaktır. Dolayısıyla karlılığa yönelik riskler, bir anlamda likiditeyi tehdit eder hale gelecektir. Bu nedenle karlılığa yönelik riskler de, likiditeyi etkileyen adeta onun türevi riskler olarak nitelendirilebilir.

Bankalar kısa vadeli, çoğunlukla küçük tutarlarda fonları toplayıp daha uzun vadeli ve daha büyük tutarlarda plase ederler. Böylece paraya vade ve miktar dönüşüm fonksiyonu kazandırır. Bu nedenle aktiflerin vadeleri, pasiflerin vadelerinden daha uzundur. Yani bankalarda aktif/pasif vade uyumsuzluğu vardır. Burada önemli olan vade uyumsuzluğunu yüksek düzeylere çıkarmamaktır.⁹

2.3. Faiz Oranı Riski

Faiz oranı riski, faiz oranlarında meydana gelebilecek değişimler veya beklenmeyen dalgalanmalar nedeniyle, bankaların nakit akımlarında, gelir ve

⁷ Babuşçu, a.g.e., s.62.

⁸ Emre Alkin, Tuğrul Savaş ve Vedat Akman, **Bankalarda Risk Yönetimine Giriş** (İstanbul: Çetin Matbaacılık, 2001), s.113.

⁹ Hasan Kaval, **Bankalarda Risk Yönetimi** (Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2000), s.310.

giderlerinde değişikliklerin ortaya çıkma olasılığı olarak tanımlanabilir.¹⁰ Genelde faiz oranı riski beş değişik şekilde ortaya çıkabilmektedir;

- i. Faize hassas (1 yıl ve daha az vadeli) aktif ve pasifin fiyatlarında meydana gelen değişiklikleri ve dolayısıyla da net kar marjındaki dalgalanmaları ifade eden “Gelir Riski”dir. Gelir riski sadece faize hassas olan bilanço kalemleri için söz konusudur. Bu faktör özellikle Türk bankaları için çok önemlidir. Çünkü hemen hemen tüm bankalar ekonomideki belirsizlik nedeniyle kısa vadeye yönelmekte, bu da onların faize hassas olan bilanço kalemlerinin miktarını artırmaktadır.
- ii. Faiz dalgalanmaları faize hassas olan aktif ve pasiflerin getirilerini etkilerken, faize hassas olmayan ya da sabit getirili bilanço kalemlerinin de fiyatlarında oynamalara neden olmaktadır. Bu da bankaların net bugünkü değerlerini etkilemekte ve dolaylı olarak sermaye yeterliliği oranlarında oynamalara neden olmaktadır. Bu durum ise bilançonun piyasa değerindeki değişiklikleri ifade eden “Fiyat Riski” olarak ortaya çıkmaktadır.
- iii. Vadeleri boyunca aktiflerden elde edilen gelirlerin farklı faiz oranlarından yeniden yatırıma dönüşmesi durumunda banka açısından ortaya çıkan risk “Yeniden Yatırım Riski” olarak adlandırılmaktadır.
- iv. Yüksek faizle verilen kredilerin faizlerin düşmesi nedeniyle vadesinden önce ödenmesi durumunda oluşan risk “Önceden Ödenme Riski” olarak adlandırılmaktadır. Bu risk tamamiyle bankanın aleyhine bir süreç doğurmaktadır.
- v. Faizlerde meydana gelen değişikliklerin aktif ve pasif kalemlerine aynı yön ve aynı ölçüde yansımaması halinde ortaya çıkan risk ise “Basis Risk” olarak adlandırılmaktadır.¹¹

¹⁰ İhsan Uğur Delikanlı, “Finansal Kıymetlerden Kaynaklanan Faiz Riski ve Sermaye Yeterliliği,” **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**. Yıl:2, Sayı:11, (Şubat-Mart 2000), s.6.

¹¹ Babuşçu, a.g.e., s.69.

2.4. Kur Riski

Kur riski, bir bankanın bilançosunun aktifinde ve pasifinde aynı tutarda ve cinsten yabancı para bulunmaması durumunda ortaya çıkar. Ulusal para, yabancı paralara göre değer kazanabilir veya kaybedebilir. Ulusal paranın yabancı paralar karşısında değer kazanması durumunda (1\$ = 400.000 T.L. iken 375.000 T.L.'ye inmesi) aktifte fazlası olan banka (yabancı para aktiflerin yabancı para pasiflerden fazla olması), aynı döviz için daha az ulusal para elde edeceği için zarar, pasifte fazlası olan banka (yabancı para aktiflerin yabancı para pasiflerden az olması) aynı borcunu daha az ulusal para ödeyerek kapatacağı için kar elde edebilir. Ulusal paranın değer yitirmesi (yani kurların yükselmesi) durumunda bunun tam tersi olacaktır.¹²

Kur riskine açık olunması nedeniyle, bankaların kurlarda ortaya çıkabilecek kestirilemeyen dalgalanmalar nedeniyle nakit akımlarında, gelir ve giderlerinde değişikliklerin ortaya çıkması ihtimali söz konusudur. Kurlardaki değişikliklerin, dövize bağlı sözleşmelerden kaynaklanan, henüz kazanılmamış ve henüz gerçekleşmemiş döviz cinsinden gelir ve giderler üzerindeki etkisi, bankaların gelecekteki karlılığı üzerinde de belirleyici olmaktadır. Ayrıca, döviz cinsinden varlıkların ve yükümlülüklerin ulusal paraya dönüştürüldükleri veya çevrildikleri döviz kurlarındaki belirsizlikler ile varlıklar fiili olarak satıldığında ya da yükümlülükler geri ödendiğinde kurlarda oluşabilecek belirsizlikler, bankaların maliyet yapısı ve rekabet güçlerini etkileyici unsurlar olarak da ön plana çıkmaktadır. Kur riskine açık olunmasından kaynaklanan tüm bu belirsizlikler ise, bankaların likidite kriziyle karşılaşmalarına kadar gidebilecek bir sürecin başlangıcını oluşturabilmektedir.¹³

2.5. Diğer Riskler

Bankaların faaliyetleri sırasında karşı karşıya kaldıkları diğer riskler; piyasa riski, operasyonel risk, ülke ve transfer riski, yasal risk, itibar riski, hisse senedi fiyat değişim riski, aracılık sözleşmelerinde pozisyon riski, takas, teslim riski, karşı taraf riski ve yoğunlaşma riskidir.

¹² Kaval, a.g.e., s.252.

¹³ İhsan Uğur Delikanlı, "Döviz Kuru Riski ve Sermaye Yeterliliği," *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:1, Sayı:6, (Nisan-Mayıs 1999), s.64.

2.5.1. Piyasa Riski

Piyasa riski; faiz oranı ve döviz kuru gibi piyasa fiyatlarındaki volatilitenin, piyasada meydana gelen beklenmeyen dalgalanmaların bankanın taşıdığı finansal varlık veya portföyündeki pozisyonun değerinin azalma riskidir.¹⁴

2.5.2. Operasyonel Risk

Bu risk daha ziyade raporlama ile muhasebe ve risk yönetimi ile iç denetimde yetersizlik, zarar ve beklenmedik durumlara göre hazırlanmış planlamada yetersizlikler, insan hatası veya yönetsel zaafiyet durumlarında oluşan kayıpları vurgulamaktadır.

2.5.3. Ülke ve Transfer Riski

Uluslararası kredi işlemlerinde krediyi alan kişi ya da kuruluş dışında ilgili ülkenin taşıdığı riskler de (kredi alanın ülkesindeki ekonomik, sosyal ve politik yapı) önem taşımaktadır. Ülke riski özellikle yabancı hükümetlere, kamu kurum ve kuruluşlarına verilen kredilerde önemlidir. Ülke riskinin bir uzantısı ise transfer riskidir. Bu riskler, ödünç alan tarafın yükümlülüğünün, ulusal para cinsinden tanımlanamadığı durumlarda yerine getirilememesinden kaynaklanmaktadır. Ülke kendi parasının diğer para birimlerine çevrilerek yurt dışına çıkarılmasına izin vermez. Fakat direkt muhatap hala ödemeye istekli ve ödeme gücüne sahiptir.

2.5.4. Yasal Risk

Bu risk yetersiz ya da yanlış yasal bilgi ve döküman nedeniyle alacakların değer kaybederek geri dönmesi ya da yükümlülüklerin beklenenin üzerinde gerçekleşmesi durumlarını ifade eder. Ayrıca mevcut yasalar banka ile ilgili yasal sorunların çözümünde yetersiz kalabilir ya da bir bankanın özel bir durumuna ait bir mahkeme kararı bankacılık sektörünü kısmen ya da tamamen olumsuz etkileyebilecek nitelikte olabilir. Ayrıca bankacılık ve diğer ticari işletmeler ile ilgili yasalar değişebilir. Bankalar özellikle yeni işlemlerin uygulanmasında ve bir işleme taraf olmaya ilişkin

¹⁴ H. Uğur Köylüoğlu, "Risk Yönetimi! Zaman Geçirmeden Neden? Nasıl?," *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:3, Sayı:17, (Mart-Nisan 2001), s.82.

yasal hakkın bulunmaması durumlarında doğabilecek yasal risklere karşı oldukça duyarlı davranırlar.

2.5.5. İtibar Riski

Bu risk bankanın faaliyetlerindeki başarısızlıklarından dolayı ya da mevcut yasal düzenlemelere uygun davranılmaması sonucu ortaya çıkar. Banka müşterilerinin ve piyasa katılımcıların güveninin kazanılması ve muhafaza edilmesi bankacılık için önemli olduğundan itibar riski bankaya önemli hasarlar verebilir.¹⁵

2.5.6. Hisse Senedi Fiyat Değişim Riski

Bankalar, bazen temettü ve sermaye kazancı sağlamak, bazen de likiditesi yüksek menkul kıymetlerde kalmak amacıyla hisse senetlerine yatırım yapmaktadırlar. Yatırım dönemi boyunca hisse senedi fiyatlarının yükselme olasılığı kadar düşme, dolayısıyla bankanın zarar etme olasılığı da vardır. İşte bu riske hisse senedi fiyat değişim riski denir.¹⁶

2.5.7. Aracılık Sözleşmelerinde Pozisyon Riski

Bankalar ve aracı kurumlar, en iyi gayret aracılığı, bakiyeyi yüklenim ve tümünü yüklenim olmak üzere üç farklı şekilde menkul kıymetlerin halka arzında aracılık yaparlar. En iyi gayret aracılığında banka veya aracı kurum satış süresi sonunda satılmayan menkul kıymetleri alma yükümlülüğü altına girmez. Satılmayanları ihraççıya veya onun bakiyeyi yüklenen aracısına iade eder. Tümünü yüklenim sözleşmesinde banka veya aracı kuruluş satış süresinin başlangıcında tüm hisse senetlerini almaktadır. Bakiyeyi yüklenim sözleşmesinde ise banka veya aracı kurum süresi içinde satılmayan menkul kıymetleri önceden belirlenmiş bir fiyatla almayı taahhüt etmektedir. Bu durumda banka kendi portföyünde henüz mevcut olmamakla birlikte, yakın bir zamanda, sözleşme fiyatı ile portföye girecek menkul kıymetlerin hem fiyat düşme, hem de ihraççısının kredibilite riskini taşıyor demektir.

¹⁵ Alkin, a.g.e., s.118.

¹⁶ Kaval, a.g.e., s.187.

2.5.8. Takas, Teslim Riski

Bankalar ve aracı kurumlar ileri bir tarihte teslim edilmek üzere (vadeli) menkul kıymet satın alabilir ve satabilirler. Bunu bir sözleşmeye de bağlayabilirler. Ancak önceden öngörülemeyen nedenler ile taraflardan birisi bu yükümlülüğünü zamanında (takas veya teslim tarihinde) yerine getirmeyebilir veya getiremeyebilir. Bu durumda, sözleşme konusu menkul kıymetin o günkü piyasa fiyatı ile sözleşme (takas) fiyatı arasında kurum için zarar ifade eden bir fark doğabilir.

2.5.9. Karşı Taraf Riski

Bir banka veya aracı kuruluşun,

- i. Menkul kıymeti teslim almadan bedelini ödemesi veya,
- ii. Bedelini tahsil etmediği halde menkul kıymeti teslim etmiş olması,
- iii. Sınır ötesi işlemlerde teslim ve ödeme arasında bir veya daha fazla gün geçiyor olması durumunda,

bankaya karşı taraf olanın herhangi bir nedenle karşı edimini yerine getirememe olasılığı nedeniyle banka veya aracı kuruluşun bir riski vardır. İşte buna karşı taraf riski denmektedir. Risk; işlemde bankaya karşı taraf olan kişi veya kurumun ekonomik durumunda meydana gelen olumsuz gelişme veya eğer karşı taraftan yeterli teminat alınmadan yapılmış ise, ve işlemin ifası onun zararına sonuçlanıyor ise ifadan kaçınması nedeniyle doğabilir.

2.5.10. Yoğunlaşma Riski

Bankanın alacağı (kredi veya başka şekillerde), sahip olduğu menkul kıymetler, iştirakler gibi plasmanlarının aynı kişi veya müşteri grubunda birikmesi neticesinde doğan risklere yoğunlaşma riski denmektedir.

Bankalar ve aracı kuruluşlar, fonlarını kredi şeklinde başka bir müşterisine kullandırabileceği gibi, o müşterinin ihraç ettiği tahvil, bono gibi borçlanma araçlarını satın almış olabilir. Yine aynı kişi veya gruba ait şirketlerin hisse senetlerini devamlı elde tutmak amacıyla (iştirak, bağlı ortaklık, bağlı menkul kıymet yatırımı gibi) da edinmiş olabilir. Böylece bankanın fonları aynı kişi veya grupta toplanmış ve bu tutar

sermaye tabanının önemli bir tutarını oluşturmaya başladığı zamanda yoğunlaşma riski başlamış olur.¹⁷

3. RISK YÖNETİMİNİN ÖNEMİ VE AMACI

Risk yönetimi, işletmenin kendisinin veya başka bir kuruluşun varlıklarını ve kazançlarını tehdit eden, tehlikeye sokan risklerin tanımlanması, ayırımı tabi tutulması, ölçülmesi ve ekonomik anlamda kontrol edilmesidir.

Türkiye’de 1980’lere kadar kısıtlı kambiyo rejiminin uygulanması nedeniyle risk algılaması, daha çok operasyonel riskler (yanlış işlemler, suistimaller v.b.’nden kaynaklanan riskler) üzerinde yoğunlaşmıştır. 1980’li yıllardan itibaren bankacılık sektöründe (ekonomideki liberalleşmeye paralel olarak) faizlerde, döviz kurlarında ve menkul kıymet fiyatlarında önemli ölçüde dalgalanmalar olmuştur. Bu gelişmeler, bankaları risk yönetim tekniklerini göz önünde bulundurmaya itmiştir.¹⁸

Finansal piyasalardaki küreselleşme, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne katılma konusundaki kararlılığı, BIS gibi uluslararası kurumlar tarafından önerilen yeni düzenlemeler de göz önüne alındığında, uluslararası piyasalar ile entegrasyonu kaçınılmaz olan Türk bankacılık sektöründe risk yönetimi kültür ve uygulamalarının yerleştirilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan, Kasım 2000’de bankacılık sektöründe yaşanan kriz, piyasa riski yönetimi uygulamalarının yerleşmesinin bankacılık sektörü için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Ayrıca; risklerin bağımsız bir grup tarafından ölçülmediği, farklı risklerin birbiriyle ilişkisinin göz ardı edildiği, piyasa fiyatlarında meydana gelebilecek yüksek dalgalanmaları yansıtan senaryo analizlerinin yapılmadığı bir ortamda, kontrol süreçlerinin de yetersiz olmasına bağlı olarak tek bir bankadaki problemin kısa bir zaman dilimi içinde nasıl tüm sektörü etkisi altına alabileceği görülürken, sektörün karşı karşıya olduğu piyasa riskinin boyutu da ortaya çıkmıştır.¹⁹

¹⁷ Aynı, s.299.

¹⁸ Faik Çelik ve Mehmet Behzat Ekinci, “Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği, Stratejik Bir Yaklaşım,” *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:4, Sayı:23, (Mart-Nisan 2002), s.17.

¹⁹ Cüneyt Sezgin ve Yasemin Tüzün, “Dünyada ve Türkiye’de Piyasa Riski Yönetimi Uygulamaları,” *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*. Yıl:3, Sayı:17, (Mart-Nisan 2001), s.74.

Risk yönetimi bankalar için stratejik bir konudur. Bankalar, güçlü risk yönetimi sayesinde bir yandan risklerini kontrol ederek kayıplarını azaltır, diğer yandan da riske ayarlı karlılık analizi ışığında daha karlı ürünlerle büyüyerek hissedara değer katarlar. Güçlü risk yönetimi olan bankalar aldıkları riskleri detaylı olarak inceler, olası krizlerde kayıplarını daha önceden belirler, bu kayıpları minimize etmek için önceden önlemler alır, aldıkları risk ile kazançları karşılaştırır ve riski almaya değip değmeyeceğini önceden değerlendirirler. Güçlü risk yönetimi olan bankalar, aldıkları risklerden olası kayıpları sermayeleri ile karşılaştırarak pozisyon limitleri belirlerler ve bu sayede risk özkaynaklar içine alınmış olur. Kısacası güçlü risk yönetimi hem bankanın aldığı riskleri iyi yönetmeyi hem de risk/kazanç dengesini iyi değerlendirip, sermayeyi en verimli şekilde yönetmeyi amaçlar.

Son yıllarda yaşanan finansal krizlerde pek çok banka döviz kuru, likidite darlığı ve aktif/pasif vade uyumsuzluğu riskinden dolayı çok büyük kayıplara uğramıştır. Bu bankaların riski ölçen modelleri olsaydı, olası krizlerde kayıplarının büyüklüğünü sayısal olarak bilir ve sermayeleri ile karşılaştırabilirdi.²⁰

Risk yönetiminin esas amacı, riski ortaya koymak ve bunu kontrol etmek için ölçülebilir hale getirmektir.²¹

Bankaların faaliyetleri sırasında karşılaştıkları riskler karlılıkları üzerinde de direkt bir etkiye sahip olurken, sermaye yeterliliği ve piyasa payları üzerinde de dolaylı bir etkiye sahiptirler. Banka bu risklerini iyi yönetebilirse karlılığını arttırabilecektir. Banka karının bir bölümünü sermayesine eklerse finansal yapısı güçlenerek bilançosunu ve piyasa payını arttırabilecektir. Eğer tersi olursa yani risklerini iyi yönetemez ise zarar edecek ve bu zarar sermayesinden düşeceği için bilançosu ve piyasa payı zaman içerisinde azalacaktır. Bu nedenle bankaların risk yönetimindeki amaçları; karlılık, sermaye yeterliliği ve piyasa payı olarak sıralanabilir.²²

4.BANKACILIKTA RİSKLERİN YÖNETİMİ VE ÖLÇME YÖNTEMLERİ

Bankacılıkta kredi riski, likidite riski, faiz oranı riski ve kur riskinin yönetimi ve bu riskleri ölçme yöntemleri ile riskten korunmada türev ürünlerinin kullanımı aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

²⁰ Köylüoğlu, a.g.e., s.80.

²¹ Çelik, a.g.e., s.17.

²² Alkin, a.g.e., s.134.

4.1. Kredi Riskinin Yönetimi

Kredi riskinin yönetiminde uygulanacak politikalar, aktif politikalar ve pasif politikalar olmak üzere iki aşamada incelenebilir.

4.1.1. Aktif Politikalar

Riskin doğmadan önlenmesini hedef alan, riskin zarara dönüşmesini engellemeye yönelik aktif politikalar şu şekilde sınıflandırılabilir.

4.1.1.1. Riskin yansıtılması

Kredi riskinin müşteriden alınarak başka bir süje üzerine aktarılmasıdır. Kredinin anapara veya faizinin ödenmediği durumlarda, bankanın zararını tazmin edecek bir teminatın alınması şeklinde olur. Banka herhangi bir olumsuz gelişme durumunda bu teminata başvurarak zararını tamamen veya kısmen telafi edecektir. Teminatlar kredi kullanan veya üçüncü bir kişi tarafından sağlanabilir.

4.1.1.2. Risk tutarının küçültülmesi yoluyla çeşitlendirilmesi

Aynı tutarda bir fonun bir veya bir kaç müşteriye kullandırılması yerine, daha fazla kişiye kullandırılarak, bir kredi müşterisi üzerindeki riskin azaltılması politikasıdır. Yani verilecek kredilere üst limit getirmek şeklinde uygulanan politikalarlardır. Bu politikanın arkasındaki hakim düşünce “çok sayıda ancak küçük miktarlardaki kredi kullandırımının batma riski, az sayıda ancak büyük miktarlardaki kredi kullandırımından daha küçüktür” şeklinde özetlenebilir.

4.1.1.3. Riskin sınırlandırılması

Yukarıda bahsedilen iki politika (riskin yansıtılması ve küçültülmesi) kredi alıcısı üzerinde yoğunlaşan politikalarlardır. Ancak riskin sınırlandırılması tek bir kredi üzerinde değil, krediler toplamı üzerinde yoğunlaşır ve bankanın verebileceği toplam kredilere üst sınırlar getirilir. Bu üst sınırlar toplam kredi tutarı üzerine olabileceği gibi, herhangi bir sektör, müşteri, müşteri grubu üzerine de olabilir. Esasen bu tür risk politikalarının izlenmesi yasal mevzuat ile de korunmakta, başka bir ifadeyle zorunlu olarak uygulanmaktadır. Türkiye’de 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile kredilere ilişkin sınırlamalar getirilmiştir.

4.1.1.4. Riskin farklılaştırılması (nitelik olarak çeşitlendirilmesi)

Risklerin miktar olarak değil de, nitelik olarak farklı gruplara yayılması veya farklılaştırılmasını esas alan politikalarlardır. Örneğin müşteri grupları; tüketiciler, küçük ticari, büyük ticari müşteriler, şirketler ve kurumsal yatırımcılar gibi müşteri grupları oluşturulursa ve pazarlama politikaları da bu gruplara uygun geliştirilerek, bunlara kullanabilecekleri kredilerin üst sınırı belirlenirse, otomatik olarak hem kredi risk sınırlaması, hem de risk farklılaştırılması yapılmış olacaktır. Risk farklılaştırılması, sadece müşteri grupları oluşturularak değil, toplam kredilerin hangi bölgelerde ne ölçülerde kullanılacağı, veya hangi sektörlere hangi oranlarda kredi kullanılacağı şeklindeki kararlarla da yerine getirilebilir. Başka bir farklılaştırma, vadeler itibarıyla yapılabilir. Toplam kredi hacminin kısa, orta ve uzun vade şeklinde miktar olarak bölünmesi, ekonomik konjoktüre ve faiz oranlarının değişim hızına göre bu miktarların yeniden düzenlenmesi, kredilerin donuk olmaktan çıkarılıp daha akıcı hale getirilmesi risk farklılaştırılması olarak nitelenir.

Risk farklılaştırılmasının arkasındaki düşünce Markowitz'in Menkul Kıymet Portföyü için geliştirdiği Portföy Teorisine dayanmaktadır. Bu teori kredi portföyü için de geçerlidir. Çünkü ne kadar iyi kredi yeterlilik analizi yapılırsa yapılsın, risk sıfırlanamaz. Ancak azaltmak için mümkün olduğunca farklı sektörlerle, farklı müşteri gruplarına toplam kredi hacmi yayılır ise, toplam risk azalacaktır.

4.1.2. Pasif Politikalar

Gerçekleşen riskin etkilerini karşılamaya yönelik politikalarlardır. Bankalar aktif politikaları ne kadar iyi uygularlarsa uygulamasınlar yine de risk taşırlar. İşte risk zarara dönüştüğü zaman, bankanın buna hazırlıklı olmasının sağlanması ve bu nedenle tasfiye zorunluluğuna düşmemesi için, aktif politikaların dışında bankanın kendini hazırlıklı tutmasına yönelik politikalar da vardır. Bunlar daha çok bankanın özkaynaklarının yeterli olması, zararları da karşılayacak esas ve ek sermayenin oluşturulması, banka dışı güvencelerin sağlanması şeklinde olur. Bu politikalar bankalar tarafından kendiliğinden kullanıldığı gibi, banka dışındaki gözetim birimleri tarafından da uygulanabilir. Bunun en iyi örneği Türkiye'de uygulanmakta olan "Sermaye Yeterlilik Rasyosu"dur. Bu standart rasyoya göre, bankalar toplam kredibilite risklerini ilgili tebliğdeki esaslara göre hazırlar ve Hazine Müsteşarlığı'na bildirirler. Bir bankanın

kredibilite risklerinin toplamını ifade eden, riske göre ağırlıklandırılmış aktifleri, gayrinakdi kredileri ve yükümlükleri toplamının %8'i, sermaye tabanını geçemez.²³

4.2. Likidite Riskinin Yönetimi ve Ölçme Yöntemleri

Likidite riskini yönetebilmek için bankanın önce likidite ihtiyacının doğru olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bilindiği gibi bilanço kalemlerinden bir kısmı bankanın kontrolü altında gelişirken bazıları da dışsal faktörlere göre gelişir. Bu iki tür kalem önce birbirinden ayrılmalı, sonra da kontrol edilemeyen kalemlerdeki değişikliklerin bankayı nasıl etkileyeceği tahmin edilip ona göre önlem alınmalıdır. Kontrol edilebilen kalemler için likidite yeterliliği bir sorun olarak görülmez. Örneğin yasal karşılıkların ne oranda ayrılacağı mevzuatla tespit edilmiştir. Kontrol edilemeyen kalemler için ise ne ölçüde likidite ayrılacağını banka saptayacaktır. Özellikle mevduat ve kredi talebindeki değişiklikler, bankanın tam olarak kontrolünde değildir. Banka kontrol edemediği bu tür kalemlerin likidite gereksinimini ne ölçüde etkileyeceğini iyi belirlemelidir.

Likidite ihtiyacının belirlenmesinde bir çok metod kullanılmaktadır. Bu konuda yöneticilerin geçmiş tecrübelerinden ve öngörülerinden yararlanılabileceği gibi, karmaşık sayısal metodların kullanılması da mümkündür. Örneğin “regresyon analizi” bankanın geçmişte gösterdiği eğilimden yararlanarak likidite ihtiyacının belirlenmesinde kullanılabilir. Bunun dışında likidite ihtiyacının belirlenmesinde sıklıkla kullanılan diğer yaklaşımlar; stok yaklaşımı, akış yaklaşımı ve likidite farkı analizleridir.

4.2.1. Stok Yaklaşımı

Stok yaklaşımında en önemli konu, yöneticilerin tecrübelerine dayalı tahminleridir. Bazı bilanço rasyoları, likidite seviyesinin genel göstergesidir ve bunların belirli seviyelerde gerçekleşmesi önem taşımaktadır. Bu rasyoların (Krediler / Toplam Aktifler, Dış Kaynaklar / Toplam Aktifler gibi) miktarlarına bakılarak likiditenin yeterli veya yetersiz olduğu sonucu çıkarılmakta, bir sonraki dönemde ise bu rasyo seviyesi göz önüne

²³ Kaval, a.g.e., s.61.

alınarak ve yöneticilerin geçmiş deneyimlerine de dayanılarak likidite ihtiyacı tahminleri yapılmaktadır.

Kullanılan rasyolar, muhtemel nakit akışı değişikliklerine karşı banka kaynaklarının yeterliliğinin göstergesidir. Dolayısıyla bu yaklaşım, likiditenin esas göstergesi nakit giriş ve çıkışlarını göz önüne almadığı için likidite ihtiyacının belirlenmesinde yetersiz kalmaktadır.²⁴

4.2.2. Akış Yaklaşımı

Nakit giriş-çıkışlarındaki değişiklikleri göz önüne alan akış yaklaşımında, giriş-çıkışları arasındaki geçici farkları karşılamak amacıyla bulundurulması gereken likit rezervler belirlenir. Bir sonraki dönemde tutulacak rezervleri belirlemek için, bir önceki döneme ait nakit giriş-çıkışlarını belirleyen bir grafik çizilir. Grafiğin düşük olduğu yerlerde fazla nakit çıkışı var demektir ve bu dönemde likit rezervler bulundurulmalıdır. Ayrıca net nakit çıkışlarının olduğu dönemlerde bunun ne kadarının isteğe bağlı olduğu tespit edilir ve isteğe bağlı olanlar toplam nakit çıkışlarından çıkarılarak diğer bir grafik daha çizilir. Bu grafik mecburi nakit çıkışlarını ve hangi dönemde daha çok nakit çıkışı olduğunu gösteren bir grafiştir. İki grafiğin karşılaştırılması sonucu, bankanın ne kadar likit değeri ne zaman elinde tutacağı belirlenir.

4.2.3. Likidite Farkı Analizi

Bu analiz, diğer iki yaklaşımın taşıdığı dezavantajları ortadan kaldıran bir yaklaşımdır. Bu analizde, belli dönemlerde vadesi dolan aktifler ile borçlar arasındaki fark alınır. Farkın pozitif olması, o dönemde vadesi dolan aktiflerin borçlardan daha fazla olduğunu gösterir. Aksi halde fark negatif olur ki, bu da bankanın yeni fonlara ihtiyacı olduğunu gösterir. Bu ihtiyacın nasıl karşılanacağı ise banka stratejilerine göre belirlenir. Analizin amacı, kabul edilebilir likidite farklarını belirlemek ve ona göre likidite stratejisi oluşturmaktır. Bu yaklaşımın, likidite politikalarını geliştirmek, uygulamak ve kontrol etmek açısından oldukça yararlı olduğunu söylemek mümkündür.²⁵

²⁴ Babuşçu, a.g.e., s.63.

²⁵ Gonca Kılınc, "Aktif-pasif yönetimi," *Bankacılar Dergisi*. Yıl:2, Sayı:6, (Ekim 1991), s.57.

4.3. Faiz Oranı Riskinin Yönetimi ve Ölçme Yöntemleri

Bir bankanın faiz oranı riskine maruz kalmaması veya riski tamamıyla ortadan kaldırması mümkün değildir. Bu nedenle, bu riskten korunabildiği ölçüde, karlarda sağlıklı bir artış olur. Faiz oranı riskini yönetmek için önce bu riskin belirlenmesi gerekmektedir. Fakat daha önce yapılması gereken faiz duyarlılığının boyutlarını belirlemektir. Yani hangi aktifler ve hangi pasiflerin faiz oranlarına ne kadar duyarlı olduklarını bulmaktır. Aktif ve pasif yönetiminin planlama süresi içinde, piyasa koşullarının değişmesi ile değişecek faiz oranlarından etkilenecek aktif ve pasifler faize duyarlıdır. Faize duyarlı aktif ve pasifler belirlendikten sonra banka, faiz oranı riskini ölçmek için değişik yaklaşımlar kullanabilir.

4.3.1. Faiz Oranı Farkı, Boşluk Analizi (GAP Analysis)

Bu analizde, faiz oranı riskini ölçmek amacıyla her vade dönemi için aktifler ile borçlar arasındaki farka bakılır. Bu yönden likidite farkı analizine benzetmekle birlikte, bu analizde farklı olarak belli vade günlerinde aktif ve borçların düzeyleri arasındaki fark yerine, o vade gününe kadar faiz oranı değişebilecek aktif ve borçlar arasındaki fark hesaplanır. Yani, önemli olan faize duyarlı, hassas aktifler ve borçlar arasındaki farktır. Bu fark bankanın maruz kalacağı faiz oranı riskinin boyutunu gösterir.²⁶

Faize duyarlı aktifler ile faize duyarlı pasifler arasındaki fark analizin temelini oluşturur ve bu farka aralık (Gap) denir. Bu T.L. olarak bir miktardır. Bu miktar bir fikir vermekle beraber aslında gerçek durumun tam algılanmasını sağlamaz. Anlatım için bir rasyo gereklidir. “Gap oranı” faize duyarlı aktiflerin faize duyarlı pasiflere bölünmesiyle elde edilir. Eğer faize duyarlı aktifler (FDA), faize duyarlı pasiflerden (FDP) büyük ise (+) pozitif Gap, ya da tam tersi geçerli ise (-) negatif Gap var demektir. Eğer iki miktarda birbirine eşit ise Gap Oranı 1'dir. Bu durumda banka birnevi faiz oranı değişikliklerine karşı “aşılı”dır. Faiz oranlarında olan bir değişiklik, ani inişler ve çıkışlar, bankayı etkilemez.

Banka, faiz oranlarında bir yükselme bekliyorsa FDA'larını arttırmalı, düşme bekliyorsa FDP'lerini arttırmalıdır. Çünkü faiz oranı yükseldiği zaman eğer banka pozitif aralığa sahipse daha fazla faize duyarlı aktifin fiyatı yükselecek böylece net faiz

²⁶ Kılınç, a.g.e., s.57.

geliri artacaktır. Eğer banka negatif Gap pozisyonunda bulunuyorsa ve faiz oranları yükselirse yatırımlardan daha çok miktarda borçların fiyatları yeniden belirleneceğine göre banka bu faiz yükselmesinden olumsuz yönde etkilenecektir.²⁷

Gap analizi uygulanması kolay olmakla beraber, sadece bilanço içi faiz riskini dikkate almakta ve inceleme dönemi tercihinden etkilenebilmektedir. Gap belirli bir dönemde, faize karşı duyarlı aktifler ve pasifler arasındaki farkı yansıttığından, hem faiz oranı hem de likidite riski yönetiminde kullanılmaktadır.²⁸

4.3.2. Efektif Vade, Süre Analizi (Duration Analysis)

Bu yöntem özellikle farklı faiz oranları ve vadeler taşıyan tahvillerin birbirleriyle karşılaştırılabilmesi amacıyla portföy yönetimi teorisinde geliştirilmiş bir yöntem olup, bankalarda faiz oranı değişim risklerinin ölçülebilmesi amacıyla kullanımı daha sonra geliştirilmiştir.²⁹

Duration (süre), faiz oranlarındaki değişimler karşısında bir aktif ya da pasifin değerindeki duyarlılığın ölçüsüdür. Bu analizde, tüm aktif ve pasiflerin efektif vadeleri eşleştirilerek şimdiki değerine indirgenmektedir. Ayrıca, bir yatırımın vadesinden önce sağladığı nakdi faydaların zamanlamasını da dikkate almayı gerektirir.³⁰

Bu analiz, aktif ve pasifin, gerçekten faiz oranı riskine maruz kaldığı dönemi göstermesi açısından önemlidir.

Efektif vade hesaplanırken her bir nakit akışı elde edildiği veya ödendiği zamana göre iskonto edilir. Dolayısıyla, faiz oranlarında değişiklikler olduğu zaman aktif ve pasiflerin değeri ile birlikte efektif vadeleri de değişir. Faiz oranları değiştiğinde eğer aktiflerde bir azalma olursa bu, banka sermayesini tehlikeye sokar.

Bu analiz aynı zamanda, banka sermayesinin faiz oranı değişikliklerinden ne ölçüde etkileneceğini de gösterir. Faiz oranlarındaki artış ne kadar büyük olursa, sermaye de o kadar azalır. Efektif vade farkı ne kadar büyük olursa, özsermayesinin muhtemel değer kayıplara da o kadar büyük olur.³¹

²⁷ Koray Tulgar, *Ticari Bankalarda Aktif ve Pasif Yönetimi* (İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 177, 1993), s.55.

²⁸ Alkin, a.g.e., s.126.

²⁹ Kaval, a.g.e., s.101.

³⁰ Babuşçu, a.g.e., s.70.

³¹ Kılınç, a.g.e., s.58.

Bu yaklaşım bankalar için faiz oranı riskinin ölçümü ve riskten korunmak için alınabilecek önlemlere bir hazırlık çalışması olarak da kullanılmaktadır. Bankanın aktifindeki ve pasifindeki sabit getirili pozisyonların her biri, ayrı bir menkul kıymete benzetilmekte ve aktif ve pasif ürünlerden portföyler oluşturulmaktadır. Pozisyonun durumu ile faiz oranlarındaki olası değişimler karşılaştırılmakta ve bu değişimler sonucunda bankanın ne yönde etkileneceği tahmin edilmektedir.³²

Bu yaklaşımda aktiflerin durasyonu ile pasiflerin durasyonu karşılaştırılarak analiz yapılmalıdır.

Durasyon Farkı = Aktiflerin Durasyonu – Pasiflerin Durasyonu

Bankalar faiz oranı ve likidite riskinden kurtulmak için, aktif ve pasiflerin durasyonunu inceleyerek hareket edebilir. Aktif ve pasif arasındaki durasyon farkı ne kadar büyük olursa bankanın karşılaşacağı faiz ve likidite riski de o kadar çok olacaktır. Bankalar aktif ve pasif kalemleri birebir uyumlu hale getirerek durasyon farkını “0” yapabilir. Bu durumda banka “aşılıdır” yani riske karşı korumalıdır.³³

Eğer faiz oranlarının yükselmesi bekleniyorsa;

Durasyon fazlası aktifte olan banka (durasyon farkının pozitif olması) daha zararlı çıkacaktır. Çünkü bu durumda aktifin de, pasifin de değeri düşecek, ancak aktif oransal olarak daha fazla değer yitirecektir. Bu da bankanın aleyhine olacaktır. Durasyon fazlası pasifte olursa (durasyon farkının negatif olması), pasifteki değer düşüklüğü aktive göre daha fazla olacaktır ve banka karlı çıkacaktır.

Faiz oranlarının düşmesi bekleniyorsa;

Durasyon fazlası aktifte olan banka karlı çıkacaktır. Çünkü bu durumda aktif de, pasif de değer kazanacak, ancak aktiflerin değeri daha fazla artacaktır. Durasyon fazlası pasifte olursa (durasyon farkının negatif olması); tersine pasifteki değer artışı aktive göre daha fazla olacak, yani borçlar daha fazla artacak, banka zararlı çıkacaktır.³⁴

4.3.3. Faiz Esneklikleri Yaklaşımı

Risk, değişen faiz oranlarına uyum gösterememekten kaynaklanmaktadır. Uyum gösterildiği ölçüde faiz oranı değişikliklerinden korunulabilmektedir. Değişimlere uyum ise esneklik olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın mantığına göre

³² Kaval, a.g.e., s.106.

³³ Tulgar, a.g.e., s.67.

³⁴ Kaval, a.g.e., s.106.

ister değişken, ister sabit faizli işlemler olsun mutlaka faiz oranı değişim riski taşırlar. Riskin ölçüsü ise her bir kalemin faiz değişimlerine uyum esnekliğinden hareketle belirlenir.

Bir bankanın belirli bir tarihte taşıdığı toplam risk ise Faiz Esnekli Bilançosu yardımıyla ölçülmektedir. Bu bilançoda tüm kalemlere yer verilmektedir. Ancak yanlarına genel faiz oranı 1 puan değiştğinde bankanın gelir ve giderleri ne ölçüde değişecek ise, faiz oranı esnekliklerinden hareketle bu tutarlar yazılmakta ve sonuçta bankanın toplam riski hesaplanabilmektedir.³⁵

4.3.4. Oran Karışım Analizi

Gap analizinden farkı, faize duyarlı aktifleri bir bütün olarak görmek yerine, detay bazda kalemlere ayırarak, faiz oranlarıyla beraber analiz yapılır. Bu analiz ayrıca detay bazda faiz oranı incelemeyi de sağlar. Gap analizinde, faiz oranlarının tümünün yükseldiği veya düştüğü varsayılır. Ama bu analizde, ayrı ayrı, kredi, mevduat, Libor, interbank gibi ayrımlarda faiz oranları göz önüne alınarak hesaplama yapılabilir. Ayrı ayrı bankacılık ürünlerinin ve işlemlerinin bazında bir Gap analizinden başka bir şey değildir. Tüm bu analizler aslında iki amaç için kullanılır. Birincisi o anki net faiz marjının nasıl oluştuğunu görmek, ikincisi ise planlama yapılırken, beklenen faiz oranı değişikliklerine göre proforma bilanço yapısı oluşturmak.³⁶

4.3.5. Simülasyon ve Parametrik Yöntemler

Yukarıdaki yöntemlerin tamamı statik yöntemlerdir. Yani analiz tarihinden önce meydana gelen olayların sebep-sonuç ilişkilerini, olayların birbirleri arasındaki ilişkileri ve bunların birbirlerinden etkilenme derecelerini (korelesyon) araştırmadan son durumu bir veri almakta, ileriye yönelik tahmin yapmaktadır.

Simülasyon yöntemler ve parametrik yöntemler esas itibariyle, olası ekonomik çevre değişikliklerinde (risk faktörlerinde) mevcut durumun ne yönde gelişeceğini ve bunun sonucunda da olası kar veya zarar değişiminin (Value at Risk, Money at Risk) belirleme çalışmasıdır. Bu belirleme çalışması ise iki farklı şekilde yerine getirilebilir. Ya geçmişte belirli bir dönemin verileri incelenerek bir değişim veya dalgalanma

³⁵ Aynı, s.113.

³⁶ Tulgar, a.g.e., s.59.

derecesi (volatilite) elde edilir ve bunun gelecekte de aynı eğilimi göstereceği kabul edilir. Veya geçmişe hiç bağlı kalmadan gelecekle ilişkili olarak değişik risk faktörleri (değişkenler), bunların olasılık dağılımlarına paralel olarak ortalama getirileri, standart sapma ve varyansları ve bunlar arasındaki etkilenme dereceleri (korelasyonlar, kovaryanslar) üretilir ve bunların tamamı değişik beklentiler altında (senaryolar) denenir. Böylece değişik senaryolarda bankanın faizli işlemler portföyünün olası kar veya zararı ölçülmeye çalışılır.³⁷

4.3.5.1. Beklenmeyen kayıp ve VaR (Value at Risk)

Value at Risk, finansal piyasalarda belli bir güven aralığında, belli bir dönem içinde meydana gelebilecek en yüksek zararı geleceğe dönük bir bakışla herkesin anlayabileceği bir cinsten (para değeri olarak) ifade eden bir yöntemdir.

Güven aralığı pek çok durumda %99 ya da %95'tir. Tanımda ifade edilen "belli bir dönem" riske maruz değerlerin elde tutulma süresini ifade etmektedir. Basel Komite kararınca güven aralığı %99'dur. Komite elde tutma süresinin on gün ya da daha uzun olmasını istemektedir.

Muhtelif sayıda hisse senedinden oluşan 1Milyon \$'lık bir portföy için VaR değeri en basit haliyle aşağıdaki gibi hesaplanacaktır. Portföy volatilitesi %4 varsayıldığında, %99 güven aralığında, 10 iş günü üzerinden 250 günlük veri kullanılarak hesaplama yapılırsa:

$$\text{Var} = \text{Portföy Değeri} \times \text{Portföy Volatilitesi} \times \text{Elde Tutma Süresi} \times \text{Güven Aralığı}$$

$$\text{Var} = 1\text{Milyon \$} \times \%4 \times (10/250) \times 2,33$$

$$\text{Var} = 18.640 \$ \text{ olacaktır.}$$

Portföy volatilitesi, portföy risk faktörlerinin değişkenliğini ölçmektedir. Elde tutma süresi Basel Komite tarafından öngörüldüğü şekilde en az 10 gün, veri seti (en az) 250 günlüktür. 2,33, %99'luk güven aralığında, standart normal dağılım tablosunda yer alan normal dağılım değerini göstermektedir. %99 Basel Komite'nin öngördüğü güven aralığıdır.

Rakam yorumlanırsa: işlem yapılacak ilk on gün içinde %99 ihtimalle portföyün uğrayabileceği en yüksek kayıp 18.640 \$'dır.

³⁷ Kaval, a.g.e., s.119.

Örnekte risk faktörleri arasındaki korelasyonun sıfır olduğu varsayılmıştır. VaR, portföyde çok sayıda ürün bulunması nedeniyle ortaya çıkan faktörler arasındaki korelasyonun da dikkate alınarak, toplamdan düşülmesine olanak vermektedir (portföy çeşitliliği arttıkça risk azalmaktadır). Böylece portföy riskinin olduğundan daha yüksek hesaplanmasının önüne geçilebilmektedir.

Seçilen güven aralığı %99'dan daha düşük bir aralık olursa, VaR rakamı da daha düşük bir değer olarak ortaya çıkacaktır.

VaR farklı pozisyonlar ve risk faktörlerinden kaynaklanan riski bir araya getirebilme, tek bir değerde ifade edebilme şansı vermektedir. Ayrıca VaR risk faktörleri arasındaki korelasyonu da dikkate almakta, birbirini yok eden/azaltan riskler varsa toplam risk daha az olarak bulunmaktadır.

VaR sistemleri yaygınlaştıkça, ilk geliştirilme amacı olan piyasa riskinin ölçülmesi dışında kredi, likidite, nakit akım (özel firmalar için) risklerini de içine alacak şekilde geliştirilmeye çalışılmaktadır.³⁸

VaR hesaplamasında değişik yöntemler kullanılabilir. Her yöntemin kendine göre avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. En çok kullanılan üç yöntem; Varyans-Kovaryans Yöntemi, Tarihsel Simülasyon Yöntemi ve Monte Carlo Simülasyonu'dur. Bu yöntemlerden varyans-kovaryans parametrik, diğer iki yöntem ise simülasyona dayalıdır.

1994 yılından itibaren, bir risk yönetim ve ölçüm aracı olarak, uluslararası finansal kuruluşlar arasında büyük kabul gören VaR, günümüz risk yönetim araçları içinde önemli bir yer edinmiştir. VaR metodolojisinin bu başarısında en önemli faktörler uygulanmasının oldukça basit olması, üst yönetimlerce yorumlanıp değerlendirilmesinin kolay olması ve kullanımının BIS tarafından teşvik edilmesi olmuştur.

Bununla birlikte, VaR'ın risk yönetiminde tek başına kullanılması büyük hata olur. Her şeyden önce VaR hesaplama yöntemlerinin her birinin değişik zayıf yönleri mevcuttur. Bu yöntemler çoğu zaman geçerli olmayan varsayımlara dayanırlar veya elde mevcut olmayan fiyat serilerinin kullanılmasını gerektirirler. Yapılan varsayımların

³⁸ Alkin, a.g.e., s.128.

gerçek hayata uzak olması hesaplanan VaR rakamlarının da yanlış olmasına yol açacaktır.³⁹

VaR hesaplama yöntemlerinin en önemli özelliği, piyasa risklerine maruz olan sadece faizli bilanço kalemlerine değil, bilanço içi ve bilanço dışı tüm kalemlere (türev ürünlerine) uygulanabilirliğidir. Ancak bu yöntemlerin hiç birisi tüm gereksinimlere yanıt verebilecek bir yöntem olarak da görülmemektedir. Bu nedenle bu yöntemlerle birlikte tamamlayıcı istatistiki analizler olan Duyarlılık Analizi, Senaryo Analizlerinin kullanılması, sonuçlarının Beck Testing (geçmişte yapılan tahminlerin doğruluk derecesine yönelik test) ve Stres Testleriyle kontrol edilmesi önerilmektedir.⁴⁰

4.3.5.2. Stres testleri

Bir risk ölçüm aracı olarak VaR, elde tutulan portföyün verilen bir süre içinde uğrayabileceği maksimum değer kaybını belli bir güven aralığı seviyesinde verir. Fakat model, varsayımlarının büyük bir olasılıkla geçersiz kalacağı beklenmedik ve olağanüstü olaylar karşısında uğranabilecek zararın boyutları hakkında kesin bilgi vermez. Bu sorunu çözmek amacıyla VaR metodolojileri stres testleriyle tamamlanırlar.⁴¹ Stres testinde portföyün en zayıf noktası bulunarak bu noktanın ne kadar baskıya dayanabileceği ve söz konusu baskı ve gerilimin gerçekleşmesi durumunda maruz kalınabilecek maksimum kaybın ne olabileceği hesaplanır. Bu nedenle VaR ve stres testlerinin birlikte kullanılması en iyi ölçüm sonucunu verecektir.⁴²

4.4. Kur Riskinin Yönetimi

Kur riskinin ortaya çıkarabileceği kayıplar nedeniyle bankalar, yabancı paralı yükümlülükleri ile yabancı paralı varlıklarının yönetimine özel bir önem vermek zorundadırlar. Bankalar döviz kuru beklentilerine göre pozisyon alarak kur riskinden doğacak kayıplarını önlemeye çalışmalıdırlar. Kur riski yönetiminin yalnızca yabancı paralı varlıklar ile yükümlülüklerin toplamı üzerinden değil, aynı zamanda bunların yabancı para türüne göre alt dağılımı da dikkate alınarak yapılması gerekir. Bir

³⁹ Mustafa Duman, "Bankacılık Sektöründe Finansal Riskin Ölçülmesi ve Gözetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Value at Risk Metodolojisi," **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 32, (Mart 2000), s.26.

⁴⁰ Kaval, a.g.e., s.121.

⁴¹ Duman, a.g.e., s.26.

⁴² Alkin, a.g.e., s.132.

bankanın döviz varlıkları ile döviz yükümlülükleri eşit olsa bile, döviz varlık ve borçlarını oluşturan döviz türlerinin farklı olması banka için yeni bir kur riski doğurmaktadır. Döviz varlıkları ABD doları, döviz borçları ise DM olan bir banka, ABD dolarının DM karşısında değer kaybetmesi halinde zarara uğrayabilecektir. Bu nedenle bankaların parite cinsinden de bir pozisyon almaları gerekmektedir.

Kur riskinden korunabilmek için uygulanan çeşitli teknikler mevcut olup bunlar genel olarak hedging teknikleri şeklinde tanımlanmaktadır. En basit haliyle hedging işlemi, bir döviz borcuna karşılık aynı döviz cinsinden ve tercihen aynı vadede döviz alacağı temin etmektir. Döviz future kontratları, döviz swapları ve döviz opsiyonları hedging tekniklerinden uluslararası piyasalarda en fazla kullanılanlarıdır.⁴³

4.5. Riskten Korunmada Türev Ürünlerinin Kullanılması

Bankalar aktif-pasif pozisyon dengesini sağlayarak riskten korunmak, arbitraj karı sağlamak, borçlanmanın maliyetini daha ucuza getirmek, türev ürünlerini müşterilerine sunarak komisyon geliri elde etmek ve spekülasyon amaçlı olarak türev ürünlerini kullanmaktadırlar.

Bankalar bu amaçlarla forward ve future kontratlar yapabilmekte, döviz ve faiz gibi swap ve opsiyon işlemleri yapabilmektedirler.

Örneğin; bir bankanın elinde değişken faizli menkul kıymetler olsun. Fakat banka faiz oranlarının düşeceğini ve dolayısıyla kendi menkul kıymetlerinin getirisinin de düşeceğini hesaplamakta ancak bu menkul kıymetleri elinden çıkarmak istememektedir. Çünkü böyle bir durumda bilançosunun yapısı değişmekte ve kötüleşmektedir. Faiz oranlarının düşmesi nedeniyle uğrayacağı zarardan korunmak amacıyla değişken faiz getirisini bugünkü nispeten yüksek sabit faiz oranıyla değiştirerek faiz riskinden korunmak istemektedir. Yapacağı, başka bir banka veya başka bir müşteri ile swap işlemine girmek, kendi faiz gelirlerini müşterisine veya başka bir bankaya verip, onun sabit faiz gelirini devralmaktır.

Banka bu işlemler sonucunda bilançosunda herhangi bir değişim olmadan, faiz gelirlerini faiz oranlarının düşmesine karşı korumuş olacaktır.⁴⁴

Başka bir örnek de dövizde açık pozisyonu olan bir bankanın bu pozisyonunu

⁴³ Babuşçu, a.g.e., s.75.

⁴⁴ Kaval, a.g.e., s.132.

kapatma, taşıdığı kur riskini hedge etme için verilebilir. Banka eğer döviz fiyatlarında yükselme bekliyor ise, pozisyon açığı olduğu veya opsiyon vadesine kadar böyle bir pozisyona girmesi beklendiği sürece kur riski taşıyor demektir. Bu riskine karşı alım opsiyonu satın alarak korunabilir. Çünkü aldığı opsiyon sayesinde fiyatlar yükseldiğinde yüksek fiyattan değil, bunun altında bir fiyat olan kullanım fiyatından alma ve dolayısıyla daha yüksek fiyatlarda oluşan zararını opsiyon satıcısına aktarma olanağı elde eder.⁴⁵

5. BANKALARDA RİSK YÖNETİM SÜRECİ

Bankalar ekonomi içinde buldukları konum nedeniyle, yetkili kamu otoriteleri tarafından diğer işletmelere oranla daha sıkı kontrol altındadırlar. Kamu otoriteleri bankaların hem likiditelerini kontrol etmek, hem de önemli ölçülerde zarar etmelerini engellemek amacıyla bazı sınırlamalar getirirler. Bu sınırlamaların bazıları Bankalar Kanunu içinde yer alır. Bazıları da Hazine ve Merkez Bankası tarafından kendi kuruluş kanunlarına istinaden veya değişik mali kanunların bunlara verdiği görev ve yetki dahilinde uygulanır.

Ancak banka yönetimi bu sınırlamalar veya düzenlemelerle yetinmeyip ek önlemler almak ve karlılığı ve likiditeyi garanti etmek zorundadır. İşte bu nedenle her banka üst yönetimi kendi durumuna uygun bir risk yönetim politikası izler. Banka işletmelerinde geniş anlamda risk yönetimi dört adımda belirlenir. Bunlar; risklerin belirlenmesi, risklerin ölçülmesi-değerlendirilmesi, risk yönetimi kararlarının uygulanması ve risk yönetimi politikası sonuçlarının kontrolü ve raporlanmasıdır.⁴⁶

5.1. Risklerin Belirlenmesi

Bankaların içinde bulunduğu rekabet ortamı içinde ortaya çıkan değişkenlerin nedenlerini bulmak ve bunların analizini yaparak kendi bünyelerindeki risklerin saptanmasına çalışmak ve üstlenmeyi istedikleri risklerin tanımlanması aşamasıdır. Bu bağlamda bir ticaret bankasının maruz kaldığı riskler ile, bir yatırım bankasının maruz kaldığı riskler farklı olacaktır. Aynı şekilde, yerel bankanın risk yapısı ile uluslararası

⁴⁵ Aynı, s.294.

⁴⁶ Aynı, s.24.

bir bankanın risk yapısı farklı olacaktır. Dolayısıyla her bankanın; farklı müşteri yapısı, kullandığı enstrümanlardaki farklılık ve farklı piyasalarda çalışmasına bağlı olarak maruz kaldığı risklerde farklılık olacaktır.

Bu aşamada banka kendi maruz kaldığı riskleri tek tek teşhis edip, onların özelliklerinin neler olduğunu anlamadan, ölçme ve değerlendirme faaliyetine başlamamalıdır.

Bilançosunu çok iyi tanıyan, faaliyette bulunduğu piyasaların özelliklerini çok iyi bilen ve analiz eden ve müşterilerinin ihtiyaçları ve beklentilerine göre faaliyetlerini düzenleyen banka, diğer bankalara göre bir adım önde olacaktır. Bu çalışmaları yapan banka, risklerini daha iyi kavramış olduğu için daha kolay yönetebilecek ve sonuçta karlılığını artırarak finansal yapısını güçlendirebilecek ve piyasa payını artırabilecektir.

5.2. Risklerin Ölçülmesi-Değerlendirilmesi

Risklerin ölçülmesinin üç bileşeni bulunmaktadır. Birinci bileşeni varsayım aşamasında ölçümdür. Bankanın hangi riski ne kadar üstleneceği aşaması riske olan hassasiyetle ilgilidir. Saptanan riskler oluşmadan önce bankanın varsayımları, tahminleri ortaya konur. İkinci bileşeni olan değişim aşamasında ölçüm; belli bir riski oluşturan parametrenin volatilitesi yani, birim başına kar ve zararın nasıl değişeceğinin, uygulama anında önceden belirlenen risklerde meydana gelen değişimlerin neler olduğunun ölçülerek anlaşılmasıdır. Üçüncü bileşen ise zaman içinde izleme olup; bu iki risk faktörünün bileşkesi olan toplam risk yani, ne kadar büyük bir şok beklendiği ile ilgilidir. Bu üçlü değerlendirmeden sonra bankalar, kar ve zararlarındaki olası değişiklikleri belirleyebilecekleri gibi, bu risklerin zaman içerisindeki seyrinin takibini de yapabileceklerdir.

Bankaların belli bir riske olan hassasiyetleri diğer bir ifadeyle duyarlılıkları bilanço kalemleri kullanılarak ölçülebilmektedir. Örneğin faiz oranına olan hassasiyet Gap ile ölçülürken, döviz kuru riskine olan hassasiyet yabancı para aktifler ile yabancı para pasifler arasındaki farkla ölçülmektedir.

Bankalar belli bir riske olan hassasiyetlerini kontrol edebilirler. Risk almayı seven bir banka bilançosunun hassasiyetini farklı risklere karşı artırabilirken, riskten kaçınan bir banka hassasiyetini minimum seviyede tutabilir.

Bütün risklere olan hassasiyetini ölçen bir banka, risklerin volatilité boyutunu ölçmemiş ise, o zaman bilançonun bu risklerden etkilenme düzeyi hakkında yeterli bilgiye sahip olamayacaktır. Bu nedenle bankalar bilançolarında değişik risklere karşı hassasiyetlerinin yanı sıra bu risklerin volatilitelerini hesaplamak durumundadır. Örneğin, faiz oranı riskine olan hassasiyetini ölçen bir banka, ancak yerine göre günlük, haftalık, aylık veya yıllık verileri kullanarak faizlerin volatilitésini de tahmin ettikten sonra %95 ihtimalle faizler 5 puan artacaktır şeklinde senaryolar oluşturabilmelidir.

Risklerin hassasiyet boyutu bankaların kontrolünde olmasına karşın, volatilité boyutu bankaların kontrolü dışındadır. Volatilité piyasa tarafından belirlenmektedir. Bankalar toplam riskin azaltılması için risklerin hassasiyet boyutu üzerinde oynayarak risklerini azaltıp, çoğaltabilirler.

Burada önemli bir noktayı vurgulamak gerekir ki, bankalar bilanço yapılarını kanun koyucuların belirledikleri limitlere göre değiştirebilmektedirler. Ayrıca kanun koyucular tarafından belirlenen risk limitlerinin üzerine çıkılamayacağı için, bankalar önceden belirlenmiş risk limitlerini aşmamaktadırlar.

Risk almayı seven bankalar volatilitésini ve dolayısıyla beklenen getirisi de yüksek olan yatırımlara yönelerek bir tür kaldıraç etkisi yaratabilirler.

Bankalar risklerini iki amaçla ölçmektedirler;

- i. Kanun Koyucuya Verilecek Raporun Hazırlanması için: Kanun koyucu her bir risk için bankaların taşıyabilecekleri maksimum risk limitlerini belirlemekte ve bunu kontrol etmek için de bankalardan periyodik aralıklarla rapor istemektedir.
- ii. Bankaların Taşıdıkları Risk İle Tahmini Karlılıkları Arasında Bir İlişkinin Kurulması: böylece bankalar riskleri ile karlılıkları arasındaki ilişkiyi analiz ederek hedeflerine ulaşmada gerekli tedbirler alma olanağı bulacaktır.⁴⁷

5.3. Risk Yönetimi Kararlarının Uygulanması

Bu süreçte, ölçülen ve somut şekle getirilen risk türlerinden kaçınıcı ve bunlara karşı koruyucu politikalar uygulanır.⁴⁸ Bankanın, beklenen risklerinin ortadan

⁴⁷ Alkin, a.g.e., s.136.

⁴⁸ Kaval, a.g.e., s.24.

kaldırılması veya azaltılması noktasında, yönetim tarafından takip edilecek olan süreçlerdir. Bu süreçler riski azaltan süreçler, riskin transfer edilmesi ile ilgili süreçler ve riskin olduğu zaman yönetilmesi ile ilgili süreçler olup, bunların sorumlu olan birimler tarafından yerine getirilmesi faaliyetidir.⁴⁹

5.4. Risk Yönetimi Politikası . Sonuçlarının Kontrolü ve Raporlanması

Bu süreçte alınan politik karar ve önlem uygulamalarının başarısının tespiti yapılır ve devamlı bir süreç içerisinde uygulanan politikalar gözlemlenir.⁵⁰ Bankanın risk yönetiminde varolan bütün süreçlerdeki faaliyetlerin kontrol edilmesi ve değerlendirilmesini kapsar. Burada yasal beklentilere cevap verecek her türlü çalışmaların da ele alınması ve gerekli raporların hazırlanması gerekmektedir.⁵¹

6. BASEL KOMİTE'NİN RİSK YÖNETİMİ KONUSUNDA ÇALIŞMALARI

1974 yılında kurulan BIS (Bank For International Settlements-Uluslararası Ödemeler Bankası) uluslararası sermaye hareketlerinin global kriz yaratabileceği endişesi ile bankaların buldukları ülkelerin ekonomileri içindeki riskleri karşılayabilmesi için, her banka sermayesinin iş hacimlerine ve aldıkları risklere karşı yeterli olup olmadığının belirlenmesi ve denetimi gibi konuları ön plana çıkarmıştır.⁵²

Basel Bankacılık Gözetim Komitesi, G-10 ülkeleri Merkez Bankaları Guvenörleri tarafından 1975 yılında oluşturulan ve üye ülkelerin (Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İsveç, İsviçre, İngiltere, ABD) ulusal bankacılık gözetim otoriteleri ve Merkez Bankaları üst düzey yetkilileri tarafından temsil edilen bir kurumdur. Komite, BIS'in Basel'deki merkezinde toplanmaktadır.⁵³

⁴⁹ Alkin, a.g.e., s.138.

⁵⁰ Kaval, a.g.e., s.24.

⁵¹ Alkin, a.g.e., s.138.

⁵² Aynı, s.84.

⁵³ Melike Alparslan, "Bankalarda İç Denetim Sistemleri," *Bankacılar Dergisi*. Yıl: 10, Sayı: 28, (Mart 1999), s.148.

6.1. Asgari Sermaye Yeterliliğine İlişkin Çalışmalar

1990'larda gelişmekte olan ülkelerin uluslararası piyasalardaki önemi artmaya başlamıştır. Uluslararası sistemde meydana gelen serbestleşme ve küreselleşme hareketi sadece dış ticareti değil, sermaye hareketlerini de etkilemiştir. Başlangıçta gelişmiş ülkelerin finansal piyasaları arasında görülen yabancı sermaye hareketleri, bu piyasalardaki faiz marjlarının daralması nedeniyle ve iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler ile gelişmekte olan piyasalara da kaymıştır. Sermaye hareketliliğinin çok yüksek olması bir risk kaynağı oluşturmaya başlamıştır.

1980 ve 1990'lı yıllarda yaşanan gelişmeler sonucunda ortaya çıkan ve yaygın bir iletişim bağı ile birbirine bağlı olan yeni finansal sistemdeki risklerin boyutunun ne kadar yüksek olabileceği 1997 yılında Güneydoğu Asya'da ve 1998'de Rusya'da yaşanan krizler ile ortaya çıkmış ve risk yönetiminin önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Bu aşamada, uluslararası düzenleyiciler finansal piyasalarda riski azaltmak veya kontrol altında tutmak amacıyla yönelik olarak yapılan düzenlemelerin sadece gelişmiş ülkeleri değil, gelişmekte olan ülkeleri de kapsamasını sağlamıştır.

Finansal piyasalarda meydana gelen bu gelişmeler karşısında uluslararası bankacılık sektöründe ilk düzenleme sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında standart bir yöntemin belirlenmesine yönelik olarak BIS tarafından çıkarılmıştır. Burada amaçlanan, bankalara taşıdıkları riskleri karşılayacak bir asgari sermaye yükümlülüğü getirmektir. Sadece kredi riskini dikkate alarak yapılan düzenlemeye bağlı olarak sermaye yeterliliği hesaplaması 1988 yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Bu düzenlemenin ardından 1990'ların başında piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak BIS piyasa riskinin sermaye yeterliliği hesaplamalarına katılmamasının önemli bir eksiklik olduğuna karar vererek, 1993 yılında yeni bir düzenleme taslağı hazırlamış ve bankaların görüşüne sunmuştur. Bankaların görüşlerinin alınması ve gerekli değişikliklerin yapılmasının ardından 1988 yılında çıkarılan düzenleme piyasa riskinin de sermaye yeterliliği hesaplamalarına katılmasını sağlayacak biçimde değiştirilmiş ve 1998 yılı başından itibaren G-10 ülkeleri tarafından uygulanmaya başlamıştır. Sermaye yeterliliği standart rasyosunun asgari %8 olması zorunluluğu getirilmiştir.⁵⁴

⁵⁴ Sezgin, a.g.e., s.72.

6.2. İç Denetim Sistemlerine İlişkin Çalışmalar

Başlangıçta dolandırıcılık, suistimal ve hata olasılıklarını en aza indirmek için öngörülen bir işlev olan iç denetimin kapsamı, zamanla daha da genişlemiş ve bir bankanın karşılaşılabileceği her türlü riski ortaya çıkarabilen bir sistem haline gelmiştir.

Bankacılıkta gözetim ve risk yönetimi konusunda sürdürülen çalışmalar çerçevesinde Basle Bankacılık Gözetim Komitesi iç denetim sistemlerinin değerlendirilmesine ilişkin olarak bir dizi prensip oluşturmuştur. Banka amaçlarının gerçekleştirilebilmesi ve faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için iç denetim sistemi önem arz etmektedir. Etkin bir iç denetim sistemi, banka yönetiminin en önemli unsuru ve aynı zamanda bankacılık faaliyetlerinin tam ve güvenli olarak sürdürülmesi için gerekli bir yapıdır. Güçlü bir iç denetim sistemi bankanın amaçlarına ulaşılması, uzun dönemli kar hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve güvenilir finansal ve idari raporlamanın sürdürülmesi için gereklidir. Banka kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına ve olası zararların önlenmesine yardımcı olur. İç denetim sistemi aynı zamanda bankaların hem ilgili yasa ve yönetmeliklere hem de kendi politika ve yöntemlerine uyumlu olarak faaliyet göstermesine ve bankanın ticari itibarını olumsuz etkileyebilecek beklenmedik risklerin en aza indirilmesine yardımcı olur.

Bankalarda iç denetim konusu, pek çok bankanın önemli miktarlardaki zararları neticesinde daha da önem kazanmıştır. Banka zararlarına yol açan problemler analiz edildiğinde, etkin bir iç denetim sisteminin olmasıyla bu gibi zararların önlenebileceği sonucu çıkmıştır. İç denetim sistemi bankayı zarara uğratabilecek problemlerin çok daha önce farkedilmesine ve böylece olası zararların önlenmesine imkan vermektedir.

Basle Bankacılık Gözetim Komitesi, banka iç denetim sistemlerinin etkin olarak gözetiminde iç denetim sistemine ilişkin prensiplerin kullanılmasını yaygınlaştırmak üzere kılavuz niteliğindeki “Bankalarda İç Denetim Sistemleri” başlıklı dökümanı tüm ülkelerin gözetim otoritelerine göndermektedir. Böylece Komite, iç denetimin bankaların ihtiyatlı faaliyetlerinin sürdürülmesi ve bütün olarak finansal sistemde istikrarın sağlanması için taşıdığı önemi belirtmek istemiştir.

İç denetim, banka yönetim kurulu, üst düzey yönetim ve diğer banka personelinin içinde yer aldığı bir işlevdir. Sadece belli bir zamana ilişkin bir politika ya da uygulama değil, bankanın her seviyesinde süreklilik gösteren bir faaliyettir.

İç denetim sistemi birbiriyle ilişkili beş temel unsurdan oluşmaktadır. Bunlar;

- i. Banka yönetiminin gözetim faaliyetleri ve kurum içi denetim kültürü,
- ii. Risk tanıma ve değerlendirme,
- iii. Denetim faaliyetleri ve fonksiyonel ayırım,
- iv. Bilgi erişim sistemi ve kurum içi iletişim,
- v. İzleme faaliyetleri ve iç denetim sisteminde hataların düzeltilmesi.

Önemli miktarlarda zararı olan bankalarda gözlenen problemler bu unsurlar kapsamında sıralanabilir.⁵⁵

6.3. Bankacılıkta Gözetim ve Denetime İlişkin Çalışmalar

Bankaların etkin gözetim ve denetimi, ödemelerin yapılması ve tasarrufların dağıtılmasında önemli bir rol oynayan bankacılık sektörünün de içinde yer aldığı güçlü bir ekonomik yapının en önemli unsurlarından birisidir.

Gözetim ve denetim işlevinin temel amacı, bankaların taşıdıkları risklere karşılık yeterli sermayeyi tutabilmelerini sağlamak ve güvenilir koşulların yaratıldığı bir ortamda faaliyette bulunmalarını temin etmektir. Bankacılıkta gözetim ve denetim, finansal sistemde istikrarın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Gözetim ve denetim otoritesi banka yönetimlerince bankacılığa ilişkin risklerin tanınması, izlenmesi ve kontrolünün yapılması konusunda önemli bir rol oynar. Gözetim ve denetim işlevinin en önemli kısmı, yetkili otorite tarafından risklerin yönetiminde uyulması gereken ihtiyati düzenlemelerin (sermaye yeterliliği, kredi karşılıkları, aktif yoğunluğu, likidite yönetimi, risk yönetimi ve iç kontrol konularını kapsamak üzere) geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamaktır. Bu düzenlemeler bankaların ihtiyatsızca riskler almasını sınırlandırmak içindir. İhtiyati düzenlemeler, banka yönetimine ait kararların önüne geçmemeli, ancak bankaların uygun şekilde faaliyette bulunmaları için gerekli asgari standartları gerekli kılmalıdır.

Diğer ülkelerin gözetim ve denetim otoriteleri ile dayanışma ve işbirliği içinde olunmalıdır. Bu husus özellikle sınır ötesi faaliyet gösteren bankaların denetiminde daha fazla önem taşımaktadır.

Gözetim ve denetim sistemi, bankaların iflas etmeyeceğine dair bir güvence veremez ve vermemelidir. Herhangi bir piyasa ekonomisinde şirketlerin iflas etmesi risk almanın bir bedelidir. Kötü durumda olan bankalara finansal destek verilmesi konusu,

⁵⁵ Alparslan, Bankalarda İç Denetim... a.g.e., s.148.

kamu fonlarının bankacılık sisteminin desteklenmesi için kullanılıp kullanılmayacağı ya da ne ölçüde kullanılacağına ilişkin kararları gerektiren politik bir olgudur. Bu şekilde bakıldığında söz konusu kararlar her zaman tamamıyla gözetim ve denetim otoritelerinin yetki ve sorumluluk alanında olmayabilir, ancak gözetim ve denetim otoriteleri problemlı bankaların durumlarına ilişkin uygun düzenlemelere yer vermelidirler.

Basle Bankacılık Gözetim Komitesi uzun bir süredir bu alandaki çalışmalarını kendi bünyesinde ve ulusal gözetim ve denetim otoriteleri ile yaptığı temaslar aracılığıyla yürütmektedir. Son yıllarda hem G-10 ülkeleri dışındaki ülkelerle yaptığı temasları hem de kendisine üye ülkelerde sürdürülmekte olan çalışmaları yoğunlaştırarak bankacılıkta ihtiyati denetimin tüm ülkelerde güçlendirilmesine yönelik gayret ve girişimlerini artırmayı amaçlayan Basel Komite bu doğrultuda iki ayrı doküman hazırlamıştır. Bunlar;

- i. Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler,
- ii. Periyodik olarak güncelleştirilen ve Basel Komite'nin bankaların etkin denetimine ilişkin tavsiye kararları ve oluşturduğu standartları kapsayan rapor (Compendium).

Basel Komite'nin bankacılıkta etkin gözetim ve denetim prensipleri yirmi beş maddeden oluşmaktadır. Bunlar konuları itibariyle aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

- i. Etkin bankacılık gözetim ve denetimi için ön koşullar (1)
- ii. Faaliyet izni ve yapı (2-5)
- iii. Bankaların ihtiyati yönetimine ilişkin düzenlemeler ve yükümlülükler (6-15)
- iv. Aralıksız banka gözetimine ilişkin yöntemler (16-20)
- v. Bilgi verme yükümlülükleri (21)
- vi. Gözetim otoritelerinin yasal yetkileri (22)
- vii. Sınır ötesi bankacılık (23-25)

Bankacılıkta gözetim ve denetime ilişkin olarak hazırlanan dökümanda öne sürülen prensiplerin, güvenilir bir gözetim ve denetim sisteminin sağlanmasına yönelik gerekli alt yapıyı oluşturacağı düşünülmektedir. Bu prensiplerin tüm ülkelerde ve uluslararası alanda, gözetim ve denetim otoriteleri ile diğer kamu otoritelerince başvurulacak temel bir kaynak olması amaçlanmaktadır. Basel Komite, bu prensiplerin

her ülkede uygulanmasının hem ulusal hem de uluslararası finansal piyasalarda istikrarın sağlanmasında çok önemli bir adım olacağına inanmaktadır.⁵⁶

6.4. Diğer Çalışmalar

Komitenin çalışmaları bunlarla sınırlı değildir. Basel Komite, Haziran 1999'da ilk istişare çalışmasını yayınlamıştır. "Yeni Bir Sermaye Yeterliliği Çerçevesi" adını taşıyan çalışma, kredi riski için sermaye yeterliliği kurallarını dikkatle bir daha gözden geçirilmesi önerisini içermektedir. Komite, Ocak 2001'de genişletilmiş ikinci istişare çalışmasını (Basel II) yayınlamıştır. Bu çalışmada ise kredi riski, operasyonel risk, riskin azaltılması, güvenlik, aktif-pasif yönetimi gibi bir çok konu ele alınmaktadır. Basel II önerilerinin 2005 yılından itibaren uygulanması planlanmaktadır. Basel II'nin taslağında sermaye yeterliliği standart rasyosu piyasa riski, kredi riski ve operasyonel riski içerecek şekilde yeniden düzenlenmektedir.⁵⁷ Rasyo yeniden düzenlenerek aşağıdaki şeklini almıştır.

$$\text{Toplam Sermaye (aynı) / (Kredi + Piyasa + Operasyonel) Risk} = \text{Banka Sermaye Katsayısı (en az \%8)}^{58}$$

Uluslararası alanda bankaların ödeme güçlüğüne düşmesine ilişkin yaşanan deneyimlerin büyük bir çoğunluğu kredi riski yoğunlaşmalarına bağlı olarak gerçekleştiği için Basel Komite, bankaların maruz kaldıkları risklerin genelde kredi riski, özelde ise büyük kredi riski olduğunu kabul etmekte ve kredi ve büyük kredi yoğunlaşmalarının sınırlandırılmasına yönelik tedbirlerin alınması konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu çerçevede Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesine ilişkin düzenlemeler yapılarak temel prensipler belirlenmiştir.⁵⁹

Ayrıca Basel Komite, bankalarda iç denetim ve gözetim otoritelerinin iç ve dış denetçilerle ilişkiler konusunda çalışmalar yapmış, ülke riskinin ölçülmesi ve gözetilmesi konularında çeşitli yaklaşımlar getirmiştir. Risk tanımlamaları yapılarak, risklerin yönetilmesi konusunda prensipler belirlenmiştir.

⁵⁶ Melike Alparslan, "Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler," **Bankacılar Dergisi**. Yıl: 10, Sayı: 30, (Eylül 1999), s.87.

⁵⁷ Heinz Zimmermann, Dean Jovic ve Alwin Meyer, "Yeni Basel II Kuralları Bankaların Aktif&Pasif Yönetimi Uygulamalarını Değiştirecek," **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**. Yıl:4, Sayı:23, (Mart-Nisan 2002), s.56.

⁵⁸ Alkin, a.g.e., s.87.

⁵⁹ TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu, "Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi," **Bankacılar Dergisi**. Yıl: 12, Sayı: 36, (Mart 2001), s.79.

7. BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU'NUN RİSK YÖNETİMİ KONUSUNDA ÇALIŞMALARI

Avrupa Komisyonu'nun 1997 yılında Türk bankacılık sisteminin rehabilitasyonu için aldığı kararların bir uzantısı olarak, Türkiye'de bankacılık düzenleme ve denetleme işini yürütmek üzere 4389 sayılı Bankalar Kanunu gereğince Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) kurularak 01.09.2000 tarihinde göreve başlamıştır. Risk yönetimi kavramları BDDK çatısı altında düzenlenmektedir.⁶⁰

BDDK'nın misyonu, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak, bankaların ve özel finans kurumlarının piyasa disiplini içerisinde sağlıklı, etkin ve dünya ölçeğinde rekabet edebilir bir yapıda işleyişi için uygun ortam yaratmak ve bu sayede Türkiye'nin uzun vadeli ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunmaktır.⁶¹

Kurum, bankacılık sistemi içinde varolan yasal eksiklikleri ortadan kaldırmak ve aynı zamanda uluslararası finans sistemlerinin kullanılarak daha etkin ve verimli bir bankacılık sistemini oluşturmayı istemektedir. Bu çerçevede BDDK tarafından Şubat 2001'de; Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.⁶²

Belirtilen yönetmelikler yeni ve zorunlu kurallar getirerek bankacılığın risklerini azaltmak istemektedir. Bu yönetmelikler standart "risk yönetimi" kurallarını ve oranlarını ihtiva etmektedir.⁶³

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin olarak çıkarılan yönetmelikle amaçlanan, bankaların sermaye yeterliliği standart oranının konsolide ve konsolide olmayan bazda hesaplanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek suretiyle mevcut ve potansiyel riskler nedeniyle oluşacak zararlara karşı yeterli sermaye bulundurmalarını sağlamaktır.

Sermaye yeterliliği standart oranı; konsolide ve konsolide olmayan bazda hazırlanan "Sermaye Tabanı / Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayrinakdi Krediler ve

⁶⁰ Alkin, a.g.e., s.98.

⁶¹ <http://www.bddk.org.tr>

⁶² Alkin, a.g.e., s.142.

⁶³ Çelik, a.g.e., s.16.

Yükümlülükler” rasyosunu ifade etmektedir. Rasyonun hesaplanması yönetmelikte gösterilmektedir.

Sermaye yeterliliği standart rasyonunun %8’in altında gerçekleşmesi halinde, rasyonun hesaplanma tarihini izleyen altı aylık dönem içerisinde sermaye tabanının gerekli miktarda artırılması gerekmektedir.

Yönetmelikte piyasa riskinin hesaplanma esasları da düzenlenmiş ve RMD “Value at Risk” hesaplamasında uyulacak standartlar belirlenmiştir. Ayrıca bu yönetmelikte; risk ölçüm modellerinin değerlendirilmesi, risk ölçüm modeli kullanım izninin verileme esasları ve risk ölçüm modeli kullanımında raporlama yükümlülüğü getirilmiştir.⁶⁴

Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında çıkarılan yönetmelikle amaçlanan, bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesini ve kontrolünü sağlamak üzere kuracakları iç denetim sistemleri ile risk yönetim sistemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

İç denetim sistemi, faaliyetlerin verimliliğinin ve etkinliğinin sağlanmasını, finansal ve idari konulara ait bilginin güvenilirliğinin, bütünlüğünün ve zamanında elde edilebilirliğinin, banka faaliyetlerinin yürürlükteki yasalara ve düzenlemelere tam anlamıyla uygunluğunun sağlanmasını amaçlamaktadır.⁶⁵

BDDK’nın yayınlamış olduğu Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmeliğe göre risk yönetiminin organizasyonel yapısının oluşturulması zorunluluk haline gelmiştir. Risk yönetim organizasyonunun oluşturulmasında yönetmelik nelerin yapılacağını açık olarak belirtmiştir. Ancak bu yeni oluşum için, öncelikle bankalar bugünkü organizasyon yapılarını gözden geçirecek ve ondan sonra verecekleri karara göre de gerekli olan fonksiyonları oluşturarak kendi bünyelerine entegre edeceklerdir.⁶⁶

BDDK tarafından yayınlanan ve uluslararası düzenlemelere paralel olan bankalarda iç denetim ve risk yönetim sistemlerinin kurulmasına ve faaliyete ilişkin yönetmelik ile risk-getiri ve risk-sermaye ilişkisinin dikkate alındığı entegre bir risk yönetimi sisteminin kurulması yönünde atılan adımın önemli olduğu söylenebilir.⁶⁷

⁶⁴ Alkin, a.g.e., s.213.

⁶⁵ Aynı, s.192.

⁶⁶ Aynı, s.143.

⁶⁷ Sezgin, a.g.e., s.74.

BDDK tarafından “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı” 2001 yılı Mayıs ayında kamuya açıklanmıştır. Diğer ülke örnekleri incelendiğinde, krizlere en kapsamlı araçlarla müdahale eden ve bankacılık sektörünü reel sektör ile birlikte ele alan ülkelerin, krizlerin aşılmasında daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu deneyimler ışığında yeniden yapılandırma programı ile BDDK, sorunlu bankaların TMSF’ne alınmasına ek olarak, sorunlu bankaların problemlerinin çözülmesinde üç yeni araç daha devreye sokmuştur. Bunlar özetle;

- i. Bankaların tahsili gecikmiş alacaklarının tasfiyesini sağlamak ve bu süreçte bankaların aktiflerine seyyaliyet kazandırmak üzere varlık yönetim şirketleri kurulması,
- ii. Finansal krizler ile birlikte ödeme gücünü kaybeden reel sektör şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmesine imkan sağlayacak borç yapılandırma sistemlerine işlerlik kazandırılması,
- iii. Bankaların yaşanan krizler nedeniyle erozyona uğrayan sermaye yapılarının güçlendirilmesidir.

Ayrıca bu programla, bankaların karşılaşacakları riskleri en iyi şekilde yönetmelerine imkan verecek etkin bir iç denetim ve risk yönetimi sistemi kurmaları yönünde gerekli düzenlemeler tamamlanmıştır. Bankaların mevcut ve potansiyel riskler nedeniyle oluşacak zararlarına karşı yeterli sermaye bulundurmalarını sağlamak amacıyla faiz, kur ve hisse senedi risklerinin (piyasa risklerinin) sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanmasına dahil edilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmış, sermaye yeterliliği hesabında 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren solo bazda, 1 Temmuz 2002 tarihinden itibaren de konsolide bazda piyasa risklerinin dikkate alınması kararlaştırılmış ve sermaye yeterliliği standart rasyosunun en az %8 olması sağlanmıştır.⁶⁸

⁶⁸ “Sanal Sermaye Çözümleri,” *Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi*, (Yıl:3, Sayı:28, Temmuz 2002), s.12.

İKİNCİ BÖLÜM

CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİ

CAMEL Derecelendirme Sistemi dünyadaki bir çok ülke tarafından çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sistemin bu kadar kabul görmesinin en büyük nedenlerinden bir tanesi, denetim ve gözetimi beş ana başlık altında toplayarak bunlardan bileşik bir sonuç ortaya koyabilmesidir. Böylelikle tek bir sonuçla son derece geniş bir yelpazenin taranmış olması imkanı doğmaktadır. Bunun yanı sıra her ana başlığın içeriğiyle ilgili ağırlıkların da değiştirilebilmesi özelliği, denetimcilerin ve gözetimcilerin özellikle önemsedikleri alanlarda bankacılık sektörünü yönlendirebilmesi açısından avantaj sağlamaktadır. Ayrıca bir erken uyarı sistemi özelliği de taşımaktadır.

CAMEL Derecelendirme Sistemi kullanıldığı kuruma veya ülkeye göre önemli ölçüde bir farklılık göstermemektedir. Bu nedenle çalışma; T.C Başbakanlık, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Bankalar Yeminli Murakıplar Kurulu tarafından 1992 yılında hazırlanan "CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu"nda belirtilen esaslara göre yapılmıştır.

1. CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİ VE KULLANIM ŞEKLİ

Banka risklerinin ölçülmesinde kullanılan bir yöntem olan CAMEL Derecelendirme Sistemi derecelendirme kuruluşlarının borçlanma güçlerinin değerlendirilmesinde ve performansların ölçülmesinde kullandıkları tekniklerden biridir. Bu teknik belirli kriterler, prensipler çerçevesinde kuruluşların finansal yapılarının analiz edilmesini esas alan bir teknik olup, ismini beş temel kriterin İngilizce adlarının baş harflerinden almaktadır.

Bunlar sırasıyla:

C : Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy)

A : Aktif Kalitesi (Asset Quality)

M: Yönetim (Management)

E : Karlılık (Earnings)

L : Likidite (Liquidity)' dir.⁶⁹

Bu teknikte bankaların yasalara uyum derecesinin, mali bünyenin taahhütlerini karşılamada yeterliliğinin ve performanslarının bir özet halinde değerlendirilmesi ön plandadır. Sistem aynı zamanda ilgililere finansal piyasaların güven ve istikrar içerisinde işlevlerini yerine getirebilmesine yönelik kararların alınmasında büyük ölçüde yardımcı olabilmektedir.

Öte yandan her bankanın denetim açısından kendine özgü özelliklerinin bulunması, CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin bankaların niteliksel ve niceliksel farklılıklarını kapsayacak şekilde düzenlenmesini ve farklı nitelikleri olan bankaların mali bünyelerini tam olarak yansıtmasını sağlayacak şekilde sokulmasını gerektirmektedir.

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde bankalara denetimin artan önemine göre 1 ile 5 arasında değişen bir derece (puan) verilir. Derecesi 1 olan banka en yüksek performansa sahip olan, dolayısıyla da denetime en az ihtiyacı olan bankadır. Diğer taraftan derecesi 4 olan bir banka ise düşük bir performansa sahiptir ve denetim açısından birincil öneme sahiptir. Derecelendirmesi 5 olan bir bankanın mali bünyesi taahhütlerini karşılayamayacak derecede bozulduğu için denetimden sağlanacak pek fazla yarar bulunmamaktadır.

Herhangi bir bankaya derece verilirken, finansal yapıyı etkileyen tüm faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu faktörleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. Sermayenin yeterliliği (C)
2. Karşılıkların hali hazır düzeyi ve gelecekteki büyümeyi finanse edebilme kapasitesi (C)
3. Kredilerin ve diğer aktiflerin kalitesi (A)
4. Mevduat sahiplerine yeterli bir gelir düzeyi sağlaması (E)
5. Zararları karşılayabilecek ve kamu güveninin devamını sürdürebilecek kar düzeyine ulaşılması (E)

⁶⁹ Babuşçu, a.g.e., s.81.

6. Vadesi gelen yükümlülükleri zamanında ve tam olarak ifa edebilme ve müşterilerce talep edilen hizmetlere cevap verebilme (L)
7. Faaliyetleri sıhhatli bir şekilde yönetebilme ve değişen şartlara ve gereksinimlere ayak uydurabilme (M)

Sıralanan bu faktörlerin daha net görülebilmesi için bunları şöyle formüle etmek mümkündür :

(1) + (2) = (C) Sermaye Yeterliliği,

(3) = (A) Aktif kalitesi ,

(4) + (5) = (E) Kazanç Kalitesi,

(6) = (L) Likidite,

(7) = (M) Yönetim.

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin bir boyutunu oluşturan yönetim etkinliğinin ölçülmesinde ise aşağıda belirtilen kıstaslar belirleyici rol oynamaktadır:

- İç denetimin kalitesi,
- Bankanın uygulama esasları ile kredilendirme ve idari politikaları ve planları,
- Yasal düzenlemelere uyum,
- İdareciler ile hissedarların ve diğer yetkililerin yönetimdeki yeri ve etkinliği.

Bunlara göre de yönetim etkinliği şöyle formüle edilebilir:

$$(a) + (b) + (c) + (d) = (M)$$

CAMEL Derecelendirme Sistemi sadece yukarıda sayılan faktörlerin analizi ile sınırlı değildir. Banka mali bünyesinin sağlamlığının tam olarak tespitinde, yapı üzerinde etkili olan diğer tüm unsurların da incelenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, sistem farklı alanlarda faaliyet gösteren ve farklı büyüklükleri olan bankalardaki performansın ölçülmesini mümkün kılacak ölçüde esnek olmalıdır. Böylece bu teknik, her bir bankanın kendine özgü özelliklerine cevap verebilmesine imkan sağlamalıdır.

Bu sistem içerisinde yapılan derecelendirmenin bir amacı da bankanın mali bünyesindeki güçlü ve zayıf yanlarının ortaya çıkarılıp, özellikle zayıf yanlarının gelecekte bankanın mali bünyesi üzerinde yaratabileceği potansiyel hasarların belirlenebilmesidir. Eğer bir bankanın problemleri o bankanın geleceğini tehlikeye

düşürebilecek nitelikte ise, bu bankanın daha iyi bir CAMEL derecesi olan başka bir bankaya nazaran daha sık aralıklarla denetlenmesi gerekmektedir.

Daha sık aralıklarla denetim gerektiren bir bankanın derecesi en az 4 olmalıdır. Buna karşın finansal yapıdaki problemler bankanın geleceği açısından bir risk taşıyorsa ve normal faaliyetler çerçevesinde çözülmesi mümkün ise, bankanın derecesi en az 2 olacak ve denetim açısından özel bir önem taşımayacaktır. Aynı şekilde, aksaklıkları denetim karşısında nispeten önem taşıyan ve problemlerinin ileride finansal yapı üzerinde sıkıntı yaratma riski bulunan bankalar ise 3. derece ile değerlendirileceklerdir.

1.1. Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Sermaye, klasik olarak kayıpların emildiği ve düşme (kayıp) tehlikesinde koruyucu bir yastık görevi görerek bankanın sağlığını özellikle problemler aşılınca kadar koruyan bir yastık olarak tanımlanmaktadır.

Dolayısıyla banka açısından öngörülemeyen risklere karşı en başta gelen kaynak, bankanın kendi öz varlığıdır. Banka gelirlerinin, ekonomideki istikrarsızlıklardan kaynaklanan zararları absorbe etmeye yetmediği ölçüde, bankanın net varlıklarına başvurmak kaçınılmaz olacaktır. Banka sermayesi ne kadar yeterli olursa beklenmedik risklere karşı banka o derece dayanıklı olacak ve kendisine duyulan güveni devam ettirecektir.

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde sermaye yeterliliği ile ilgili soruların cevabı Risk-Aktif rasyosunun analizi kapsamında ele alınmaktadır. Risk-Aktif rasyosu banka sermayesinin riskli aktifleri hangi ölçüde teminat altına aldığını göstermektedir. Bu rasyonun tanımı şöyledir:

$$\text{Risk-Aktif Rasyosu} = \text{Toplam Sermaye} / \text{Riskli Aktifler}$$

Bu oranın yapısından da anlaşılacağı gibi Risk-Aktif rasyosu her bir aktif kaleminin taşıdığı riski ayırt etmede yetersiz olduğu için sermaye yeterliliğinin derecelendirilmesinde aktif kalitesi ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Aşağıda verilen tablo sermaye yeterliliğinin tespitinde kıstas olan Risk-Aktif rasyosu ile bu oranlara karşılık gelen sermaye derecelendirmesini göstermektedir.

Tablo 1: Risk- Aktif Rasyosunun Alabileceği Dereceler

Risk-Aktif rasyosu (%)	Sermayenin Alabileceği Derece
12'den büyük	1
10 - 12 arası	2
7 - 9 arası	3
4 - 6 arası	4
4'ten küçük	5

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.1.1. Sermaye Yeterliliği Derecelendirilmesinde Aktif Kalitesinin Getirdiği Sınırlamalar

Sermayenin derecelendirilmesinde, yukarıda belirtilen sınırlara rağmen daha önce de belirtildiği gibi aktif kalitesi son değerlendirmede bankanın sermaye yeterliliğinin temel belirleyicisidir. Bu açıdan aşağıdaki tablo, sermaye derecesinin belirlenmesinde aktif kalitesinden kaynaklanan sınırlayıcı faktörleri ortaya koymaktadır.

Tablo 2: Aktif Kalitesi İle İlgili Sınırlayıcı Faktörler

Sermaye Derecesi	Aktif Kalitesi İle İlgili Sınırlayıcı Faktörler
1	Aktif kalitesinin derecesi 1 veya 2 olmalıdır
2	Aktif kalitesinin derecesi en azından 3 olmalıdır
3	Aktif kalitesinin derecesi en azından 4 olmalıdır
4	Problemlili kredilerden kaynaklanan zararların bankanın sermayesine sirayet etmiş olması halidir
5	Problemlili kredilerden kaynaklanan zararların bankanın sermaye stokunu hemen hemen bitirmiş olması halidir

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

Yukarıdaki tabloda Risk-Aktif rasyosu ile belirlenen sınırlamalar bir yol gösterici nitelikte olup uyulması zorunlu bir kılavuz değildir.

Bir bankanın Risk-Aktif rasyosu belirtilen sınırların altında olmasına karşın denetim elemanı aşağıda belirtilen hususların varlığında sermaye yeterliliğine daha iyi bir derece verebilir.

- Aktif çok kaliteli kalemlerden oluşmaktadır,
- Bankanın mali bünyesi ve genel olarak rasyoların gelişimi pozitif yöndedir,
- Denetim elemanı bankanın gelecekteki performansı hakkında olumlu bir yargıya sahiptir.

Öte yandan, aktif kalitesi yönünden sınırlayıcı koşulların yerine getirilmesi mümkün olmazsa sermaye derecesi de aktif kalitesinin zayıflığı ile orantılı olarak düşürülebilir. Aynı paralelde, bankanın kredilerinden kaynaklanan zararlarının banka

sermayesine sirayet etmesi durumunda, Risk- Aktif rasyosunun ne olduğuna bakmaksızın sermayenin derecesi 4 veya 5 olarak göz önüne alınmalıdır.

1.1.2. Sermaye Yeterliliği Derecelendirilmesinde Özkaynak Yeterliliğini Belirleyen Faktörler

Sermayeye verilecek derecede bankanın özkaynak yeterliliğini belirleyen tüm olgular bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu olgular özetle şöyle sıralanabilir:

1. Risk-Aktif rasyosunun minimum sermaye düzeyi ile karşılaştırılması ve bu rasyonun hangi sınıra düştüğünün tespit edilesi,
2. Bankanın kendi grubuna dahil bankaların Risk-Aktif rasyosu ile karşılaştırılması ve trendinin analizi,
3. Riskli aktiflerin banka grubu ortalaması ile karşılaştırılması ve bu tutarların yıllar itibariyle gelişiminin incelenmesi,
4. Marjinal ve düşük kaliteli aktiflerin ağırlıklı ortalama rasyosunun hesaplanması,
5. Ağırlıklı ortalamanın hangi tür kalemlerden kaynaklandığının tespit edilmesi ve trendinin bulunması,
6. Sermayenin büyüme oranı ile aktifin büyüme oranının karşılaştırılması ve bunun yıllar itibariyle gelişimi,
7. Bankanın büyüme planı ve bağlı değerlere yatırım politikasının incelenmesi,
8. Kar dağıtım rasyosunun banka grubu itibariyle geçmiş yıllardaki trendi de kapsayacak şekilde karşılaştırılması,
9. Banka holding bankası ise holdingin finansal durumu,
10. Hakim ortakların artırılan sermayeye katılabilme gücü,
11. Sermaye getiri oranının bankanın dahil olduğu grubun ortalaması ile karşılaştırılması ve trendi,
12. Gayrimenkullerin piyasa değeri,
13. Vergi düzenlemelerinden sağlanan avantajlar.

1.1.3. Sermaye Yeterliliği Derecelerinin Anlamları

Yukarıda sıralanan tüm bu faktörler bir bütün olarak analiz edildikten sonra denetimci tarafından bankanın sermayesine 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilir.

Sermaye yeterliliği derecesi 1 veya 2 olan bankaların özkaynaklarının yeterli olduğu varsayılır. derecesi 3 olan bankaların sermayeleri risklerini yeterli ölçüde karşılamaktan uzaktır. Bu kategori, genelde bankanın aktif kalitesinin marjinalden biraz daha iyi olduğu durumda ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, derecesi 4 olan bir bankanın sermayesi yetersizdir. Bu durumda bankanın inceleme sonucunda tespit edilen masraf -zarar kalemlerinin bankanın sermayesine sirayet etmiş olması söz konusudur.

Aynı doğrultuda derecesi 5 olan bankalarda masraf -zarar kalemleri hemen hemen sermaye stokunu yok etmiş durumdadır.

1.2. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

Aktif kalitesinin temelinde, aktiflerde bulunan kalemlerin sınıflandırılarak ve bu sınıflandırmaya göre her bir kalemin taşıdığı risk derecesine bakılarak bir ağırlık verilmesi yatmaktadır.

Bu sınıflandırma ve söz konusu ağırlıklar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 3: Aktiflerin Sınıflandırılması ve Ağırlıklandırılması

Sınıflandırma	Ağırlık (%)
Donuk Krediler	20
Şüpheli Alacaklar	50
Kanuni Takipteki Alacaklar	100

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

Yukarıdaki tabloda verildiği şekliyle bankanın problemlili kredilerinin taşıdığı riske göre bir ağırlık verilmekte ve hesaplanan tutar masraf- zarar kalemi olarak kabul edilmektedir.

Ağırlıklı sınıflandırılmış kalemlerden ortaya çıkan masraf-zarar kalemlerinin toplamının banka sermayesine oranı aktif kalitesinin belirlenmesinde temel kriterdir.

Diğer yandan aktif kalitesiyle ilgili son yargıya varılabilmesi için bankanın aktif kalitesinin tespitinde yukarıda belirtilen kıstas temel olmakla birlikte, yine de bir dizi faktörün analiz edilmesi gerekliliği vardır. Bu faktörler :

1. Ağırlıklı sınıflandırılmış aktiflerin sermayeye oranı,
2. Toplam sınıflandırılmış aktiflerin sermayeye oranı,
3. Sınıflandırılmış aktiflerin miktarı ve trendi,

4. Faiz tahakkuk edilmeyen veya takside bağlanmış kredilerin kompozisyonu, trendi ve düzeyi,
5. Kredilendirme politikasının yeterliliği,
6. Vadesi geçmiş kredilerin hacmi ve trendi,
7. Kredi dosyalarının yeterliliği,
8. Kredi değerlendirme sisteminin etkinliği,
9. Özkaynakların % 25'inin üzerindeki kredilerin hacmi ve yoğunlaştığı sektörler,
10. Menkul değerler cüzdanının gerek niteliksel, gerekse niceliksel açıdan gelişimi.

Tüm bu faktörler bir bütün olarak incelendikten sonra bankanın aktif kalitesine 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilir.

1.2.1. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği

Derece 1: Normal olarak, sınıflandırılmış kalemlerin ağırlıklı toplamı banka sermayesinin %5'ini aşmıyorsa, aktif kalitesinin güçlü olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte, söz konusu oranın % 5'den daha fazla olması genel ekonomik şartların iyi doğrultuda olduğu bir döneme rastlamışsa ve yöneticiler problemlili kredileri tahsil etmedeki yeteneklerini kanıtlamışlarsa aktif kalitesinin 1 olarak alınması mümkün olabilmektedir.

Diğer yandan, problemlili kredilerin ağırlıklandırılmış tutarları sermayenin %15'ini aşmamasına karşın krediler belirli sektörlerde yoğunlaşma eğilimi gösteriyorsa, aktifte önemli ölçüde gelir getirmeyen kalemler mevcutsa ve bankanın sabit kıymetlere büyük tutarda yatırımı söz konusu ise aktif kalitesine 1'den daha düşük bir derece verilmesi mümkündür.

Derece 2: Problemlili kredilerin ağırlıklı tutarlarının banka sermayesinin %15'ini aşmaması, bankanın aktif kalitesi yönünden yeterli (derece 2) bir performans gösterdiğine işaret eder. Diğer taraftan derece 1 kısmında açıklanan faktörlerin varlığı durumunda, aktif kalitesine 2'nin üzerinde veya aşağısındaki bir derece verilmesi söz konusu olabilir.

Derece 3: Buradaki kıstas, problemlili kredilerin ağırlıklı tutarlarının banka sermayesinin %30'unu aşmamasıdır. Bununla beraber daha önceden de belirtildiği

şekliyle, bazı faktörlerin varlığı aktifin kalitesinin değerlendirilmesi ile ilgili son yargıya varılmasında temel teşkil etmektedir.

Derece 4: Bankanın aktif kalitesinin bu kategoride yer alıp almadığının tespitinde, sınıflandırılmış kredilerin ağırlıklı toplamının banka sermayesinin %50'sini aşmaması önem kazanmaktadır. Ancak yukarıda belirtilen unsurlar aktifin kalitesi ile ilgili son yargıya varılması hususunda özellik arz edecektir.

Derece5: Bu gruba dahil bankaların aktif kalitesi çok düşüktür ve problemlili kredilerin ağırlıklandırılmış toplamı banka sermayesinin %50'sini aşmaktadır.

Tüm bu derecelerin, aktif kalitesi söz konusu olduğu zaman ne anlama geldiğinin daha iyi anlaşılması için aşağıdaki tabloyu incelemek yerinde olacaktır.

Tablo 4: Aktif Kalitesinin Yapısal Yeterliliği

Derece	Aktif Kalitesinin Yapısal Yeterliliği İle İlgili Yorum
1	Güçlü
2	Yeterli
3	Vasat
4	Marjinal
5	Yetersiz

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.3. Yönetim Performansının Derecelendirilmesi

Yönetimin performansının belirlenmesinde öncelik, banka yöneticilerinin performans değerlendirmesi olmasına karşın bankaların faaliyet alanları, ölçeği ve genel ekonomik koşullar gibi faktörler de önemli rol oynamaktadır.

1.3.1. Banka Yöneticilerinin Performansının Değerlendirilmesinde

Kullanılan Kriterler

Banka yöneticilerinin performansının değerlendirilmesinde bir dizi subjektif ve objektif kriter kullanılmaktadır. Bu kriterleri şöyle belirlemek mümkündür.

1. Bankanın sermaye yeterliliğinin, aktif kalitesinin, karlılığının ve likiditesinin genel bankacılık ilke ve uygulamaları çerçevesinde yönetimi,
2. Bankacılık tekniği açısından yöneticilerin yetenekleri,
3. Önderlik vasfı ve idari kapasite,
4. Banka mensupları arasında iletişim sağlama yeteneği,

5. Genç yöneticileri ilerde daha üst pozisyonlara hazırlama, deneyim kazandırma ve niteliklerini artırma,
6. Eğitim politikasının yeterliliği,
7. İç denetim, kayıt ve muhasebe düzeni,
8. Personel istihdamı, ücret ve terfi politikaları,
9. Bankanın Aktif-Pasif Yönetiminin gerektirdiği ilkeler doğrultusunda idaresi,
10. Kredilerinin ne ölçüde objektif kriterler doğrultusunda kullanıldığı,
11. Tercihli vadeler ve şartlarla hissedarlara, üst düzey yöneticilerine ve diğer çıkar gruplarını kredilendirmeye yönelik işlemler,
12. Ücret ve kar dağıtım politikası,
13. Üst düzey yöneticilerin ve diğer çıkar gruplarının normal dışı giderlerinin banka fonlarından karşılanıp karşılanmadığı,
14. Ekonomik ve finansal dalgalanmaların finansal yapı üzerindeki olumsuz etkilerini minimuma indirici tedbirler alabilme ve değişimlerden faydalanabilme kapasitesi,
15. Kredi taleplerinin yeterince değerlendirilip değerlendirilmediği ve kredi gereksinimleri olan sağlam firmaları bularak kredi pazarlama ilkeleri doğrultusunda finanse edebilme yeteneği,
16. Yönetim kurulu toplantılarının sıklığı ve üyelerin devamlılığı,
17. Üst düzey yöneticilerin seçimi, politikaların tespiti ve finansal mali sonuçların değerlendirilmesi gibi özellik arz eden konularda, yönetim kurulu üyelerinin fiilen katılımlarını yansıtan özenle hazırlanmış toplantı tutanaklarının hazırlanması,
18. Kararlarda menfi görüşleri olan üyelerin muhalefet şerhlerinin açıkça belirtilmesi,
19. Kredi komitesinin, gözetim-kontrol birimlerinin yeterliliği,
20. Müfettişlerin sayıca ve niteliksel yönden yeterliliği ve denetim programının bankanın gereksinimlerine cevap verebilmesi.

Banka yöneticilerinin performansının değerlendirilmesinde, yukarıda belirtilen tüm faktörler bir bütün olarak değerlendirildikten sonra, denetimci yöneticilere 1 ile 5 arasında değişen bir derece (puan) verir.

1.3.2. Yönetim Performansının Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği

Bu (puanlamanın) sonucunda oluşan dereceler içerik olarak şu tespitleri yapmaya uygundur:

Derece 1: Yönetim, değişen şartların ortaya çıkardığı sorumlulukları yerine getirmeye uygundur. Performansı bu kategori içerisinde değerlendirilen yöneticilerin, bankanın hali hazır aksaklıklarını algılamada ve bunların gerektirdiği tedbirleri alma konusunda yetenekleri en üst düzeydedir. Ayrıca daha önceden ortaya çıkan problemlere cevap vermedeki başarılarını kanıtlamış bulunmaktadır.

Derece 2: Bu gruptaki yöneticiler, performansları önemsiz ölçüde yetersiz olsa bile hem yetenekleri itibariyle hem de genel bankacılık ilke ve uygulamalarına uymada yeterli güven vermektedirler. Bir bütün olarak yöneticiler, kendilerine verilen sorumlulukları kabul edilebilir ölçüde yerine getirme ve var olan aksaklıkların üzerine ciddi şekilde gitme özelliklerine sahiptirler.

Derece 3: Performansı 3 olarak derecelendirilen yöneticilerin yeteneklerinde bazı problemler bulunmakta ve bankanın problemlerine ancak bir ölçüde cevap verebilmektedirler. Bu gruptaki yöneticilerin genelde;

- Ortalama yetenekli yöneticilere göre çok az bir farklılıkları vardır,
- Bankanın işlem hacmi, ölçeği ve faaliyet alanı ile yetenekleri yeterince bağdaşmamaktadır.

Her ne kadar bankanın problemlerini çözme hususunda güven verici adımlar atılsa bile, bu gruptaki yöneticilerin aksaklıkları zamanında ve yeterli şekilde düzeltmedeki yetenekleri , performansı 2.Derece de değerlendirilen yöneticilere nazaran daha alt düzeydedir.

Derece 4: Kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmedeki performansı çok düşük bir yönetici grubu olarak ortaya çıkmaktadır. Eğer banka yöneticilerinin performansı bu kategoride değerlendirilmiş ise bankanın genel derecesi aşağıdaki olumsuzlukları da beraberinde taşıyacaktır:

- Finansal yapıda ciddi ölçülere varan zaafiyet,
- Sermaye yetersizliği,
- Düşük kaliteli aktif,
- Yetersiz düzeyde karlılık,

- Likidite sıkışıklığı.

Ayrıca yöneticiler yukarıda belirtilen problemleri aşmada da yetersiz olacaklardır. Bu doğrultuda da bankanın finansal yapısı devamlı surette kötüye gidebilecektir.

Derece 5: Banka yöneticilerinin performansları en düşük düzeydedir. Yöneticiler problemleri çözmede kesinlikle yetersizdirler ve mutlak surette güçlendirilmeleri veya sorunları kavramada ve çözmede yetenekli, bankanın emin ve güvenilir bir şekilde faaliyet göstermesini sağlayabilecek yeni yöneticilerle değiştirilmeleri zorunludur.

Tablo 5 : Yönetim Yeterliliği Dereceleri

Derece	Yönetim Yeterliliği İle İlgili Yorum
1	Güçlü
2	Yeterli
3	Vasat
4	Marjinal
5	Yetersiz

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.4. Karlılığın Derecelendirilmesi

Banka karlılığının değerlendirilmesinin iki boyutu bulunmaktadır. Bu boyutlar:

- Niteliksel :** Banka karlılığının niteliksel yanının analizinde, bankanın dönem karının banka ile aynı özelliği taşıyan bankalardan oluşan grubun karlılığı ile karşılaştırılması esas alınır. Diğer bir deyişle bu yöntemde bankalar gruplara ayrılmakta ve bankanın karlılığı, dahil olduğu gruba göre değerlendirilmektedir.
- Niceliksel :** Banka karlılığının niceliksel boyutunda ise karlılığın kompozisyonu, karşılıkların ve ihtiyatların yeterliliği, olağanüstü kalemler ile bankacılık dışı işlemlerden sağlanan gelirlerin net kar içerisindeki önemi ve vergi istisnalarından sağlanan avantajlar göz önüne alınmaktadır.

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde karlılık analiz edilirken bankaların gruplara ayrılması gerektiği daha önce belirtilmişti. Bankaların gruplara ayrılmasında aktif büyüklükleri veya sermaye yapıları kriter olarak alınabilmekle birlikte, karlılık analizi için bankalar aktif büyüklüklerine göre sınıflandırılmaktadır.

Bankalar gruplara ayrıldıktan sonra üç yıllık gelişim dikkate alınarak, her grup için ortalama karlılık tespit edilmelidir. İncelenen bankaların karlılığı, tespit edilen üç

yıllık ortalamaya göre analiz edilir. Bankanın karlılığının 1 ile 5 arasında hangi dereceyi alacağını belirlemede kullanılan ölçütler şöyledir:

1.4.1. Karlılığın Niteliksel Analizinde Kullanılan Kriterler

1. Bankanın aktif getiri oranı (ROA), grubu oluşturan bankaların ilk %15'nin üzerinde ise derecesi 1 olacaktır.
2. Bankanın aktif getiri oranı, grubu oluşturan bankaların ilk %15 ile %50 arasında ise derecesi 2 olacaktır.
3. Bankanın aktif getiri oranı grubu oluşturan bankaların ilk %50'si ile %85'i arasında ise derecesi 3 olacaktır.
4. Bankanın aktif getiri oranı, grubu oluşturan bankaların son %15'inin düzeyinde ise derecesi 4 olacaktır.
5. Banka zararda ise derecesi 5 olacaktır.

Yukarıda belirtilen bu kriterler bir bankanın herhangi bir yıldaki karlılığının derecesinin tespitinde kullanılabilir.

Kriterlerin tespitinde son 3 yıllık verilerin kullanılması, sektördeki herhangi bir yılda meydana gelen dalgalanmalardan dolayı karlılık üzerinde yapacağı etkiyi en aza indirme amacına yöneliktir.

Böylece kullanılan kriter dönemsel dalgalanmalardan kaynaklanan olumsuz etkileri bertaraf etme özelliği ile istikrarlı bir yapı arz etmektedir.

1.4.2. Karlılığın Niceliksel Analizi

Karlılığın analizinde niteliksel değerlendirme ile birlikte niceliksel değerlendirmenin de gerektiği önceden belirtilmiştir. Buna göre niceliksel değerlendirme, kredi karşılıklarının ve ihtiyatlarının yeterliliğine, olağan üstü kalemler ve bankacılık dışı işlemlerden sağlanan gelirlerin net kar içerisindeki önemine ve vergi istisnalarından sağlanan avantajlara da bakılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Diğer bir deyişle niceliksel kar analizi, kar kompozisyonunun analizi olarak da algılanabilir.

Banka karlılığının niceliksel olarak analizi sonucunda, bankaya bir aşağı veya yukarı derece verilmesi gerekli olabilir. Örneğin, diğer değişkenlerin eşit olması koşuluyla, kredi karşılıkları yetersiz bulunan, vergi istisnasından önemi avantaj elde

eden ve bankacılık dışı hizmetler ile olağan üstü gelirleri ileri boyutta olan bir bankanın karlılığının kalitesinin, aynı tutardaki gelirleri önemli ölçüde normal bankacılık faaliyetlerinden ileri gelen bir bankanın karlılığının kalitesine göre daha düşük olması gerekir.

Bu açıdan karlılığı niteliksel yönden aynı düzeyde olan iki bankadan, niceliksel yönü daha ağır basan bankaya daha iyi bir derece verilmesi gerekmektedir.

Banka karlılığına verilecek derecede, geliri etkileyen tüm faktörler yine bir bütün olarak incelenmeli ve daha sonra da kar analizi ile ilgili son yargıya varılmalıdır. Bu faktörleri şöyle sıralamak mümkündür:

1. Aktif getiri oranının (ROA), bankanın dahil olduğu grubun son üç yıllık ortalaması ile karşılaştırılması ve trendi,
2. Bankanın gelir ve gider kalemlerinin incelenmesi ve bu kalemlerin banka gruplarına göre karşılaştırılması ve trendi,
3. Ayrılan karşılıkların bankanın dahil olduğu grup itibariyle karşılaştırması ve trendi,
4. Karşılıkların yeterliliği ve toplam krediler içerisindeki yeri,
5. Faiz dışı ve olağan üstü gelirler ile vergi istisnasından sağlanan avantajları önemi,
6. Kar dağıtım oranının banka sermayesi karşısındaki durumu.

Bu faktörler de değerlendirildikten sonra banka karlılığına 1 ile 5 arasında değişebilen bir derece verilir. Bu dereceleri aşağıdaki gibi özetleyebiliriz.

1.4.3. Karlılık Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği

Derece 1 : Derece 1 olarak değerlendirilen bankaların karlılığının kalitesi en üst düzeydedir ve banka normal faaliyetlerinden ileri gelen giderleri karşılamada çok güçlüdür. Ayrıca, bankanın aktifinin kalitesi çok yüksektir ve sermayenin büyüme oranı yeterli düzeydedir. Normal olarak banka karı, gruba dahil bankaların ilk %15'inin düzeyindedir.

Öte yandan, bankanın karı niteliksel yönden derece 1'in tanımında belirtilen sınırların altında olmasına karşın, kar dağıtım rasyosu, sermaye yeterliliği dikkate alınmak kaydıyla, banka aktifinin büyüme oranı ile oto finansmanının büyüme oranı arasında ters bir ilişkiye neden olmuyorsa, derecenin 1 alınmasında herhangi bir sakınca

bulunmamaktadır. Eğer yukarıda belirtilen ilişki ters yönde geliyorsa karlılığın derecesi 1'den daha düşük olarak saptanabilir.

Normal olarak derecesi 1 olan bankanın dönem karının özellikleri şunlardır:

- Problemlili kredilerin nispeti ölçüsünde yeterli karşılıklar ayrılmıştır,
- Vergi istinasından kaynaklanan gelirler önemli boyutta değildir,
- Faiz dışı gelirler ile olağan üstü kazançlar yüksek tutarlarda değildir.

Derece 2: Bu derecede bankanın dönem karı gruba dahil bankaların son üç yıllık ortalama karından daha üst düzeyde, ancak ilk %15'i oluşturan bankaların altındadır. Bu kategorideki karlılığın özellikleri şunlardır:

- Zararlı absorbe edecek şekilde karşılık ayrılmıştır,
- Karşılıklar sermayenin büyüme oranı ile orantılı bir gelişim göstermektedir,
- Mevcut ise, olumsuz trendler geçicidir ve karlılık üzerinde ileride ciddi bir tehlike yaratmazlar.

Derece 3: Bu kategoriye giren bankaların dönem karlarının özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Karlılık, bankanın dahil olduğu grubun son üç yıllık ortalama aktif getirisinin altında gerçekleşmekle birlikte en alt dilimdeki toplam % 15'lik bankaların rasyosunun üzerindedir,
- Karlılık durağandır ve zaman içerisinde olumlu bir gelişme göstermektedir,
- Gelişim olsa bile istikrarsızdır,
- Kar-Dağıtım rasyosu çok yüksektir.

Tüm bu özelliklere ilave olarak bankanın yeni sermaye girişine gereksinimi vardır ve aktif kalitesi yeterli düzeyde değildir.

Bu problemlerin bir veya birkaçı bankada mevcut ise ve gerekli önlemler alınmamış ise ileride bankanın karlılığı üzerinde ciddi sorunlar yaratabilir.

Derece 4: Bu kategorideki bankalarda, karlılık pozitif olmasına rağmen aktif getiri oranı en alt %15'i oluşturan bankaların düzeyindedir. Banka karında önemli ölçüde dalgalanmalar gözlemlenmektedir. Gelişim trendi negatiftir ve karda bir önceki yıla göre önemli ölçüde düşüş vardır.

Derecesi 4 olarak değerlendirilen bankaların karlılığının özelliklerini de şöyle sıralamak mümkündür:

- Kar yeterli değildir ve faaliyet sonucu zayıftır,

- Ayrılan karşılıklar tüm zarar kalemlerini absorbe etmekten uzaktır,
- Karlılığın büyümesi sermayenin büyümesi karşısında yetersizdir,
- Karlılık büyük ölçüde faaliyet dışı işlemlerden ileri gelmektedir,
- Olağan üstü karlar ile faiz-dışı gelir kalemleri önemli boyuttadır.

Derece 5 : Normal olarak bir faaliyet zararı söz konusudur. Banka zararda olmasa bile dönem karı o kadar yetersizdir ki denetimcinin yargısına göre bankanın devamlılığını tehlikeye düşürecek niteliktedir.

Karlılık derecelendirmesinde kullanılan derecelerin kısaca ne anlama geldiği aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 6: Karlılık Dereceleri

Derece	Karlılık İle İlgili Yorum
1	Güçlü
2	Yeterli
3	Vasat
4	Marjinal
5	Yetersiz

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.5. Likiditenin Derecelendirilmesi

Likidite bir bankanın yükümlülüklerini tam olarak karşılama ve gereksinim duyduğu kaynakları zamanında temin edebilme kapasitesini gösterir. Bir bankada likiditenin sahip olabileceği boyut çok değişik faktörlerden etkilenebilmektedir. Örneğin bankanın faaliyet alanları, ölçeği, içinde bulunduğu sektörün özellikleri ve bunun gibi bir takım faktörler likiditenin boyutunun belirlenmesinde etkin olmaktadır. İşte bu sebepten dolayı da hiçbir rasyo veya formül farklı büyüklükte ve konularda faaliyet gösteren bankalar için birçok değişkenden etkilenen likiditenin yeterliliğinde kriter olarak kullanılamaz. Bunun yerine likidite, bankanın yükümlülüklerini tam ve zamanında yerine getirebilme yeteneği çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu amaçla denetimci bankanın hali hazır likiditesini gözden geçirmeli, bankanın geçmiş deneyimi ile faaliyetlerinin özelliğini göz önüne alarak ekonomik ortamda meydana gelebilecek olası dalgalanmalar ile bankacılıktaki değişimlerin likiditeyi ne yönde etkileyebileceğini irdelemelidir.

1.5.1. Likidite Analizinde İncelenmesi Gereken Faktörler

Bir bankanın likiditesinin analizi yapılırken incelenmesi gereken faktörler şunlardır:

1. Vadesiz yabancı kaynaklara güvenme derecesi ve bunun bankanın dahil olduğu grubun ortalaması ile karşılaştırılması ve trendi,
2. Her an nakde çevrilebilir kaynakların yeterlilik düzeyi,
3. Vadesine bir yıl veya daha az süre kalan menkul kıymetlerin toplam portföy içerisindeki önemi,
4. Kredi/Mevduat oranının gruba dahil banka ortalaması ile karşılaştırılması ve trendi,
5. Aktif ve pasifin vade yapısı itibarıyla uyumu,
6. Borçlanma sıklığı, hacmi ve nedenleri,
7. Bankanın yabancı kaynak temininde ödediği faizin cari faize göre farkı,
8. Toplam kredi taahhütlerinin mevduata oranı ve trendi,
9. Gayri nakdi kredilerin gelişimi,
10. Muhabirlerin sayısı ve büyüklüğü,
11. Merkez Bankası iskonto kaynaklarından fon temin edebilme imkanı,
12. İhraç edilen mevduat sertifikalarının düzeyi.

Bu faktörler bir bütün olarak analiz edildikten sonra banka likiditesine, 1 ile 5 arasında değişebilen bir derece verilir. Bu derecelerin denetimci için taşıdıkları anlamlar skalanın içeriğinde görülebilmektedir.

1.5.2. Likidite Derecelendirilmesinde Kullanılan Skala ve İçeriği

Derece 1 : Birinci dereceyi alan bir bankanın;

- Likidite yönünden herhangi bir problemi yoktur,
- Yabancı kaynak temininde problem söz konusu değildir,
- Yükümlülükler zamanında ve tam olarak yerine getirilmektedir,
- Kredi talepleri kolayca karşılanabilmektedir,
- Likidite rasyoları, bankaların özellikleri doğrultusunda tespit edilen normların çok üzerindedir.

Öte yandan likidite rasyoları, normların biraz altında bulunmasına karşın banka piyasadan kolayca fon temin edebiliyorsa ve temin edilen fonların faize duyarlılığı

önemli düzeyde değilse, bankanın likidite derecesini 1 olarak saptamak yanlış olmaz. Buna karşın, banka açısından tersi bir gelişme söz konusu ise, bankanın likidite rasyoları normların üzerinde olsa bile 1'den daha düşük bir derece düşünülebilir.

Derece 2 : Tüm faktörlerin analizi yapıldıktan sonra banka Derece 2'yi almışsa ;

- Likidite hali hazırda yeterli olmakla beraber azalan bir gelişim içerisindedir,
- Artan oranda borçlanılarak fon temin edilmektedir.

Bu olumsuz şartlar ve gelişmelere karşın bankanın likidite düzeyi yeterli seviyededir ve kabul edilen normların üzerindedir.

Derece 3: Bu dereceyi alan bir bankada likidite ile ilgili mevcut durum şöyle olabilmektedir:

- Likit aktifler bankanın yükümlülüklerini zamanında ve tam olarak karşılayacak düzeyde değildir,
- Borçlanmaya gidilmeden kredi taleplerini karşılamak mümkün olmamaktadır,
- Borçlanılan kaynaklar kabul edilebilir sınırları zorlamakta veya bunu aşmak üzeredir.

Bu kategori içerisinde sınıflandırılan bankalar, yabancı kaynak temininde ekstra prim ödeme durumu ile karşı karşıyadır. Likidite rasyoları, kabul edilen oranların altında gerçekleşmektedir.

Derece 4: Eğer bir banka derece 4'te sınıflandırılmış ise o bankanın taşıyacağı özellikler özetle şöyle olacaktır:

- Bankanın likidite rasyoları normların oldukça altındadır,
- Finansal ve ekonomik dalgalanmalar karşısında oldukça dirençsizdirler,
- Vadesi geçmiş borçlar bulunmakta veya vadeleri gelen borçların ödenmesinde büyük güçlüklerle karşılaşmaktadır,
- Banka yabancı kaynak temininde ekstra prim ödese bile güçlüklerle karşılaşmaktadır,
- Likit değerlerin hacmi çok düşük olduğu için bankanın faaliyetleri önemli ölçüde etkilenmektedir,
- Problemlerin bankayı iflase sürüklememesi için çok acil somut adımlar atılması gerekmektedir.

Derece 5: Derece 5 olarak sınıflandırılan bankalar için durum pek parlak değildir.

Bu haldeki bankaların özellikleri ise;

- Banka taahhütlerini kesinlikle karşılayamazlar,
- Likidite çok kritik bir düzeydedir ve banka, faaliyetlerini sürdürmede çok büyük problemlerle karşı karşıya bulunmaktadır,
- Finansal destek bulunmazsa bankanın iflası kaçınılmazdır.

Aşağıdaki tabloya bakılarak likidite ile ilgili her bir derecenin kısaca ne anlama geldiği görülebilir.

Tablo 7: Likidite Dereceleri

Derece	Likidite İle İlgili Yorum
1	Güçlü
2	Yeterli
3	Vasat
4	Marjinal
5	Yetersiz

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.6. CAMEL Bileşik Derecelendirmesi

CAMEL Derecelendirme Sistemi'ni meydana getiren ve bankanın performansını ortaya koyan beş önemli faktör tek tek derecelendirildikten sonraki aşama, bu derecelendirmeyi bir araya getirip banka hakkında genel bir sonuca varmaktır. Bankanın bileşik derecesini belirlemede ilk adım CAMEL Derecelendirme Sistemi'ni oluşturan her bir faktör için verilen dereceyi toplayıp, bu toplamın basit aritmetik ortalamasını almaktadır. Bu aritmetik ortalama, aşağıdaki tabloda belirtilen esaslar doğrultusunda değerlendirilerek, bankanın genel bileşik derecesi yani performansı tespit edilmektedir.

Tablo 8: CAMEL Bileşik Dereceleri

Bileşik Derece	CAMEL Derecelendirme Sistemi'ni Oluşturan Faktörlerin Derecesinin Aritmetik Ortalaması
1	1,0 - 1,4
2	1,5 - 2,4
3	2,5 - 3,4
4	3,5 - 4,4
5	4,5 - 5,0

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.6.1. Bileşik Derecenin Hesaplanması

Oluşturulan bu skalaya göre bileşik derecenin aritmetik ortalaması şöyle hesaplanmaktadır:

Örneğin, Banka XYZ'nin denetiminden elde edilen verilere göre;

C: Sermaye Yeterliliği = 1

A: Aktif Kalitesi = 2

M: Yönetim = 2

E: Karlılık = 1

L: Likidite = 3 olsun . Bu saptamalardan hareketle bileşik derece;

$(1+2+2+1+3) / 5 = 1,8$ şeklinde hesaplanır.

Yukarıda verilen tablodaki skalaya göre, bankanın bileşik derecenin aritmetik ortalaması (1,8) 1,5 ile 2,4 arasındadır. Bu durumda bankanın bileşik derecesi 2 olacak ve bankanın performansının “Yeterli” olduğu söylenecektir.

Aşağıdaki tabloda CAMEL bileşik derecelendirme ile ilgili yorumlar görülmektedir.

Tablo 9: CAMEL Bileşik Derecelerin Yorumu

Derece	Bileşik Derecelendirme İle ilgili Yorumu
1,0 - 1,4	Güçlü
1,5 - 2,4	Yeterli
2,5 - 3,4	Vasat
3,5 - 4,4	Marjinal
4,5 - 5,0	Yetersiz

Kaynak: CAMEL Rating Tekniğinin Yöntem ve Esasları Hakkında Araştırma Raporu

1.6.2. Denetimcilerin Bileşik Derecelendirme İle İlgili Sahip Olabilecekleri Esneklikler

CAMEL bileşik derecesinin hesaplanma tarzında, bu tekniği oluşturan her bir elemente aynı oranda ağırlık verilmektedir. Ancak bu durum her bankanın kendine özgü koşulları göz önüne alındığında pek fazla gerçekçi olmayabilir. Bu nedenle banka hakkında kesin bir yargıya varmadan önce, denetimcinin basit aritmetik ortalama sonucunda hesaplanan bileşik derecenin, bankanın genel durumu ile ne ölçüde tutarlı olduğunun bir değerlendirmesini yapması gerekmektedir. Yapılacak değerlendirme sonucunda denetçi, CAMEL Derecelendirme Sistemi'ni oluşturan elementlere farklı

ağırlık verebilir. Buradaki amaç, bankanın finansal yapısını tam olarak teşhis etmeye yöneliktir.

Ancak denetçi, basit aritmetik ortalama sonucunda hesaplanan standart bileşik dereceden ayrı bir bileşik derece hesaplamışsa, bunu raporunda açıkça ve nedenleri ile birlikte belirtmelidir.

1.6.3. Bileşik Derecelendirmede Kullanılan Skala ve İçeriği

Her bir bileşik derecenin denetimciler ve diğer ilgili gruplar için taşıdığı anlamlar şöyle sıralanabilir:

Bileşik Derece 1 : Bu dereceye göre;

- Banka her yönü ile güçlü ve güvenilirdir,
- Tespit edilen aksaklıklar önemsizdir ve işletmenin rutin faaliyetleri içerisinde düzeltilebilir,
- Banka finansal ve ekonomik dalgalanmalara karşı oldukça dirençlidir,
- Denetim açısından herhangi bir kaygıya gerek yoktur, denetim seyrek aralıklarla gerçekleştirilmelidir.

Bileşik Derece 2 : Bu dereceye göre;

- Banka temelde her yönü ile sıhhatlidir,
- Finansal yapıda tespit edilen aksaklıklar önemli boyutlarda değildir ve normal faaliyetler çerçevesinde üstesinden gelinebilir,
- Banka istikrarlıdır ve finansal ve ekonomik dalgalanmalara karşı dirençlidir,
- Denetim açısından duyulan katkı sınırlı düzeydedir. Bu gruba mensup bankalar söz konusu olduğu zaman yapılacak denetim, çok sık olmamakla birlikte tespit edilen aksaklıklara odaklanmalıdır.

Bileşik Derece 3 : Bu dereceye göre;

- Finansal yapıdaki problemler, nisbeten önemli olanlardan, oldukça ciddi boyutlara varanlara kadar uzanır,
- Finansal ve ekonomik dalgalanmalara karşı dirençsizdirler,
- Bünyede var olan problemlere karşı somut önlemler alınmazsa, problemler finansal yapıyı tehdit eder hale dönüşebilir,
- Denetim açısından normalin üzerine bir önem arz ederler. Genellikle bu gruba mensup bankalarda yasalara önemli aykırılıklar bulunur. Finansal

yapının sağlamlığı için gerekli faktörlerin bir kısmının eksik olduğu bu bankalarda, denetim bu eksiklerin giderilmesine yönelik olmalı ve sıklıkla yerine getirilmelidir.

Bileşik Derece 4 : Bu dereceye göre;

- Banka aktifinin kalitesi önemli ölçüde bozulmuştur ve problemler ciddi boyutlardadır,
- Problemler bankanın finansal yapısını tahrip eder bir özellik arz etmektedir,
- Finansal yapıyı tahrip eden bu problemlerin üzerine hemen gidilmezse, bankanın gelecekteki faaliyeti tehlike içersine girer,
- Banka çok yakından gözetim ve denetim altına alınmalı ve problemlerin çözümüne yönelik her türlü işlem takip edilmelidir.

Bileşik Derece 5 : Bu dereceye göre;

- Banka taahhütlerini karşılayamamaktadır,
- Bankanın şiddetle yeni kaynağa gereksinimi vardır,
- Yeni kaynak temin edilmediği takdirde bankanın iflası kaçınılmazdır.⁷⁰

⁷⁰ Hasan Güngör, “Gelişmiş Ülkelerdeki Bankacılık Gözetim Sistemleri Işığında KKTC’deki Mevcut Sistemin İncelenmesi ve İleriye Yönelik Bir Modelin Geliştirilmesi.” (Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 1999), s.213.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINDA KULLANILAN FAKTÖRLER

1. SERMAYE YETERLİLİĞİNİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER

Sermaye diğer bir ifadeyle özkaynaklar, bankaların aktifleri ile borçları karşılandıktan sonra kalan kısımdır. Bankalarda sermaye oransal olarak daha düşüktür. Çünkü, verilen krediler, alınan menkul kıymetler veya diğer plasmanlar mevduat veya kullanılan kredilere dayandırılır. Özkaynaklardan çok yabancı kaynaklarla finansman ağırlıklıdır.⁷¹

Bankaların karşılaşılabilecekleri beklenmedik olumsuz koşullar ve belirsizlikten kaynaklanacak risklere karşı güvence oluşturulması açısından banka sermayesi ve sermaye yeterliliği önem kazanmıştır. Diğer sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de bankaların faaliyetlerini sürdürebilmesi ve büyümesi, sermaye kaynaklarına ve kaynakların etkin şekilde kullanımına bağlıdır.⁷²

Sermaye faaliyet zararları ile borçları hiç ödeyememe arasında bir tampon görevi görür. Bir banka ne kadar fazla sermayeye sahipse, o kadar fazla zarara katlanabilir. Diğer bir deyişle sermaye güçlendirimleri, içsel yetersizlikleri gidermek ve olumsuz dışsal etkilere dayanmak için gereken sürenin ne kadarına sahip olduğunu belirler. Problemlili bir bankanın iflası veya tekrar düzelmesi, sermayenin tamamının uğranılan zararlarla tüketilmeden önce bankanın ne kadarlık bir zamanı olduğuna bağlı olacaktır.⁷³

⁷¹ Kaval, a.g.e., s.47.

⁷² Babuşçu, a.g.e., s.81.

⁷³ Cengiz Bulut, "Bankalarda İflas Nedenleri: ABD Deneyi," *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*. Yıl:7, Sayı:25, (Nisan 1999), s.10.

Gerekli sermaye miktarı, aktif ve pasif kalemlerin kompozisyonu, nakit akışlarının kararlılığı, yönetimin kalitesi, faaliyet hacmi, amaç, geçmiş tecrübeler, sermaye piyasası, finansal diğer kuruluşların gelişmişlik düzeyleri ve özellikleri, bankacılık kesiminin finansal piyasalarındaki işlevi, bankacılık ve reel sektör arasındaki ilişkinin derinliği gibi önemli unsurlardan etkilenir.

Bankaların faaliyetlerinin yoğunlaştığı çevre ve özellikleri ve uluslararası gelişmelerle ilgili olarak para otoritelerinin davranış biçimi, ekonomi politikaları, bu politikalarda beklenmedik gelişmeler gibi unsurlar da gerekli sermaye miktarını etkiler.⁷⁴

Banka sermayesinin fonksiyonları ve bunların önemi şu şekilde açıklanabilir;

- i. Bankanın faaliyete geçebilmesi için gerekli olan demirbaşların, binaların, kuruluş masraflarının v.s. finansmanını karşılamaktır.
- ii. Banka sermayesi, yönetimin önceden tahmin etmesinin mantıken beklenmediği olaylardan kaynaklanan kısa ve orta vadeli zararları absorbe eden, bankanın tercihen zararsız olarak faaliyetlerine devam etmesini sağlayan ve en azından bir bankanın faaliyetlerini yeniden kurabileceği bir zaman tanıyan bir güvenlik marjı olma fonksiyonuna sahiptir.
- iii. Banka sermayesinin belki de en önemli fonksiyonlarından bir tanesi mevduat sahiplerine, bankaya borç veren kişi ve kuruluşlara, bankayla borç ilişkisine girmek isteyenlere ve diğer bankalara gerekli güveni sağlayabilmektir. Ayrıca ulusal ekonomi içinde bankaların sahip olduğu anahtar pozisyon güven unsurunun önemini daha da artırmaktadır.
- iv. Zararların minimize edilmesini sağlayarak mevduat sahipleri ve diğer borç verenlerin, muhtemel bir zarar durumunda bu zararın önüne geçmektir.
- v. Bankadan borç alınmak istenen fonlarla, bankanın borç olarak verebileceği fonlar arasındaki farkın kapatılmasında banka sermayesi önemli bir rol oynamakta, banka için fon kaynağı olmaktadır.⁷⁵

⁷⁴Babuşçu, a.g.e., s.81.

⁷⁵Salih Durer, *Türkiye'de Ticaret Bankalarının Sermaye Yapı ve Yeterliliği* (İstanbul. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü, Bankacılık Araştırmaları Dizisi No: 8, 1988), s.64.

- vi. Banka sermayesi, girişilebilecek faaliyetlerin ölçüsünü belirlemektedir. Bankalar plasman yaparken, kullanılan kredilerin geri ödenmemesi, menkul kıymet yatırımlarında fiyatların düşmesi, faiz oranlarının yükselmesi neticesinde eski faiz oranlı kredilerin verimsiz kredi şekline dönüşmesi gibi risklere girerler. Sonuçta da bankanın verimliliği, dolayısıyla sermayesi ve alacaklılara karşı garantisi azalmış olur. Bu nedenle bankaların faaliyetlerinin büyüklüğü ile sermayesi arasında ilişki kurulmuştur. Bazı plasmanların yapılabilmesi için buna karşılık gelecek belirli bir sermaye gereği belirlenmiş ve “Sermaye Tabanı / Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayrinakdi Krediler ve Yükümlüler” standart rasyosu %8 olarak belirlenmiştir.⁷⁶
- vii. Güçlü bir sermaye tabanı aynı zamanda esneklik de sağlar. Bankaların faaliyetlerindeki temel girdi ve temel çıktı nakit ve nakde dönüşebilir finansal araçlar olduğu için piyasalardaki değişiklikler bankaları derhal veya kısa bir gecikmeyle etkilemektedir. Üstelik, aktif karlılıkları faaliyetlerinin doğası gereği sanayi ve diğer hizmet sektörü kuruluşlarına kıyasla daha düşük olan bankalar, yüksek ciro ile çalışmak durumundadırlar. Zaten faaliyet gösterdikleri ortamdaki dinamizm ve nakit akışlarındaki hız da göz önüne alındığında, bankaların “esen yelden nem kapmaları” anlaşılır olmaktadır. Bu ise ancak değişikliklere anında ve nakit akışlarında tökezlemeye yol açmadan uyum sağlamaya elverişli esnek bir yapıyla atlatılabilecek bir sorundur. Bankacılığın böyle güçlü bir sermaye yapısına sahip olduğu ülkelerde, finans sektörünün derinliği de, ekonomik kalkınmayı destekleme kabiliyeti de artmaktadır. Kredi ve likidite gibi modern bir ekonomi açısından iki “olmazsa olmaz” ürünün arz edicisi durumundaki bankaların sermaye yapısının ve yeterliliğinin niçin bu kadar önemli olduğu sorusunun bir diğer cevabı da budur.
- viii. Sermaye, banka açısından içsel bir öneme de sahiptir. Genellikle monopolcü rekabet ortamında faaliyet gösteren bankalar açısından rekabet stratejilerinin en temel unsuru yeni ürün/hizmetler ve dağıtım kanallarını devreye sokabilmektir. Bankanın yenilik getirebilmesi ve

⁷⁶ Kaval,a.g.e., s.49.

rakiplerinin yeniliklerini izleyebilmesi ise (mevduatlar veya kısa vadeli borçlar böyle yatırımların finansmanına elverişli olmadığından) ihtiyaç duyduğu finansmanı sağlayacak güçlü bir sermaye tabanına sahip olmasıyla mümkün olur. Finansal hizmetler sektöründe faaliyet gösteren kurumlar arasındaki farkların giderek belirsizleştiği ve sermaye piyasaları ile doğrudan kredi piyasalarının klasik bankacılığı kısaca aldığı bir ortamda, bankaların fon toplamak için, sadece geleneksel rakipleriyle değil, yatırım bankaları ve yatırım fonları, portföy yönetim şirketleri, özel finans kurumları ve hatta (Türkiye örneğinde şimdilik olmasa da) sigorta şirketleri gibi yeni rakiplerle de mücadele etmeleri gerekmektedir. Dünya genelinde bankalar özellikle son dönemde yeni rekabet stratejileri belirleme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Artan rekabet baskısı bankalar açısından sermayenin rolünü daha da önemli kılmaktadır. Dahası güçlü bir sermayenin sağladığı güven duygusunun, hem fon sağlayan hem de fon kullanan müşteriler açısından bankayla uzun vadeli ilişki geliştirme noktasındaki katkısı göz önüne alındığında bu önem bir kat daha pekişmektedir.

Bankalar mevcut risklerin yönetilebilir kılınmasını sağlamak amacıyla yeni ürünler geliştirmişler fakat bu ürünler de yeni riskleri gündeme getirmiştir. Bankaların karşı karşıya kaldıkları bütün risklerin ortak özelliği, sermayenin koruyucu rolünün önemini giderek banka için hayati bir noktaya yükseltmeleri olmuştur. Ayrıca gelişmekte olan ekonomiler açısından, finans sektöründe güçlü bir sermaye tabanının vazgeçilmezliği, küreselleşerek dünyayla kurdukları entegrasyonun yanı sıra kendi yapısal sorunlarından kaynaklanan riskler de devreye girdiğinde bir kat daha artmaktadır.⁷⁷

Sermaye yeterliliği sağlanması açısından bir banka iki seçeneğe sahiptir. Birinci olarak banka ya mevcut risklerin karşılanması amacıyla sermayesini artırmayı tercih edebilir veya ikinci bir yol olarak risklerini sermayesi ile karşılanabilir bir düzeyde

⁷⁷ Hayrettin Kaplan ve M. İbrahim Turhan, "Sermaye Yeterliliği Yeter mi?," **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**. Yıl:2, Sayı:7, (Haziran-Temmuz 1999), s.74.

tutabilir. Genel anlamda bu seçeneklerin uygulanması bankanın yönetim politikasının etkinliğini ve bankanın sektör içerisindeki istikrarını belirlemektedir.⁷⁸

Çalışma kapsamındaki bankaların CAMEL Derecelendirme Sistemi'ne göre sermaye yeterliliğinin derecelendirilmesinde, Risk-Aktif rasyosu (Özkaynaklar / Riskli Aktifler), aktif ve sermayenin büyüme hızı, Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyoları kullanılmıştır.

1.1. Risk-Aktif Rasyosu (Özkaynaklar / Riskli Aktifler)

Sermayenin riskli aktiflere oranı, ihtiyaç duyulan sermayenin elde bulunan riskli varlıklarla ilgili olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Rasyo, bankalara risksiz varlıklar edindikleri taktirde, sermayelerini artırma zorunluluğu olmadan pasif kalemlerini yükseltme olanağı sağlamaktadır.⁷⁹ Rasyo ne kadar küçükse banka o denli özkaynak kullanmadan plasman yapıyor demektir.⁸⁰

Rasyo, CAMEL derecelendirme sisteminde belirtildiği gibi banka sermayesinin riskli aktifleri hangi ölçüde teminata aldığı göstermekte ve şu şekilde bulunmaktadır. Rasyonun payında yer alan özkaynaklar, toplam kar (dönem karı ve geçmiş yıl karı) ile özkaynaklar toplamından oluşmaktadır.

Riskli aktifler ise,

Riskli Aktifler

- + Toplam Aktifler
- Nakit Değerler
- T.C. Merkez Bankası
- Hazine Plasman Bonoları
- Devlet Tahvilleri
- Devlet Tahvili Kuponları
- Altın
- Gelir Ortaklığı Senetleri
- Mevduat Munzam Karşılığı
- Kanuni Yedek Akçeler Karşılığı Devlet Tahvili Hesabı
- İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri

⁷⁸ Babuşçu, a.g.e., s.82.

⁷⁹ Dilek Türker Uludağ, **Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem: Sermaye Yeterliliği** (Birinci Baskı. Ankara; Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No:134, 2001), s.17.

⁸⁰ Kaval, a.g.e., s.79.

- Ayniyat Mevcudu
- Kaynak Kullanım Destekleme Fonu'ndan Alacaklar
- T.C. Merkez Bankası Özel Hesaplar Karşılığı
- Peşin Ödenmiş Vergiler

Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan ve Türkiye'de faaliyet gösteren bankalara ait bilanço bilgilerinin yer aldığı Bankalarımız 2000 ve diğerlerinde Menkul Kıymetler Cüzdanı; Hazine Plasman Bonoları, Devlet İç Borçlanma Tahvilleri ve Diğer Menkul Kıymetler olarak açıklanmaktadır. Ayrıntılı bilanço ve dipnotlarda ise Menkul Kıymetler Cüzdanının ayrıntısı bazı bankalarda verilirken bazı bankalarda verilmemektedir. Bu nedenle Hazine Plasman Bonoları ve Devlet İç Borçlanma Tahvilleri dışındaki Diğer Menkul Kıymetler riskli aktifler olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri, Ayniyat Mevcudu, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu'ndan Alacaklar, T.C. Merkez Bankası Özel Hesaplar Karşılığı ve Peşin Ödenmiş Vergilerin yayınlanan bilançolarda yer almaması ve dolayısıyla bu kalemlerin Bankalarımız 2000 ve diğerlerinde Sınıflandırılmayan Aktifler içerisinde gösterilmesi nedeniyle Sınıflandırılmayan Aktifler risksiz aktifler olarak kabul edilmiştir.

Sonuçta Riskli Aktifler,

Riskli Aktifler

- + Toplam Aktifler
 - Nakit Değerler
 - T.C. Merkez Bankası
 - Hazine Plasman Bonoları
 - Devlet İç Borçlanma Tahvilleri
 - Mevduat Munzam Karşılığı
 - Kanuni Yedek Akçeler Karşılığı Devlet Tahvili Hesabı
 - Sınıflandırılmayan Aktifler
- şeklinde hesaplanmıştır.

1.2. Aktif ve Sermayenin Büyüme Hızı

ABD’nde 1921 ile 1933 yılları arasında yaşanan banka iflaslarında; ticaret bankalarının sermayelerindeki artışın, toplam aktiflerinde ve mevduatlarında görülen artışın sürekli olarak oldukça altında kalmasının çok büyük katkısı vardır.⁸¹ Çünkü, özkaynakların aktiflerden daha yavaş artması bankanın sermaye yapısını yabancı kaynaklar lehine değiştirerek, kaynak toplamı içinde özkaynakların payının azalmasına neden olmaktadır. Bu durumun bir süre daha devam etmesi halinde, banka sermaye yetersizliği ile karşı karşıya kalmakta, mevcut sermaye düzeyi bankanın piyasalardaki değişikliklere uyum sağlayabilmesi için gerekli esnekliği verememekte ve sonuçta bankalar çok ciddi sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler.

Bankaların, belirli bir minimum sermaye düzeyi belirledikten sonra faaliyetlerine, mevcut sermayeyi minimum sermaye düzeyinin altına düşürmeden devam etmeleri ve aktif ve özkaynakların büyüme hızları arasında iyi bir denge kurarak istikrarlı bir büyüme sürecinde olmaları daha sağlıklı olacaktır.

1.3. Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar

Rasyo vergi öncesi karın özkaynaklara göre yeterli olup olmadığını ifade eder.⁸² Firma sahip veya sahipleri tarafından sağlanan sermayenin bir birimine düşen kar nispetini ortaya koyar.⁸³

Mali rantabilite olarak da ifade edilen bu rasyo hesaplanırken genellikle belli bir dönemin tüm giderleri ve kar üzerinden alınan vergiler çıktıktan sonra kalan “net kar” kullanılır.⁸⁴ Vergi oranlarındaki değişiklik, vergi sonrası net karı etkilediğinden, firmanın bir önceki yıla kıyasla “Dönem Net Karı / Özsermaye” oranındaki artış veya düşüş, vergi oranlarının yeniden düzenlenmesi gibi, tamamen işletme dışı bir nedenden ileri gelebilir. Yapılan analizde vergi etkisini yok etmek için vergi öncesi kar özsermayeye oran edilebilir. Nitekim Türkiye’de vergi oranlarındaki sık değişiklik bunun gereğini ortaya koymaktadır.⁸⁵ Bu nedenle çalışmada Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosu kullanılmıştır.

⁸¹ Durer, a.g.e., s.100.

⁸² Babuşçu, a.g.e., s.180.

⁸³ Öztin Akgüç, *Finansal Yönetim*. (7. Baskı, İstanbul: Avcıol Basım-Yayın, 1998), s. 64.

⁸⁴ Tuncay Artun, “Türk Bankacılık Sisteminde Gelir-Gider Analizi 1971-1975,” *Türk Bankacılık Sisteminde Gelir-Gider Analizi 1971-1980* (Birinci Baskı, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No:48, 1996), s.87.

⁸⁵ Akgüç, Finansal, a.g.e., s.66.

Ortalama özkaynaklar, cari dönem ve önceki dönem özkaynaklar toplamı ile toplam kar (cari dönem ve önceki dönem karı) ikiye bölünmesi suretiyle hesaplanmıştır.

2. AKTİF KALİTESİNİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER

Aktif kalitesinin derecelendirilmesinde kullanılan faktörler ve bu faktörlere ilişkin açıklamalar şunlardır.

2.1. Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar

Bu rasyo bankanın, tahsili geciken alacaklarının ne kadarlık bölümünü özkaynakları ile karşılayabileceğini gösterir.⁸⁶

Oranın payında yer alan özkaynaklar, toplam kar (Dönem Karı ve Geçmiş Yıl Karı) ile özkaynaklar toplamını ifade etmektedir. Payın artması, takipteki alacaklar için ayrılan karşılıkların artmasına, takipteki alacaklar için ayrılan karşılıkların artması karın azalmasına ve dolayısıyla paydanın da azalmasına neden olmaktadır. Rasyonun payındaki değişim direkt olarak paydayı da etkilemektedir. Rasyonun düşük veya düşüş trendinde olması aktif kalitesi açısından olumlu bir gelişme olarak yorumlanmalıdır.

Bilançolarda gösterilen Takipteki Alacaklar,net kalemi, bankaların takibe alınan toplam alacakları ile bu alacaklar için ayırdıkları karşılıklar arasındaki farkı ifade eder.⁸⁷ Dolayısıyla bankaların takipteki alacaklarının brüt olarak ne kadar olduğu, Takipteki Alacaklar,net ile Takipteki Alacaklar Karşılığının toplanması suretiyle bulunmaktadır.

2.2. Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı / Toplam Aktifler

Özellikle günümüz konjonktüründe bankaların menkul kıymet yatırımlarına verdikleri önem ortadadır. Bu tür yatırımların toplam plasmanlar içindeki boyutunu göstermesi açısından önemli bir rasyodur. Özellikle konjonktürel riskin arttığı dönemlerde bu rasyonun yükselmesi, rahatlama dönemlerinde ise azalması beklenir.⁸⁸

⁸⁶ Babuşçu, a.g.e., s.180.

⁸⁷ Aynı, s.116.

⁸⁸ Kaval,a.g.e., s.79.

Türkiye’de kamu kesimi borçlanma gereksiniminin yüksek olması ve özellikle 1990’lı yıllarda kamu açıklarını finanse etmede iç borçlanmaya ağırlık verilmesi ve borçlanmanın gerçekleştirilebilmesi için faiz oranlarının yüksek tutulması, Devlet İç Borçlanma Senetleri faiz oranlarının gerek enflasyon gerekse bankaların kaynak maliyetlerinin çok üzerinde olmasının yüksek reel getiriye neden olması, ayrıca geri ödenmeme riskinin bulunmaması ve sağladığı vergi avantajı nedeniyle bankaların kaynaklarını giderek artan oranda bu alana aktarmalarına yol açmıştır. Başlangıçta bankalar için atıl kaynakların değerlendirildiği ek bir kullanım alanı olan bu işlem giderek yaygınlaşmış ve bankaların öncelikli işlevi haline gelmiştir.⁸⁹

Ayrıca, özellikle ekonomik istikrarsızlığın da arttığı dönemlerde, bankaların kredi verip risk almaktansa; reel faizlerdeki artış nedeniyle de, D.İ.B.S.’ne plasman yapmayı ağırlıklı olarak tercih etmeleri⁹⁰ ve bunun likiditeyi artırmasına karşın karlılığı düşürmemesi D.İ.B.S.’ni bankalar için daha cazip hale getirmektedir.⁹¹

Bilindiği üzere finansal kırılganlığın yüksek olduğu ülkelerde ve/veya dönemlerde bankalar daha likit bir bilanço ile çalışmak zorundadırlar. Bu durum aktifi küçük olan bankalarda daha çok geçerlilik taşımaktadır. Nitekim ABD, Avrupa Birliği ve Güney Doğu Asya Ülkeleri’ndeki gelişim de bu yönde olmuştur. Bankaların daha likit çalışması karlılık oranlarının azalmasına karşın, likidite riskini büyük ölçüde bertaraf etmelerini sağlamaktadır. Fakat bu olgu Türkiye için geçerlilik taşımamaktadır.⁹² Likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payının artması, bankanın riskliliğini azaltacağı, ancak sağlanacak kazancı da azaltacağı yönündeki teorik beklentinin tersine, kaynakların likit olarak plase edilen kısmı arttıkça, karlılığın da artacağı şeklinde bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Böyle bir sonucun kuşkusuz ihtiyatla değerlendirilmesi gerekir. Genel kabul görmüş dünya bankacılık muhasebe standartlarına göre “likit aktifler”, en fazla 3 ile 6 ay arasında değişen vadedeki likit değerleri içermekte ve her an likiditeye çevrilebilme kabiliyeti olan bu menkullerin getiri oranları da, neredeyse risksiz faiz oranı

⁸⁹ Çankaya, a.g.e., s.36

⁹⁰ Semra Pekkaya, Esra M. Aydoğan , Ayhan Tosuner, “Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Risk Analizi” Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu’na sunulan bildiri (Bandırma, 2001), ss.21.(teksir)

⁹¹ Faruk Çolak, Aslan Yiğidim, **Türk Bankacılık Sektöründe Kriz**, (Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2000), s.40 ; Semra Pekkaya, Esra M. Aydoğan , Ayhan Tosuner, , “Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Risk Analizi” Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu’na sunulan bildiri (Bandırma, 2001), ss.21.(teksir)

⁹² Çolak, a.g.e., s.40

seviyelerinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu standartlara uygun bankacılık sistemlerinde likit aktiflerin bilanço içindeki payının artışı, daha yüksek getiri sağlayacak alternatif plasman olanaklarından mahrum kalmak anlamına gelmekte ve likidite oranları ile ters yönlü (teorik beklentilere uygun bir tarzda) ilişki içinde bulunmaktadır. Oysa Türk bankacılık sistemi muhasebe standartlarına göre likit aktiflerin vadesi, hazine bonosu ve en uzun vadeli devlet tahvilinin vadesini (en bir yıl) de içerecek şekilde belirlenmiştir. Getirisinin ise; likit aktiflerin Türk bankacılık sistemi konsolide aktif büyüklüğünden aldığı pay dikkate alınarak değerlendirildiğinde, tüm sistem tarafından tercih edilebilir seviyede seyrettiğini söylemek mümkündür. Kuşkusuz böyle bir “likit aktifler” tanımlaması dünya standartlarındaki “likit aktifler” den çok farklı ve daha çok kredilere alternatif bir plasman alanı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla böyle bir yapı içinde likit aktiflere ilişkin oranlar ile karlılığa ilişkin oranlar arasındaki aynı yöndeki ilişki son derece doğal ve şaşırtıcı olmayan bir sonuçtur.⁹³

Bu nedenlerden dolayı bankalar, aktif kalitelerini kötüleştirme pahasına kaynaklarının önemli bir bölümünü D.İ.B.S.’ne yönlendirmekte⁹⁴ ve esas faaliyet amaçlarından önemli ölçüde uzaklaşmaktadırlar.⁹⁵

D.İ.B.S.’nin bankalara sağladığı avantajların yanında yarattığı büyük riskler de vardır. Banka yüksek açık pozisyonla çalışıyor ve D.İ.B.S.’ni veya menkul kıymetler portföyünün önemli bir kısmını açık pozisyonla fonluyorsa, bir kriz veya ani bir devalüasyon ortamında; T.L. menkul kıymetler portföyü önemli ölçüde değer kaybedecek,⁹⁶ değer kaybını önlemek veya azaltmak için menkul kıymetler satılarak yabancı para alınmak istenecek fakat aynı zamanda faizlerin yükselmesi ve borsanın düşmesi nedeniyle banka yine zararlı karşılaşacaktır.⁹⁷ Bankalararası piyasadan alınan borçların, yurtdışı kreditorlerin ve mudilerin fonlarını geri çağırılmaları durumunda, banka ihtiyaç duyduğu likiditeyi başka bir alandan sağlayamıyorsa zarar pahasına menkul kıymetlerini satmak durumunda kalabilecektir. Zira D.İ.B.S.’ni açık pozisyonla

⁹³ Pekkaya, a.g.e., s.19

⁹⁴ Çolak, a.g.e., s.40

⁹⁵ Çankaya, a.g.e., s.31

⁹⁶ Halil Sunalı, “Yaşanan Mali Kriz ve Bankacılık Sektörü,” *Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi*, (Ocak 2001), s.16.

⁹⁷ Sudi Apak, Ayhan Aytaç, “Türk Bankacılık Sisteminde Risk Kaynakları ve Yönetimi” Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu’na sunulan bildiri (Bandırma, 2001), ss.11(teksir)

fonlayan bankalar (vade sonuna kadar tutarım zarar etmem mantığıyla) Şubat 2001'deki fiili devalüasyonda çok büyük kayıplarla karşılaşmışlardır.⁹⁸

Menkul kıymetler portföyü açık pozisyonla birlikte bir de vade uyumsuzluğu yaratacak şekilde fonlandıysa; ani bir mevduat çekilişi ve benzeri bir durumda, hem kriz ortamında borçlanmanın maliyetinin çok yüksek olması hem de piyasadan para bulmak zorlaşacağından⁹⁹ ve T.C. Merkez Bankası da Net İç Varlıklar Sınırlaması nedeniyle piyasaları yeterince fonlayamıyorsa,¹⁰⁰ banka kısa vadeli fonlarını daha uzun vadeli plase ettiği için menkul kıymetler portföyünü zarar pahasına satmak zorunda kalabilecek ve zararlar karşılabilecektir.¹⁰¹

Ayrıca, bankaların D.İ.B.S.'ni repo işlemlerinde kullanmaları ve repo pozisyonlarında da vade uyumsuzluğu olması onları kısa vadeli faiz oranlarının yükselmesi durumunda acı bir döngünün içine sokmaktadır.¹⁰²

2.3. D.İ.B.S. / Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı

Diğer Menkul Kıymetler / Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı

Markowitz tarafından temelleri atılan Modern Portföy Kuramı'nın temel çıkış noktası; menkul kıymetlerin her birinin farklı risk ve getiri özellikleri olmasına rağmen, bunlar bir portföy oluşturduğunda bunların tek başına taşıdıkları özelliklerden farklı bir özellik kazanacağı ve portföyde çeşitlendirme arttıkça riskin de azalacağıdır. Bu kurama göre portföyde iyi bir çeşitlendirme yapılırsa portföyün riski, özellikle firmaların piyasa etkisi dışında kendine özgü risklerinin toplamı olan sistematik olmayan risk azalacak hatta kuramsal olarak tamamen yok edilecektir.¹⁰³

Bankaların risk yönetim politikalarından biri de menkul kıymetler portföyünde, daha farklı risk ve getiri gruplarına yatırım yapılarak risk farklılaştırılması yapılmasıdır.¹⁰⁴ Bu amaçla, farklı menkul kıymetlerin menkul kıymetler cüzdanına

⁹⁸ Afa Boran, "Bankacılık Sektörü Nasıl Güçlenecek ?" , *Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*. Yıl: 38, Sayı:5, (Mayıs 2001), s.37.

⁹⁹ Sedat Yetim, "Banka Krizlerinde Erken Uyarı Sinyali Olarak Cari Oran," *Bankacılar Dergisi*. Yıl: 10, Sayı: 28, (Mart 1999), s.15.

¹⁰⁰ "Finansal Piyasalarda Can Pazarı," *Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi*, (Ocak 2001), s.8.

¹⁰¹ Yetim, a.g.e., s.15.

¹⁰² Afa Boran, "Türk Bankacılık Sektörüne Genel Bakış," *Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*. Yıl: 38, Sayı:1, (Ocak 2001), s.8.

¹⁰³ Kaval, a.g.e., s.207.

¹⁰⁴ Aynı, s.33.

oran edilmesi ile değişik risk farklılaştırılması ve küçültülmesi rasyoları kullanılmaktadır.¹⁰⁵

Menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmesinin, hem risk yönetim politikalarından biri olması hem de riskin dağıtılarak azalmasını sağlaması nedeniyle aktif kalitesini artırdığı söylenebilir.

D.İ.B.S. / Toplam Menkul Kıymetler Cüzdanı rasyosunun payı, Hazine Plasman Bonoları ile Devlet İç Borçlanma Tahvilleri toplamını ifade etmektedir.

2.4. Yabancı Para Aktifler / Yabancı Para Pasifler

Bir para cinsi itibariyle bankanın net pozisyonu açık pozisyon (Long Position) ise o bankanın belirli bir para cinsinden yabancı paralı yükümlülükleri varlıklarını aşmaktadır. Bir bankanın bir yabancı para cinsinden net pozisyonu kapalı pozisyon (Short Position) ise o bankanın belirli bir para cinsinden yabancı para yükümlülükleri varlıklarının altındadır. Döviz varlıkları ile döviz yükümlülükleri eşit ise bankanın kare (Square Position) pozisyonunda olduğundan söz edilebilir. Her yabancı para birimindeki pozisyonlar toplamının ABD doları veya T.L. cinsinden ifadesi ile “toplam döviz pozisyonu” ortaya çıkmaktadır.¹⁰⁶

Bankaların yayımlanan bilançolarında, yabancı para aktif ve pasifler her döviz cinsinden ayrı ayrı değil, her döviz cinsinin T.L. karşılıkları toplamı olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla çalışmada kullanılan rasyo; bankaların her döviz cinsinden varlıklarının, dönem sonundaki belirlenen kur üzerinden T.L. karşılıkları toplamının, her döviz cinsinden kaynaklarının, dönem sonundaki belirlenen kur üzerinden T.L. karşılıkları toplamına oranını ifade etmektedir.

Rasyodan, bankanın yabancı para pozisyonunun ne olduğunun görülmesinde ve yüksek bir devalüasyon anında bankanın taşıdığı riski analiz etmede yararlanılmaktadır.¹⁰⁷

1980’lerin başında Sermaye Piyasası Kanunu’nun çıkarılması ve İ.M.K.B.’nin kurulmasından sonra, 1980’lerin ikinci yarısında Bankalararası Para Piyasası’nın kurulması, açık piyasa işlemlerinin başlaması, Döviz İnterbankı ve Altın Piyasaları’nın

¹⁰⁵ Aynı, s.83.

¹⁰⁶ Babuşçu, a.g.e., s.74.

¹⁰⁷ Fatma Zehra Sürmen, “Halka Açık Özel Ticaret Bankaları Ratinglemesinde CAMEL Yöntemi ve Rasyo Analizi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000), s.53.

kurulması gibi kurumsal reformlar gerçekleştirilmiştir. Ekonominin genelinde finansal piyasalardaki bu yapısal değişikliklere paralel olarak kambiyo mevzuatında da liberalizasyona gidilmiş ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile bu konuda düzenlemeler yapılmış ve Kambiyo Rejimi'nde liberalleşmeye gidilmiştir.¹⁰⁸

Bu gelişmelerle birlikte, para ikamesi diğer bir ifadeyle dolarilizasyon olgusu¹⁰⁹, mevduatın yeterince hızlı artmaması, toplam mevduat içinde döviz tevdiat hesaplarının payının hızla artması, mevduat dışı T.L. kaynakların sınırlı oluşu¹¹⁰ ve yüksek enflasyon, yüksek munzam karşılık ve disponibiliteler oranları ile tasarruf mevduatı sigorta fonu primlerinden kaynaklanan yüksek fon maliyeti, bankaların kaynak yapılarını yabancı para kaynaklar lehine bozmuş ve yabancı para işlemlere daha fazla yönelmelerine neden olmuştur. Bu da bankaların açık pozisyonlarının dolayısıyla kur riskinin artmasına yol açmıştır.¹¹¹

Kamu kesimi borçlanma gereksiniminin yüksekliği dolayısıyla kamunun bir yandan T.C. Merkez Bankası kaynaklarına başvurması ile oluşan para arzındaki artışın enflasyonu körüklemesi, diğer yandan da iç piyasadaki borçlanmasının, finansal piyasaların sağlığı sebebiyle faiz oranlarını çok yüksek düzeylere çıkarması ve ulusal paranın da aşırı değerlenmesi nedeniyle¹¹² T.L. plasman getirisi yabancı para ile borçlanma maliyetinin (kur farkı + yabancı para faizi) çok üstünde olmuş ve bu, bankalara faiz arbitrajı olanağı yaratmıştır.¹¹³ Bankalarda bu olanaktan yararlanmak için döviz olarak borçlanıp bu fonları kısa vadeli borçlanma araçlarına plase etmişlerdir. Bankaların fon kaynakları arasında yer alan yurtdışı banka kredilerinin yüksekliği ve fon kullanımları arasında yer alan menkul kıymetler payının artışı bu görüşü desteklemektedir.¹¹⁴

¹⁰⁸ Mehmet Günel, "Bankacılık Sektörünün Açık Pozisyonları Üzerine Bir İnceleme: 1989-1995," **Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi**. Yıl: 3, Sayı: 10, (Haziran 1995), s.8.

¹⁰⁹ Cüneyt Yenal Kesbiç ve Hamza Şimşek, "Türk Bankacılık Sektörünün Yapısı ve Avrupa Birliği Bankacılık Sektörüyle Uyumlaşma Süreci," **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi**. Yıl: 38, Sayı:7, (Temmuz 2001), s.86.

¹¹⁰ Öztin Akgüç, "Türkiye'de Bankacılık Bunalımı", **İSO Dergisi**. (Nisan 2001), s.19.

¹¹¹ Günel, a.g.e., s.9.

¹¹² "Türk Bankacılık Sektörünün Avrupa Birliği Bankacılık Sektörü Karşısındaki Durumu ve Uyum Sorunları," **Başak Ekonomi Dergisi**. (Eylül-Ekim 2000), s.69.

¹¹³ Öztin Akgüç, "2000 Yılında Bankalar, Mevduat ve Krediler," **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi**. Yıl: 38, Sayı:9, (Eylül 2001), s.43.

¹¹⁴ "Türk Bankacılık Sektörünün...", a.g.e., s.69.

Sonuçta tüm bu gelişmeler, bankaların döviz pozisyon açığının ortaya çıkmasına, büyümesine ve aktif kalitesinin düşmesine neden olmuştur.¹¹⁵

Ayrıca bankaların açık pozisyon yaratarak kamuyu finanse etmeleri, onlara yüksek getiri imkanı sağlamakla birlikte, ekonomik istikrarsızlığın yarattığı belirsizlik ortamında büyük bir kur riski ile karşı karşıya bırakmış ve bankacılık sistemini krize açık bir hale getirmiştir. 1994 yılında yaşanan ekonomik krize bankacılık sektörünün tuttuğu açık pozisyonun önemli ölçüde katkısı olmuştur.¹¹⁶ Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinde de bankaların dövize aşırı talep göstermeleri¹¹⁷ açık pozisyon riskinin krizlerin çıkmasına büyük katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

2.5. Takipteki Krediler / Toplam Krediler

Kredi kalitesini gösteren, donuk kredi ve batık kredi olarak da adlandırılan bu rasyo, bankaların kredi verme kararlarında göstermeleri gereken titizliğin değerlendirilmesi açısından iyi bir göstergedir.¹¹⁸ Rasyo, kullanılan kredilerin ne kadarının yasal takibe intikal ettiğini ve şüpheli hale geldiğini göstermektedir. Bu rasyonun bankacılık sistemi için düşüş trendi göstermesi ve düşük olması beklenir.¹¹⁹

Rasyonun yükselmesi bankanın yönetim politikalarından kaynaklanıyor olabileceği gibi, ekonomik durumun genel olarak kötüleşmesi veya olumsuz bir konjoktüre girilmiş olması nedeniyle de olabilir.¹²⁰ Örneğin, bankacılık krizleri sırasında faiz oranlarının artması ve yerel para biriminin değerinin düşmesi, borç yükünün ve riskten korunmayan borçluların riskinin artmasına ve batık kredilerinin hızla çoğalmasına neden olmaktadır.¹²¹ Rasyonun yükselmesi banka kaynaklarının akışkanlığını azalttığı gibi kaynak maliyetinin artmasına da neden olmaktadır.¹²²

¹¹⁵ Akgüç, 2000 Yılında, a.g.e., s.43.

¹¹⁶ "Türk Bankacılık Sektörünün...", a.g.e., s.68.

¹¹⁷ Ali Alp, "Bankacılık Krizleri ve Krize Karşı Politika Önerileri," **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi**. Yıl: 38, Sayı:6, (Haziran 2001), s.52.

¹¹⁸ Sürmen, a.g.e., s.52

¹¹⁹ Tamer Aksoy, **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye'de Uluslararası Bankacılık, Sistematik ve Analitik Bir Yaklaşım** (1. Baskı, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 109, 1998), s. 344.

¹²⁰ Kaval, a.g.e., s.59.

¹²¹ Pelin Ataman Erdönmez ve Burçak Tulay, "Seçilmiş Ülkelerde Borç Yeniden Yapılandırılması Uygulamaları," **Bankacılar Dergisi**. Yıl: 12, Sayı: 36, (Mart 2002), s.18.

¹²² "Türk Bankacılık Sektörünün...", a.g.e., s.69.

Bu rasyonun ne kadar gerçeği yansıttığı tartışılabilir. Çünkü, batık kredilerin karşılık ayrılmaması için canlı gösterildiği, çeşitli bilanço oyunları ile gizlendiği¹²³, çoğu bankanın batık kredilerinin bilançosunda kar gibi gözüktüğü¹²⁴, bankaların kredi müşterileri hakkında olanak ölçüsünde yasal takipten kaçındıkları dikkate alındığında, gerçekte bankaların donuk kredileri, bilançoda gösterilen tutarın üzerinde bulunmaktadır.¹²⁵ Tüm bu olumsuzluklara rağmen aktif kalitesinin belirlenmesinde bu rasyonun dikkate alınması gerekmektedir.¹²⁶

2.6. Toplam Krediler / Toplam Aktifler

Bu oranın yüksekliği ile aktif kalitesinin yüksekliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.¹²⁷ Kredilerin aktif toplamı içindeki payının yüksek olması bankanın gerçek görevini yaptığının bir göstergesi olmakla birlikte, bu oranın çok yüksek olması banka riskini de artırır.¹²⁸ Bu oranın yüksek olduğu bankalarda, kredi kalitesinin yüksek olmasına, kredilerin geri ödenmeme riskinin azaltılmasına özen gösterilmelidir.¹²⁹

Oranın yüksek veya düşük olması, yükseliş trendinde veya düşüş trendinde olması bankanın kredilendirme politikasının bir sonucu olabileceği gibi genel ekonomik durumla da çok yakından ilgilidir.

Zira, 1999 yılında; artan kamu kesimi borçlanma gereksiniminin iç piyasalardan karşılanmaya devam edilmesi, reel faizlerin yükselmesi, ekonomik faaliyetlerdeki daralma, yurtdışı borçlanmanın sınırlı düzeyde kalması nedeniyle likidite gereksiniminin sürmesi, geri dönmeyen krediler için daha gerçekçi karşılık ayrılması ve hatta bu krediler için zarar yazılması nedeniyle kredi arz ve talebi olumsuz yönde etkilenmiş ve Türk Bankacılık Sistemi'nde Krediler / Toplam Aktifler oranı düşüş göstermiştir.¹³⁰

2000 yılında ise; faiz oranlarının düşmesi, yurtdışı borçlanmadaki artış, ekonomik faaliyetlerdeki genişleme, tüketim harcamalarındaki artış, kur politikasının kur riskini

¹²³ Çankaya, a.g.e., s.43.

¹²⁴ Esfender Korkmaz, "Bankacılık Operasyonu Bitmedi," *Cumhuriyet*, (21 Haziran 2002), s.13.

¹²⁵ Akgüç, Türkiye'de, a.g.e., s. 18.

¹²⁶ Çankaya, a.g.e., s.43.

¹²⁷ Babuşçu, a.g.e., s.63.

¹²⁸ Elvan Özaydın, "Türkiye'de Faaliyet Gösteren Ulusal ve Yabancı Ticaret Bankalarının Karşılaştırmalı Analizi." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), s.43.

¹²⁹ Sürmen, a.g.e., s.52.

¹³⁰ Ekrem Keskin, "1999 Yılında Türk Bankacılık Sistemi'ndeki Gelişmeler," *Bankacılar Dergisi*. Yıl:11, Sayı: 33, (Haziran 2000), s.24.

azaltması, özellikle T.L. kredi talebini ve arzını olumlu yönde etkilemiş ve kredilerin aktif toplamına oranında artış yaşanmıştır.¹³¹

2.7. Duran Varlıklar / Toplam Aktifler

Bankanın belirli bir kaynak kullanmak suretiyle, belirli bir maliyet karşılığı aktiflerine kattığı, fakat asıl gelir kaynağı olan faiz geliri sağlamayan iştirakler, net, bağlı değerler ve sabit kıymetler, net toplamının aktif toplamına oranıdır.¹³² Bu rasyonun düşüş eğilimi göstermesi ve/veya düşük değerler alması beklenir.¹³³

Rasyonun yüksek değerler alması veya yükselmesi bir yandan ifa edilmesi gereken bankacılık fonksiyonları açısından kantitatif olumsuzluk oluştururken, diğer yandan da aktiflerin kalitatif niteliklerini de olumsuz yönde etkilemektedir.¹³⁴

Rasyonun yüksek olması, bankalarda “(Faiz Gelirleri + Faiz Dışı Gelirler) / Varlık Toplamı” şeklinde hesaplanan varlık devir hızının yavaşlamasına neden olmaktadır.¹³⁵ Varlık devir hızı firmanın her liralık varlığının kaç liralık satış yarattığını ve bir firmanın varlıklarını ne ölçüde verimli kullandığını göstermektedir.¹³⁶ Varlık devir hızı, büyük ölçüde, bir işletmenin varlık yapısı içinde duran varlıkların göreceli önemini yansıtır. Bir firmada duran varlıklar, aktif toplamı içinde büyük bir yer tutuyorsa, o işletmede varlık devir hızı yavaştır. Buna karşılık duran varlıkların göreceli olarak önemsiz olduğu bir firmada ise varlık devir hızı yüksektir.

Varlık devir hızının düşüklüğü, kuşkusuz karlılık üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır. Bir firma, diğer koşullar aynı kalmak üzere, varlık devir hızını artırmak yoluyla özsermaye karlılığını yükseltebilir. Varlık devir hızı, firmalarda verimlilik ve karlılığı belirleyen en önemli etmenlerden biridir.¹³⁷

¹³¹ Türkiye Bankalar Birliği, **Bankalarımız 2000**, (İstanbul: 2001, Yayın No: 223) s. I-47.

¹³² Sürmen, a.g.e., s. 52.

¹³³ Aksoy, a.g.e., s.345.

¹³⁴ Semra Pekkaya, **Türk Mali Sistemi İçerisinde Bankacılık Sektörünün Gelişimi ve Finansal Yapısının Analizi**. (Ankara: T.C Kalkınma Bankası Araştırma ve Planlama Müdürlüğü Yayını, 1994),

¹³⁵ Akgüç, “2000 Yılında...”, a.g.e., s.82.

¹³⁶ Robert W. Kolb, Ricardo J. Rodriguez, **Finansal Yönetim**. Çeviren: Ali İhsan Karacan (Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayın No: 35, 1996), s.38.

¹³⁷ Akgüç, a.g.e., s. 58.

Sabit kıymetler, iştirakler, bağılı değerler ve takipteki alacaklarla özkaynaklar arasındaki olumlu fark, net çalışma sermayesi olarak tanımlamakta ve rasyonun yüksek olması net çalışma sermayesini olumsuz etkilemektedir.¹³⁸

Rekabetin arttığı bir ortamda, bankaların piyasa konumlarını pekiştirmek ve faaliyetlerini çeşitlendirmek için başka kredi ya da finans kurumlarına iştirak etme uygulamaları yaygınlaşmıştır. Banka iştiraklerine günümüz finansal sistemlerinde yaygın olarak rastlanırken, bu türden uygulamalar aynı zamanda bankaların çeşitli risklere duyarlılığını artırmıştır. Bankaların finansal sektörde doğrudan doğruya veya tali şirketleri aracılığıyla edindikleri iştirakler, finansal yapılarında bir risk yoğunlaşması teşkil etmektedir. İştirakler bankaların bağımsız bir kredi politikası izlemelerini güçleştirmekte, iştiraklere rasyonellik ilkesine uygun olmayan şartlarda kredi verilmesi riski artırmaktadır. Böyle bir durumda bankanın ekonomik açıdan bağımsız ve bankacılık açısından rasyonel bir yönetim politikası izlemesi de güçleşmektedir.¹³⁹

3. KARLILIĞIN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER

Kar riskten doğan kazancın karşılığı olarak nitelendirilebilir. Her ne kadar risk almak, karlılığın yükselmesinin bir gereği ise de, bankanın tasviye durumuna gelmemesi için karlılık ile riskin dengede tutulması gerekmektedir.¹⁴⁰

Bankaların, faaliyetlerini sürdürebilmelerini için, karlılık ile risk arasında iyi bir denge kurmaya ve bunun sonucunda kar etmeye ihtiyaçları vardır. Bankalar için karın önemi şu şekilde sıralanabilir;

- i. Kar edebilen banka, karını öz kaynaklarına ilave ederek finansal yapısını güçlendirebilir. Bankaların sermaye yapılarını güçlendirmenin en önemli kaynaklarından biri karıdır.
- ii. Kar eden banka, finansal yapısını sağlıklı tutabilmek için takipteki kredilerine gerektiği kadar karşılık ayırabilir. Bankalar, ilerde ortaya çıkabilecek muhtemel riskler için de karşılık ayırmalıdır. Kar

¹³⁸ Akgüç, "Türkiye'de..." a.g.e., s.18.

¹³⁹ AB Danışmanlık ve Yatırım A.Ş., "Bankacılık Sektörü İştiraklerine İlişkin Avrupa Birliği Düzenlemeleri," *Bankacılar Dergisi*. Yıl: 12, Sayı: 36, (Mart 2001), s.65.

¹⁴⁰ Kaval, a.g.e., 34.

edemeyen bankanın ihtiyaç duyulan kadar karşılık ayırma olanağı yok denecek kadar az olur.

- iii. Kar mevduat sahiplerine güvence verir. Kar edemeyen bankanın, ilerde mevduat sahiplerine faiz ödeme gücü de azalır. Sürekli zarar eden banka, bir gün gelip mevduat sahiplerine faiz ödeyemeyecek duruma düşebilir.
- iv. Kar banka ile çalışan yurt içi ve yurt dışındaki finansal kuruluşlara güven verir. Kar eden banka, finansal kuruluşlarla daha kolay ilişki kurup, onların imkanlarından yararlanabilir.
- v. Bankanın ortakları, bankaya yatırdıkları paraların karşılığında kazanç sağlamak isterler. Beklenen karlılığın gerçekleşmesi, bankanın ortaklarını tatmin eder.¹⁴¹ Halka açılan ve borsada işlem gören bankalar için, karın öneminin daha da arttığı söylenebilir. Çünkü, sermaye piyasasında bankanın menkul kıymetlerine yatırım yapanların, bankadan beklediği karın gerçekleşmemesi veya bankanın zarar açıklaması, hem bankanın piyasa değerini düşürür hem de yatırımcılarının zarar etmesi nedeniyle ileride yapılacak halka arzların da önünde engel teşkil edebilir.

Kar, yönetim hataları ve risk almadaki tutum gibi içsel faktörlerden etkilendiği gibi dışsal faktörlerden de etkilenir. Dışsal faktörlerden bazıları, genel ekonomik durum, uygulanan ekonomi politikaları, diponibilite ve munzam karşılıklar gibi yasal düzenlemeler ve vergi oranlarındaki değişikliklerdir.¹⁴²

Bankaların karlılıklarının değerlendirilmesinden amaçlanan, faaliyetlerin ne kadar etkin ve verimli yürütüldüğünün belirlenmesinin yanı sıra, banka kaynak ve kullanımının ne derece sağlıklı olduğunun da tespit edilmesidir.¹⁴³

Çalışma kapsamındaki bankaların, CAMEL Derecelendirme Sistemi'ne göre karlılıkları derecelendirilirken kullanılan faktörler şunlardır;

¹⁴¹Bülent Şenver, **Banka Bilançoları Nasıl Analiz Edilir?** [y.y.], Şubat 1987, s.14.

¹⁴²Orhan Emirdağ, "Türk Bankacılık Sisteminde Gelir-Gider Analizi 1971-1975," **Türk Bankacılık Sisteminde Gelir-Gider Analizi 1971-1980** (Birinci Baskı. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No:48, 1996), s.87.

¹⁴³Babuşçu, a.g.e., s.174.

3.1. Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Aktifler

Aktif getiri oranı diğer bir deyişle ekonomik rantabilite, bankaların büyüklüğü ile orantılı olarak kar elde edip etmediklerini görmek açısından önem taşır.¹⁴⁴ Ayrıca, bankaların ekonomik üretkenliklerinin ve genel yeterliliklerinin ölçüsüdür. Aktif getiri oranındaki gerileme, bankalarda etkinliğin azaldığını gösterir.

Aktif getiri oranı hesaplanırken, rasyonun payında "Vergi Öncesi Kar(Zarar)" da kullanılabilir.¹⁴⁵ Çalışmada, rasyonun payında "Vergi Öncesi Kar (Zarar)" kullanılmıştır. Paydada ise ortalama toplam aktifler kullanılmıştır. Ortalama toplam aktifler, cari dönem ve önceki dönem aktif toplamının ikiye bölünmesi suretiyle bulunmaktadır.

3.2. Toplam Gelirler / Toplam Giderler

Bankanın toplam gelirleri ile toplam giderlerinin ne kadarını karşılayabildiğini gösteren bu rasyo, aynı zamanda iki kalemin farkından oluşan banka karının seviyesini de ifade etmektedir.¹⁴⁶ Rasyonun yüksekliği, toplam gelirlerin toplam giderlerden daha fazla olduğunu gösterir ve bankanın karını artırır. Toplam gelirler faiz gelirleri ile faiz dışı gelirler toplamından, toplam giderler ise faiz giderleri ile faiz dışı giderler toplamından oluşur.

3.3. Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler

Rasyo, toplam gelirler içindeki sermaye piyasası işlem karı, kambiyo karı ve iştiraklerden temettü gelirleri gibi faiz dışı gelirlerin payını gösterir. CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen yapıya göre faiz dışı gelirleri yüksek olan bankalar için bu rasyo "bankacılık hizmetlerinden uzaklaşma" olarak algılanmakta ve olumsuz bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

3.4. Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri

Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler

Rasyo, faiz gelirlerinin faiz giderinin ne kadarını karşıladığını gösterir. Rasyo, bankanın faiz gelirleri ile faiz giderleri arasındaki dengeyi gösterdiği gibi bankanın

¹⁴⁴ Babuşçu, a.g.e., s.180.

¹⁴⁵ Artun, a.g.e., s.84.

¹⁴⁶ Babuşçu, a.g.e., s.183.

net faiz marjı (faiz gelirleri ile faiz giderleri arasındaki farkı) hakkında da bilgi verir. Rasyonun yüksek değerler alması istenir.

Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı, faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlerin ne kadarını karşılayabildiğini gösterir. Rasyonun yüksek değerler alması istenir.

3.5. Takipteki Alacaklar Provizyonu / Toplam Krediler

Rasyo; Türkiye Bankalar Birliği tarafından her yıl yayınlanan ve Türkiye’de faaliyette bulunan bankalara ait finansal tabloların yer aldığı “Bankalarımız 2000” ve diğer yıllara ait kitaplarda yer alan gelir tablosunda gösterildiği şekliyle “Takipteki Alacak Karşılığı”, bankaların kamuya açıklanan ve Türkiye Bankalar Birliği’nin internet sitesinde yayınlanan karşılaştırmalı kar ve zarar cetvelinde gösterildiği şekliyle ise “Takipteki Alacaklar Provizyonu”nun toplam kredilere oranını gösterir. Karşılaştırma yapıldığında, Takipteki Alacak Provizyonunun da Takipteki Alacak Karşılığının da aynı değerleri aldığı, dolayısıyla aynı şeyin farklı yerlerde farklı ifade edildiği görülecektir. Bu durumun bankaların finansal tablolarını tek düzen hesap planına göre hazırladıkları düşünülürse, “Tek Düzen Hesap Planı”, “tek tip bilanço ve gelir tablosu” kavramıyla çeliştiği söylenebilir.

Takipteki Alacak Karşılığı ve Takipteki Alacaklar Provizyonu aynı şeyi ifade etmesine rağmen, bilançoda yer alan takipteki alacaklar ve takipteki krediler için ayrılan karşılıklar tutarıyla aynı değeri almadığı için çalışmada takipteki alacaklar provizyonu kullanılmıştır.

Yapılan çalışmada; bankaların takipteki kredileri için yeterli karşılığı ayırıp ayırmadığının tespiti için, dolayısıyla ayrılmayan karşılıkların kara olan etkisini görmek için, Takipteki Alacak(lar) Karşılığı / Toplam Krediler rasyosu kullanılmış (Takipteki Alacak Provizyonu gelir tablosunda yer almaktadır ve karda azalışa neden olmaktadır.) ve bu rasyo Takipteki Krediler / Toplam Krediler rasyosu ile karşılaştırılarak bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

4. LİKİDİTENİN DERECELENDİRİLMESİNDE KULLANILAN FAKTÖRLER

Likidite kısaca, fon taleplerinin karşılanabilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Likidite somut bir kavram olmayıp, maliyet ve zaman kavramıdır. Hemen hemen tüm

finansal kurumların aktiflerinin neticede vadesi dolar ve nakde dönüşür. Nakde dönüşüm, ihtiyaç duyulduğunda aktifleri satarak hızlandırılabilir. Fakat satıştan zarar doğabilir ve bu zarar, hangi aktiflerin satışına bağlı olduğu kadar, bu işlemin ne kadar çabuk yapıldığına da bağlıdır. Bankalar likidite talebini karşılamak için borç para alabilirler. Fakat, bankaların çoğu yüksek oranda likiditeye aynı anda ihtiyaç duyarlarsa yeni fon temin etmenin maliyeti çok yüksek olabilecektir. Görüldüğü gibi, aktiflerin en kısa zamanda nakde çevrilebilmesi ve likiditeye ne zaman ihtiyaç duyulduğu ile likidite sağlamanın maliyeti arasında çok yakın bir ilişki vardır ve likiditede zaman ve maliyet kavramı genellikle birbirine bağlıdır.¹⁴⁷

Gerektiğinden az likidite tutmanın maliyeti, aktifleri nakde çevirirken aktiflerde ortaya çıkan değer kaybı, kısa vadeli borçlanmanın getireceği maliyet ve müşteri taleplerinin geri çevrilmesi halinde kaybedilecek güvenirliliktir. Buna karşın fazla likidite tutmanın maliyeti; likit aktiflerde vadenin kısa olması dolayısıyla daha uzun vadeli aktiflere göre daha düşük faiz oranından gelir getirmesinin neden olduğu, gelir kaybıdır.¹⁴⁸ Bankalar, aşırı likidite ile likidite yetersizliğinin maliyetini dengelemek durumundadırlar.¹⁴⁹

Likidite konusunda dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri, ulusal para ile döviz ayrımıdır. Ulusal para açısından bankalar bir ölçüde merkez bankalarının desteğine sahip olduklarından, belli varlıkları için likidite sorunu yaşamayabilirler. Çünkü merkez bankaları gerek reeskont gerekse kısa vadeli borçlanma sağlamaktadırlar.

Döviz likiditesinde ise böyle bir güvence söz konusu değildir. Döviz kurlarındaki değişiklikler karşısında, merkez bankaları ulusal para birimini belli bir kurdan ya da bankaların istediği zamanda dövize çevirme yükümlülüğüne girmezler. Bu tür likidite gereksimi için bankalar, finansal piyasalardan ve/veya diğer bankalarla kurmuş oldukları kredi hattından yararlanmak durumundadırlar.¹⁵⁰ Bu noktadan hareketle; diğer koşullar sabit kalmak üzere, açık pozisyonu yüksek olan bankaların daha fazla likiditeye ihtiyacı olacağı söylenebilir.

¹⁴⁷ Gürman Tefik, "Bankalarda Likidite Riski," *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*. Yıl:3, Sayı: 10, (Haziran 1995), s.16.

¹⁴⁸ Kılınç, a.g.e., s.54.

¹⁴⁹ Tefik a.g.e., s.16.

¹⁵⁰ M.Erol Aydın, "Aktif-Pasif Yönetiminde Likidite ve Faiz Oranı Riski," *Uzman Gözüyle Bankacılar Dergisi*. Yıl:1, Sayı:1, (Mart 1993), s.66.

Bankacılık sektöründe karlılıktan ziyade likidite, kriz anlarında önemlidir. Normalde hiçbir banka kar edemediğinden batmamıştır. Batış, taahhütleri karşılayamamaktan kaynaklanmaktadır.¹⁵¹ Bankalar sürekli ve önemli ölçüde zarar etse de bir dönem faaliyetlerine devam edebildikleri halde likidite yetersizlikleri ödeme kabiliyetinin yok olmasına ve bankanın vadesi gelen yükümlülüklerini yerine getirememesine yol açacağından derhal krize neden olur. Bu duruma düşen bankanın sistemdeki ağırlığına ve diğer bankalarla yaptığı işlem hacmine bağlı olarak ödeme güçlüğü salgın bir hastalık gibi bütün bankacılık sistemine yayılabilir. Ellerinde yeterli nakdi değeri olmayan bankaların da yükümlülüklerini yerine getiremez hale gelmeleri, zincirleme bir reaksiyon etkisi yapar. Bu arada nakit ihtiyaçlarını karşılamak isteyen bankalar, nakde dönüştürebilecekleri likit varlıklarını bir an evvel elden çıkarmaya çalışırlar. Bu ise ikinci el menkul kıymetler piyasasında varlıkların değer kaybına uğramasını ve faizlerin yükselmesini hızlandırır. Panik, mevduat sahiplerine de sirayet ettiğinde ise artık yapacak fazla bir şey kalmamıştır.

Bu sürecin ortaya çıkmasında, kamu otoritelerinin karar ve uygulamalarındaki değişiklikler, dış şoklar ve piyasadaki yatırımcıların beklenmeyen ve olağan dışı davranışları gibi bir dizi faktör de etkilidir.¹⁵²

Bankalarda likit olmamanın çeşitli nedenleri vardır. Aktif kalitesindeki bozukluk, sermaye yetersizliği, aktif ve pasif arasındaki vade ve faiz uyumsuzluğu, kötü yönetim veya aşırı açık pozisyon bu nedenlerden bazılarıdır.¹⁵³ Nitekim, fiili develüasyonun olduğu Şubat 2001'de faizlerin aşırı artışı ve bankaların açık pozisyonları, bankacılık sektörünün likidite krizine girmesine yol açmıştır.¹⁵⁴

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde belirtildiği üzere hiçbir rasyo veya formül, bir çok değişkenden etkilenen likiditenin yetersizliğinde kriter olarak kullanılamaz .

Likidite analizi yapabilmek için; likiditenin dinamik olma özelliğinden dolayı, belirli bir tarih itibariyle kamuya açıklanan bilgileri kullanarak sonuca ulaşabilecek pek fazla kriter olmamakla birlikte, bu konuda farklı rasyolar kullanılarak bir analiz yapılabilir.¹⁵⁵

¹⁵¹ Yetim, a.g.e., s.14.

¹⁵² "Bankacılıkta Likidite Krizi mi Var?," *Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi*, (Aralık 2000), s.18.

¹⁵³ Yetim a.g.e.,s.14.

¹⁵⁴ Apak, a.g.e., s.12.

¹⁵⁵ Şenver, a.g.e., s.27.

Çalışma kapsamındaki bankaların likiditelerinin analizinde aşağıdaki faktörler kullanılmıştır;

4.1. Likit Aktifler / Toplam Aktifler

Rasyo, bankaların toplam aktifleri içerisinde likit aktiflerin payını gösterir. Dolayısıyla rasyonun değeri yükseldikçe likiditenin arttığı düşünülebilir.¹⁵⁶

4.2. Yabancı Para Likit Aktifler / Yabancı Para Pasifler

Bankanın, döviz cinsi borçlarının ne kadarını karşılayacak kadar döviz cinsi likit kaynağı olduğunun görülmesini sağlar. Bankaların yavaş devalüasyon, yüksek T.L. faizi olduğu dönemlerde, yabancı para ile borçlanıp T.L. faizi kazanabilecek plasmanlar yaptıkları ve döviz borçlarının döviz varlıklarını aştığı, dolayısıyla “açık pozisyona” düştükleri bilinmektedir. Bu rasyo, bankanın ekonomideki ani ve büyük bir devalüasyonda, finansal yapısı sarsılmadan ve çok fazla kambiyo zararına uğramadan, bu durumdan kolayca kurtulma potansiyelini gösterir.

4.3. Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar

Bu rasyo, bankanın herhangi bir zor dönemde, kriz konjonktüründe, yabancı kaynaklarının ne kadarını ödeyebilecek kadar likit aktiflere sahip olduğunu gösterir¹⁵⁷

4.4. Vadesiz ve Kısa Vadeli Aktifler / Vadesiz ve Kısa Vadeli Pasifler

Bu rasyo, bankanın aktif ve pasiflerinin vade yapısı itibariyle uyumunu gösterir.¹⁵⁸ Vade uyumsuzluğu, bankaların kısa vadeli fonlarını uzun vadeli yatırımlara dönüştürmesi, diğer bir ifadeyle varlıkların uzun vade pozisyonda tutulması ve bu varlıkların kısa vadeli borçla finanse edilmesi işlemidir.¹⁵⁹

Bankalar, borçlanma sürelerine göre daha uzun vadeli kredi kullandırarak vade dönüşümü yapmaktadırlar. Doğaldır ki bu durum, borç verenlerle kredi alanların ihtiyaçlarının farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bankaların vade uyumu olmayan bir bilançoya sahip olmaları beklenir. Borçlananlar uzun vadeli fonlara

¹⁵⁶ Kaval, a.g.e., s.332.

¹⁵⁷ Sürmen, a.g.e., s.43.

¹⁵⁸ Babuşçu, a.g.e., s.161.

¹⁵⁹ Kenan, a.g.e., s.60.

gerek duyarken, borç verenler likidite tercihi nedeniyle kısa vadeyi tercih ederler. Bu anlamda vade dönüşümü, artan faiz marjlarının aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi vade uyumsuzluğu bankacılığın asli bir özelliğidir. Bu durumda önem kazanan soru uyumsuzluğun olup olmadığı değil ne düzeyde olduğu, akılcı ve potansiyel olarak sağlıklı olup olmadığıdır. Mevcut vade uyumsuzluğunun, bankanın taahhütlerini rahatça karşılayabilecek yada bankayı likidite krizine sokabilecek bir düzeyde olup olmadığıdır.¹⁶⁰

Bankaların, bilançolarında vade uyumsuzluğu olduğu gibi repo pozisyonlarında da vade uyumsuzluğu vardır.¹⁶¹ Faiz oranlarındaki değişimlerin olumsuz etkilerinin en az düzeyde tutulabilmesi için bankalar aktif /pasif vade yapısının uyumuna özen göstermelidirler.¹⁶² Düşük faiz oranlarından uzun vadeli hazine kağıtlarına yatırım yapıp, bunların çok daha kısa vadeli (buna günlük repo da dahil) mevduatla fonlanması, faizler yükselmeye başlayınca bankaların yüksek düzeyde zarar etmelerine, hatta daha ciddi problemlerle karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir.¹⁶³ Nitekim, hazine bonoları faiz oranlarının düşmeye başlamasıyla birlikte, bazı bankalar düşen oranlardaki repo pozisyon getirilerini olası bir faizlerdeki yükselme riskine karşı yetersiz bulup ve vade uyumsuzluğunu azaltırken, bazı bankalar; Demirbank örneğinde olduğu gibi, tam tersine vade uyumsuzluğunu artırdılar. Kısa vadeli faiz oranlarının yükselmeye başlamasıyla birlikte de bu bankalar kendilerini acı bir döngünün içinde buldular. Nitekim, bütün bunların sonucunda Demirbank Kasım 2000'de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir.

Görüldüğü gibi, vade uyumsuzluğu, bankaların likidite riskini yükseltirken hatta taahhütlerini karşılayamaz bir duruma bile getirebilirken, aynı zamanda bankaları faiz oranı değişikliklerine karşı daha duyarlı hale de getirmektedir.¹⁶⁴

Vadesiz ve Kısa Vadeli Aktifler/Vadesiz ve Kısa Vadeli Pasifler rasyosu, Türkiye Bankalar Birliği'nin internet sitesinde yayınlanan "Bankaların Resmi Gazete'de Yayınlanan Bilanço ve Bağımsız Denetim Raporları (Banka ve Mali Bünye İle İlgili

¹⁶⁰ Aydın, a.g.e., s.66.

¹⁶¹ Boran, a.g.e., (Ocak 2001), s.8

¹⁶² Burak Cem Şahözkan, "Bankacılıkta Risk Derecelendirme Yaklaşımları ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulanması," *Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Yıl:38, Sayı:3, (Mart 2001), s.79.

¹⁶³ Boran, a.g.e., (Mayıs 2001), s.37

¹⁶⁴ Boran, a.g.e., (Ocak 2001), s.8

Genel Dipnot ve Açıklamalar / II/15 Bazı Bilanço Kalemlerinin Kalan Vadelerine Göre Ayrımı)’da yer alan veriler kullanılarak hesaplanmıştır.

0 - 3 ay arası kısa vade olarak kabul edilmiştir.¹⁶⁵

4.5. Kredi / Mevduat

Bu rasyo kredilerin mevduatla karşılanma oranını, mevduatın ne kadarının kredi olarak dolayısıyla ne kadarının da başka ihtiyaçlar için kullanıldığını gösterir. Eğer rasyonun değeri birin üzerinde ise kredilerin finansmanında diğer kaynaklardan da yararlanıldığını, birin altında ise mevduatın krediler dışında başka plasmanlarda da kullanıldığını ifade eder.¹⁶⁶ Rasyonun, yüksek bir değer alması düşük bir likiditeyi, düşük bir değer alması ise yüksek bir likiditeye işaret eder.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Aynı, s.9.

¹⁶⁶ Kaval, a.g.e., s.335.

¹⁶⁷ Sürmen, a.g.e., s.44.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

1. ÇALIŞMANIN AMACI

1997 ile 2001 yılları arasında çok sayıda banka, TMSF'na devredilmiştir. Son olarak 2002 yılında Pamukbank da TMSF'na devredilen bankalar içerisinde girmiştir. Bu bankalar, TMSF'na devredildikleri süreçte hem finansal sistemin hem de bir bütün olarak genel ekonominin sarsılmasına ve zarar görmesine neden olmuştur. Bu bankaların TMSF'na devri esas itibariyle, taşıdıkları risklerden ve finansal yapılarındaki sorunlardan kaynaklanmaktadır.

Yapılan çalışmada amaçlanan; TMSF'na devredilen ÖSTB'nin, devredilmeden önceki finansal yapılarını, performanslarını ve risklilik düzeylerini ortaya koymak, nasıl bir yapıyla kriz ve TMSF'na devredilme sürecine girdiklerini tespit etmek ve bunu, TMSF'na devredilmeyen ÖSTB ile karşılaştırmaktır. Yapılan bu çalışmanın aynı zamanda, Türk bankacılık sisteminde, inceleme dönemi içinde etkin bir düzenleme ve denetlemenin gerçekleştirilip gerçekleştirilemediği hakkında bir fikir vereceği de düşünülmektedir.

2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE VERİ YAPISI

Bu çalışma, 1997 ile 2001 yılları arasında TMSF'na devredilen 18 ÖSTB ile aynı dönemde faaliyette bulunan 21 ÖSTB'ni (TMSF'na devredilmeyen) kapsamaktadır.

TMSF'na devredilen ÖSTB; Bank Ekspres A.Ş., Bank Kapital Türk A.Ş. (Bankapital), Demirbank T.A.Ş., Egebank A.Ş., Eskişehir Bankası T.A.Ş. (Esbank),

Etibank A.Ş., İnterbank A.Ş., Sümerbank A.Ş., Türk Ticaret Bankası A.Ş. (Türkbank), Türkiye Tütüncüler Bankası Yaşarbank A.Ş. (Yaşarbank), Yurt Ticaret Ve Kredi Bankası A.Ş. (Yurtbank), Bayındırbank A.Ş., Ege Giyim Sanayicileri Bankası A.Ş. (EGS Bank), İktisat Bankası A.Ş., Kentbank A.Ş., Sitebank A.Ş., Milli Aydın Bankası T.A.Ş. (Tarişbank), Toprakbank A.Ş.'dir.

ÖSTB ise; Adabank A.Ş., Akbank T.A.Ş., Alternatif Bank A.Ş., Anadolubank A.Ş., Birleşik Türk Körfez Bankası A.Ş. (Körfezbank), Denizbank A.Ş., Fiba Bank A.Ş., Finans Bank A.Ş., Koçbank A.Ş., MNG Bank A.Ş., Oyak Bank A.Ş., Pamukbank T.A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Tekstil Bankası A.Ş., Turkish Bank A.Ş., Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş. (Dışbank), Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İmar Bankası T.A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'dir.

Çalışmada, CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde belirtilen ve analiz edilmesi gereken faktörlere, bankaların kamuya açıklanan finansal tablolarında yer alan bilgiler el verdiği ölçüde yer verilmeye çalışılmış ve çalışma kapsamındaki bankalar ayrı ayrı analize tabi tutulmuşlardır. Üçüncü bölümde, çalışma kapsamındaki bankaların derecelendirilmesinde kullanılan 23 faktör ve bunlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Bu faktörlerden aktif kalitesinin derecelendirilmesinde kullanılan; Yabancı Para Aktifler / Yabancı Para Pasifler, Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Toplam Krediler / Toplam Aktifler, karlılığın derecelendirilmesinde kullanılan; Toplam Gelirler / Toplam Giderler, Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri ve Takipteki Alacaklar Provizyonu / Toplam Krediler, ile likiditenin derecelendirilmesinde kullanılan; Likit Aktifler / Toplam Aktifler ve Yabancı Para Likit Aktifler / Yabancı Para Pasifler'e ait değerler, Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan "Bankalarımız 2000" ve "Bankalarımız 1999" dan alınmıştır.

Likiditenin derecelendirilmesinde, aktif ve pasiflerin vade yapısı itibariyle uyumunu analiz etmek için kullanılan Vadesiz ve Kısa Vadeli Aktifler / Vadesiz ve Kısa Vadeli Pasifler rasyosu, Türkiye Bankalar Birliği'nin internet sitesinde yayınlanan "Bankaların Resmi Gazete'de Yayınlanan Bilanço ve Bağımsız Denetim Raporları (Banka ve Mali Bünye İle İlgili Genel Dipnot ve Açıklamalar / II/15 Bazı Bilanço Kalemlerinin Kalan Vadelerine Göre Ayrımı)"da yer alan veriler kullanılarak hesaplanmıştır.

Çalışmada kullanılan diğer faktörler ise; Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan “Bankalarımız 2000” ve “Bankalarımız 1999” da yer alan veriler kullanılarak hesaplanmıştır.

Çalışma kapsamındaki bankaların sermaye yeterliliği, yönetim performansı, aktif kalitesi, karlılık ve likiditelerinin derecelendirilmesi yapılırken, her bankaya ait faktörler ve bu faktörlerin dönemler itibariyle almış olduğu değerler tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmada kullanılan faktörlerin, Özel Sermayeli Ticaret Bankaları için 2000 yılı değerleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’na alınan Özel Sermayeli Ticaret Bankaları için ise Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’na alınmadan bir yıl önceki değerleri kullanılmıştır. Ayrıca gelişim trendlerinin de görülebilmesi için kullanılan faktörlerin geriye doğru üç yıllık değerleri kullanılmıştır.

TMSF’na devredildikleri yıl itibariyle bu bankaların, taşıdıkları riskler zaten gerçekleşmiş, finansal yapıları tamamen bozularak varlıkları yükümlülüklerini karşılayamaz hale geldiği için TMSF’na devredilmeden önceki durumları karşılaştırılmıştır.

3. ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU’NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL DERECELENDİRME SİSTEMİNE GÖRE DERECELENDİRİLMESİ

CAMEL Derecelendirme Sistemi beş ana bölümden oluşmakta ve bankalar hakkında oldukça geniş bir veriye sahip olunmasını gerekli kılmaktadır.

CAMEL Derecelendirme Sistemi’nde yer alan yönetim performansı (M) ile ilgili verilere ulaşmanın zor olması nedeniyle çalışma kapsamına alınamamıştır. Dolayısıyla, yapılan çalışmada, çalışma kapsamındaki bankaların; ikinci bölümde açıklaması yapılan CAMEL Derecelendirme Sistemi’nde belirtilen esaslara göre, sermaye yeterliliği (C), aktif kalitesi (A), karlılık(E) ve likiditeleri (L) analiz edilerek derecelendirilmiştir.

Bilindiği gibi ÖSTB’nin bir çoğu yüksek açık pozisyon riskiyle çalışmakta ve bu riskin gerçekleşmesi durumunda, tek tek bankalar çok büyük sorunlarla karşı karşıya kaldığı gibi bankacılık sisteminin de bir krize girmesinde önemli rol oynamaktadır.

Nitekim bankaların taşıdıkları yüksek açık pozisyon riskinin, 1994 yılında yaşanan krizde, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinde önemli rol oynadığı bilinmektedir.

Bu nedenle, açık pozisyon riskinin çalışma kapsamında ele alınmamasının, yapılan analizlerde büyük bir eksikliğe yol açacağı düşüncesiyle; CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde yer verilmemesine rağmen, aktif kalitesinin ve likidite yeterliliğinin analizine açık pozisyon riski dahil edilmiştir. Aktif kalitesinin derecelendirmesinde Yabancı Para Aktifler / Yabancı Para Pasifler, likidite yeterliliğinin derecelendirmesinde ise Yabancı Para Likit Aktifler / Yabancı Para Pasifler rasyoları kullanılmıştır.

3.1. Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Sermaye yeterliliğinin derecelendirilmesinde temel kriter olarak Risk-Aktif rasyosu kullanılmaktadır. Çalışma kapsamındaki bankalara, öncelikli olarak birinci dönemdeki Risk-Aktif rasyosunun aldığı değere göre sermaye yeterliliği derecesi verilmiştir.

Risk-Aktif rasyosu her bir aktif kaleminin taşıdığı riski ayırt etmede yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle aktif kalitesi son değerlendirmede sermaye yeterliliğinin temel belirleyicisidir. Ayrıca aktif kalitesi düşük olan bankalarda; olası kayıp, zarar ihtimalinin yüksek olması nedeniyle, örneğin takipteki kredilerden kaynaklanabilecek zararı daha yüksek olan bir bankanın, daha fazla sermayeye gereksinim duyacağı söylenebilir. Uyulması zorunlu bir kural olmamakla birlikte, aktif kalitesinin getirdiği sınırlamalara çalışmada uyulmuştur. Sermaye yeterliliği derecesinin belirlenmesinde, aktif kalitesinden kaynaklanan sınırlayıcı faktörler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Yapılan çalışmada faktörlerin sektör ortalamasının kullanılmasının amacı incelenen bankaya ait faktörün sektör geneline göre hangi düzeyde olduğunu tespit ederek, örneğin bankanın özkaynak karlılığının sektör geneline göre yüksek veya düşük olup olmadığını belirlemektir. Sektör ortalamasının bu ihtiyaca cevap verebilmesi için sektörteki mevcut durumu yansıtabilecek bir değer alması gerekmektedir.

Birinci dönemde Özkaynaklar / Riskli Aktifler rasyosunun sektör ortalaması %10,4'tür. Fakat %-150,0 olan İktisat Bankası'nın Özkaynaklar / Riskli Aktifler rasyosu sektör ortalamasında %4,2 oranında bir sapmaya neden olmakta ve bu sapma sağlıklı bir karşılaştırma yapmayı engellemektedir. Bu nedenle Özkaynaklar / Riskli

Aktifler rasyosunun sektör ortalaması hesaplanırken İktisat Bankası hesaplama dahil edilmemiş ve Özkaynaklar / Riskli Aktifler rasyosunun sektör ortalaması %14,6 olarak kabul edilmiştir.

Aynı durum Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosunun sektör ortalaması için de geçerlidir. Birinci dönemde İnterbank ve İktisat Bankası'nın rasyosu sırasıyla %262,6 ve %226,8'dir. Rasyonun pozitif olmasının nedeni hem payın hem de paydanın negatif olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca EGS Bank, Sitebank ve Tarişbank'ın Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosu sırasıyla %-13,8, %-227,1 ve %-631,3'tür. Bu bankaların rasyolarının almış olduğu değerler sektör ortalamasında büyük bir sapmaya neden olmaktadır. Bu nedenle birinci dönemde %10,8 olan Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosunun sektör ortalaması, adı geçen bankalar hesaplama dışında bırakılarak tekrar hesaplanmış ve %26,6 olarak kabul edilmiştir.

İkinci dönemde Tarişbank'ın Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosu %-441,0'dır ve sektör ortalamasında önemli bir sapmaya neden olmaktadır. Bu nedenle ikinci dönemde sektör ortalamasına Tarişbank dahil edilmemiş ve %36,9 olan sektör ortalaması çalışmada %49,5 olarak kabul edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, çalışma kapsamındaki bankaları karşılaştırmada kullanılan birinci, ikinci ve üçüncü döneme ait sektör ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo10: Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Sektör Ortalamaları

	SEKTÖR ORTALAMALARI		
	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Özkaynaklar / Riskli Aktifler	14,6	13,7	16,9
Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Özkaynaklar	26,6	49,5	46,9

Çalışmada öncelikli olarak, bankaların birinci dönemdeki Risk-Aktif rasyosunun aldığı değer Tablo 1'e göre hangi aralığa dahil olduğu tespit edilmiş ve her bankaya Risk-Aktif rasyosunun dahil olduğu aralığa karşılık gelen sermaye yeterliliği derecesi verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, çalışma kapsamındaki bankaların birinci dönemdeki Risk-Aktif rasyosu değerleri, bu değerlerin dahil olduğu aralık ve bu aralığa karşılık gelen sermaye yeterliliği dereceleri gösterilmektedir.

Tablo11: Risk-Aktif Rasyosuna Göre Sermaye Yeterliliği Dereceleri

Risk-Aktif Rasyosu (Özkaynaklar / Riskli Aktifler)	Değerler	Dahil Olunan Aralık	Derecesi
ADABANK	49,0	12'den Büyük	1
AKBANK	17,5	12'den Büyük	1
ALTERNATİF BANK	13,4	12'den Büyük	1
KÖRFEZBANK	20,4	12'den Büyük	1
DENİZBANK	16,3	12'den Büyük	1
FİBA BANK	53,0	12'den Büyük	1
FİNANS BANK	12,7	12'den Büyük	1
MNG BANK	33,7	12'den Büyük	1
OYAK BANK	37,3	12'den Büyük	1
PAMUKBANK	21,6	12'den Büyük	1
TEKSTİL BANKASI	13,4	12'den Büyük	1
DIŞBANK	20,7	12'den Büyük	1
GARANTİ BANKASI	13,8	12'den Büyük	1
İŞ BANKASI	24,5	12'den Büyük	1
YAPI VE KREDİ BANKASI	25,4	12'den Büyük	1
*BANK EKSPRES	13,1	12'den Büyük	1
*DEMİRBANK	18,1	12'den Büyük	1
*EGEBANK	12,5	12'den Büyük	1
*ESBANK	14,0	12'den Büyük	1
*BAYINDIRBANK	17,2	12'den Büyük	1
KOÇBANK	10,3	10 - 12 Arası	2
ŞEKERBANK	10,0	10 - 12 Arası	2
TURKISH BANK	10,8	10 - 12 Arası	2
*SÜMERBANK	11,8	10 - 12 Arası	2
İMAR BANKASI	11,5	10 - 12 Arası	2
*KENTBANK	10,0	10 - 12 Arası	2
T. EKONOMİ BANKASI	9,8	7 - 9 Arası	3
*BANKAPİTAL	7,8	7 - 9 Arası	3
*YAŞARBANK	9,6	7 - 9 Arası	3
*EGS BANK	9,2	7 - 9 Arası	3
*TARİŞBANK	8,5	7 - 9 Arası	3
*TOPRAKBANK	8,1	7 - 9 Arası	3
ANADOLUBANK	6,3	4 - 6 Arası	4
*ETİBANK	6,5	4 - 6 Arası	4
*TÜRKBANK	6,5	4 - 6 Arası	4
*YURT BANK	6,0	4 - 6 Arası	4
*İTERBANK	-37,4	4'den Küçük	5
*İKTİSAT BANKASI	-150	4'den Küçük	5
*SİTEBANK	3,4	4'den Küçük	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

Bankalara Risk-Aktif rasyolarına göre sermaye yeterliliği dereceleri verildikten sonra, çalışmada kullanılan tüm faktörlerin göstermiş olduğu trend incelenmiş, faktörlerin dönemler itibariyle aldığı değerlerin sektör ortalamasının aldığı değerlerle karşılaştırılması yapılmış ve bunların bir bütün olarak analiz edilmesi sonucunda son yargıya varılarak her bankaya 1 ile 5 arasında bir derece verilmiştir.

3.1.1. Adabank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

ADABANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	49,0	15,0	10,5
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	304,1	87,1	86,3
3	Aktif Büyüme Hızı	5,9	54,3	133,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	6,6	5,0	4,8

Tablodan da görüldüğü gibi; riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliği, hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerine çıkarılmıştır. Rasyonun birinci dönemde beklenmedik olumsuz koşullardan kaynaklanabilecek risklere karşı yeterli güveni verdiği söylenebilir. Kaynak toplamı içinde özkaynakların payı artırılmıştır. Özkaynak karlılığında dönemler itibariyle az da olsa yükseliş gerçekleşmesine karşın sektör ortalamasının oldukça altında kalması ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi, 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.2. Akbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

AKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	17,5	22,4	25,5
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	42,7	68,3	124,2
3	Aktif Büyüme Hızı	69,0	81,0	105,7
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	55,8	79,0	88,2

Bankanın mevcut özkaynaklarının sektördeki bankaların büyük çoğunluğundan yüksek olması, özkaynakların büyüme hızının aktifin büyüme hızına göre düşük düzeyde gerçekleşmesinin bir sebebi olarak düşünülebilir. Tablodan da görüldüğü gibi; birinci ve ikinci dönemde aktifler özkaynaklardan daha hızlı büyümüş ve bu Risk-Aktif rasyosunda düşüşe neden olmuştur. Ancak Risk-Aktif rasyosunun hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerinde olması ve aktif karlılığının düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de sektör geneline göre yüksek olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.3. Alternatif Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

ALTERNATİFBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	13,4	16,6	11,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	31,0	223,1	171,9
3	Aktif Büyüme Hızı	38,6	167,1	80,7
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	25,1	150,0	67,1

Tablodan da görüldüğü gibi; ikinci ve üçüncü dönemde özkaynaklar aktiflerden daha hızlı büyümüş ve bu durum bankanın sermaye yapısına olumlu yansımış, Risk/Aktif rasyosu sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Birinci dönemde ise özkaynak karlılığındaki büyük düşüş ve özkaynak büyüme hızının çok fazla olmasa da aktif büyüme hızından yavaş olması nedeniyle rasyo sektör ortalamasının altına inmiştir. Bankanın özkaynak karlılığı ikinci ve üçüncü dönemde sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. İkinci dönemde bankanın sektör ortalamasının yaklaşık üç katı kadar özkaynak karlılığına sahip olduğu ve sektörde ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Özkaynak karlılığının birinci dönemde çok hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının altına inmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.4. Anadolubank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

ANADOLUBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	6,3	8,4	18,2
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	113,3	109,4	130,8
3	Aktif Büyüme Hızı	188,7	369,3	112,3
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	29,5	70,6	49,7

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı ikinci dönemde hızlı bir yükseliş göstermiş ve sektör ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Birinci dönemde ise çok hızlı bir düşüş göstermiş, ancak sektör ortalamasında da hızlı bir düşüş yaşandığı için rasyo sektör ortalamasının %2,9'luk farkla üzerinde gerçekleşmiştir. Birinci ve ikinci dönemde aktiflerin özkaynaklardan daha hızlı büyümesinin bankanın sermaye yapısına zarar vermesi ve Risk-Aktif rasyosunun sektör ortalamasının oldukça altına inmesi, bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 4. Derece olmasına neden olmuştur.

3.1.5. B. Körfezbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

KÖRFEZBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	20,4	12,6	18,3
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	14,7	118,8	206,5
3	Aktif Büyüme Hızı	-10,4	197,5	96,8
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	20,0	78,6	78,6

Tablodan da görüldüğü gibi; birinci ve üçüncü dönemde özkaynakların büyüme hızının aktif büyüme hızının üzerinde olması bankanın sermaye yapısını olumlu etkilemiştir. Özkaynak karlılığı sektör ortalamasının altına inmesine rağmen; ikinci dönemde sektör ortalamasının altında yer alan Risk-Aktif rasyosunun, birinci dönemde yükselerek tekrar sektör ortalamasının ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerine çıkması, bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 1. Derece olmasına neden olmuştur.

3.1.6. Denizbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

DENİZBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	16,3	11,9	13,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	114,2	187,1	202,9
3	Aktif Büyüme Hızı	56,7	229,8	442,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	12,0	61,4	55,4

İkinci ve üçüncü dönemin tersine, birinci dönemde özkaynakların aktiflerden daha hızlı büyümesi bankanın sermaye yapısını güçlendirmiştir. Ayrıca ikinci dönemde düşüş gösteren ve her iki dönemde de sektör ortalamasının altında yer alan Risk-Aktif rasyosu, birinci dönemde yükselerek hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerine çıkmıştır. Ancak özkaynak karlılığının sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.7. Fiba Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Tablodan da görüldüğü üzere; özkaynakların büyüme hızı, üç dönemde de aktif büyüme hızından çok daha yüksek olmuş ve bu durum bankanın güçlü bir sermaye yapısına sahip olmasını sağlamıştır. Ayrıca Risk-Aktif rasyosu sektör

ortalamasının ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların oldukça üzerine, tatminkar bir düzeye çıkarılmıştır. Ancak özkaynak karlılığının yetersiz bir düzeye indirilmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması, bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

FİBA BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	53,0	27,4	13,0
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	194,0	111,4	133,8
3	Aktif Büyüme Hızı	10,9	-5,6	9,2
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	12,2	58,8	105,8

3.1.8. Finans Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

FİNANS BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	12,7	14,5	21,6
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	50,8	84,4	122,5
3	Aktif Büyüme Hızı	49,7	153,7	91,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	47,0	82,3	81,4

Özkaynakların büyüme hızının birinci dönemde %1,1 oranında aktif büyüme hızının üzerine çıkarılmasına rağmen Risk-Aktif rasyosunda düşüş yaşanmasının; aktif toplamı içinde riskli aktiflerin payının artmasından kaynaklandığı söylenebilir. Özkaynak karlılığının birinci dönemde düşüş göstermesine karşın bankanın özkaynak karlılığı bakımından üç dönemde de sektörde en üst sıralarda yer alması ve Risk-Aktif rasyosunda görülen hızlı düşüşe rağmen birinci dönemde CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen en yüksek standartta gerçekleşmesi nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.9. Koçbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

KOÇBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	10,3	17,8	21,8
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	25,3	83,8	114,6
3	Aktif Büyüme Hızı	73,5	103,5	72,0
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	12,2	92,4	90,3

Birinci ve ikinci dönemde aktiflerin özkaynaklardan daha hızlı büyümesi ve büyüme hızları arasındaki farkın artması, bankanın sermaye yapısının önceki dönemlere göre zayıflamasına neden olmuştur. İkinci ve üçüncü dönemde özkaynak karlılığı bakımından sektörde üst sıralarda yer alan bankanın özkaynak karlılığı, birinci dönemde sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Genel olarak tüm faktörler olumsuz bir yapı sergilemesine rağmen Risk-Aktif rasyosunun düşük bir düzeye gerilememesi nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.1.10. MNG Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

MNG BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	33,7	30,5	55,1
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	42,5	18,2	176,6
3	Aktif Büyüme Hızı	26,2	88,5	334,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	0,3	32,1	59,1

Tablodan da görüldüğü gibi; ikinci ve üçüncü dönemin tersine, birinci dönemde özkaynaklar aktiflerden daha hızlı büyümüş ve bankanın sermaye yeterliliği bundan olumlu yönde etkilemiştir. Özkaynak karlılığının hızlı bir düşüş göstermesine ve birinci dönemde çok düşük bir düzeye gerilemesine karşın; Risk-Aktif rasyosunun birinci dönemde yükseliş göstermesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların oldukça üzerinde yer alması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.11. Oyak Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin

OYAK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	37,3	33,5	32,1
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	69,6	42,5	118,0
3	Aktif Büyüme Hızı	31,4	47,5	89,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	-17,7	38,1	66,5

TMSF'na devredilen bankalar sektör dışında tutulduğunda, birinci dönemde zarar eden ve dolayısıyla özkaynak karlılığı negatif olan tek banka Oyak Bank'tır. Özkaynak karlılığının negatif olmasına karşın banka, zararını özkaynaklarıyla kapatmış hatta kaynak yapısı içinde özkaynakların payını artırmıştır. Risk-Aktif rasyosu, hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen

standartların oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Bankanın sermaye yapısının oldukça güçlü olduğu söylenebilir. Ancak özkaynak karlılığının negatif ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması, bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.1.12. Pamukbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

PAMUKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	21,6	14,5	9,9
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	114,4	203,5	67,0
3	Aktif Büyüme Hızı	43,2	104,3	102,5
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	26,6	27,3	31,6

Tablodan da görüldüğü gibi; riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliği, dönemler itibariyle yükselerek hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerine çıkmıştır. Üçüncü dönemde aktifler özkaynaklardan daha hızlı büyürken, diğer dönemlerde özkaynakların aktiflerden oldukça hızlı büyümesi bankanın sermaye yapısını güçlendirmiştir. Banka sektör geneliyle karşılaştırıldığında, ikinci ve üçüncü dönemde düşük bir özkaynak karlılığı ile çalışmıştır. Birinci dönemde ise; sektör genelinde özkaynak karlılığının hızlı bir düşüş göstermesine karşın bankanın özkaynak karlılığında çok sınırlı bir düşüş yaşanması, bankayı özkaynak karlılığı bakımından sektör ortalarına taşımıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.13. Şekerbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

SEKERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	10,0	12,2	11,3
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	51,8	88,4	73,9
3	Aktif Büyüme Hızı	75,1	55,1	132,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	3,4	41,5	24,5

Tablodan da görüldüğü gibi; birinci ve üçüncü dönemde aktif büyüme hızı özkaynakların büyüme hızından yüksek olmuş ve durum bankanın sermaye yeterliliğini olumsuz yönde etkilemiştir. İkinci dönemde hızlı bir yükseliş gösteren ve her iki dönemde de sektör ortalamasının altında yer alan özkaynak karlılığının birinci dönemde son derece düşük bir düzeye gerilemesi, Risk-Aktif rasyosunun birinci dönemde

düşürülmesi ve dönemler itibariyle sektör ortalamasının altında yer alması ve aktif kalitesi derecesinin 5. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 2. Derece'den 4. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.14. Tekstil Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

TEKSTİL BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	13,4	19,2	14,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	37,4	118,3	164,6
3	Aktif Büyüme Hızı	73,8	69,2	75,5
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	31,7	93,7	116,0

Özkaynak karlılığının; birinci dönemde hızlı bir azalış göstermesine karşın, üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmesi, ikinci ve üçüncü dönemde büyüme hızlarının özkaynaklar lehine gelişmesi ve birinci dönemde aktif büyüme hızının özkaynakların büyüme hızından yüksek olmasına rağmen Risk-Aktif rasyosunun CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen en üst standardın altına inmemesi nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.15. Turkish Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

TURKISH BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	10,8	7,4	9,6
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	154,3	58,1	90,6
3	Aktif Büyüme Hızı	62,2	105,6	57,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	118,7	40,7	46,9

Tablodan da görüldüğü gibi; birinci dönemde özkaynaklar aktiflere göre daha hızlı büyümüş ve bunun sonucunda bankanın sermaye yapısı önceki dönemlere göre güçlenmiş ve Risk-Aktif rasyosu yükselmiştir. Ancak rasyo yine de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Özkaynak karlılığı ikinci ve üçüncü dönemde sektör ortalaması civarında gerçekleşmiştir. Banka, özkaynak karlılığı bakımından birinci dönemde sektörde birinci sırada yer almıştır. Ancak bankanın aktif kalitesi derecesinin 4. Derece olması sermaye yeterliliği derecesinin 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.1.16. Dışbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

DİŞBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	20,7	18,0	16,0
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	75,8	104,8	214,3
3	Aktif Büyüme Hızı	27,6	92,3	186,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	56,9	89,7	102,4

Üç dönemde de özkaynakların aktiflerden daha hızlı büyümesi, bankanın sermaye yapısının daha da güçlenmesini sağlamıştır. Bankanın özkaynak karlılığı hızlı bir düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de sektör geneline göre oldukça yüksek düzeylerde gerçekleşmiştir. Risk-Aktif rasyosu dönemler itibariyle yükselmiş ve üç dönemde de sektör ortalaması ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerinde yer almıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.17. T. Ekonomi Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

EKONOMİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	9,8	9,3	13,8
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	97,5	76,5	114,1
3	Aktif Büyüme Hızı	57,1	98,8	72,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	41,5	81,8	77,0

Birinci ve üçüncü dönemde büyüme hızlarının özkaynaklar lehine gelişmesi, Risk-Aktif rasyosunun üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen birinci dönemde sınırlı da olsa yükseliş göstermesi, özkaynak karlılığında hızlı bir azalış olmasına karşın bankanın üç dönemde de sektörde en yüksek özkaynak karlılığına sahip bankalar arasında yer alması ve aktif kalitesi derecesinin 2. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 3. Derece'den 2. Derece'ye çıkarılması uygun bulunmuştur.

3.1.18. T. Garanti Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı dönemler itibariyle azalmış fakat üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Diğer dönemlerin tersine, birinci dönemde özkaynakların aktiflerden daha yavaş büyümesi, Risk-Aktif

rasyosunun düşmesine neden olmuştur. Bankanın Risk-Aktif rasyosu, birinci dönemde sadece %0,8'lik bir farkla sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca rasyo CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin öngördüğü standartların üzerindedir. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

GARANTİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	13,8	16,6	15,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	39,4	103,4	125,1
3	Aktif Büyüme Hızı	45,8	92,7	97,2
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	37,8	55,6	96,6

3.1.19. T. İmar Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

İMAR BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	11,5	7,0	7,3
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	133,7	35,5	154,0
3	Aktif Büyüme Hızı	40,3	40,8	71,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	4,4	3,8	6,7

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı üç dönemde de son derece düşük düzeylerde gerçekleşmiştir. Risk-Aktif rasyosu üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ancak birinci ve üçüncü dönemde özkaynakların aktiflere göre daha hızlı büyümesi ve riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliğinin dönemler itibariyle yükseltilmesi bankanın sermaye yeterliliği derecesinin 2. Derece olmasına neden olmuştur.

3.1.20. T. İş Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

İŞ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	24,5	23,2	22,8
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	96,6	99,3	117,4
3	Aktif Büyüme Hızı	63,6	102,0	74,9
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	27,9	66,8	71,1

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı hızlı bir düşüş göstermiş fakat üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Birinci ve üçüncü dönemde özkaynakların aktiflerden daha hızlı büyümesi bankanın sermaye yapısını güçlendirmiştir. Riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliği yükselmiş ve üç

dönemde de hem sektör ortalamasının hem de CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin öngördüğü standartların oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Bankanın sermaye yapısının, beklenmedik olumsuz koşullara ve belirsizliklerden kaynaklanacak risklere karşı yeterli güveni verdiği söylenebilir. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

YAPI VE KREDİ		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	25,4	14,7	15,9
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	171,5	89,8	100,6
3	Aktif Büyüme Hızı	53,4	101,8	95,5
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	30,9	62,4	43,4

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermiş, fakat banka hem birinci hem de ikinci dönemde sektördeki diğer bankalara göre daha yüksek bir özkaynak karlılığına sahip olmuştur. Özkaynakların birinci dönemde aktiflerden üç kat daha fazla büyümesi, bankanın sermaye yapısını oldukça güçlendirmiştir. Risk-Aktif rasyosu CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların ve sektör ortalaması üzerine çıkarılmıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.22. Bank Ekspres'in Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

BANK EXPRES		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1997)	(1996)	(1995)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	13,1	8,5	15,6
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	152,5	66,3	111,6
3	Aktif Büyüme Hızı	85,6	162,0	139,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	63,2	40,1	55,1

Tablodan da görüldüğü üzere; Risk-Aktif rasyosu üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ancak diğer dönemlerin tersine, birinci dönemde özkaynakların aktiflere göre çok daha hızlı büyümesi, bankanın sermaye yapısını güçlendirmiş, riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliğini yükseltmiştir. Ayrıca ikinci dönemde sektör ortalamasının altına gerileyen özkaynak karlılığı, birinci

dönemde hızlı bir yükseliş göstererek sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.23. Bankapital'in Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

BANKAPİTAL		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	7,8	11,4	12,9
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	38,6	75,8	152,2
3	Aktif Büyüme Hızı	91,4	103,2	204,0
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	20,5	47,3	42,9

Birinci dönemde hızlı bir düşüş gösteren özkaynak karlılığı, üç dönemde de sektör ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Bankanın sağlıksız bir büyüme sürecinde olduğu söylenebilir. Zira üç dönemde de aktifler özkaynaklardan daha hızlı büyümüş ve bunun sonucunda, zaten sektör ortalamasının altında yer alan Risk-Aktif rasyosunda önemli bir düşüş olmuş, bankanın sermaye yapısı zayıflamıştır. Bunlarla birlikte bankanın aktif kalitesi derecesinin 5. Derece olması, sermaye yeterliliği derecesinin 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.1.24. Bayındırbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

BAYINDIRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	17,2	18,6	37,3
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	40,0	78,2	1711,9
3	Aktif Büyüme Hızı	43,4	260,7	500,7
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	2,9	16,7	21,2

İkinci dönemde özkaynaklardaki %78,2 oranındaki büyümeye karşın aktiflerin %260,7 oranında büyümesi, bankanın sermaye yapısını önceki döneme göre oldukça zayıflatmıştır. Birinci dönemde özkaynak ve aktif büyüme hızı arasında fazla bir fark olmamıştır. Risk-Aktif rasyosunda hızlı bir düşüş olmuş ancak üç dönemde de sektör ortalamasının ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerinde yer almıştır. Özkaynak karlılığının düşüş göstermesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında gerçekleşmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.25. Demirbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

DEMIRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	18,1	16,7	13,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	140,2	139,2	114,1
3	Aktif Büyüme Hızı	89,8	97,7	194,1
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	108,4	73,2	78,6

Tablodan da görüldüğü gibi; özkaynak karlılığı birinci dönemde yükselmiş ve banka üç dönemde de sektör geneline göre yüksek bir özkaynak karlılığına sahip olmuştur. Üçüncü dönemde aktifler özkaynaklardan daha hızlı büyürken, diğer dönemlerde özkaynakların aktiflerden daha hızlı büyümesi bankanın sermaye yapısını oldukça güçlendirmiştir. Riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliği sektör ortalamasının ve CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen standartların üzerine çıkarılmıştır. Bankanın, sermaye yeterliliği derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.1.26. Egebank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

EGEBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	12,5	13,6	12,8
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	91,1	104,9	98,9
3	Aktif Büyüme Hızı	106,0	97,0	100,3
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	4,8	51,5	45,7

İkinci dönemde özkaynaklar aktiflerden, birinci ve üçüncü dönemde ise aktifler özkaynaklardan daha hızlı büyümüş fakat büyüme hızları arasında çok fazla bir fark olmamıştır. Üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer alan Risk-Aktif rasyosu, birinci dönemde düşüş göstermiş fakat CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin öngördüğü en üst standartlarda gerçekleşmiştir. Bankanın özkaynak karlılığının sektör ortalamasının oldukça altına inmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle sermaye yeterliliği derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.27. EGS Bank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Birinci dönemde bankanın elde ettiği zarar, özkaynaklarında %12,0 oranında bir azalışa neden olmuştur. Aktiflerinde ise %43,0 oranında büyüme olması bankanın sermaye yapısını zayıflatmıştır. Birinci dönemde bankanın zarar etmesi ve bunun özkaynaklarda erimeye neden olması, Risk-Aktif rasyosunun sektör ortalamasının altına

gerilemesine neden olmuştur. İkinci dönemde hızlı bir düşüş gösteren ve her iki dönemde de sektör ortalamasının altında gerçekleşen özkaynak karlılığı birinci dönemde % -113,8 olmuştur. İncelenen tüm faktörlerin birinci dönemde olumsuz bir gelişim göstermesi ve aktif kalitesi derecesinin 5. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmiştir.

EGSBANK				
	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem	
	(2000)	(1999)	(1998)	
Kullanılan Faktörler				
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	9,2	15,8	15,7
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	-12,0	172,2	164,3
3	Aktif Büyüme Hızı	43,0	146,7	125,8
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	-113,8	12,1	35,9

3.1.28. Esbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

Tablodan da görüldüğü gibi; diğer dönemlerin tersine, birinci dönemde özkaynakların büyüme hızının aktif büyüme hızından yüksek olması, Risk-Aktif rasyosunu yükselterek sektör ortalamasına yakın bir değer almasını sağlamıştır. Fakat bankanın özkaynak karlılığı, dönemler itibariyle yükselse de en fazla %23,5 olmuş ve üç dönemde de sektör ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Ayrıca bankanın aktif kalitesi derecesi 3. Derece'dir. Bankanın sermaye yeterliliği derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

ESBANK				
	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem	
	(1998)	(1997)	(1996)	
Kullanılan Faktörler				
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	14,0	9,0	11,9
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	171,5	59,5	62,4
3	Aktif Büyüme Hızı	78,8	102,9	73,8
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	23,5	23,1	10,4

3.1.29. Etibank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

ETIBANK				
	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem	
	(1999)	(1998)	(1997)	
Kullanılan Faktörler				
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	6,5	7,9	28,5
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	111,2	324,8	-19,7
3	Aktif Büyüme Hızı	109,5	1798,4	5,3
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	9,4	9,3	-46,9

Bankanın üçüncü dönemde zarar etmesi, özkaynak karlılığının %-46,9 olmasına neden olmuştur. Özkaynak karlılığı diğer dönemlerde sektör ortalamasının

oldukça altında gerçekleşmiştir. İkinci dönemde özkaynaklardaki %324,8 oranındaki yükselişe karşın aktiflerde %1798,4 oranında aşırı bir büyümenin olması, bankanın sermaye yapısı içinde yabancı kaynakların payında artışa ve Risk-Aktif rasyosunda hızlı bir düşüşe neden olmuştur. Mevcut sermaye düzeyinin, ani bir konjonktür hareketinde bankanın karşılaşılabileceği risklere karşı yeterli güveni vermediği söylenebilir. Bankanın aktif kalitesi derecesinin 2. Derece olduğu göz önüne alındığında, sermaye yeterliliği derecesinin 4. Derece olması uygun olacaktır.

3.1.30. İktisat Bankası'nın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

İKTİSAT BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	-150,0	9,8	17,4
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	-1616,8	34,8	55,8
3	Aktif Büyüme Hızı	-10,3	102,7	69,2
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	226,8	48,1	43,8

İkinci ve üçüncü dönemde aktiflerin özkaynaklardan daha hızlı büyümesi ve ikinci dönemde büyüme hızları arasındaki farkın artması Risk-Aktif rasyosunda hızlı bir düşüşe neden olmuştur. İkinci dönemde sektör ortalamasının altına gerileyen Risk-Aktif rasyosu; birinci dönemde elde edilen zararın özkaynakları (%1616,8 oranında azalışa neden olmuştur.) negatife indirmesi ve özkaynakların rakamsal olarak aktif toplamının üzerine çıkması nedeniyle % -150,0 olmuştur. Özkaynak karlılığı ikinci ve üçüncü dönemde sektör ortalamasının altında fakat ona yakın bir düzeyde gerçekleşmiştir. Birinci dönemde %226,8 olmasının nedeni hem pay hem de paydanın negatif olmasından kaynaklanmaktadır. Bankaya yüksek düzeyde özkaynak enjekte edilmemesi durumunda bankanın geleceğinin tehlikede olduğu söylenebilir. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.1.31. İnterbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

İNTERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	-37,4	6,0	8,6
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	-1084,3	76,7	126,1
3	Aktif Büyüme Hızı	35,6	162,1	160,3
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	262,6	23,8	18,0

İkinci ve üçüncü dönemde aktiflerin özkaynaklardan daha hızlı büyüdüğü, Risk-Aktif rasyosunun düşüşü, özkaynak karlılığının yükseliş gösterdiği ve her ikisinin de sektör ortalamasının oldukça altında yer aldığı görülmektedir. Birinci dönemde, zarar nedeniyle özkaynaklarda %1084,3 oranında bir azalma olurken aktiflerin %35,6 oranında büyümesi, Risk-Aktif rasyosunun negatife inmesine neden olmuştur. Zarardaki en büyük payın takipteki kredilere ait olduğu görülmektedir. Birinci dönemde Vergi Öncesi Kar(Zarar) / Ortalama Özkaynaklar rasyosunun %262,6 olmasının nedeni, rasyonun pay ve paydasının negatif olmasından kaynaklanmaktadır. Özkaynakları negatife inen bankanın geleceğe yönelik tehlikeli sinyaller verdiği söylenebilir. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.1.32. Kentbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

KENTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	10,0	8,5	12,9
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	56,4	52,5	181,4
3	Aktif Büyüme Hızı	58,1	115,2	124,1
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	14,0	58,5	49,7

İkinci dönemde aktiflerin özkaynaklardan iki kat daha hızlı büyümesi Risk-Aktif rasyosunun düşmesine neden olmuştur. Birinci dönemde ise aktiflerin özkaynaklardan %1,7'lik bir farkla daha hızlı büyümesine karşın riskli aktiflerdeki azalış, Risk-Aktif rasyosunu yükseltmiştir. Riskli aktiflerin özkaynaklarla karşılanabilirliğinin; birinci dönem yükselse de, dönemler itibariyle sektör ortalamasının altında yer alması ayrıca özkaynak karlılığının sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesi ve aktif kalitesi derecesinin 3. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.33. Sümerbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

SÜMERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	11,8	8,3	13,5
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	80,2	65,1	140,4
3	Aktif Büyüme Hızı	33,9	176,6	414,3
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	11,3	23,0	18,9

Diğer dönemlerin tersine, birinci dönemde özkaynakların büyüme hızının aktif büyüme hızının üzerine çıkmasına ve bunun sermaye yeterliliğini olumlu etkilemesine karşın; Risk-Aktif rasyosunun dönemler itibariyle sektör ortalamasının altında yer alması ve özkaynak karlılığının üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında gerçekleşmesi nedeniyle bankanın 2. Derece olan sermaye yeterliliği derecesi 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.34. Sitebank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

SITEBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	3,4	13,7	27,8
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	-56,6	52,5	44,0
3	Aktif Büyüme Hızı	51,1	181,4	56,2
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	-227,1	20,3	22,8

Birinci ve ikinci dönemde aktif büyüme hızının özkaynakların büyüme hızından yüksek olması, bankanın sermaye yapısını zayıflatmıştır. Banka; CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin öngördüğü standartların oldukça üstünde bir Risk-Aktif rasyosuna sahipken, dönemler itibariyle rasyosunu hızlı bir şekilde düşürmüştü ve birinci dönemde çok yetersiz bir düzeye getirmiştir. Bankanın özkaynak karlılığı ikinci ve üçüncü dönemde sektör geneline göre oldukça düşüktür. Birinci dönemde bankanın zararı ortalama özkaynaklarının iki katını aşmıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.1.35. Tarihbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

TARİSBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	8,5	0,7	9,6
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	1422,9	-938,7	69,6
3	Aktif Büyüme Hızı	14,8	35,5	82,5
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	-631,3	-441,0	-63,7

İkinci dönemde aktif büyüme hızının %35,5'e gerilemesine karşın özkaynakların büyüme hızı zarar nedeniyle %-938,7 olmuş ve bankanın sermaye yapısı bozulmuştur. Birinci dönemde aktif büyüme hızının %14,8'e gerilemesine karşın özkaynak büyüme hızının %1422,9 olması bankanın sermaye yapısını önceki döneme göre güçlendirmiştir. Bankanın hem ikinci dönemde hem de üçüncü dönemde zarar

etmesi nedeniyle, Risk-Aktif rasyosu son derece düşük bir düzeye gerilemiştir. Banka birinci dönemde de zarar etmiş ancak özkaynaklarında hızlı bir artış gerçekleştirerek rasyosunu yükseltmiş fakat yine de rasyosu sektör ortalamasının altında yer almıştır. Birinci dönemde Risk-Aktif rasyosu yükselmesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması, üç dönemde de özkaynak karlılığının negatif olması ayrıca aktif kalitesi derecesinin 5. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 3. Derece'den 5. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.36. Türkbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

TÜRK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1996)	(1995)	(1994)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	6,5	9,5	8,0
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	31,3	114,2	95,8
3	Aktif Büyüme Hızı	99,8	67,4	112,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	2,6	28,0	23,2

Aktif büyüme hızının birinci dönemde tekrar özkaynak büyüme hızının üzerine çıkarılması, bankanın sermaye yapısına zarar vermiştir. Risk-Aktif rasyosunun ikinci dönemde yükselse de, birinci dönemde düşüş göstermesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında yer alması ayrıca özkaynak karlılığının birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında gerçekleşmesi nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 4. Derece'den 5. Derece'ye indirilmiştir. Bankanın riskli aktiflerini yeterli düzeyde destekleyecek bir özkaynağa sahip olmadığı söylenebilir.

3.1.37. Toprakbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

TOPRAK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	8,1	6,2	10,0
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	29,9	19,0	93,6
3	Aktif Büyüme Hızı	-6,0	88,1	76,7
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	4,9	42,8	82,2

Birinci dönemde özkaynakların büyüme hızının tekrar aktif büyüme hızının üzerine çıkması, bankanın sermaye yapısını olumlu etkilemiştir. Risk-Aktif rasyosunun birinci dönemde yükselmesine rağmen üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer alması, özkaynak karlılığının çok düşük bir düzeye gerilemesi ve aktif kalitesi

derecesinin 5. Derece olması nedeniyle bankanın sermaye yeterliliği derecesi 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmiştir.

3.1.38. Yaşarbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

YAŞARBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	9,6	8,7	10,2
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	86,0	69,4	165,5
3	Aktif Büyüme Hızı	79,0	91,8	98,4
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	38,5	23,2	20,7

Tablodan da görüldüğü gibi; Risk-Aktif rasyosu üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Fakat özkaynakların büyüme hızının birinci dönemde tekrar aktif büyüme hızının üzerine çıkması Risk-Aktif rasyosunu yükseltmiş, ayrıca özkaynak karlılığı dönemler itibariyle yükseliş göstererek birinci dönemde sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Bankanın sermaye yeterliliği derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.1.39. Yurtbank'ın Sermaye Yeterliliğinin Derecelendirilmesi

YURTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Özkaynaklar / Riskli Aktifler	6,0	7,0	12,3
2	Özkaynakların Büyüme Hızı	125,7	122,1	274,7
3	Aktif Büyüme Hızı	140,9	271,6	204,6
4	VÖK(Z) / Ort. Özkaynaklar	15,9	25,7	7,7

Özkaynak karlılığı birinci dönemde gerilemiş ve üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir. Risk-Aktif rasyosu dönemler itibariyle düşüş göstermiş ve sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. İkinci dönemde aktiflerin özkaynaklardan çok daha hızlı büyümesi bankanın sermaye yapısına zarar vermiştir. Birinci dönemde, büyüme hızları arasındaki fark azaltılsa da kaynak yapısı içinde özkaynakların payındaki azalış devam etmiştir. Ani bir konjonktür hareketinde bankanın kendisine esneklik sağlayabilecek bir sermayeye sahip olmadığı söylenebilir. Sonuçta sermaye yeterliliği açısından iyi bir performans göstermeyen bankanın sermaye yeterliliği derecesine 4. Derece verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda çalışma kapsamındaki bankaların Risk-Aktif rasyosuna ve ele alınan ve bir bütün olarak analiz edilen faktörlere göre sermaye yeterliliği dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 12: Risk-Aktif Rasyosu ve Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Sermaye Yeterliliği Dereceleri

BANKALAR	Risk-Aktif Rasyosuna Göre Derecesi	Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Derecesi
AKBANK	1	1
KÖRFEZBANK	1	1
FINANS BANK	1	1
MNG BANK	1	1
PAMUKBANK	1	1
TEKSTİL BANKASI	1	1
DIŞBANK	1	1
GARANTİ BANKASI	1	1
İŞ BANKASI	1	1
YAPI VE KREDİ BANKASI	1	1
*BANK EKSPRES	1	1
*DEMİRBANK	1	1
ADABANK	1	2
ALTERNATİF BANK	1	2
DENİZBANK	1	2
FİBA BANK	1	2
KOÇBANK	2	2
OYAK BANK	1	2
T. EKONOMİ BANKASI	3	2
İMAR BANKASI	2	2
*EGEBANK	1	2
*ESBANK	1	2
*BAYINDIRBANK	1	2
TÜRKİSH BANK	2	3
*SÜMERBANK	2	3
*YAŞARBANK	3	3
*KENTBANK	2	3
ANADOLUBANK	4	4
ŞEKERBANK	2	4
*BANKAPİTAL	3	4
*ETİBANK	4	4
*YURT BANK	4	4
*EGS BANK	3	4
*TOPRAKBANK	3	4
*İTERBANK	5	5
*TÜRK BANK	4	5
*İKTİSAT BANKASI	5	5
*SİTEBANK	5	5
*TARİŞBANK	3	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

3.2. Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

Orjinal modelde, bankanın problemlı kredilerine taşıdığı riske göre bir ağırlık verilmekte ve hesaplanan tutar masraf-zarar kalemi olarak kabul edilmektedir. Ağırlıklı sınıflandırılmış kalemlerden ortaya çıkan masraf-zarar kalemlerinin banka sermayesine oranı da aktif kalitesinin belirlenmesinde temel kriter olmaktadır.

Bankaların yayınlanan finansal tablolarında Donuk Krediler, Şüpheli Alacaklar ve Kanuni Takipteki Alacakların ayrı ayrı gösterilmemesi, takipteki kredilerin ve takipteki alacakların yapılan yasal değişiklikler nedeniyle dönemler itibariyle bilançoda farklı isimlerle gösterilmesi ve farklı sınıflandırmalara tabi tutulması nedeniyle, çalışmada problemlı kredilerin ağırlıklı sınıflandırılmış toplamları kullanılamamıştır. Ağırlıklı sınıflandırılmış aktiflerin sermayeye oranı yerine, Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar rasyosu kullanılmış ve ağırlıklı sınıflandırılmış aktiflerin sermayeye oranı için belirlenen skala aynen uygulanmıştır.

Yapılan çalışmada faktörlerin sektör ortalamasının kullanılmasının amacı incelenen bankaya ait faktörün sektör geneline göre hangi düzeyde olduğunu tespit etmektir. Sektör ortalamasının bu ihtiyaca cevap verebilmesi için sektördeki mevcut durumu yansıtabilecek bir değer alması gerekmektedir.

Adabank'ın ikinci dönem Takipteki Krediler / Toplam Krediler rasyosu %150,0'dır ve sektör ortalamasında %3,7'lik bir sapmaya neden olmaktadır. Bu nedenle sektör ortalamasının hesaplanmasına Adabank dahil edilmemiş ve sektör ortalaması %4,3 olarak kabul edilmiştir. Birinci dönemde de İnterbank, İktisat Bankası ve Tarişbank'ın Takipteki Krediler / Toplam Krediler rasyosu sırasıyla %397,5, %247,0, %66,0'dır ve sektör ortalamasında %17,9'luk bir sapmaya neden olmaktadır. Bu nedenle birinci dönem sektör ortalamasının hesaplanmasına bu bankalar dahil edilmemiş ve sektör ortalaması %4,8 olarak kabul edilmiştir.

Tablo13 : Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesinde Kullanılan Faktörlerin Sektör Ortalamaları

	1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
1 Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	-	-	-
2 T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	10,1	16,8	16,3
3 DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	67,1	75,8	78,4
Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	32,9	24,2	21,6
4 Takipteki Krediler / T. Krediler	4,8	4,3	3,5
5 Toplam Krediler / Toplam Aktifler	33,3	32,4	35,0
6 YP Aktifler / YP Pasifler	67,4	76,1	81,3
7 Duran Varlıklar / T. Aktifler	14,1	8,5	7,2

Çalışma kapsamındaki bankalar öncelikli olarak, Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar rasyosunun birinci dönemde aldığı değere göre derecelendirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, bankaların Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunun birinci dönemde almış olduğu değer, bu değerın skalada hangi aralığa dahil olduğu ve dahil olduğu aralığa göre bankaların aktif kalitesi dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 14: Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar Rasyosuna Göre Aktif Kalitesi Dereceleri

Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar	Değerler	Dahil Olunan Aralık	Aktif Kalitesi Derecesi
ADABANK	0,1	0 - 5 arası	1
AKBANK	3,9	0 - 5 arası	1
ANADOLUBANK	4,2	0 - 5 arası	1
KÖRFEZBANK	0,4	0 - 5 arası	1
FİBA BANK	0,0	0 - 5 arası	1
FİNANS BANK	5,0	0 - 5 arası	1
PAMUKBANK	2,5	0 - 5 arası	1
TEKSTİL BANKASI	2,4	0 - 5 arası	1
T. EKONOMİ BANKASI	2,2	0 - 5 arası	1
İMAR BANK	4,3	0 - 5 arası	1
*DEMİRBANK	3,0	0 - 5 arası	1
*ETİBANK	2,0	0 - 5 arası	1
*YAŞARBANK	3,0	0 - 5 arası	1
ALTERNATİF BANK	12,0	5 - 15 arası	2
DENİZBANK	5,8	5 - 15 arası	2
KOÇBANK	7,3	5 - 15 arası	2
MNG BANK	5,6	5 - 15 arası	2
OYAK BANK	12,8	5 - 15 arası	2
TURKISH BANK	8,0	5 - 15 arası	2
DIŞBANK	7,9	5 - 15 arası	2
GARANTİ BANKASI	8,2	5 - 15 arası	2
İŞ BANKASI	10,0	5 - 15 arası	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	7,5	5 - 15 arası	2
*BANK EKSPRES	5,4	5 - 15 arası	2
*EGEBANK	11,0	5 - 15 arası	2
*ESBANK	5,8	5 - 15 arası	2
*SÜMERBANK	6,8	5 - 15 arası	2
*BAYINDIRBANK	9,0	5 - 15 arası	2
*KENTBANK	12,1	5 - 15 arası	2
*TÜRK BANK	23,4	15 - 30 arası	3
ŞEKERBANK	45	30 - 50 arası	4
*BANKAPİTAL	34,7	30 - 50 arası	4
*YURTBANK	43,3	30 - 50 arası	4
*İNTERBANK	-224,7	50'den büyük	5
*EGS BANK	120,4	50'den büyük	5
*İKTİSAT BANKASI	-57,1	50'den büyük	5
*SİTEBANK	226,9	50'den büyük	5
*TARIŞBANK	358,4	50'den büyük	5
*TOPRAKBANK	57,7	50'den büyük	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

Daha sonra, aktif kalitesinin belirlenmesinde son yargıya varabilmek için kullanılan faktörlerin, bir bütün olarak analiz edilmesi sonucunda her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

3.2.1. Adabank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

ADABANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	0,1	0,2	0,4
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	24,1	20,6	6,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,0	100,0	95,1
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	100,0	0,0	4,9
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	3,2	150,0	0,3
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	0,6	0,0	12,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	109,4	102,0	106,3
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	4,0	3,3	4,0

Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar rasyosunun çok düşük değerler almasının nedeninin, kullanılan kredilerin aktif toplamı içindeki payının çok düşük olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Üçüncü dönemde %12,3 olan kredilerin aktif toplamına oranı, diğer dönemlerde %1 bile olmazken, aktiflerin %92,7'sinin likit aktiflerden oluşması, bankanın esas faaliyet alanından tamamen uzaklaştığını ortaya koymaktadır. Banka Türk bankacılık sektöründeki mevcut durumun tersine dövizde pozisyon fazlasıyla çalışmaktadır. Banka, sektörde aktif büyüklüğüne göre duran varlıklara en az yatırım yapan bankalar içerisinde yer almaktadır. Kredi kalitesinin birinci dönemde üçüncü döneme göre düşürülmesi ve istikrarsız bir seyir izlemesi, kredilerin aktif toplamı içindeki payının kabul edilemez düzeylere getirilmesi ve menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarılması ve çeşitlendirmeye gidilmemesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.2. Akbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

	AKBANK	1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	3,9	4,5	3,3
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	8,8	29,4	22,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	89,8	47,8	56,5
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	10,2	52,2	43,5
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,6	2,5	1,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	35,7	31,6	35,9
6	YP Aktifler / YP Pasifler	69,1	87,9	92,7
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	7,8	6,5	6,2

Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar rasyosunun birinci dönemde düşürülmesi olumlu bir gelişmedir. Ayrıca menkul kıymet cüzdanının aktif toplamı içindeki payı, sektör ortalamasının altına indirilmiş, kredi kalitesi birinci dönemde yükselmiş ve üçüncü dönemin de üzerine çıkmıştır. Kredilerin aktif toplamına oranı ise birinci dönemde yükselerek sektör ortalamasının üzerine çıkarılmıştır. Duran varlıkların aktif hacmi içindeki payı, dönemler itibariyle artmasına karşın sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Ancak açık pozisyon riskinin yüksek bir düzeye getirilmesi ve menkul kıymet yatırımlarında çeşitliliğin azaltılması, bankanın aktif kalitesi derecesinin 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.3. Alternatif Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

	ALTERNATİFBANK	1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	12,0	13,8	17,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	14,2	25,7	23,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	88,3	91,9	34,2
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	11,7	8,1	65,8
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	3,3	4,8	4,3
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	39,7	32,5	38,2
6	YP Aktifler / YP Pasifler	31,0	47,0	55,9
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	5,0	20,0	14,6

Birinci dönemde; takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin yükseltilmesi, menkul kıymet yatırımlarında sınırlı da olsa da çeşitlendirmenin artırılması, duran varlıkların aktif toplamına oranı ile takipteki kredilerin toplam kredilere oranının sektör ortalamasının altına indirilmesi ayrıca kredilerin aktif toplamına oranının yükseltilmesi ve bu rasyonun üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer alması aktif kalitesi açısından olumlu gelişmelerdir. Ancak menkul

kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermesine rağmen sektör ortalamasının üzerinde yer alması ve açık pozisyon riskinin üç dönemde de oldukça tehlikeli boyutlarda olması, bankanın aktif kalitesi derecesinin 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.4. Anadolubank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

ANADOLUBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	4,2	3,7	13,2
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	8,5	7,2	6,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,6	96,5	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,4	3,5	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,9	1,0	8,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	23,9	26,5	26,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	44,4	23,2	92,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	10,9	12,4	7,3

Tablodan da görüldüğü gibi; takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinde önemli bir düşüş olmuş ve menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı, artış göstermesine rağmen üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca kredi kalitesinin birinci ve ikinci dönemde yüksek olduğu görülmektedir. Aktif toplamından duran varlıklara ayrılan pay ise birinci dönemde sektör ortalamasının altına indirilmiştir. Fakat menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitliliğinin yetersiz olması, açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlara getirilmesi ve kredilerin aktif toplamına oranının sektör ortalamasının altında yer alması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.5. B. Körfezbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

KÖRFEZBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	0,4	0,4	0,0
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	35,4	43,5	32,9
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	73,8	23,9	33,4
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	26,2	76,1	66,6
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,2	0,3	0,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	20,3	14,4	19,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	62,5	90,0	82,7
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	5,6	3,6	2,1

Tablodan da görüldüğü gibi; takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği oldukça yüksektir. Ayrıca bankanın, diğer bankalarla karşılaştırıldığında menkul kıymet yatırımlarında daha fazla çeşitlendirmeye gittiği ve kredi kalitesinin üç dönemde de yüksek olduğu görülmektedir. Duran varlıkların aktif toplamına oranı ise artış göstermiş ama üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Menkul kıymetlerin önemli bir kısmının açık pozisyonla fonlanmış olabileceği düşünülürse, bankanın yüksek bir piyasa riski taşıdığı söylenebilir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması, kredilerin aktif toplamına oranının birinci dönemde yükselmesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması ve açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlara getirilmesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.6. Denizbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

DENİZBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	5,8	4,6	3,3
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	8,7	3,4	2,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	43,7	49,1	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	56,3	50,9	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	2,4	1,7	1,4
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	34,0	28,4	28,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	49,4	59,3	74,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	32,9	31,0	25,3

Takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin artış göstermesi aktif kalitesine zarar vermiştir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının çok hızlı bir yükseliş göstermesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması, menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmesi, takipteki kredilerin toplam kredilere oranının yükselmesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması ve kredi olarak plase edilen kaynakların dönemler itibariyle artış göstererek sektör ortalamasının üzerine çıkarılması aktif kalitesi açısından olumlu gelişmelerdir. Ancak açık pozisyon riskinin tehlikeli bir düzeye getirilmesi ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması bankanın aktif kalitesi derecesini 2. Derece'den 3. Derece'ye indirmiştir.

3.2.7. Fiba Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

FİBA BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	0,0	0,0	0,2
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	5,3	27,7	26,5
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	100,0	100,0	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,0	0,0	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,0	0,0	0,2
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	18,5	12,0	9,1
6	YP Aktifler / YP Pasifler	16,0	41,9	66,6
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	63,7	3,3	0,2

Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunun çok düşük değerler almasının en büyük nedeninin, kredilerin aktif toplamına oranının düşük değerler almasından kaynaklandığı söylenebilir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının birinci dönemde hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının oldukça altına indiği ve bankanın kredi kalitesinin üç dönemde de yüksek olduğu görülmektedir. Fakat açık pozisyon riskinin ve duran varlıkların aktif toplamı içindeki payının çok yüksek bir düzeye getirilmesi, kredilerin aktif toplamına oranının dönemler itibariyle artsa da sektör ortalamasının oldukça altında yer alması ve menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmemesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.8. Finans Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

FİNANS BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	5,0	2,3	1,7
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	5,2	17,1	28,8
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	81,1	91,0	60,4
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	18,9	9,0	39,6
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,9	1,4	1,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	28,8	17,7	24,8
6	YP Aktifler / YP Pasifler	79,4	95,8	71,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	27,2	22,9	8,3

Tablodan da görüldüğü gibi; menkul kıymet cüzdanının aktif hacmi içindeki payı çok yüksekken, dönemler itibariyle hızla azalarak sektör ortalamasının altına inmiş, kullanılan kredilerden takibe alınanların payı ise artış göstermesine karşın üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ancak takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği düşürülmüş, menkul kıymet yatırımlarında

çeşitlendirme azaltılmış ve kredilerde plase edilen kaynaklar birinci dönemde artış göstermesine rağmen üç dönemde de sektör ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Ayrıca açık pozisyon riskinde birinci dönem hızlı bir yükseliş yaşanması ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarılması, bankanın aktif kalitesi derecesinin 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.9. Koçbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

KOCBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	7,3	4,9	9,0
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	7,9	28,8	21,5
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	95,4	67,7	87,6
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	4,6	32,3	12,4
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,3	1,9	3,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	47,4	31,5	39,8
6	YP Aktifler / YP Pasifler	76,2	80,9	85,9
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	12,6	3,1	3,6

Tablodan da görüldüğü gibi; Takipteki Alacaklar,brüt /Özkaynaklar rasyosu birinci dönemde yükselmiş, menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirme azalmış ve açık pozisyon riski yükselerek endişe verici bir düzeye gelmiştir. Ancak menkul kıymetlerde plase edilen kaynaklar hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının altına indirilmiş, kullanılan kredilerden takibe alınanların payı dönemler itibariyle azalmış ve sektör ortalamasının altında yer almıştır. Duran varlıkların aktif toplamına oranı birinci dönemde hızlı bir yükseliş göstermiş ama sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca kredilerde plase edilen kaynaklar birinci dönemde hızlı bir yükselişle tekrar sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.10. MNG Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunun artış eğiliminde olması olumsuz bir gelişmedir. Ayrıca açık pozisyon riski birinci dönemde tekrar yüksek bir düzeye gelmiş, menkul kıymetlerde plase edilen kaynaklar birinci dönemde sektör ortalamasının üzerine çıkmış ve hemen hemen hiç çeşitlendirmeye gidilmemiştir. Fakat duran varlıklara ayrılan kaynaklar üç dönemde de sektör ortalamasının altında

gerçekleşmiş, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı dönemler itibariyle yükselmesine rağmen sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Özellikle de kredilerin aktif toplamına oranının hızlı bir yükseliş göstererek sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

MNG BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	5,6	2,8	0,7
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	13,5	13,4	25,1
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,6	100,0	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,4	0,0	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	2,9	2,1	1,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	49,7	29,9	26,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	66,4	80,5	68,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	6,9	7,5	4,9

3.2.11. Oyak Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

OYAK BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	12,8	17,7	5,1
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	3,4	13,7	8,8
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	46,5	94,1	90,9
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	53,5	5,9	9,1
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	9,9	12,7	3,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	42,9	35,7	37,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	84,9	90,7	91,3
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	23,4	19,2	16,8

Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunun birinci dönemde düşmesi aktif kalitesine olumlu yansımıştır. Ayrıca menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmiş, kredilerin aktif toplamına oranı yükseliş göstermiş ve üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Açık pozisyon riskinin dönemler itibariyle artmasına rağmen endişe verici bir düzeye çıkmadığı söylenebilir. Menkul kıymetler cüzdancının aktif toplamına oranı birinci dönemde sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Ancak kredi kalitesinin; birinci dönemde yükselmesine rağmen, çok düşük olması, duran varlıkların aktif toplamına oranının yükseliş göstermesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.12. Pamukbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

PAMUKBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	2,5	3,1	4,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	10,3	15,4	7,0
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	27,9	18,3	55,1
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	72,1	81,7	44,9
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,8	0,7	0,6
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	59,1	57,6	62,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	61,7	75,4	79,1
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	12,4	3,2	3,0

Tablodan da görüldüğü gibi; Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu düşüş göstermiş, menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı birinci dönemde düşürülmüş ve sektör ortalamasına çok yakın bir değer almıştır. Menkul kıymet yatırımlarında birinci dönemde çeşitlendirme artırılmıştır. Kredi kalitesinin üç dönemde de yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca kredilere ayrılan kaynakların; birinci dönemde düşüş göstermesine rağmen, sektörde yer alan diğer bankalarla karşılaştırıldığında yüksek olduğu ve bankanın esas faaliyet alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Duran varlıkların aktif toplamına oranı yükseliş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Ancak açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlara getirilmesi, bankanın aktif kalitesi derecesinin 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.13. Şekerbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

ŞEKERBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	45,0	46,2	50,2
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	5,3	8,3	16,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,8	99,8	99,8
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,2	0,2	0,2
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	11,1	14,1	9,4
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	34,8	32,4	43,4
6	YP Aktifler / YP Pasifler	76,5	85,3	96,3
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	16,6	6,5	6,3

Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı dönemler itibariyle azalarak sektör ortalamasının altına inmiş, kredilerin aktif toplamına oranı ise tekrar sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Takipteki alacakların hepsinin zarara dönüşmesi durumunda, bankanın üç dönemde de özkaynaklarının yaklaşık yarısını kaybedecek

olması son derece olumsuz bir gelişmedir. Ayrıca menkul kıymet yatırımlarında neredeyse hiç çeşitlendirmeye gidilmemesi, kredi kalitesinin çok düşük olması, duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının üzerine çıkması ve açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeye getirilmesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 4. Derece'den 5. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.14. Tekstil Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

TEKSTİL BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	2,4	2,5	2,1
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	0,3	11,2	21,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	49,5	97,2	28,4
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	50,5	2,8	71,6
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,1	0,8	0,6
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	27,9	47,0	40,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	32,6	40,6	61,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	20,8	16,6	3,6

Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunda birinci dönem yaşanan düşüş, ihmal edilebilir bir düzeyde olsa da olumlu bir gelişme olarak kabul edilebilir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı çok düşük bir düzeye inmiş ve bu yatırımlarda çeşitlendirme artırılmıştır. Bankanın kredi kalitesinin üç dönemde de yüksek olduğu söylenebilir. Kredilerde plase edilen kaynakların önemli ölçüde düşürülmesi ve sektör ortalamasının altına indirilmesi, açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlara getirilmesi ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının üzerine çıkarılması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.15. Turkish Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

TÜRKİSH BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	8,0	6,2	10,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	9,4	14,5	11,7
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	100,0	93,4	99,7
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,0	6,6	0,3
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	19,7	5,3	6,6
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	3,7	6,9	12,4
6	YP Aktifler / YP Pasifler	86,5	84,1	94,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	2,7	2,7	3,3

Tablodan da görüldüğü gibi; menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı birinci dönemde düşüş göstererek sektör ortalamasının altına inmiş ve duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Bankanın açık pozisyon riskinin, üç dönemde de sektörde yer alan diğer bankalara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ancak kredi kalitesinin çok düşük olması, takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin birinci dönemde sınırlı da olsa düşürülmesi, kredilerin aktif toplamı içindeki payının son derece düşük olması ve menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmemesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 2. Derece'den 4. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.16. Dışbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

DIŞBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	7,9	7,3	5,1
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	17,9	21,7	37,5
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	31,6	100,0	45,2
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	68,4	0,0	54,8
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	5,9	8,3	2,9
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	24,2	11,5	21,2
6	YP Aktifler / YP Pasifler	79,9	58,3	65,3
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	6,9	22,6	3,0

Takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin, çok fazla olmasa da dönemler itibariyle azaldığı görülmektedir. Kredilerin aktif toplamına oranı sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen birinci dönemde hızlı bir yükseliş göstermiş ve duran varlıkların aktif toplamı içindeki payı sektör ortalamasının altına inmiştir. Menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmiş, menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen hızlı bir düşüş göstermiştir. Ayrıca birinci dönemde; kredi kalitesi ikinci döneme göre yükselmiş ve açık pozisyon riskinde belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.17. T. Ekonomi Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

Tablodan da görüldüğü gibi; menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı oldukça düşük bir düzeye inmiştir. Banka üç dönemde de yüksek bir kredi kalitesine sahip olmuştur. Bankanın dönemler itibariyle düşük sayılabilecek bir açık

pozisyon riskiyle çalıştığı söylenebilir. Ancak Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu sınırlı bir yükseliş göstermiş ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme birinci dönemde azaltılmıştır. Ayrıca duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarılması ve kredilerin aktif toplamına oranının; birinci dönemde yükselmesine rağmen, sektör ortalamasının altında yer alması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

EKONOMİ BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	2,2	1,2	1,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	0,4	12,8	23,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	18,9	58,0	99,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	81,1	42,0	1,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,9	0,5	0,5
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	22,6	17,6	26,4
6	YP Aktifler / YP Pasifler	87,4	87,2	97,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	20,5	15,7	2,9

3.2.18. T. Garanti Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

GARANTİ BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	8,2	4,7	4,3
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	14,4	25,4	19,7
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	19,9	55,5	70,9
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	80,1	44,5	29,1
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	2,7	1,9	1,3
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	38,0	31,4	39,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	78,2	83,7	84,3
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	23,8	16,5	8,8

Tablodan da görüldüğü gibi; Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu birinci dönemde, önceki dönemlerin yaklaşık iki katına çıkmıştır. Menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme azalmış, duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkmıştır. Açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeye geldiği söylenebilir, fakat bankanın rasyosunun, sektörde yer alan bankaların büyük çoğunluğuna göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen hızlı bir düşüş göstermesi, takipteki kredilerin toplam kredilere oranının yükseliş göstermesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması ve kredilerin aktif toplamına oranının

tekrar sektör ortalamasının üzerine çıkarılması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.19. T. İmar Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

İMAR BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	4,3	1,0	1,4
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	1,3	2,2	2,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,9	100,0	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,1	0,0	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,2	0,1	0,2
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	37,9	49,2	42,6
6	YP Aktifler / YP Pasifler	102,0	102,5	103,7
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	1,1	1,2	1,3

Tablodan; menkul kıymetler cüzdanının ve duran varlıkların aktif toplamına oranının düşüş gösterdiği ve sektör ortalamasının oldukça altında yer aldığı, Türk bankacılık sektörünün genel yapısına aykırı bir şekilde bankanın dövizde fazla pozisyonla çalıştığı görülmektedir. Takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin yükseliş göstermesi, kredilerde plase edilen kaynakların sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermesi, takipteki kredilerin toplam kredilere oranının sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen yükseliş göstermesi ve menkul kıymet yatırımlarında neredeyse hiç çeşitlendirmeye gidilmemesi nedeniyle bankanın 1. Derece olan aktif kalitesi derecesi 2. Derece'ye düşürülmüştür.

3.2.20. T. İş Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

İŞ BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	10,0	14,4	8,7
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	9,2	18,6	11,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	63,3	81,8	94,4
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	36,7	18,2	5,6
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	5,6	7,4	3,2
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	37,4	34,2	48,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	85,8	92,1	94,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	28,4	14,0	13,0

Duran varlıkların aktif toplamına oranının yükseliş göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması aktif kalitesine zarar vermiştir. Takipteki kredilerin toplam kredilere oranı birinci ve ikinci dönemde sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen birinci dönemde düşüş göstermesi olumlu bir gelişmedir. Ayrıca takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği artırılmış, menkul kıymetlerde plase edilen kaynaklar sektör ortalamasının altına indirilmiş ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme artırılmıştır. Bunlarla birlikte kredilerin aktif toplamına oranının birinci dönemde yükseltilmesi ve üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer alması, açık pozisyon riskinin sektör geneline göre düşük olması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

YAPI VE KREDİ		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	7,5	14,7	11,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	11,8	13,9	10,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	41,8	41,4	56,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	58,2	58,6	44,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	4,3	4,6	3,1
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	39,2	39,7	50,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	83,5	90,3	87,6
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	21,4	10,3	8,6

Duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkması, aktif kalitesine zarar vermiştir. Ancak banka, sektörde yer alan bankaların büyük çoğunluğuna göre daha düşük bir açık pozisyon riskiyle çalışmış, takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği artırılmıştır. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı; birinci dönemde %1,7'lik farkla sektör ortalamasının üzerinde yer almış, fakat düşürülmüştür. Menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirilmeye gidilmiş ve takipteki kredilerin toplam kredilere oranı tekrar sektör ortalamasının altına indirilmiştir. Ayrıca kredilerin aktif toplamına oranını sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer almıştır. Bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.22. Bank Ekspres'in Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

BANK EXPRES		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1997)	(1996)	(1995)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	5,4	9,9	11,2
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	5,7	8,7	9,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,3	32,1	83,5
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,7	67,9	16,5
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,4	1,6	3,4
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	41,3	48,0	39,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	76,2	90,8	76,7
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	13,9	12,9	6,5

Menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmenin azaltılmasına ve açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeye getirilmesine rağmen takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği artırılmış, kredi kalitesi yükselmiştir. Takipteki kredilerin toplam kredilere oranı sektör ortalamasının altında yer almıştır. Duran varlıkların aktif toplamına oranı yükselmiş fakat birinci dönemde sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı sektör ortalamasının altında yer almıştır. Kredilerin aktif toplamına oranı üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Bankanın aktif kalitesi derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.2.23. Bankapital'in Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

BANKAPITAL		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	34,7	30,7	2,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	17,8	22,2	20,0
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,1	100,0	99,8
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,9	0,0	0,2
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	6,8	6,4	0,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	28,7	37,4	33,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	42,5	61,0	72,8
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	3,2	2,7	1,6

Duran varlıkların aktif toplamına oranı üç dönemde de düşük değerler almıştır. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. D.İ.B.S.'nin büyük bir kısmını açık pozisyonla fonlamış olabileceği düşünülürse, bankanın çok yüksek bir faiz oranı riski taşıdığı söylenebilir. Takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinde çok hızlı bir düşüş gerçekleşmiş, menkul kıymetlere sektör geneline göre yüksek düzeylerde yatırım

yapılmış ve çeşitlendirmeye gidilmemiştir. Ayrıca açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlara getirilmesi, kredilerin aktif toplamına oranının tekrar sektör ortalamasının altına indirilmesi ve takipteki kredilerin toplam kredilere oranının sektör ortalamasının üzerine çıkarılması bankanın 4. Derece olan aktif kalitesi derecesinin 5. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.24. Bayındırbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

BAYINDIRBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	9,0	9,0	21,9
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	10,6	15,7	11,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	77,0	81,2	99,9
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	23,0	18,8	1,1
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	6,1	4,7	24,4
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	20,7	27,7	26,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	98,2	75,6	69,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	8,3	9,2	14,2

Tablodan da görüldüğü gibi; takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği yükselmiş ve menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı birinci ve ikinci dönemde sektör ortalamasına yakın değerler almıştır. Menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme artırılmıştır. Açık pozisyon riski, sektördeki genel eğilimin tersine azaltılmış ve yabancı para pasiflerin %98,2'si yabancı para aktiflerle karşılanabilir bir duruma getirilmiştir. Duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının altına indirilmiştir. Fakat kredi kalitesinin düşük olması ve kredi olarak kullanılan kaynakların azaltılması ve sektör geneline göre düşük düzeylerde gerçekleşmesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.25. Demirbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

DEMIRBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	3,0	3,9	2,0
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	26,4	31,1	23,7
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	59,9	75,3	99,1
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	40,1	24,7	0,1
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,5	1,7	0,6
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	27,0	24,3	32,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	68,6	89,3	85,9
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	15,0	8,3	11,2

Tablodan da görüldüğü gibi; takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği yükseltilmiş ve menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmiştir. Ayrıca bankanın üç dönemde de yüksek bir kredi kalitesine sahip olduğu söylenebilir. Ancak menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer almış ve açık pozisyon riski yüksek bir düzeye getirilmiştir. Açık pozisyon riskinin ve vade uyumsuzluğunun yüksek olduğu dikkate alınır, bankanın çok yüksek bir piyasa riski ile karşı karşıya olduğu söylenebilir. Ayrıca kredilerin aktif toplamına oranının sektör ortalamasının altında yer alması ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının üzerine çıkarılması, bankanın 1. Derece olan aktif kalitesi derecesinin 2. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.26. Egebank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

EGEBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	11,0	2,5	4,8
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	14,6	15,3	16,1
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	100,0	100,0	100,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,0	0,0	0,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	2,4	0,5	0,9
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	41,4	45,6	48,2
6	YP Aktifler / YP Pasifler	80,4	96,1	84,8
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	2,9	2,4	2,4

Kredilerin aktif toplamına oranının azaldığı fakat sektör ortalamasının üzerinde yer aldığı, duran varlıkların aktif toplamına oranının çok düşük değerler aldığı görülmektedir. Ancak takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği düşürülmüş ve takipteki kredilerin toplam kredilere oranı sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen hızlı bir yükseliş göstermiştir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı birinci dönemde sektör ortalamasının üzerinde yer almış ve yeterli düzeyde çeşitlendirmeye gidilmemiştir. Ayrıca açık pozisyon riskinin de endişe verici bir düzeye getirilmesi, bankanın aktif kalitesi derecesinin 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.27. EGS Bank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

EGS BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	120,4	30,5	0,2
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	4,0	9,3	13,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	7,8	88,9	99,5
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	92,2	11,1	0,5
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	26,2	9,1	0,0
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	35,5	42,1	50,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	67,3	76,1	67,0
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	19,6	4,2	5,4

Tablodan da görüldüğü gibi; menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı hızlı bir düşüş göstermiş ve sektör ortalamasının altında yer almıştır. Kredilerin aktif toplamına oranı hızlı bir düşüş göstermiş fakat sektör ortalamasının altına inmemiştir. Kredi kalitesinin oldukça düşürüldüğü ve birinci dönemde menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirmenin azaltıldığı görülmektedir. Ayrıca açık pozisyon riski yüksek bir düzeye getirilmiş, duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının üzerine çıkarılmıştır. Özkaynakları ile takipteki alacaklarını karşılayamaz duruma gelen bankanın aktif kalitesi derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.2.28. Esbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

ESBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	5,8	18,6	31,3
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	9,8	9,5	11,7
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	97,8	100,0	99,8
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	2,2	0,0	0,2
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,5	3,1	6,9
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	42,0	43,5	41,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	45,7	68,0	72,6
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	9,3	4,6	7,9

Tablodan da görüldüğü üzere; banka iyi bir performans göstererek, takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğini oldukça yükseltmiştir. Menkul kıymet yatırımlarının aktif toplamı içindeki payı üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almış ve takipteki kredilerin toplam kredilere oranı sektör ortalamasının altına indirilmiştir. Duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca kredilerde plase edilen kaynakların, sektörde yer alan diğer bankalarla

karşılaştırıldığında yüksek olduğu görülmektedir. Ancak açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlara getirilmesi ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirmenin yetersiz olması nedeniyle aktif kalitesi derecesi 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.29. Etibank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

ETİBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	2,0	1,0	4,4
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	4,5	20,9	21,9
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	12,8	73,8	21,5
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	87,2	26,2	78,5
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,3	0,2	8,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	42,6	35,4	12,7
6	YP Aktifler / YP Pasifler	70,6	65,1	67,0
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	11,3	4,4	41,6

Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu, birinci dönemde yükselmiş fakat düşük değerler almıştır. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının altına inmiş fakat çeşitlendirme azaltılmıştır. Kredi kalitesi yüksek bir seviyeye çıkarılmıştır. Duran varlıkların aktif toplamına oranı birinci dönemde yükseliş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Kredilerde plase edilen kaynaklarda hızlı bir yükseliş gerçekleşmiş ve sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Ancak açık pozisyon riskinin; düşürülmesine rağmen üç dönemde de yüksek olması nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.30. İktisat Bankası'nın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

İKTİSAT BANKASI		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	-57,1	13,1	34,3
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	2,9	32,9	30,1
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	15,9	52,0	84,6
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	84,1	48,0	15,4
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	247,0	3,6	10,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	27,8	25,9	34,3
6	YP Aktifler / YP Pasifler	30,8	69,4	74,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	29,4	2,7	3,9

Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Özkaynakların negatif olmasının en

büyük nedeni, takipteki krediler için ayrılan karşılıkların zarar olarak sermayeye sirayet etmiş olmasıdır. Takipteki kredilerin toplam kredilere oranı çok yüksek bir düzeye çıkmış, kredilerin aktif toplamına oranı sektör ortalamasının altına inmiş ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme azalmıştır. Ayrıca duran varlıklarının aktif toplamına oranı sektör ortalamasının üzerine çıkan, açık pozisyon riski ise oldukça tehlikeli boyutlara gelen bankanın, aktif kalitesi derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.2.31. İnterbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

İNTERBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	-224,7	8,3	5,4
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	0,1	7,0	8,0
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	1,9	100,0	52,1
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	98,1	0,0	47,9
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	397,5	0,9	0,8
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	20,4	46,2	49,5
6	YP Aktifler / YP Pasifler	30,1	85,0	87,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	6,5	1,3	2,2

Bankanın birinci dönemde aktif toplamının yaklaşık yarısı kadar zarar etmesi özkaynaklarını negatife indirmiş ve Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu %-224,7 olmuştur. Zarardaki en büyük pay takipteki alacaklar için ayrılan karşılıklara aittir. Menkul kıymetlere yapılan yatırımların çok düşüş bir düzeye gerilediği görülmektedir. Duran varlıkların aktif toplamına oranı sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Banka birinci dönemde son derece düşük bir kredi kalitesine sahip olmuş ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitliliği yetersiz bir düzeye getirmiştir. Kredilerde plase edilen kaynaklar düşük bir seviyeye gerilemiş ve açık pozisyon riski oldukça tehlikeli boyutlara gelmiştir. Bankanın aktif kalitesi derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.2.32. Kentbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

KENTBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	12,1	12,5	15,6
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	25,7	25,2	15,0
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	67,5	2,8	38,4
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	32,5	97,2	61,6
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	2,6	2,6	3,2
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	34,2	35,5	51,7
6	YP Aktifler / YP Pasifler	64,8	57,3	70,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	7,6	9,5	4,7

Tablodan da görüldüğü gibi; Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu düşüş göstermiş ve menkul kıymet yatırımlarında, sektör geneline göre birinci dönemde daha fazla çeşitlendirmeye gidilmiştir. Ayrıca takipteki kredilerin toplam kredilere ve duran varlıkların toplam aktiflere oranı düşüş göstermiş ve üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Yüksek düzeylerde yatırım yapılan menkul kıymetlerin, önemli bir bölümünün açık pozisyon yaratarak fonlanmış olabileceği düşünülürse, ani bir devalüasyon yaşanması veya likidite sıkıntısı içine girilmesi durumunda bankanın; büyük bir zararla karşı karşıya kalacağı ve ihtiyaç duyduğu likiditenin sağlanmasında büyük sıkıntılarla karşılaşacağı söylenebilir. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarılması, kredilerde plase edilen kaynakların sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen azaltılması ve açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlarda olması nedeniyle bankanın 2. Derece olan aktif kalitesi derecesi 3. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.33. Sümerbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

SÜMERBANK		1. Dönem	2. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	6,8	1,5
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	11,8	8,0
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,8	99,9
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,2	0,1
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	1,6	0,3
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	36,8	30,7
6	YP Aktifler / YP Pasifler	77,6	95,7
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	16,8	8,0

Takipteki kredilerin toplam kredilere oranı yükselmiş fakat sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca kredilerin aktif toplamına oranı tekrar sektör ortalamasının üzerine çıkmıştır. Ancak, takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği düşürülmüş, menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı sektör ortalamasının üzerine çıkarılmıştır. Menkul kıymet yatırımlarında yetersiz düzeyde çeşitlendirmeye gidilmiştir. Ayrıca açık pozisyon riskinin yükselmesi ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör ortalamasının üzerine çıkması, bankanın aktif kalitesi derecesinin 2. Derece'den 3. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.2.34. Sitebank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

SITEBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	226,9	33,1	6,4
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	5,0	14,2	20,9
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,7	99,8	99,2
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,3	0,2	0,8
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	15,3	11,6	4,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	43,8	29,3	25,8
6	YP Aktifler / YP Pasifler	59,8	27,5	38,5
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	13,1	3,8	6,8

Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça altına gerilediği görülmektedir. Kredilerin aktif toplamına oranının artış göstermesi ve sektör ortalamasının üzerine çıkması olumlu bir gelişmedir. Duran varlıklarının aktif toplamına oranı hızlı bir yükseliş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Kredi kalitesi oldukça düşük olan, menkul kıymet yatırımlarında neredeyse hiç çeşitlendirmeye gitmeyen ve takipteki alacakları özkaynaklarının iki katını aşan bankanın, aktif kalitesi derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.2.35. Tarışbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

TARIŞBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	358,4	2194,6	68,1
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	13,6	13,7	17,3
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,4	99,3	99,6
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,6	0,7	0,4
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	66,0	27,8	9,9
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	34,9	38,2	47,1
6	YP Aktifler / YP Pasifler	97,2	88,6	98,0
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	7,2	4,9	3,8

Kredilerin aktif toplamına oranı düşüş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Duran varlıklarının aktif toplamına oranı hızlı bir yükseliş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır Bankanın, yabancı para aktifleriyle yabancı para pasiflerini karşılama bakımından güçlü olduğu görülmektedir. Ancak menkul kıymet yatırımlarında neredeyse hiç çeşitlendirmeye gidilmemiş, kredi kalitesi çok fazla düşürülmüştür. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı düşüş göstermiş fakat sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosunun çok yüksek değerler almasının nedeni,

takipteki kredilerin toplam kredilere oranının çok yüksek olması ve bankanın üç dönemde de zarar ederek, bu zararların özkaynakları önemli ölçüde azaltmasından kaynaklanmıştır. Bankanın aktif kalitesi derecesine 5. Derece verilmiştir

3.2.36. Türkbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

TÜRK BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1996)	(1995)	(1994)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	23,4	11,1	7,0
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	14,5	14,7	21,8
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	87,9	78,0	58,0
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	12,1	22,0	42,0
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	4,3	2,8	2,8
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	26,6	29,5	14,7
6	YP Aktifler / YP Pasifler	64,0	59,5	90,6
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	3,0	3,7	3,5

Bankanın duran varlıklara yaptığı yatırımların, sektörde yer alan diğer bankalarla karşılaştırıldığında az olduğu görülmektedir. Takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliğinin düşürülmesi, menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranının birinci dönemde sektör ortalamasının üzerinde yer alması, menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirmenin azaltılması ve kredi kalitesinin düşürülmesi aktif kalitesine zarar vermiştir. Ayrıca kredilerin aktif toplamına oranının sektör ortalamasının oldukça altında yer alması ve açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlara getirilmesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.37. Toprakbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

TOPRAK BANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	57,7	55,2	13,5
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	0,3	23,6	11,1
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	95,8	22,6	46,7
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	4,2	77,4	53,3
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	15,8	12,4	3,7
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	26,3	23,2	29,7
6	YP Aktifler / YP Pasifler	94,0	93,3	95,2
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	25,9	2,5	2,7

Tablodan da görüldüğü gibi; menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı çok düşük bir düzeye indirilmiştir. Banka üç dönemde de çok düşük bir açık

pozisyon riskiyle çalışmış ancak takipteki alacakların özkaynaklara oranı çok yüksek bir düzeye çıkmış, menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirme azaltılmıştır. Ayrıca kredi kalitesinin oldukça düşük olması, kredilerin aktif toplamına oranının sektör ortalamasının altında yer alması ve duran varlıkların aktif toplamına oranının sektör geneline göre yüksek bir düzeye çıkması, bankanın aktif kalitesi derecesinin 5. Derece olmasına neden olmuştur.

3.2.38. Yaşarbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

YAŞARBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	3,0	2,3	2,8
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	7,6	2,1	6,8
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	99,9	99,7	71,1
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	0,1	0,3	28,9
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	0,4	0,3	0,5
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	60,7	58,3	47,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	29,3	61,2	79,4
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	2,3	2,8	2,5

Tablodan da görüldüğü üzere; Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosu birinci dönemde yükselmiş ama düşük bir değer almıştır. Menkul kıymetler cüzdanının aktif toplamına oranı üç dönemde de sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Kredi kalitesinin üç dönemde de yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca banka, esas faaliyet alanına yönelerek, kredilerin aktif toplamına oranını yükseltmiş ve sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarmıştır. Duran varlıklarda plase edilen kaynaklar üç dönemde de düşük seviyelerde gerçekleşmiştir. Ancak açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlara getirilmesi ve menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirmenin yetersiz bir düzeye getirilmesi nedeniyle bankanın aktif kalitesi derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.2.39. Yurtbank'ın Aktif Kalitesinin Derecelendirilmesi

Tablodan da görüldüğü gibi; duran varlıklara düşük düzeylerde yatırım yapılmıştır. Menkul kıymetlerde plase edilen kaynaklar üç dönemde de düşük düzeylerde gerçekleşmiştir. Birinci dönemde menkul kıymet yatırımlarındaki çeşitlendirmenin azaltıldığı fakat sektör geneline göre daha fazla çeşitlendirmeye gidildiği görülmektedir. Ayrıca kredilerde plase edilen kaynakların; azaltılsa da sektörde yer alan diğer bankalarla karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu görülmektedir. Açık pozisyon riskinin yüksek bir seviyeye getirilmesi, kredi kalitesinin düşürülmesi ve takipteki alacakların hepsinin zarara dönüşmesi durumunda bankanın özkaynaklarının büyük bir kısmını kaybedecek olması bankanın aktif kalitesi derecesinin 4. Derece olması sonucunu doğurmuştur.

YURTBANK		1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Takip. Alacaklar,brüt / Özkaynaklar	43,3	2,1	0,5
2	T. Men. Kıy. Cüzd. / T. Aktifler	3,1	6,5	3,6
3	DİBS / T. Men. Kıy. Cüzd.	22,5	44,6	98,6
	Diğer Men. Kıy. / T. Men. Kıy. Cüzd.	77,5	55,4	1,4
4	Takipteki Krediler / Toplam Krediler	5,8	0,2	0,1
5	Toplam Krediler / Toplam Aktifler	43,5	56,9	58,0
6	YP Aktifler / YP Pasifler	70,1	109,7	93,8
7	Duran Varlıklar / Toplam Aktifler	1,3	1,6	1,2

Aşağıdaki tabloda, çalışma kapsamındaki bankaların Takipteki Alacaklar,brüt / Özkaynaklar rasyosuna göre aldıkları aktif kalitesi dereceleri ve incelenen tüm faktörlerin bir bütün olarak analiz edilmesi sonucunda aldıkları aktif kalitesi dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 15 : Takipteki Alacaklar, brüt / Özkaynaklar Rasyosuna ve Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Aktif Kalitesi Dereceleri

BANKALAR	Tak. Alc., brüt / Özkaynaklar Rasyosuna Göre Derecesi	Faktör Analizleri Sonuçlarına Göre Derecesi
AKBANK	1	2
ANADOLUBANK	1	2
KÖRFEZBANK	1	2
FİNANS BANK	1	2
KOÇBANK	2	2
MNG BANK	2	2
PAMUKBANK	1	2
TEKSTİL BANKASI	1	2
DIŞBANK	2	2
T. EKONOMİ BANK	1	2
GARANTİ BANKASI	2	2
İMAR BANKASI	1	2
İŞ BANKASI	2	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	2	2
*BANK EKSPRES	2	2
*DEMİRBANK	1	2
*ETİBANK	1	2
*YAŞARBANK	1	2
ADABANK	1	3
ALTERNATİF BANK	2	3
DENİZBANK	2	3
FİBA BANK	1	3
OYAK BANK	2	3
*EGEBANK	2	3
*ESKİŞEHİR BANKASI	2	3
*SÜMERBANK	2	3
*BAYINDIRBANK	2	3
*KENTBANK	2	3
TÜRKİSH BANK	2	4
*TÜRKBANK	3	4
*YURTBANK	4	4
ŞEKERBANK	4	5
*BANKAPİTAL	4	5
*İTERBANK	5	5
*EGS BANK	5	5
*İKTİSAT BANKASI	5	5
*SİTEBANK	5	5
*TARİŞBANK	5	5
*TOPRAKBANK	5	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

3.3. Karlılığın Derecelendirilmesi

Karlılığın derecelendirilmesinde yapılan analiz, Niteliksel Analiz ve Niceliksel Analiz olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır.

3.3.1. Karlılığın Derecelendirilmesinde Niteliksel Analiz

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde belirtildiği gibi, karlılık analiz edilirken bankalar gruplara ayrılmıştır. Bankaların gruplara ayrılmasında kriter olarak aktif büyüklüğü kullanılmıştır.

Aktif büyüklüğü olarak çalışma kapsamındaki bankaların 1999 yılı değerleri temel alınmıştır. Çalışmada, 1999 yılı finansal tablo verileri kullanılmayan bankaların birinci dönemdeki aktif büyüklükleri temel alınmıştır. Bu kapsamda Egebank, Esbank, İnterbank, Sümerbank, Yaşarbank ve Yurtbank'ın 1998, Bank Expres'in 1997 ve Türkbank'ın 1996 yılı aktif büyüklükleri kullanılmıştır.

Bankaların ilgili yıllardaki aktif büyüklükleri yıl sonu döviz kuru üzerinden USD'ye çevrilerek, bankalar aktif büyüklüklerine göre gruplandırılmıştır. Aktif büyüklüğü 3 Milyar USD'den büyük olan bankalar Büyük Ölçekli Bankalar, aktif büyüklüğü 1Milyar USD ile 3 Milyar USD arasında olan bankalar Orta Ölçekli Bankalar ve aktif büyüklüğü 1Milyar USD'nin altında yer alan bankalar Küçük Ölçekli Bankalar olarak kabul edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Bankaları gösterilmektedir.

Tablo 16: Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Bankalar

Büyük Ölçekli Bankalar	Orta Ölçekli Bankalar	Küçük Ölçekli Bankalar
AKBANK	KÖRFEZBANK	ADABANK
PAMUKBANK	FİNANS BANK	ALTERNATİF BANK
GARANTİ BANKASI	KOÇBANK	ANADOLUBANK
İŞ BANKASI	DIŞBANK	DENİZBANK
YAPI VE KREDİ BANKASI	T. EKONOMİ BANKASI	FİBA BANK
	İMAR BANKASI	MNG BANK
	DEMİRBANK	OYAK BANK
	EGEBANK	ŞEKERBANK
	ESBANK	TEKSTİL BANKASI
	ETİBANK	TÜRKISH BANK
	İNTERBANK	BANK EKSPRES
	TÜRKBANK	BANKAPİTAL
	YAŞARBANK	SÜMERBANK
	İKTİSAT BANKASI	YURT BANK
	KENTBANK	BAYINDIRBANK
	TOPRAKBANK	EGS BANK
		SİTEBANK
		TARİŞBANK

Karlılığın niteliksel analizinde öncelikle CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörüldüğü şekliyle aktif getiri oranı (ROA) temel olarak kullanılmıştır. Bunun için de Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun aktif getiri oranının (ROA), üç yıllık basit aritmetik ortalaması ölçü olarak kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle üç yıllık ortalamaların ortalaması hesaplanmıştır. Bunu matematiksel olarak şöyle ifade etmek mümkündür;

$$(1.\text{Dönem}_{(ROA)} + 2.\text{Dönem}_{(ROA)} + 3.\text{Dönem}_{(ROA)}) / 3 = X$$

X= Bankalar Grubu'nun 1.dönem, 2.dönem ve 3.dönem ROA ortalamalarının üç yıllık ortalamasıdır. (Üç yıllık grup ortalaması)

Büyük, Orta ve Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun hesaplanan üç yıllık grup ortalaması beş değişik derece için dilimlere bölünmüş ve dilimlerin alt ve üst sınırları belirlenerek her grup için ayrı ayrı skala belirlenmiştir. Daha sonra her bankanın, birinci dönemdeki ROA oranının aldığı değer, bankanın dahil olduğu grup için belirlenen skalanın hangi diliminde yer aldığı belirlenerek, her bankanın karlılığına bir derece verilmiştir.

3.3.2. Karlılığın Derecelendirilmesinde Niceliksel Analiz

Karlılığın niceliksel analizinde, her banka ayrı ve birbirinden bağımsız ancak grup ortalamaları ile karşılaştırılmalı bir analize tabi tutulmuştur. Niceliksel analiz çerçevesinde şu faktörler incelenmiştir;

- i. Her bankanın aktif getiri oranının, ait olduğu grubun üç yıllık ortalaması ile karşılaştırılması ve trendinin analizi.
- ii. Her bankanın gelir ve gider kalemlerinin incelenmesi ve bu kalemlerin grup ortalamaları ile karşılaştırılması ve trendinin analizi. Bunun içinde bankaların;
 - Toplam gelirlerinin toplam giderlerini karşılama oranı,
 - Faiz dışı gelirlerinin toplam gelirlere oranı,
 - Faiz gelirlerinin faiz giderlerini, faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderlerini karşılama oranı,
 incelenmiştir.
- iii. Takipteki alacaklar provizyonunun toplam kredilere oranının, takipteki kredilerin toplam kredilere oranı ile karşılaştırılması suretiyle bankaların takipteki kredileri için yeterli karşılığı ayırıp ayırmadıklarının analizi.

Karlılığın niceliksel analizi de yapıldıktan sonra, ele alınan tüm faktörler bir bütün olarak analiz edilerek her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

3.3.3. Büyük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi

Aşağıdaki tabloda Büyük Ölçekli Bankalar'ın birinci, ikinci ve üçüncü dönem aktif getiri oranları (ROA) ve bu oranların dönemler itibariyle ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 17: Büyük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları

BANKALAR	ROA (%)		
	Birinci Dönem	İkinci Dönem	Üçüncü Dönem
AKBANK	5,7	8	5,7
PAMUKBANK	5,5	11,7	11,7
GARANTİ BANKASI	4,8	7,1	11,3
İŞ BANKASI	8,8	14,1	16,1
YAPI VE KREDİ BANKASI	4,5	3,2	3
Dönem Ortalamaları	5,86	8,82	9,56

Buna göre Büyük Ölçekli Bankalar Grubu'nda yer alan bankaları karşılaştırmada kullanılacak ROA oranı (üç yıllık grup ortalaması) şöyle hesaplanır;

$$(5,86 + 8,82 + 9,56) / 3 = 8,080$$

Üç yıllık grup ortalaması hesaplandıktan sonra bunun CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörüldüğü gibi bir skalasının oluşturulması gerekmektedir. CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde verilen ROA skalalarına göre % 8,080'lik oran aşağıdaki gibi bir ayrıma tabi tutulmuştur.

İlk %15'lik ROA dilimi	8,080 – 6,868 (Derece 1)
İlk %15'lik ROA dilimi	6,867 – 4,040 (Derece 2)
İlk %15'lik ROA dilimi	4,039 – 1,212 (Derece 3)
İlk %15'lik ROA dilimi	1,211 – 0,000 (Derece 4)
Negatif ROA dilimi	< 0,000 (Derece 5)

Aşağıdaki tabloda büyük ölçekli bankaların, birinci dönemdeki ROA oranının dahil olduğu dilimlere göre karlılık dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 18 : ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri

BANKALAR	Birinci Dönem ROA	Dahil Olunan % Dilimler	Karlılık Dereceleri
AKBANK	5,7	İlk %15	1
PAMUKBANK	5,5	İlk %50	2
GARANTİ BANKASI	4,8	İlk %50	2
İŞ BANKASI	8,8	İlk %50	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	4,5	İlk %50	2

Aşağıdaki tabloda, büyük ölçekli bankaların karlılıklarının derecelendirilmesinde kullanılan birinci, ikinci ve üçüncü döneme ait grup ortalaması gösterilmektedir.

Tablo 19: Büyük Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları

		GRUP ORTALAMALARI		
		1.DÖNEM	2.DÖNEM	3.DÖNEM
1	VÖK/Z / Ort. T. Aktifler (ROA)	5,9	8,8	9,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	115,9	122,6	127,9
5	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	50,6	35,7	26,7
3	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	197,8	187,3	203,9
4	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	86,7	81,3	65,8

Karlılığın niceliksel ve niteliksel analizinden sonra, her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

3.3.3.1. Akbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

AKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	8,8	14,1	16,1
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	116,9	135,5	136,3
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	60,2	39,1	41,3
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	301,6	257,1	277,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	83,2	78,0	79,1
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,9	1,6	0,9
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,6	2,5	1,7

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının, üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer alması olumsuz bir gelişmedir. Ayrıca rasyo hızlı bir yükseliş göstermiştir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı grup ortalamasının altına inmiş fakat birinci dönemde yükseliş göstermiştir. Aktif karlılığı, grup ortalamasına paralel olarak hızlı bir düşüş gösterse de üç yıllık grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ayrıca banka, üç dönemde de grubunda aktif karlılığı en yüksek

olan banka konumundadır. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı hızlı bir düşüş göstermiş fakat üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ayrıca bankanın; faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılayabilme kabiliyeti bakımından, grubuna göre çok güçlü bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların da yeterli olduğu söylenebilir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışında incelenen diğer faktörlerin genel olarak olumlu bir yapı sergilemesi nedeniyle bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.3.2. Pamukbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

PAMUKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	4,5	3,2	3,0
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	113,9	106,7	106,6
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	38,2	22,7	15,2
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	140,2	123,0	129,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	87,4	73,5	54,1
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,4	0,5	0,8
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,8	0,7	0,6

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının, grup ortalamasına paralel olarak yükselmesine rağmen üç dönemde de grup ortalamasının oldukça altında yer alması ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranının, birinci dönemde grup ortalamasının üzerine çıkması olumlu bir gelişmedir. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Ancak aktif karlılığı, birinci dönemde yükselmesine rağmen üç yıllık grup ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ile faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranının, yükselmesine rağmen grup ortalamasının altında yer alması nedeniyle bankanın karlılık derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.3.3.3. T. Garanti Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

GARANTİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	4,8	7,1	11,3
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	112,1	116,3	138,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	51,1	36,5	18,3
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	168,5	181,5	228,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	87,3	71,6	50,0
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,3	1,2	0,8
	Takipteki Krediler / T. Krediler	2,7	1,9	1,3

Tablodan da görüldüğü gibi; banka iyi bir performans göstererek, grup ortalamasının altında yer alan faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranını, dönemler itibariyle yükseltmiş ve grup ortalamasının üzerine çıkarmıştır. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Ancak aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının, toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ile faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı ise grup ortalamasının altına indirilmiştir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının hızlı bir yükseliş göstererek %0,5'lik farkla grup ortalamasının üzerine çıkarılması, bankanın karlılık derecesinin 2. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.3.4. T. İş Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

İŞ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	5,5	11,7	11,7
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	112,6	129,8	141,2
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	62,9	43,5	29,4
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	200,6	229,8	223,7
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	89,4	82,9	74,9
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	2,5	6,1	1,7
	Takipteki Krediler / T. Krediler	5,6	7,4	3,2

Aktif karlılığının üç yıllık grup ortalamasının, toplam gelirlerin toplam giderlere oranının ise grup ortalamasının altına indiği görülmektedir. Ayrıca toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payı, grup ortalamasına paralel olarak hızlı bir yükseliş göstermiş ve üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ancak faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı ile faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranının üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer alması ve takipteki krediler içinde yeterli düzeyde karşılık ayrılması nedeniyle bankanın karlılık derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.3.3.5. Yapı ve Kredi Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

YAPI VE KREDİ		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	5,7	8,0	5,7
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	124,1	124,8	117,6
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	40,6	36,5	29,2
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	178,1	144,9	161,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	86,0	100,6	70,8
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,9	1,2	0,6
	Takipteki Krediler / T. Krediler	4,3	4,6	3,1

Aktif karlılığının birinci dönemde tekrar üç yıllık grup ortalamasının altına indiği görülmektedir. Faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı, birinci dönemde yükselmiş fakat üç dönemde de grup ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca grup ortalamasının oldukça üzerine çıkarılan faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı, birinci dönemde %0,7'lik farkla grup ortalamasının altında yer almıştır. Ancak toplam gelirlerin toplam giderlere oranınının grup ortalamasının üzerinde yer alması, faiz dışı gelirlerin toplam giderlere oranınının(yükseliş göstermesine rağmen) grup ortalamasının altında yer alması ve takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli denebilecek bir düzeye getirilmesi nedeniyle bankanın karlılık derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.3.4. Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi

Aşağıdaki tabloda Orta Ölçekli Bankalar'ın birinci, ikinci ve üçüncü dönem aktif getiri oranları (ROA) ve bu oranların dönemler itibariyle ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 20 : Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları

BANKALAR	ROA (%)		
	Birinci Dönem	İkinci Dönem	Üçüncü Dönem
KÖRFEZBANK	2,4	9,0	9,9
FİNANS BANK	5,1	9,9	11,6
KOÇBANK	1,2	11,4	11,0
DIŞBANK	9,0	11,5	12,3
T. EKONOMİ BANKASI	3,5	6,1	5,8
İMAR BANKASI	0,4	0,2	0,4
DEMİRBANK	14,0	7,6	7,8
EGEBANK	0,4	4,9	4,2
ESBANK	2,3	1,8	1,0
ETİBANK	0,5	0,6	-13,6
İNTERBANK	-49,1	1,3	1,4
TÜRK BANK	0,1	1,9	1,4
YAŞARBANK	3,0	1,8	1,6
İKTİSAT BANKASI	-120,6	4,0	4,8
KENTBANK	1,0	4,9	4,9
TOPRAKBANK	0,3	2,7	6,5
*Dönem Ortalamaları	-7,91	4,98	4,44
**Dönem Ortalamaları	3,09	4,98	5,64

* Negatif ROA'lar dahil.

** Negatif ROA'lar hariç.

Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nda yer alan bankaları karşılaştırmada kullanılacak ROA hesaplanırken ROA oranı negatif olan bankalar hesaplama dahil edildiğinde üç

yıllık grup ortalaması %0,50 olmakta ve sağlıklı bir analiz yapılmasını engellemektedir. Bu nedenle ROA oranı negatif olan bankalar ortalamaların hesaplamasına dahil edilmemiş ve üç yıllık grup ortalaması %4,570 olarak kabul edilmiştir.

$$(3,09 + 4,98 + 5,64) / 3 = 4,570$$

Üç yıllık grup ortalaması hesaplandıktan sonra bunun CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörüldüğü gibi bir skalasının oluşturulması gerekmektedir. CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde verilen ROA skalalarına göre % 4,570'lik oran aşağıdaki gibi bir ayrıma tabi tutulmuştur.

İlk %15'lik ROA dilimi 4,570 – 3,884 (Derece 1)

İlk %15'lik ROA dilimi 3,883 – 2,285 (Derece 2)

İlk %15'lik ROA dilimi 2,284 – 0,685 (Derece 3)

İlk %15'lik ROA dilimi 0,684 – 0,000 (Derece 4)

Negatif ROA dilimi < 0,000 (Derece 5)

Aşağıdaki tabloda orta ölçekli bankaların, birinci dönemdeki ROA oranının dahil olduğu dilimlere göre karlılık dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 21: ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri

BANKALAR	Birinci Dönem ROA	Dahil Olunan % Dilim	Karlılık Dereceleri
FİNANS BANK	5,1	İlk %15	1
DIŞBANK	9	İlk %15	1
*DEMİRBANK	14	İlk %15	1
KÖRFEZBANK	2,4	İlk %50	2
T. EKONOMİ BANKASI	3,5	İlk %50	2
*ESBANK	2,3	İlk %50	2
*YAŞARBANK	3	İlk %50	2
KOÇBANK	1,2	İlk %85	3
*KENTBANK	1	İlk %85	3
İMAR BANKASI	0,4	Son %15	4
*EGEBANK	0,4	Son %15	4
*ETİBANK	0,5	Son %15	4
*TÜRK BANK	0,1	Son %15	4
*TOPRAKBANK	0,3	Son %15	4
*İNTERBANK	-49,1	Negatif	5
*İKTİSAT BANKASI	-120,6	Negatif	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

Aşağıdaki tabloda, orta ölçekli bankaların karlılıklarının derecelendirilmesinde kullanılan birinci, ikinci ve üçüncü döneme ait grup ortalaması gösterilmektedir.

Tablo 22 : Orta Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları

	GRUP ORTALAMALARI		
	1.DÖNEM	2.DÖNEM	3.DÖNEM
1 VÖK/Z / Ort. T. Aktifler (ROA)	3,9	5,0	5,6
2 Toplam Gelirler / Toplam Giderler	105,1	109,5	111,6
5 Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	48,3	45,2	38,4
3 Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	165,5	163,8	180,6
4 Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	71,6	75,9	71,6

Karlılığın niceliksel ve niteliksel analizinden sonra, her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

3.3.4.1. B. Körfezbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

	KÖRFEZBANK	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	2,4	9,0	9,9
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	103,3	113,3	133,1
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	72,8	60,7	30,7
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	144,3	216,4	218,4
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	93,4	86,6	70,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,0	0,3	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,2	0,3	0,0

Aktif karlılığı birinci dönemde üç yıllık grup ortalamasının altına gerilemiştir. Ayrıca grup ortalamasının oldukça üzerinde yer alan faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı ile toplam gelirlerin toplam giderlere oranı hızlı bir düşüş göstererek grup ortalamasının altına inmiştir.

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı ise hızlı bir yükseliş göstererek grup ortalamasının oldukça üzerine çıkmıştır. Karlılığın niceliksel analizinde CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde öngörülen yapıya göre faiz dışı gelirleri yüksek olan bankalar için bu oran "Bankacılık hizmetlerinden uzaklaşma" olarak algılanmakta ve olumsuz bir gösterge olarak kabul edilmektedir.

Ancak faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı grup ortalamasının tersine yükseliş göstermiş ve grup ortalamasının oldukça üzerine çıkmıştır. Birinci dönemde takipteki krediler için karşılık ayrılmaması olumsuz bir durumdur. Fakat takipteki kredilerin toplam kredilere oranı çok düşük olduğu için, takipteki kredilerin tamamına

karşılık ayrılrsa bile, ayrılan karşılıkların aktif karlılığına etkisi çok küçük olacaktır. Takipteki krediler için ayrılmayan karşılıkların aktif karlılığına olan etkisinin çok düşük olduğu ve bankanın faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderleri karşılama gücünün grubuna göre oldukça yüksek olduğu düşünülürse, karlılık derecesinin 2. Derece olması uygun olacaktır.

3.3.4.2. Finans Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

FINANS BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	5,1	9,9	11,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	107,5	111,8	116,1
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	72,1	68,2	52,8
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	155,6	151,4	157,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	96,0	99,6	94,1
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,8	1,8	1,5
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,9	1,4	1,0

Aktif karlılığı hızlı bir düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı hızlı bir düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen birinci dönemde grup ortalamasının tersine yükselmiştir. Bankanın, faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderleri karşılama kabiliyeti bakımından grubuna göre oldukça güçlü olduğu görülmektedir. Ayrıca takipteki kredileri için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu görülmektedir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının yükseliş göstermesi ve grup ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen diğer faktörlerin genel olarak olumlu bir yapı sergilemesi nedeniyle bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.4.3. Koçbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

KOÇBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,2	11,4	11,0
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	104,0	137,2	133,1
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	17,2	35,9	12,7
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	287,3	280,5	267,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	25,5	71,7	30,0
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,2	0,5	0,5
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,3	1,9	3,0

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının, toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı ise grup ortalamasının altına inmiştir. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olmadığı söylenebilir. Ancak faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının grup ortalamasına göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca bankanın, faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranını grup ortalamasının tersine yükselmesi ve üç dönemde de grup ortalamasının oldukça üzerinde tutarak iyi bir performans göstermesi nedeniyle bankanın karlılık derecesinin 3. Derece olması uygun bulunmuştur.

3.3.4.4. Dışbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

DIŞBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	9,0	11,5	12,3
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	122,6	123,0	124,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	51,4	45,1	43,2
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	144,9	141,5	365,9
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	107,1	106,1	66,3
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,8	4,8	2,7
	Takipteki Krediler / T. Krediler	5,9	8,3	2,9

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının yükseliş göstermesine rağmen grup ortalamasının küçük bir farkla üzerinde yer aldığı, faiz gelirlerin faiz giderlere oranının ise birinci dönemde yükselmesine rağmen grup ortalamasının altında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz bir düzeye getirildiği söylenebilir. Ancak aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının; toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ise (düşüş göstermesine rağmen) grup ortalamasının, üç dönemde de oldukça üzerinde yer almıştır. Ayrıca banka, iyi bir performans göstererek %66,3 olan faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranını %107,1'e yükseltmiştir. Banka, faiz dışı gelirleri faiz dışı giderlerinden yüksek olan birkaç bankadan biridir. Bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.4.5. T. Ekonomi Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının yükselerek birinci dönemde grup ortalamasının üzerine çıktığı ve takipteki krediler için ayrılan karşılıkların azaltıldığı görülmektedir. Aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının altına gerilemiş fakat banka, birinci dönemde grubunda aktif karlılığı en yüksek dördüncü banka

olmuştur. Ayrıca faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı ile toplam gelirlerin toplam giderlere oranı düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ayrıca grup ortalamasının altında yer alan, faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranının yükseltilerek, birinci dönemde grup ortalamasının üzerine çıkarılması, bankanın karlılık derecesinin 2. Derece olmasına neden olmuştur.

EKONOMİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	3,5	6,1	5,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	108,5	117,0	117,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	58,0	43,4	30,9
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	219,2	224,7	245,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	79,5	72,0	54,0
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,2	0,2	0,4
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,9	0,5	0,5

3.3.4.6. T. İmar Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

İMAR BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,4	0,2	0,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,4	100,3	100,5
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	73,8	57,2	61,5
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	102,2	109,7	91,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	99,7	94,2	107,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,6	0,0	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,2	0,1	0,2

Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama gücü bakımından, bankanın grubuna göre oldukça güçlü bir yapı sergilediği görülmektedir. Ayrıca birinci dönemde takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Ancak aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının, toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ve faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı ise grup ortalamasının, üç dönemde de oldukça altında yer almıştır. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payının artış göstermesi ve üç dönemde de grup ortalamasının oldukça üzerinde yer alması nedeniyle bankanın karlılık derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.3.4.7. Demirbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

DEMİRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	14,0	7,6	7,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	112,1	111,7	114,9
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	67,4	49,9	24,1
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	175,1	155,6	171,6
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	95,6	87,1	56,2
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,5	0,5	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,5	1,7	0,6

Toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payının hızlı bir yükseliş göstererek, grup ortalamasının üzerine çıkması karlılık kalitesini düşürmektedir. Ancak bankanın sektör geneline göre yüksek bir aktif karlılığı ile çalıştığı görülmektedir. Takipteki kredileri için ayrılan karşılıkların yeterli bir düzeye getirildiği söylenebilir. Ayrıca toplam gelirlerin toplam giderlere, faiz gelirlerinin faiz giderlerine ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı birinci dönemde yükseliş göstermiş ve grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ayrıca bankanın; faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılması bakımından, grup geneline göre birinci ve ikinci dönemde oldukça etkin çalıştığı söylenebilir. Karlılık açısından iyi bir performans gösteren bankanın, karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.4.8. Egebank'ın karlılığının derecelendirilmesi

EGEBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,4	4,9	4,2
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,9	113,1	109,6
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	26,3	23,0	23,2
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	125,4	152,4	130,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	65,1	60,6	72,1
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,4	0,0	0,1
	Takipteki Krediler / T. Krediler	2,4	0,5	0,9

Tablodan da görüldüğü gibi; bankanın aktif karlılığı birinci dönemde üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini ve toplam gelirlerin toplam giderleri karşılama oranı düşüş göstermiş ve üç dönemde de grup ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı birinci dönemde grup ortalamasının tersine yükseliş göstermiş ancak bu yükseliş grup ortalamasını yakalamak için yeterli olmamıştır. Ayrıca takipteki krediler için

ayrılan karşılıkların yetersiz bir düzeye getirildiği söylenebilir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payının düşük seviyelerde tutulması olumlu bir gelişmeyken, diğer faktörlerin genel olarak olumsuz bir durum sergilemesi nedeniyle bankanın karlılık derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.3.4.9. Esbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ESBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	2,3	1,8	1,0
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	104,8	104,3	102,5
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	17,1	9,6	18,5
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	182,5	152,2	122,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	34,2	26,2	59,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,7	1,9	4,1
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,5	3,1	6,9

Tablodan da görüldüğü gibi; Aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının, toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ise grup ortalamasının altında yer almasına rağmen yükseliş göstermiştir. Ayrıca banka iyi bir performans göstererek faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranını grup ortalamasının üzerine çıkarmıştır. Toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payının üç dönemde de oldukça düşük olması, bankanın karlılık kalitesini artırmaktadır. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Bankanın karlık derecesinin 2. Derece olması uygun bulunmuştur.

3.3.4.10. Etibank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ETİBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,5	0,6	-13,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,9	101,2	87,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	39,6	37,1	68,3
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	121,8	130,5	153,4
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	80,0	73,2	72,4
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,1	0,0	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,3	0,2	8,7

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının grup ortalamasının altına indiği ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranının yükselerek tekrar grup ortalamasının üzerine çıktığı görülmektedir. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan

karşılıkların yeterli bir seviyeye getirildiği söylenebilir. Ancak aktif karlılığının ve toplam gelirlerin toplam giderlere oranının oldukça düşük olması, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranının düşüş göstermesi ve grup ortalamasının altında yer alması, bankanın karlılık derecesinin 4. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.4.11. İktisat Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

İKTİSAT BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-120,6	4,0	4,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	56,4	104,0	106,3
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	87,0	67,9	57,4
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	66,7	157,9	216,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	55,1	89,6	77,2
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	226,1	0,7	0,3
	Takipteki Krediler / T. Krediler	247,0	3,6	10,7

Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların birinci dönemde yeterli olduğu söylenebilir. İkinci ve üçüncü dönemde üç yıllık grup ortalaması civarında gerçekleşen aktif karlılığı, birinci dönemde negatife inmiş hatta elde edilen zarar ortalama aktif toplamının üzerine çıkmıştır. İncelenen diğer faktörler, hızlı bir düşüş göstererek grup ortalamasının oldukça altına gerilemiştir (faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı için tersi). Bankanın karlılık derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.3.4.12. İnterbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

İNTERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-49,1	1,3	1,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	70,6	101,6	101,7
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	40,5	54,8	55,5
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	126,4	156,1	154,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	42,9	78,9	79,9
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	136,1	0,2	0,2
	Takipteki Krediler / T. Krediler	397,5	0,9	0,8

Tablodan; bankanın karlılık performansının birinci dönemde oldukça kötü olduğu, ikinci ve üçüncü dönemde ise iyi bir performans göstermediği görülmektedir. Toplam gelirlerin toplam giderleri karşılayamaz bir duruma gelmesi, faaliyet zararına neden olmuştur. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini, faiz dışı gelirlerin ise faiz dışı giderleri karşılama oranı grup ortalamasının oldukça altına inmiştir. Birinci dönemde takipteki

kredilerin toplam kredilere oranının çok yüksek olması nedeni ile bankanın takipteki krediler için daha fazla karşılık ayırması gerektiği söylenebilir. Bankanın karlılık derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.3.4.13. Kentbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

KENTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,0	4,9	4,9
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,9	104,8	105,1
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	78,8	63,7	59,9
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	184,6	181,5	184,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	89,9	84,4	81,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,7	0,3	0,9
	Takipteki Krediler / T. Krediler	2,6	2,6	3,2

Tablodan da görüldüğü gibi; bankanın aktif karlılığı, birinci dönemde üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payı, yükseliş göstermiş ve grup ortalamasına göre oldukça yüksek bir düzeye çıkmıştır. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz olduğu söylenebilir.

Faiz gelirlerinin faiz giderlerini, faiz dışı gelirlerin ise faiz dışı giderleri karşılama oranı (her iki rasyo da yükseliş göstermiş ve grup ortalamasının üzerine çıkmıştır) dışında, diğer faktörlerin olumsuz bir durum sergilemesi, bankanın karlılık derecesinin 3. Derece olması sonucunu doğurmuştur.

3.3.4.14. Türkbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

TÜRKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1996)	(1995)	(1994)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,1	1,9	1,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,3	103,9	101,8
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	5,4	10,7	13,8
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	152,1	123,9	117,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	14,4	44,2	55,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,0	2,2	0,7
	Takipteki Krediler / T. Krediler	4,3	2,8	2,8

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının düşüş göstermesi ve grup ortalamasının oldukça altında yer alması karlılık kalitesini artırmaktadır. Faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranının, grup ortalamasının altında yer almasına rağmen yükseliş göstermesi olumlu bir gelişmedir. Ancak toplam gelirlerin toplam giderlere

oranı birinci dönemde düşüş göstermiş ve grup ortalamasının altında yer almıştır. Bankanın aktif karlılığı üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı düşüş göstererek birinci dönemde grup ortalamasına göre çok düşük bir değer almıştır. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz bir düzeye getirildiği söylenebilir. Bankanın karlılık derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.3.4.15. Toprakbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

TOPRAKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,3	2,7	6,5
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,3	101,8	105,8
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	82,5	80,7	73,8
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	124,0	153,4	153,9
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	96,4	94,3	95,2
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	2,8	2,8	0,9
	Takipteki Krediler / T. Krediler	15,8	12,4	3,7

Tablodan da görüldüğü gibi; bankanın aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ile faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı düşüş göstermiş ve üç dönemde de grup ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payı, grup ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların da çok yetersiz olduğu söylenebilir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranı (grup ortalamasının oldukça üzerinde yer almıştır) dışında diğer faktörlerin genel olarak olumsuz bir durum sergilemesi, bankanın karlılık derecesinin 4. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.4.16. Yaşarbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

YAŞARBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	3,0	1,8	1,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	105,4	103,5	103,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	12,9	14,6	19,0
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	192,3	132,5	113,7
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	26,0	45,5	73,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,2	0,1	0,3
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,4	0,3	0,5

Aktif karlılığının üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının altında yer almasına rağmen yükseliş göstermesi, toplam gelirlerin toplam giderlere ve faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranının dönemler itibariyle yükselerek grup ortalamasının üzerine çıkması olumlu bir gelişmedir. Ayrıca toplam gelirler içinde faiz dışı gelirlerin payı grup ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Takipteki kredileri için ayrılan karşılıkların da yeterli olduğu söylenebilir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranının grup ortalamasının oldukça altında yer almasına rağmen diğer faktörlerin genel olarak olumlu bir yapı sergilemesi nedeniyle bankanın karlılık derecesinin 2. Derece olması uygun bulunmuştur.

3.3.5. Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Karlılığının Derecelendirilmesi

Aşağıdaki tabloda Küçük Ölçekli Bankalar'ın birinci, ikinci ve üçüncü dönem aktif getiri oranları (ROA) ve bu oranların dönemler itibariyle ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 23 : Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nun Dönemler İtibariyle ROA Ortalamaları

BANKALAR	ROA (%)		
	Birinci Dönem	İkinci Dönem	Üçüncü Dönem
ADABANK	1,6	0,5	0,4
ALTERNATİF BANK	2,8	16,3	5,6
ADOLUBANK	1,7	6,1	7,8
DENİZBANK	1,525	6,6	7,4
FİBA BANK	4,0	7,4	6,2
MNG BANK	0,1	8,8	23,6
OYAK BANK	-5,3	9,9	16,9
ŞEKERBANK	0,3	3,8	2,2
TEKSTİL BANKASI	4,4	13,6	12,5
TURKISH BANK	9,5	2,6	3,4
BANK EKSPRES	5,9	3,5	6,8
BANKAPİTAL	1,3	3,9	4,1
SÜMERBANK	0,9	1,8	2,4
YURT BANK	0,9	1,8	0,8
BAYINDIRBANK	0,407	3,0	5,0
EGS BANK	-11,1	1,5	3,9
SİTEBANK	-13,3	2,6	4,5
TARIŞBANK	-23,1	-14,0	-4,5
*Dönem Ortalamaları	-0,97	4,43	6,05
**Dönem Ortalamaları	2,52	5,51	6,68

* Negatif ROA'lar dahil.

** Negatif ROA'lar hariç.

Küçük Ölçekli Bankalar Grubu'nda yer alan bankaları karşılaştırmada kullanılacak ROA hesaplanırken, ROA oranı negatif olan bankalar hesaplama dahil

edildiğinde üç yıllık grup ortalaması %3,17 olmaktadır. Orta Ölçekli Bankalar Grubu'nun üç yıllık grup ortalaması hesaplanırken ROA'sı negatif olan bankalar ortalamaların hesaplamasına dahil edilmediğinden, tutarlık açısından aynı işlem Küçük Ölçekli Bankalar Grubu için de yapılmıştır. ROA'sı negatif olan bankalar ortalamaların hesaplamasına dahil edilmemiş ve üç yıllık grup ortalaması %4,903 olarak kabul edilmiştir.

$$(2,52 + 5,51 + 6,68) / 3 = 4,903$$

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde verilen ROA skalalarına göre % 4,903'lük oran aşağıdaki gibi bir ayrıma tabi tutulmuştur.

İlk %15'lik ROA dilimi 4,903 – 4,167 (Derece 1)

İlk %15'lik ROA dilimi 4,166 – 2,451 (Derece 2)

İlk %15'lik ROA dilimi 2,450 – 0,735 (Derece 3)

İlk %15'lik ROA dilimi 0,734 – 0,000 (Derece 4)

Negatif ROA dilimi < 0,000 (Derece 5)

Aşağıdaki tabloda küçük ölçekli bankaların, birinci dönemdeki ROA oranının dahil olduğu dilimlere göre karlılık dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 24: ROA Oranına Göre Karlılık Dereceleri

Bankalar	Birinci Dönem ROA	Dahil Olunan % Dilimler	Karlılık Dereceleri
FİBA BANK	4	İlk %15	1
TEKSTİL BANKASI	4,4	İlk %15	1
TURKISH BANK	9,5	İlk %15	1
*BANK EKSPRES	5,9	İlk %15	1
ALTERNATİF BANK	2,8	İlk %50	2
ADABANK	1,6	İlk %85	3
ANADOLUBANK	1,7	İlk %85	3
DENİZBANK	1,525	İlk %85	3
*BANKAPİTAL	1,3	İlk %85	3
*SÜMERBANK	0,9	İlk %85	3
*YURTBANK	0,9	İlk %85	3
MNG BANK	0,1	Son %15	4
ŞEKERBANK	0,3	Son %15	4
*BAYINDIRBANK	0,407	Son %15	4
OYAK BANK	-5,3	Negatif	5
*EGS BANK	-11,1	Negatif	5
*SITEBANK	-13,3	Negatif	5
*TARİŞBANK	-23,1	Negatif	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

Aşağıdaki tabloda, küçük ölçekli bankaların karlılıklarının derecelendirilmesinde kullanılan birinci, ikinci ve üçüncü döneme ait grup ortalaması gösterilmektedir.

Tablo 25 : Küçük Ölçekli Bankaların Karlılığının Derecelendirilmesinde Kullanılan Grup Ortalamaları

	GRUP ORTALAMALARI		
	1.DÖNEM	2.DÖNEM	3.DÖNEM
1 VÖK/Z / Ort. T. Aktifler (ROA)	2,5	5,5	6,7
2 Toplam Gelirler / Toplam Giderler	104,2	109,1	112,6
5 Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	43,2	41,4	33,0
3 Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	209,5	217,6	271,0
4 Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	64,2	71,6	60,4

Karlılığın niceliksel ve niteliksel analizinden sonra, her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

3.3.5.1. Adabank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ADABANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,6	0,5	0,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	102,7	100,6	100,5
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	63,7	57,6	52,6
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	104,1	83,1	113,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	101,9	119,0	91,3
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,0	0,0	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	3,2	150,0	0,3

Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı grup ortalamasının oldukça üzerinde, aktif karlılığı ise yükseliş göstermesine rağmen üç yıllık grup ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ile faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı yükseliş trendi göstermesine rağmen grup ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının yükselmesi ve grup ortalamasının oldukça üzerinde yer alması ve takipteki krediler için yeterli karşılığın ayrılmaması nedeniyle bankanın 3. Derece olan karlılık derecesi 4. Derece'ye indirilmiştir.

3.3.5.2. Alternatif Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ALTERNATİFBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	2,8	16,3	5,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	102,3	116,5	106,2
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	75,7	70,0	62,4
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	283,9	209,4	209,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	84,9	97,9	81,9
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,7	3,4	3,4
	Takipteki Krediler / T. Krediler	3,3	4,8	4,3

Bankanın; faiz gelirlerinin faiz giderlerini ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama gücü bakımından etkin bir yapı sergilediği ve birinci dönemde aktif karlılığı (üç yıllık grup ortalamasının altına inmesine rağmen) en yüksek bankalar arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak toplam gelirlerin toplam giderlere oranında yüksek oranlı bir yükseliş ve düşüş yaşanması, faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payının yükseliş göstermesi ve grubuna göre oldukça yüksek olması ayrıca takipteki krediler için birinci dönemde yeterli karşılığın ayrılmaması nedeniyle bankanın 2. Derece olan karlılık derecesinin 3. Derece'ye indirilmesi uygun görülmüştür.

3.3.5.3. Anadolubank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ANADOLUBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,7	6,1	7,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	104,7	119,0	124,8
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	30,4	21,2	18,7
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	217,8	298,0	838,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	47,8	36,9	26,5
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,6	0,2	8,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,9	1,0	8,0

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı hızlı bir düşüş göstererek üç yıllık grup ortalamasının altına gerilemiştir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı hızlı bir düşüş göstermiş fakat grup ortalamasının üzerinde, ona yakın bir değer almıştır. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranının da grup ortalamasının altında yer almasına rağmen dönemler itibariyle yükseliş göstermesi olumlu bir gelişmedir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payının düşük olması, takipteki krediler için yeteri kadar karşılık ayrılması ve faiz gelirlerinin faiz giderlerini (düşüş gösterse de)

karşılabilmesi bakımından bankanın grubuna göre güçlü bir yapıya sahip olması nedeniyle 3. Derece olan karlılık derecesi 2. Derece'ye çıkarılmıştır.

3.3.5.4. Denizbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

DENİZBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,5	6,6	7,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	104,0	112,6	113,5
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	43,7	45,8	35,5
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	241,5	258,7	393,3
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	60,0	67,5	49,5
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,6	1,3	1,4
	Takipteki Krediler / T. Krediler	2,4	1,7	1,4

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının altına gerilemiş, faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı üç dönemde de grup ortalamasının altında yer almıştır. Ancak toplam gelirlerin toplam giderlere oranı ile faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı, birinci dönemde düşüş göstermiş fakat grup ortalamasına çok yakın değerler almıştır. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranının, hızlı bir düşüş göstermesine rağmen üç dönemde de grup ortalamasının üzerinde yer alması bankanın karlılık derecesinin 3. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.5. Fiba Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

FİBA BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	4,0	7,4	6,2
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	105,9	122,2	111,4
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	54,0	24,1	6,1
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	325,4	462,8	287,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	67,2	36,9	10,8
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,0	0,0	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	0,0	0,0	0,2

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı birinci dönemde düşüş göstererek üç yıllık grup ortalamasının altına gerilemiştir. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı dışındaki diğer faktörler, birinci dönemde olumsuz bir eğilim göstermiştir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının grup ortalamasının üzerine çıkması olumsuz bir gelişme olurken incelenen diğer faktörlerin birinci dönemde grup ortalamasının

üzerinde yer alması olumlu bir gelişmedir. Bankanın faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama kabiliyeti bakımından grubuna göre oldukça güçlü olduğu görülmektedir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıklar konusunda bir sorun olmadığı söylenebilir. Çünkü takipteki kredilerin toplam kredilere oranı %0,0'a indirilmiştir. Bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.5.6. MNG Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

MNG BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,1	8,8	23,6
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,1	112,7	142,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	55,1	40,6	19,6
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	329,2	401,8	561,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	63,9	54,9	35,0
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,1	0,8	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	2,9	2,1	1,0

Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı iyi bir trend göstermiş ve birinci dönemde grup ortalamasına yakın bir değer almıştır. Faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı üç dönemde de grup ortalamasının oldukça üzerinde yer almıştır. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların, birinci ve ikinci dönemde yeterli olduğu söylenebilir. Ancak üç yıllık grup ortalamasının üzerinde yer alan aktif karlılığı, birinci dönemde üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı hızlı bir düşüş göstererek grup ortalamasının altına inmiştir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranının grup ortalamasının üzerine çıkması bankanın karlılık derecesinin 4. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.7. Oyak Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

OYAK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-5,3	9,9	16,9
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	93,9	112,5	124,6
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	75,8	69,8	65,0
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	192,8	325,4	345,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	80,7	87,7	92,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	7,2	2,9	0,8
	Takipteki Krediler / T. Krediler	9,9	12,7	3,7

Bankanın ikinci ve üçüncü dönemde karlılık açısından iyi bir performans gösterdiği söylenebilir. Nitekim aktif karlılığı, ikinci ve üçüncü dönemde üç yıllık grup ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak birinci dönemde, toplam gelirler toplam giderleri karşılayamamış ve faaliyet zararı ortaya çıkmıştır. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranının olumlu bir durum sergilemesine ve birinci dönemde takipteki krediler için yeterli karşılığın ayrılmasına rağmen birinci dönemde diğer faktörlerin genel olarak olumsuz bir yapı sergilemesi, bankanın karlılık derecesinin 5. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.8. Şekerbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

ŞEKERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,3	3,8	2,2
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	101,1	106,7	104,1
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	15,8	15,7	16,6
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	163,3	112,7	112,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	33,4	82,9	76,2
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	2,1	2,5	1,4
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,1	0,8	0,6

Faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payı oldukça düşük olmasına rağmen incelenen diğer faktörlerin genel olarak olumsuz bir yapı sergilemesi (Düşüş göstermiş ve grup ortalamasının altında yer almıştır. Sadece faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı yükseliş göstermiştir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıklar yetersizdir.) bankanın karlılık derecesinin 4. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.9. Tekstil Bankası'nın karlılığının derecelendirilmesi

TEKSTİL BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	4,4	13,6	12,5
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	107,3	121,5	122,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	52,7	42,5	38,9
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	259,6	280,6	307,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	70,3	68,7	62,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,3	1,9	1,7
	Takipteki Krediler / T. Krediler			

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı birinci dönemde düşüş göstermiş fakat sadece %0,5'lik bir farkla üç yıllık grup ortalamasının altında yer almıştır.

Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışındaki diğer faktörler; genel olarak olumlu bir durum sergilemiş, dönemler itibariyle düşüş göstermesine rağmen grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Bankanın grup geneline göre daha iyi bir karlılık performansı gösterdiği görülmektedir. Bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.5.10. Turkish Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

TURKISH BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	9,5	2,6	3,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	120,0	105,7	111,2
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	14,3	8,4	8,9
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	169,6	133,8	161,3
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	43,6	32,0	26,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	10,1	0,8	0,7
	Takipteki Krediler / T. Krediler	19,7	5,3	6,6

Aktif karlılığının üç yıllık grup ortalamasının üzerine çıkarıldığı ve bankanın grubunda en yüksek aktif karlılığına sahip banka konumuna geldiği görülmektedir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı grup ortalamasının üzerine çıkmış, faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı grup ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Ayrıca faiz gelirlerinin faiz giderlerine ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranının grup ortalamasının altında yer almasına rağmen birinci dönemde yükseliş göstermesi olumlu bir gelişmedir. Birinci dönemde takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yeterli olduğu söylenebilir. Bankanın karlılık derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.3.5.11. Bank Ekspres'in karlılığının derecelendirilmesi

BANK EXPRES		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1997)	(1996)	(1995)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	5,9	3,5	6,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	105,1	102,6	115,4
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	71,3	79,3	37,1
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	231,4	166,5	246,9
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	86,2	93,3	60,6
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,2	0,2	1,5
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,4	1,6	3,4

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Ayrıca toplam gelirlerin toplam giderlere oranı

ile faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı birinci dönemde grup ortalamasının üzerine çıkmıştır. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı, birinci dönemde düşüş göstermesine rağmen grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ancak faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payının grup ortalamasının oldukça üzerinde yer alması ve takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz olması sebebiyle bankanın karlılık derecesi 1. Derece'den 2. Derece'ye indirilmiştir.

3.3.5.12. Bankapital'in karlılığının derecelendirilmesi

BANKAPITAL		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	1,3	3,9	4,1
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	102,0	106,9	107,8
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	16,1	33,0	35,7
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	174,9	201,2	242,9
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	32,2	54,8	53,9
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,0	0,6	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	6,8	6,4	0,7

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığı üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına inmiştir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların çok yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışında, diğer faktörlerin genel olarak olumsuz bir trend sergilemesi ve grup ortalamasının altında yer alması, bankanın karlılık derecesinin Derece 3'ten 4. Derece'ye indirilmesine neden olmuştur.

3.3.5.13. Bayındırbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

BAYINDIRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,4	3,0	5,0
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	100,8	104,9	114,0
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	49,6	47,9	45,3
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	143,9	125,9	155,1
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	77,3	88,8	86,4
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	1,7	2,3	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	6,1	4,7	24,4

Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı birinci dönemde düşüş göstermesine rağmen grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ancak banka; aktif karlılığını üç yıllık grup ortalamasının oldukça altına indirerek kötü bir performans göstermiştir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı grup ortalamasının altına

gerilemiş, faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Faiz gelirlerin faiz giderlerine oranı grup ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların birinci ve üçüncü dönemde yetersiz olduğu söylenebilir. Bankanın karlılık derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.3.5.14. EGS Bank'ın karlılığının derecelendirilmesi

EGS BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-11,1	1,5	3,9
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	79,8	102,3	107,6
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	63,8	26,4	21,8
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	78,4	157,5	199,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	80,6	51,7	40,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	5,6	1,4	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	26,2	9,1	0,0

Banka; üç yıllık grup ortalamasının altında yer alan aktif karlılığını, birinci dönemde negatife indirerek kötü bir performans sergilemiştir. Takipteki krediler için ayırdığı karşılıkların birinci ve ikinci dönemde çok yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranı dışındaki diğer faktörlerin olumsuz bir yapı sergilediği (grup ortalamasının oldukça altında yer almış ve hızlı bir düşüş göstermiştir, faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı için ise tam tersi geçerlidir) görülmektedir. Bankanın, karlılık derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.3.5.15. Sümerbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

SÜMERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,9	1,8	2,4
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	101,5	103,0	103,5
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	48,4	53,7	52,2
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	172,9	136,9	91,2
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	70,5	84,9	118,1
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,1	0,3	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	1,6	0,3	0,0

Faiz gelirlerinin faiz giderlerine oranı, yükseliş göstermesine rağmen grup ortalamasının altında yer almıştır. Ancak aktif karlılığının, üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının altında yer aldığı ve düşüş gösterdiği görülmektedir. Toplam gelirlerin toplam giderlere oranı düşüş göstermiş ve grup ortalamasının altında yer almıştır. Faiz

dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı düşüş göstermiş fakat grup ortalamasının üzerinde yer almıştır. Faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlere oranı grup ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen hızlı bir düşüş göstermiştir. Ayrıca takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz bir düzeye indirilmesi, bankanın karlılık derecesinin 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmesi gereğini doğurmuştur.

3.3.5.16. Sitebank'ın karlılığının derecelendirilmesi

SITEBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-13,3	2,6	4,5
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	79,7	103,0	105,2
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	30,7	45,9	32,3
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	138,9	240,7	234,5
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	40,6	61,6	48,7
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	2,0	0,4	0,2
	Takipteki Krediler / T. Krediler	15,3	11,6	4,7

Tablodan da görüldüğü gibi; banka, aktif karlılığını negatife indirerek kötü bir performans göstermiştir. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışında, diğer faktörlerin olumsuz bir trend göstererek grup ortalamasının oldukça altına gerilemesi (Faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı için tam tersi), bankanın karlılık derecesinin 5. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.17. Tarişbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

TARIŞBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	-23,1	-14,0	-4,5
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	56,8	77,7	90,9
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	30,6	19,2	11,4
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	86,1	96,9	102,0
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	32,1	42,3	49,3
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	14,6	9,8	1,6
	Takipteki Krediler / T. Krediler	66,0	27,8	9,9

Banka; üç dönemde de hem grubunda hem de sektör içerisinde, en kötü karlılık performansına sahip banka konumundadır. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların üç dönemde de yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışında, incelenen diğer faktörlerin düşüş göstermesi ve grup

ortalamasının oldukça altında yer alması, bankanın karlılık derecesinin 5. Derece olmasına neden olmuştur.

3.3.5.18. Yurtbank'ın karlılığının derecelendirilmesi

YURTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Ver. Önc. Kar (Zarar) / Ort. T. Aktif.	0,9	1,8	0,8
2	Toplam Gelirler / Toplam Giderler	101,1	102,6	101,2
3	Faiz Dışı Gelirler / Toplam Gelirler	14,5	23,0	11,5
4	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri	115,4	103,9	108,7
	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler	58,5	98,5	66,3
5	Tak. Alc. Proviz. / Toplam Krediler	0,1	0,0	0,0
	Takipteki Krediler / T. Krediler	5,8	0,2	0,1

Tablodan da görüldüğü gibi; aktif karlılığının üç dönemde de üç yıllık grup ortalamasının oldukça altında yer alması, bankanın karlılık performansının iyi olmadığını ortaya koymaktadır. Takipteki krediler için ayrılan karşılıkların oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca faiz dışı gelirlerin toplam gelirlere oranı dışındaki diğer faktörlerin olumsuz bir yapı sergilemesi (bazı faktörler düşüş bazıları da yükseliş göstermiş fakat grup ortalamasının altında yer almıştır), bankanın karlılık derecesinin 3. Derece'den 4. Derece'ye indirilmesi gerektiğini doğurmuştur.

Aşağıdaki tabloda, çalışma kapsamındaki bankaların Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Ortalama Toplam Aktifler (ROA) rasyosuna göre aldıkları karlılık dereceleri ile niteliksel ve niceliksel analiz sonucunda aldıkları karlılık dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 26: (ROA) İle Niteliksel ve Niceliksel Analiz Sonucuna Göre Karlılık Dereceleri

Bankalar	ROA 'ya Göre	Niteliksel ve Niceliksel Analiz Sonucuna Göre
AKBANK	1	1
*DEMİRBANK	1	1
FİBA BANK	1	1
FİNANS BANK	1	1
DIŞBANK	1	1
TEKSTİL BANKASI	1	1
TURKISH BANK	1	1
ANADOLUBANK	3	2
*BANK EKSPRES	1	2
*ESBANK	2	2
KÖRFEZBANK	2	2
PAMUKBANK	2	2
T. EKONOMİ BANKASI	2	2
T. GARANTİ BANKASI	2	2
T. İŞ BANKASI	2	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	2	2
*YAŞARBANK	2	2
ALTERNATİF BANK	2	3
DENİZBANK	3	3
*KENTBANK	3	3
KOÇBANK	3	3
ADABANK	3	4
*BANKAPİTAL	3	4
*BAYINDIRBANK	4	4
*EGEBANK	4	4
*ETİBANK	4	4
İMAR BANKASI	4	4
MNG BANK	4	4
*SÜMERBANK	3	4
ŞEKERBANK	4	4
*TOPRAKBANK	4	4
*TÜRK BANK	4	4
*YURT BANK	3	4
*EGS BANK	5	5
*İKTİSAT BANKASI	5	5
*İTERBANK	5	5
OYAK BANK	5	5
*SİTEBANK	5	5
*TARİŞBANK	5	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

3.4. Likiditenin Derecelendirilmesi

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde belirtildiği üzere, bir çok değişkenden etkilenen likidite yeterliliğinde tek bir rasyo veya formül kullanılamamaktadır.

Çalışma kapsamındaki bankaların likiditesinin derecelendirilmesi, incelenen tüm faktörlerin sektör ortalaması ile karşılaştırılması ve trendinin analiz edilmesi suretiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yabancı para likit aktiflerin yabancı para pasiflere oranı analiz edilirken; diğer koşullar sabit kalmak üzere, açık pozisyon riski daha yüksek olan bir bankanın, ani bir devalüasyonda daha fazla yabancı para likit aktife ihtiyaç duyacağı düşüncesiyle, bankaların birinci dönem itibariyle açık pozisyon riskleri de dikkate alınmıştır.

İncelenen faktörler şunlardır;

- i. Likit aktiflerin toplam aktiflere oranı,
- ii. Yabancı para likit aktiflerin yabancı para pasiflere oranı,
- iii. Likit aktiflerin yabancı kaynaklara oranı,
- iv. Aktif ve pasifin vade yapısı itibariyle uyumu ve bunun için vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranı,
- v. Kullanılan kredilerin mevduata oranı.

Her bir faktörün, dönemler itibariyle sektör ortalaması ile karşılaştırılması ve üç dönemlik trendinin değerlendirilmesinden sonra, tüm faktörler bir bütün olarak analiz edilerek her bankaya 1 ile 5 arasında değişen bir derece verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, çalışma kapsamındaki bankaların likiditelerinin derecelendirilmesinde kullanılan birinci, ikinci ve üçüncü döneme ait sektör ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 27: Likiditenin Derecelendirilmesinde Kullanılan Sektör Ortalamaları

	SEKTÖR ORTALAMALARI		
	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
1 Likit Aktifler / Toplam Aktifler	38,0	45,0	43,9
2 YP Likit Aktifler / YP Pasifler	36,8	41,3	43,7
3 Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	47,4	54,6	55,7
4 *Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	79,2	87,4	102,0
5 Toplam Krediler / Toplam Mevduat	55,8	52,1	59,4

* Vadesiz ve Kısa Vadeli Aktifler / Vadesiz ve Kısa Vadeli Pasifler

3.4.1. Adabank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

ADABANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	92,7	91,1	71,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	109,3	101,8	74,3
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	152,5	106,6	80,2
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V.Pas.			118,1
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	1,1	0,0	15,5

Tablodan, bankanın, üçüncü dönemde uzun vadeli kaynaklarının bir bölümünü kısa vadeli plasmanlarda değerlendirdiği görülmektedir. Birinci ve ikinci dönem aktif/pasif vade uyumu hakkında, gerekli olan verilere ulaşamadığı için bir yargıya varılamamıştır. İncelenen diğer faktörlerin, hızlı bir yükseliş göstermesi ve sektör ortalamasına göre çok yüksek değerler alması, likiditenin yükseltildiğini ve bankanın aşırı likit kaldığını göstermektedir. Bunun sonucunda da bankanın sektör geneline göre düşük bir karlılıkla çalıştığı düşünülebilir. Nitekim karlılık oranlarının düşüklüğü bu yorumu destekler niteliktedir. Bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.2. Akbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

AKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	50,2	51,3	43,7
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	24,8	46,8	50,9
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	62,3	68,2	61,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	87,0	81,8	70,6
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	60,2	53,3	60,7

Yabancı para likit aktiflerin yabancı para pasiflere (YP likit aktiflerin YP pasiflere) oranının sektör ortalamasının altına indiği görülmektedir. Bankanın, birinci dönem açık pozisyon riskinin de yüksek olduğu göz önüne alınırsa, mevcut durum bankanın likiditesini olumsuz etkilediği düşünülebilir. Diğer faktörler yükseliş göstermiştir. Ayrıca sektör ortalamasının üzerinde yer alması, yüksek bir likiditeye işaret etmektedir. Ancak YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının altında yer alması ve kullanılan kredilerin mevduata oranının sektör ortalamasının üzerinde yer almasının, bankanın likiditesine olan olumsuz etkisi nedeniyle, likidite derecesinin 2. Derece olması uygun bulunmuştur

3.4.3. Alternatif Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

	ALTERNATİFBANK	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	50,0	43,1	37,5
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	16,5	21,0	33,0
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	62,3	53,8	45,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	99,1	96,7	74,4
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	90,9	59,4	78,5

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı dışında, diğer faktörler yükseliş göstermiştir. Ayrıca sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması, likiditenin yüksek olduğunu göstermektedir. Fakat YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının altına indirilmesi likidite açısından olumsuz bir gelişmedir. Açık pozisyonun da oldukça yüksek olmasının, bu sorunu pekiştireceği söylenebilir. Ayrıca kredilerin mevduata oranının sektör ortalamasının üzerine çıkması nedeniyle bankanın likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.4.4. Anadolubank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

	ANADOLUBANK	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	61,3	52,0	63,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	41,9	19,8	77,0
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	67,7	58,7	85,0
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	77,2	96,3	112,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	29,7	39,0	46,7

İncelenen tüm faktörler genel olarak bankanın yüksek bir likiditeye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak incelenen ilk üç faktör istikrarsız bir trend göstermiş ve özellikle YP likit aktiflerin YP pasiflere oranında yüksek oranlı bir düşüş ve yükseliş olmuştur (birinci dönemde açık pozisyon riski tehlikeli boyutlardadır). Ayrıca vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranının sektör ortalamasının altına indirilmesi nedeniyle, bankanın likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.4.5. B. Körfezbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

İncelenen tüm faktörlerin sektör ortalamasının üzerinde yer alması (kredilerin mevduata oranı için tersi), bankanın yüksek bir likiditeye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının

üzerinde yer almasına rağmen (birinci dönemde yaklaşık %3 oranında üzerinde yer almaktadır) açık pozisyon riskinin çok yüksek olması nedeniyle bankanın ani bir devalüasyonda daha fazla yabancı para likit aktiflere ihtiyaç duyabileceği düşüncesiyle, likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

KÖRFEZBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	68,0	74,7	71,7
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	39,5	75,7	62,3
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	84,5	90,4	90,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	90,4	146,4	135,7
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	37,8	22,1	44,2

3.4.6. Denizbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

DENİZBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	25,4	31,4	37,5
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	16,7	22,3	39,5
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	32,9	37,6	45,8
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	70,5	75,6	82,6
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	73,1	48,9	49,2

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlarda olduğu dikkate alınır; bankanın ani bir devalüasyonda likidite sıkışıklığına düşebileceği söylenebilir. İncelenen tüm faktörlerin düşüş göstermesi (kredilerin mevduata oranı için tersi), likiditenin düşürüldüğünü göstermektedir. Kredilerin mevduata oranının sektör ortalamasının oldukça üzerinde ve diğer faktörlerin de genel olarak sektör ortalamasının oldukça altında yer alması, likiditenin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.7. Fiba Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

FİBA BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	10,1	72,0	71,3
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	14,8	35,8	54,9
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	20,5	95,1	82,4
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	54,1	82,1	222,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	69,5	19,6	83,4

Hem açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlarda olmasının, hem de YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesinin, bankayı likidite sıkışıklığına sokabileceği söylenebilir. Ayrıca bankanın, birinci dönemde aktif/pasif vade yapısının sektör geneline göre oldukça uyumsuz olduğu (ilgili rasyo sektör ortalamasına göre çok düşük bir değer almıştır) görülmektedir. Kredilerin mevduata oranının birinci dönemde tekrar sektör ortalamasına göre yüksek bir değer alması, diğer faktörlerin ise sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.8. Finans Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

FİNANS BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	38,2	48,4	54,8
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	40,2	50,5	51,6
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	46,5	58,5	71,4
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	89,0	85,4	84,7
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	70,2	44,5	50,2

Banka, sektördeki genel eğilimin tersine, aktif/pasif vade uyumunu arttırarak, birinci dönemde rasyosunu sektör ortalamasının üzerine çıkarmıştır. Bankanın; açık pozisyon riski taşımaya rağmen YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde tutması, likidite açısından olumlu bir gelişmedir. Fakat kredilerin mevduata oranının sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkarılması ve incelenen diğer faktörlerin sektör ortalamasına yakın değerler almasına rağmen düşüş göstermesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.4.9. Koçbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

KOÇBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	31,3	51,2	36,9
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	37,6	44,8	39,3
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	36,9	67,4	47,9
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	86,8	67,8	72,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	88,5	52,0	68,4

Açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeyde olduğu göz önüne alınırsa, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının daha yüksek bir değer almasının, bankanın

likiditesini arttırabileceği söylenebilirdi. Bankanın, aktif/pasif vade yapısının sektör geneline göre daha uyumlu hale getirilmesine ve YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının %0,8'lik farkla bile olsa sektör ortalamasının üzerinde yer almasına rağmen, likit aktiflerin toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının düşüş göstererek sektör ortalamasının altına inmesi ve kredilerin mevduata oranının oldukça yüksek olması nedeniyle likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.10. MNG Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

MNG BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	34,9	44,8	50,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	32,7	58,8	57,8
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	49,8	66,1	91,6
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	92,5	120,9	132,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	94,4	62,3	91,4

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci dönem hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının altına gerilemiştir. Ayrıca bankanın açık pozisyon riski de yüksektir. Likit aktiflerin yabancı kaynaklara oranının sektör ortalamasının altına inmemesi ve aktif/pasif vade yapısının sektör geneline daha uyumlu olmasına rağmen kredilerin mevduata oranının çok yüksek olması ve diğer faktörlerin sektör ortalamasının altına inmesi nedeniyle bankanın likidite derecesinin, 3. Derece olması uygun bulunmuştur.

3.4.11. Oyak Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

OYAK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	28,5	34,8	38,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	24,3	18,1	17,2
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	45,7	49,0	56,3
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	76,8	107,4	124,0
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	121,7	156,0	116,4

Likit aktiflerin yabancı kaynaklara oranı ile vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranı, sektör ortalamasının altında fakat ona yakın değerler almıştır. Ancak YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, sektör ortalamasının tersine yükseliş gösterse de dönemler itibariyle sektör ortalamasının oldukça altında yer

almıştır. Bankanın açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeyde olmamasına rağmen rasyosunun düşük değerler alması, olumsuz bir durum olarak kabul edilebilir. Ayrıca kredilerin mevduata oranının sektör ortalamasına göre çok yüksek değerler alması ve likit aktiflerin toplam aktiflere oranının, sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.12. Pamukbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

PAMUKBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	21,0	29,4	22,8
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	20,0	26,6	29,0
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	27,4	36,4	27,0
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.		91,7	115,7
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	88,3	78,7	78,7

Aktif/pasif vade yapısı hakkında birinci dönemde ilgili verilere ulaşılamadığı için bir yargıya varılamamıştır fakat ikinci dönemde bankanın aktif/pasif vade yapısının sektör geneline göre uyumlu olduğu görülmektedir. Bankanın, açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlarda olmasına rağmen YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını, üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında tutması, likidite açısından son derece olumsuz bir gelişmedir. Vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranı dışında, incelenen diğer faktörlerin sektör ortalamasının oldukça altında yer alması (kredilerin mevduata oranı için tam tersi) nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.13. Şekerbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

ŞEKERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	39,4	40,4	37,8
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	54,3	59,3	54,7
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	45,4	48,6	45,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	96,2	99,9	86,4
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	48,3	48,2	63,8

Açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeyde olmasına rağmen YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının, sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması likiditeyi yükseltmiştir. Aktif/pasif vade yapısının özellikle birinci ve ikinci dönemde

son derece uyumlu olduğu görülmektedir. Kredilerin mevduata oranı sektör ortalamasının altına inmiştir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranı birinci dönemde sektör ortalamasına çok yakın bir değer almıştır. İncelenen tüm faktörler genel olarak, bankanın yüksek bir likiditeye sahip olduğunu göstermektedir. Bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.14. Tekstil Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

TEKSTİL BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	44,7	25,8	47,4
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	23,4	15,9	42,5
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	57,3	34,1	59,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	97,2	76,3	172,1
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	49,8	100,2	78,0

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci ve ikinci dönemde sektör ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlarda olduğu düşünülürse, likidite açısından oldukça olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak bankanın birinci dönemde oldukça uyumlu bir aktif/pasif vade yapısına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının sektör ortalamasının üzerine çıkarılması nedeniyle bankanın likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.4.15. Turkish Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

TÜRKİSH BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	90,0	86,6	80,5
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	83,2	78,2	86,8
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	105,2	95,1	91,6
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	98,6	91,4	92,3
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	4,8	8,8	15,9

İncelenen tüm faktörlerin sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması (kredilerin mevduata oranı için tersi), bankanın aşırı likit kaldığını göstermektedir. Bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.16. Dışbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

DİŞBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	59,9	55,9	58,7
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	67,5	22,3	41,1
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	82,3	72,4	84,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	87,6	125,8	109,3
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	53,8	27,5	54,9

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının, birinci dönemde çok hızlı bir yükseliş göstererek, sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkması olumlu bir gelişmedir. Ayrıca bu durumun; bankanın açık pozisyon riski taşımasına rağmen, likidite açısından önemli bir olumsuzluk yaratmayacağı söylenebilir. Kredilerin mevduata oranı, birinci dönem hızlı bir yükseliş göstermiş fakat sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca analiz edilen diğer faktörlerin birinci dönem itibariyle sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması da, bankanın yüksek bir likiditeye sahip olduğunu göstermektedir. Bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.17. T. Ekonomi Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

EKONOMİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	50,6	59,7	63,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	52,2	55,7	71,0
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	61,3	73,0	76,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	123,0	113,6	110,9
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	52,6	37,1	45,3

Bankanın, üç dönemde de uzun vadeli kaynaklarının bir kısmını kısa vadeli olarak plase ettiği görülmektedir. Kredilerin mevduata oranı, birinci dönem yükseliş göstermiş fakat üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca incelenen diğer faktörlerin düşüş göstermesine rağmen sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.18. T. Garanti Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

GARANTİ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	32,3	40,3	40,6
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	29,3	38,0	32,4
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	39,3	50,2	51,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	70,4	77,5	77,1
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	73,2	59,4	70,8

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının, birinci dönemde düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen bankanın açık pozisyon riskinin sektör geneline göre düşük olduğu görülmektedir. Kredilerin mevduata oranının birinci dönemde tekrar sektör ortalamasının oldukça üzerine çıkması likiditenin düşük olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca incelenen diğer faktörlerin birinci dönemde düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının altında yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.19. T. İmar Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

İMAR BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	39,3	22,7	40,0
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	21,6	18,0	28,3
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	46,8	25,7	44,8
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	50,9	40,4	47,3
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	45,9	57,2	48,8

Kredilerin mevduata oranı birinci dönemde tekrar sektör ortalamasının altına inmiştir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranı birinci dönemde yükseliş göstermiş ve sektör ortalamasına yakın değerler almıştır. Ancak bankanın; her ne kadar dövizde fazla pozisyonla çalışsa da, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını üç dönemde de sektör ortalamasının oldukça altında tutması, olumsuz bir durum olarak kabul edilebilir. Zira likidite sıkışıklığı olduğu zamanlarda aktif/pasif vade uyumu çok önemli olmaktadır. Yabancı para kaynakların yüksek vade uyumsuzluğu yaratılarak plase edilmiş olma ihtimalinin yüksek olduğu dikkate alınır, likidite açısından olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır. Nitekim aktif/pasif vade yapısının büyük bir uyumsuzluk gösterdiği görülmektedir. Bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.20. T. İş Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

İŞ BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	28,5	41,9	30,3
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	40,5	43,5	32,4
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	39,8	57,9	41,3
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			63,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	63,1	54,7	74,1

Açık pozisyon riski sektör geneline göre düşük olan bankanın, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını sektör ortalamasının üzerinde tutmasının, yabancı parada likit kaldığını gösterdiği söylenebilir. Ancak kredilerin mevduata oranı birinci dönemde yükseliş göstermiş ve üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Birinci ve ikinci dönemle ilgili verilere ulaşamadığı için bu dönemlerle ilgili bir yargıya varılamamıştır fakat üçüncü dönemde sektör ortalamasının oldukça altında yer alan rasyo, aktif/pasif vade uyumsuzluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının, birinci dönemde düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının altında yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.21. Yapı ve Kredi Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

YAPI VE KREDİ		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	33,1	38,2	26,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	46,0	46,0	27,2
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	45,6	46,7	32,6
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	72,4	79,2	75,0
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	65,3	57,4	72,2

Sektör geneline göre daha düşük bir açık pozisyon riski taşıyan bankanın, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını sektör ortalamasının üzerinde tutması likiditeyi yükseltmektedir. Ancak diğer faktörlerin sektör ortalamasının altında yer alması ve birinci dönemde düşüş göstermesi (kredilerin mevduata oranı için tam tersi) nedeniyle bankanın likidite derecesinin 3. Derece olması uygun bulunmuştur.

3.4.22. Bank Ekspres'in Likiditesinin Derecelendirilmesi

BANK EXPRES		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1997)	(1996)	(1995)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	31,2	29,4	39,7
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	36,0	32,6	36,4
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	37,2	33,3	48,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	57,8	74,1	61,2

Üç dönemde de ilgili verilere ulaşamadığı için zamanlarda aktif/pasif vade uyumu hakkında bir yargıya varılamamıştır. Birinci dönemde yükseliş göstermesine ve sektör ortalamasına yakın bir değer almasına rağmen açık pozisyon riskinin endişe verici bir boyutta olması nedeniyle YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının yeterli bir değer almadığı söylenebilir. Ayrıca ele alınan tüm faktörlerin birinci dönemde yükseliş göstermesine rağmen sektör ortalamasının altında yer alması (kredi mevduata oranı için tam tersi) nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.23. Bankapital'in Likiditesinin Derecelendirilmesi

BANKAPITAL		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	35,1	42,2	56,1
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	30,3	43,1	48,8
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	39,9	48,9	65,6
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.		74,4	72,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	39,1	62,0	56,5

Kredilerin mevduata oranının birinci dönemde sektör ortalamasının altına inmesi, likidite açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak bankanın, ikinci ve üçüncü dönemde aktif/pasif vade yapısının sektör geneline göre daha uyumsuz olduğu görülmektedir. Birinci dönemle ilgili verilere ulaşamadığı için bir yargıya varılamamıştır. Ayrıca analiz edilen diğer faktörlerin de sektör ortalamasının altında yer alması ve düşüş trendi göstermesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.24. Bayındırbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

BAYINDIRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	59,1	54,2	43,1
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	80,5	56,9	44,6
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	72,1	68,1	67,6
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	96,3	99,6	112,0
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	28,0	51,1	56,4

Likiditede dönemler itibariyle yükseliş olduğu görülmektedir. Analiz edilen tüm faktörlerin sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması (kredilerin mevduata oranı için tam tersi), bankanın yüksek bir likiditeye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir.

3.4.25. Demirbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

DEMIRBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	39,8	52,3	41,1
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	37,6	61,4	43,4
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	50,5	65,1	48,3
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	62,7	71,0	
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	38,9	40,8	48,8

Kredilerin mevduata oranı düşüş göstermiş ve üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranı, birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermesine rağmen sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ancak analiz edilen diğer faktörlerin birinci dönemde hızlı bir düşüş göstermesi (kredilerin mevduata oranı için bu olumlu bir gelişmedir), likiditeyi düşürmüştür. Ayrıca bankanın, birinci ve ikinci dönemde sektör geneline göre oldukça uyumsuz bir aktif/pasif vade yapısına sahip olduğu görülmektedir. YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci dönemde çok hızlı bir düşüş göstermiş fakat %0,8'lik farkla sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Ancak bankanın açık pozisyon riskinin yüksek olması nedeniyle, rasyonun birinci dönemde almış olduğu değer yeterli olmadığı söylenebilir. Bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.26. Egebank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

	EGEBANK	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
	Kullanılan Faktörler	(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	31,6	38,6	37,3
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	39,4	33,9	29,5
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	36,8	44,3	42,4
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	92,4		
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	51,7	54,5	57,9

Kredilerin mevduata oranının tekrar sektör ortalamasının altına indirildiği ve bankanın aktif/pasif vade yapısının birinci dönemde sektör geneline göre daha uyumlu olduğu görülmektedir. Ancak likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranı düşüş göstermiş ve sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ayrıca YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının, sektör ortalamasının üzerine çıkmasına rağmen açık pozisyon riskinin endişe verici bir düzeyde olması, bankanın yabancı para likit aktiflerinin, olası bir likidite sıkıntısında, ihtiyaçlarına cevap veremeyecek bir düzeyde olduğu söylenebilir. Bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.27. EGS Bank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

	EGS BANK	1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
	Kullanılan Faktörler	(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	23,8	31,2	30,2
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	28,1	32,1	19,9
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	27,4	38,3	37,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			77,2
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	55,8	59,9	77,4

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, üç dönemde de, özellikle birinci ve üçüncü dönemde, sektör ortalamasının oldukça altında yer almıştır. Bankanın açık pozisyon riskinin de yüksek olduğu göz önüne alındığında, çok olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır. Birinci ve ikinci dönem için gerekli verilere ulaşamadığı için bir yargıya varılamamıştır fakat üçüncü dönemde, aktif/pasif vade yapısının sektör geneline göre uyumsuz olduğu görülmektedir. Ayrıca kredilerin mevduata oranı (birinci dönemde sektör ortalaması ile aynı değeri almasına rağmen) dışındaki diğer faktörlerin düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça altında yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.28. Esbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

ESBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	28,7	36,5	34,7
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	24,6	35,9	31,5
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	34,4	41,1	40,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	69,9		
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	54,0	53,9	56,3

Birinci dönemde sektör ortalamasına göre daha düşük bir değere inen YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı; açık pozisyon riskinin de oldukça tehlikeli boyutlarda olduğu düşünülürse, likidite açısından çok olumsuz bir durum sergilemektedir. Bankanın aktif/pasif vade yapısının, birinci dönemde sektör ortalamasına göre daha uyumsuz olduğu görülmektedir. Ayrıca kredilerin mevduata oranı dışında, diğer faktörlerin de sektör ortalamasının oldukça altında yer alması ve birinci dönemde düşüş göstermesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.29. Etibank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

ETİBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1999)	(1998)	(1997)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	31,5	48,5	36,1
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	42,9	46,9	49,7
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	34,9	54,7	63,7
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.		66,9	
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	49,0	41,0	22,9

Açık pozisyon riskinin yüksek olmasına rağmen YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının; düşüş gösterse de sektör ortalamasının üzerinde yer alması, olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir. Kredilerin mevduata oranının, dönemler itibariyle hızlı bir yükseliş göstermesi, likiditenin düşürüldüğüne işaret etmektedir Fakat rasyo üç dönemde de sektör ortalamasının altında yer almıştır. Ancak birinci ve üçüncü dönemde ilgili verilere ulaşılamadığı için bir yargıya varılamasa da bankanın, ikinci dönemde sektör ortalamasına göre çok uyumsuz bir aktif/pasif vade yapısına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının hızlı bir düşüş göstererek, sektör ortalamasının altına inmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir

3.4.30. İktisat Bankası'nın Likiditesinin Derecelendirilmesi

İKTİSAT BANKASI		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	19,7	42,3	40,0
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	10,8	38,0	33,8
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	9,9	48,6	48,5
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			119,3
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	20,3	50,7	72,8

Vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranı, üçüncü dönemde sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Birinci ve ikinci dönem için gerekli verilere ulaşılmamıştır. Açık pozisyon riskinin oldukça tehlikeli boyutlarda olmasına rağmen, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının oldukça altına indirilmesi, bankayı likidite sıkışıklığına sokabilir. Ayrıca kredilerin mevduata oranı bankanın likiditesinin yüksek olduğuna işaret etse de diğer faktörlerin çok hızlı bir düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça altına inmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.4.31. İnterbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

İNTERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	4,1	22,9	25,6
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	7,1	17,9	24,1
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	3,4	27,0	31,8
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	66,3	60,3	72,3

İlgili verilere ulaşılamadığı için aktif/pasif vade yapısı hakkında bir yargıya varılamamıştır. Kredilerin mevduata oranı, üç dönemde de sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Zaten sektör ortalamasının altında yer alan YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, dönemler itibariyle de düşürülerek, çok yetersiz bir düzeye getirilmiştir. Ayrıca bankanın açık pozisyon riski de oldukça tehlikeli boyutlardadır. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının hızlı bir düşüş göstererek, çok düşük bir değere inmesi, bankanın likiditesinin oldukça yetersiz olduğunu göstermektedir. Bankanın likidite derecesine 5. Derece verilmiştir.

3.4.32. Kentbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

KENTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	46,8	44,7	30,4
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	42,2	32,4	30,1
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	53,7	51,9	36,8
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.		73,1	108,7
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	49,3	54,7	80,3

Likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının yükseliş göstermesi ve sektör ortalamasının üzerine çıkması (kredilerin mevduata oranı için tam tersi) likiditeyi yükseltmiştir. Ancak bankanın; aktif/pasif vade uyumu hakkında birinci dönemde bir yargıya varılamasa da, ikinci dönemde sektör geneline göre daha uyumsuz bir aktif/pasif vade yapısına sahip olduğu görülmektedir. YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının, birinci dönemde sektör ortalamasının üzerine çıkması olumlu bir gelişmedir. Fakat bankanın açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlarda olması bu olumlu durumu zedelemektedir. Bankanın likidite derecesine 2. Derece verilmiştir.

3.4.33. Sümerbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

SÜMERBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	28,4	51,6	40,8
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	27,6	73,0	49,2
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	35,1	58,1	47,3
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	54,4		
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	52,1	35,0	45,0

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci dönemde çok hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının oldukça altına gerilemiştir. Ayrıca bankanın açık pozisyon riski de endişe verici bir düzeydedir. Bankanın birinci dönemde, sektör geneline göre çok uyumsuz bir aktif/pasif vade yapısına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kredilerin mevduata oranı dışında, diğer faktörlerin birinci dönemde düşüş göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça altında yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.34. Sitebank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

SITEBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	27,4	51,7	51,3
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	32,8	13,6	14,6
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	30,2	61,5	71,3
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	63,0	85,6	
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	55,7	42,1	44,7

Kredilerin mevduata oranı, birinci dönemde yükseliş göstermesine rağmen sektör ortalamasının üzerine çıkmamıştır. Ancak banka, aktif ve pasif vade yapısını birinci dönemde sektör geneline oldukça uyumsuz bir hale getirmiştir. YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci dönemde hızlı bir yükseliş göstermesine rağmen yine sektör ortalamasının altında yer almıştır. Bankanın açık pozisyon riskinin tehlikeli boyutlarda olduğu göz önüne alınırsa, rasyonun aldığı değer yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca likit aktiflerin, toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının, hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının altına inmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.35. Tarihbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

TARIŞBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	32,2	28,3	31,0
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	45,8	22,8	22,7
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	37,3	30,0	35,8
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	59,4	66,1	100,2
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	64,8	54,8	68,4

YP likit aktifler yeterli düzeyde olmasına rağmen aktif/pasif vade uyumsuzluğunun yüksek olduğu, likit aktiflerin toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının yükseliş göstermesine rağmen sektör ortalamasının altında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca kredilerin mevduata oranının birinci dönemde yükselmesi ve sektör ortalamasının üzerinde yer alması nedeniyle bankanın likidite derecesine 3. Derece verilmiştir.

3.4.36. Türkbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

TÜRK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1996)	(1995)	(1994)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	53,5	43,5	49,4
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	45,5	42,6	84,5
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	59,6	49,5	57,2
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.			
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	31,8	35,7	17,5

Açık pozisyon riski yüksek olan bankanın, YP likit aktiflerin YP pasiflere oranını, sektör ortalamasının üzerinde tutması olumlu bir gelişmedir. İlgili verilere ulaşamadığı için aktif/pasif vade yapısı hakkında bir yargıya varılamamıştır. İncelenen tüm faktörlerin birinci dönemde yükseliş göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça üzerinde yer alması (kredilerin mevduata oranı için tam tersi) nedeniyle bankanın likidite derecesine 1. Derece verilmiştir

3.4.37. Toprakbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

TOPRAK BANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(2000)	(1999)	(1998)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	30,8	60,9	54,1
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	36,0	71,3	62,6
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	40,3	69,0	64,9
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.		93,8	108,8
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	46,1	38,1	45,9

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranı, birinci dönemde hızlı bir düşüş göstererek sektör ortalamasının %0,8'lik farkla altına gerilemiştir. Ancak bankanın açık pozisyon riskinin çok düşük olduğu görülmektedir. Vadesiz ve kısa vadeli aktiflerin vadesiz ve kısa vadeli pasiflere oranı, ikinci ve üçüncü dönemde sektör ortalamasının üzerinde yer almıştır. Birinci dönem için gerekli verilere ulaşamamıştır. Ancak kredilerin mevduata oranı dışında incelenen diğer faktörlerin birinci dönemde düşüş göstermesi, bankanın birinci dönemde likiditesini düşürdüğünü göstermektedir. Ayrıca kredilerin mevduata oranı sektör ortalamasının altında yer almasına rağmen, likit aktiflerin toplam aktiflere ve yabancı kaynaklara oranının, birinci dönemde sektör ortalamasının altına inmesi nedeniyle bankanın likidite derecesine Derece 3 verilmiştir.

3.4.38. Yaşarbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

YAŞARBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	20,4	21,8	26,8
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	18,3	30,7	30,8
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	23,9	25,0	30,7
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	80,1	103,7	
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	78,5	70,8	56,5

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının düşüş göstererek sektör ortalamasının oldukça altına gerilemesi (açık pozisyon riskinin de oldukça tehlikeli boyutlarda olması nedeniyle), bankayı likidite sıkıntısına sokabilir. Ayrıca bankanın aktif/pasif vade uyumunun birinci dönemde sektör ortalaması civarında gerçekleşmesine rağmen diğer faktörlerin düşüş trendi göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça altında yer alması (kredilerin mevduata oranı için tam tersi) nedeniyle bankanın likidite derecesine 4. Derece verilmiştir.

3.4.39. Yurtbank'ın Likiditesinin Derecelendirilmesi

YURTBANK		1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Kullanılan Faktörler		(1998)	(1997)	(1996)
1	Likit Aktifler / Toplam Aktifler	6,9	19,1	21,6
2	YP Likit Aktifler / YP Pasifler	14,1	26,4	46,2
3	Likit Aktifler / Yabancı Kaynaklar	8,2	22,4	26,1
4	Vadesiz ve K.V.Akt. / V.ve K.V. Pas.	41,4		
5	Toplam Krediler / Toplam Mevduat	54,9	67,3	70,6

YP likit aktiflerin YP pasiflere oranının sektör ortalamasının oldukça altına inmesi; açık pozisyon riskinin de yüksek olması nedeniyle bankayı likidite sıkışıklığına sokabilir. Bankanın aktif/pasif vade yapısının, birinci dönemde sektör geneline göre oldukça uyumsuz olduğu görülmektedir. Kredilerin mevduata oranı dışında, incelenen diğer faktörlerin de düşüş trendi göstermesi ve sektör ortalamasının oldukça altında yer alması, bankanın likiditesinin oldukça yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bankanın likidite derecesine 5. Derece verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda bankaların likidite dereceleri gösterilmektedir.

Tablo 28: Likidite Dereceleri

Bankalar	Likidite Dereceleri
ADABANK	1
ŞEKERBANK	1
TURKISH BANK	1
DIŞBANK	1
T. EKONOMİ BANKASI	1
*TÜRK BANK	1
*BAYINDIR BANK	1
AKBANK	2
ALTERNATİF BANK	2
ANADOLU BANK	2
KÖRFEZ BANK	2
FİNANS BANK	2
TEKSTİL BANKASI	2
*KENT BANK	2
KOÇ BANK	3
MNG BANK	3
GARANTİ BANKASI	3
İMAR BANKASI	3
İŞ BANKASI	3
YAPI VE KREDİ BANKASI	3
*BANK EKSPRES	3
*BANKAPİTAL	3
*DEMİR BANK	3
*EGE BANK	3
*ETİ BANK	3
*TARİŞ BANK	3
*TOPRAK BANK	3
DENİZ BANK	4
FİBA BANK	4
OYAK BANK	4
PAMUK BANK	4
*ES BANK	4
*SÜMER BANK	4
*YAŞAR BANK	4
*EGS BANK	4
*SİTE BANK	4
*İNTER BANK	5
*YURT BANK	5
*İKTİSAT BANKASI	5

* TMSF'na Devredilen Bankalar

3.5. Camel Bileşik Derecelendirme Sonuçları

CAMEL Derecelendirme Sistemi'nde yer alan yönetim performansı (M) çalışma kapsamına alınmadığı için sermaye yeterliliği (C), aktif kalitesi (A), karlılık (E) ve likiditeden (L) oluşan bir birleşik derecelendirme elde edilmiştir.

CAMEL bileşik derecesi; sermaye yeterliliği (C), aktif kalitesi (A), karlılık (E) ve likidite (L) derecelerinin toplanıp, elde edilen toplamın basit aritmetik ortalamasının Tablo 8’de hangi aralığa karşılık geldiği tespit edilerek belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda; her bankanın; ; sermaye yeterliliği (C), aktif kalitesi (A), karlılık (E) ve likidite (L) dereceleri ile bu derecelere göre oluşan CAMEL bileşik derecesi gösterilmektedir.

Tablo 29: Özel Sermayeli Ticaret Bankaları İle TMSF’na Devredilen Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Dereceleri

Bankalar	C Sermaye Yeterliliği	A Aktif Kalitesi	E Karlılık	L Likidite	Aritmetik Ortalama	CAMEL Bileşik Derecesi
DIŞBANK	1	2	1	1	1,3	1
AKBANK	1	2	1	2	1,5	2
KÖRFEZBANK	1	2	2	2	1,8	2
FİNANS BANK	1	2	1	2	1,5	2
PAMUKBANK	1	2	2	4	2,3	2
TEKSTİL BANKASI	1	2	1	2	1,5	2
TURKISH BANK	3	4	1	1	2,3	2
T. EKONOMİ BANKASI	2	2	2	1	1,8	2
GARANTİ BANKASI	1	2	2	3	2,0	2
İŞ BANKASI	1	2	2	3	2,0	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	1	2	2	3	2,0	2
*BANK EKSPRES	1	2	2	3	2,0	2
*DEMİRBANK	1	2	1	3	1,8	2
ADABANK	2	3	4	1	2,5	3
ALTERNATİF BANK	2	3	3	2	2,5	3
ANADOLUBANK	4	2	2	2	2,5	3
DENİZBANK	2	3	3	4	3,0	3
FİBA BANK	2	3	1	4	2,5	3
KOÇBANK	2	2	3	3	2,5	3
MNG BANK	1	2	4	3	2,5	3
İMAR BANKASI	2	2	4	3	2,8	3
*EĞEBANK	2	3	4	3	3,0	3
*ESBANK	2	3	2	4	2,8	3
*ETİBANK	4	2	4	3	3,3	3
*YAŞARBANK	3	2	2	4	2,8	3
*BAYINDIRBANK	2	3	4	1	2,5	3
*KENTBANK	3	3	3	2	2,8	3
OYAK BANK	2	3	5	4	3,5	4
*ŞEKERBANK	4	5	4	1	3,5	4
*BANKAPİTAL	4	5	4	3	4,0	4
*SÜMERBANK	3	3	4	4	3,5	4
*TÜRKBANK	5	4	4	1	3,5	4
*YURT BANK	4	4	4	5	4,3	4
*TOPRAKBANK	4	5	4	3	4,0	4
*İTERBANK	5	5	5	5	5,0	5
*EGS BANK	4	5	5	4	4,5	5
*İKTİSAT BANKASI	5	5	5	5	5,0	5
*SİTEBANK	5	5	5	4	4,8	5
*TARİŞBANK	5	5	5	3	4,5	5

* TMSF’na Devredilen ÖSTB

4. ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARI İLE TMSF'NA DEVREDİLEN ÖZEL SERMAYELİ TİCARET BANKALARININ CAMEL BİLEŞİK DERECESESİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

TMSF'na devredilmeyen Özel Sermayeli Ticaret Bankaları (ÖSTB) ile TMSF'na devredilen ÖSTB'nin CAMEL bileşik derecesine göre karşılaştırılması; sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite ve bileşik derece sonuçlarına göre gerçekleştirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda ÖSTB'nin sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite dereceleri ile CAMEL bileşik derecesi gösterilmektedir.

Tablo 30: Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Derecesi

Özel Sermayeli Ticaret Bankaları	C Sermaye Yeterliliği	A Aktif Kalitesi	E Karlılık	L Likidite	CAMEL Bileşik Derecesi
DIŞBANK	1	2	1	1	1
AKBANK	1	2	1	2	2
KÖRFEZBANK	1	2	2	2	2
FİNANS BANK	1	2	1	2	2
PAMUKBANK	1	2	2	4	2
TEKSTİL BANKASI	1	2	1	2	2
TURKISH BANK	3	4	1	1	2
T. EKONOMİ BANKASI	2	2	2	1	2
GARANTİ BANKASI	1	2	2	3	2
YAPI VE KREDİ BANKASI	1	2	2	3	2
İŞ BANKASI	1	2	2	3	2
ADABANK	2	3	4	1	3
ALTERNATİF BANK	2	3	3	2	3
ADOLUBANK	4	2	2	2	3
DENİZBANK	2	3	3	4	3
FİBA BANK	2	3	1	4	3
KOÇBANK	2	2	3	3	3
MNG BANK	1	2	4	3	3
İMAR BANKASI	2	2	4	3	3
OYAK BANK	2	3	5	4	4
ŞEKERBANK	4	5	4	1	4
*Ortalamalar	1,8	2,5	2,4	2,4	

* Ortalamalar, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite dereceleri toplamının basit aritmetik ortalamasını ifade etmektedir.

Her bankanın aldığı bileşik derecenin ne anlama geldiği üçüncü bölümde ayrıntılı olarak açıklandığından, burada tekrar açıklama yapılmamıştır.

Aşağıdaki tabloda TMSF'na devredilen ÖSTB'nin sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, kazanç kalitesi ve likidite yeterliliği dereceleri ile CAMEL bileşik derecesi gösterilmektedir.

Tablo 31:TMSF'na Devredilen Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Derecesi

TMSF'na Devredilen Özel Sermayeli Ticaret Bankaları	C Sermaye Yeterliliği	A Aktif Kalitesi	E Karlılık	L Likidite	CAMEL Bileşik Derecesi
BANK EKSPRES	1	2	2	3	2
BANKAPİTAL	4	5	4	3	4
DEMİRBANK	1	2	1	3	2
EGEBANK	2	3	4	3	3
ESBANK	2	3	2	4	3
ETİBANK	4	2	4	3	3
İNTERBANK	5	5	5	5	5
SÜMERBANK	3	3	4	4	4
TÜRKBANK	5	4	4	1	4
YAŞARBANK	3	2	2	4	3
YURTBANK	4	4	4	5	4
BAYINDIRBANK	2	3	4	1	3
EGS BANK	4	5	5	4	5
İKTİSAT BANKASI	5	5	5	5	5
KENTBANK	3	3	3	2	3
SİTEBANK	5	5	5	4	5
TARIŞBANK	5	5	5	3	5
TOPRAKBANK	4	5	4	3	4
Ortalamalar	3,4	3,7	3,7	3,3	

*Ortalamalar, sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite dereceleri toplamının basit aritmetik ortalamasını ifade etmektedir.

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB'nin sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite dereceleri ortalamalarının (Tablo 30 ve Tablo 31 /Ortalamalar) basit aritmetik ortalaması alınmak suretiyle her bir unsur için ayrı ayrı dereceler ve bunların bileşik dereceleri hesaplanmıştır. Aşağıdaki tablo, ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB'nin sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite dereceleri ile CAMEL bileşik derecesini göstermektedir.

Tablo 32 : Özel Sermayeli Ticaret Bankalarının CAMEL Bileşik Derecesi

	C Sermaye Yeterliliği	A Aktif Kalitesi	E Karlılık	L Likidite	Aritmetik Ortalama	CAMEL Bileşik Derecesi
ÖSTB	1,8	2,5	2,4	2,4	2,3	2
TMSF'na Devredilen ÖSTB	3,4	3,7	3,7	3,3	3,5	4

4.1. Sermaye Yeterliliğinin Karşılaştırılması

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB) bileşik derecelerinde en fazla farklılık, sermaye yeterliliklerinin bileşik derecesinde ortaya çıkmaktadır. Sermaye yeterliliklerin bileşik derecesi; ÖSTB'nin 1,8, TMSF'na devredilen ÖSTB'nin ise 3,4'tür.

Buna göre ÖSTB'nin sermayelerinin yeterli olduğu, TMSF'na devredilen ÖSTB'nin sermayelerinin ise risklerini yeterli ölçüde karşılamaktan uzak olduğu hatta derecesinin 3 ile 4 arasında olduğu dikkate alındığında sermaye yetersizliğinin de gündeme geldiği sonucu çıkmaktadır.

Bilindiği gibi sermayenin unsurlarından biri de yeniden değerlendirme değer artışlarıdır. Bankalar her hesap dönemi sonunda aktiflerindeki değer artışlarını sermayelerine eklemektedirler. Dolayısıyla yeniden değerlendirme değer artışları bankaların sermayelerini artırmaktadır. Ancak bu artış nakden değil hesaben olmakta ve net işletme sermayesinde bir artış yaratmamaktadır.

Genelde Türk bankacılık sisteminde özelde ise ÖSTB'nda sermayenin esas itibarıyla yeniden değerlemeden kaynaklandığı, yeniden değerlendirme değer artışlarının sermaye içerisinde çok büyük bir payının olduğu göz önüne alındığında TMSF'na devredilen ÖSTB'nda sermaye yetersizliğinin ciddi boyutta olduğu, ÖSTB'nin sermayelerinin ise tam olarak yeterli olmadığı söylenebilir.

ÖSTB'nin özkaynak karlılığı ve riskli aktiflerinin özkaynaklarla karşılanabilirliği TMSF'na devredilen ÖSTB'ndan çok daha yüksektir.

4.2. Aktif Kalitesinin Karşılaştırılması

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB'nin aktif kalitelerinde de bariz bir farklılık görülmektedir. Aktif kalitelerinin bileşik derecesi ÖSTB'nin 2,5 iken TMSF'na devredilen ÖSTB'nin 3,7'dir.

Buna göre, ÖSTB'nin aktif kalitesi “yeterli” ile “vasat” arasında kalmaktadır. Yani ne tam olarak yeterli ne de tam olarak vasattır. Bu bankaların aktif kalitelerine zarar veren bazı unsurlar mevcuttur. Bunların başında, duran varlık yatırımlarının artması, menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmemesi ve açık pozisyon gelmektedir. Ayrıca kredi kalitesinde de düşüş yaşanmaktadır.

TMSF'na devredilen ÖSTB'nin aktif kalitesi ise “vasat” olmakla birlikte daha çok “marjinal”e yakındır. Aktif kalitesinin “marjinal” olduğu kabul edilirse, bu bankaların

aktif kalitelerini bozan çok ciddi sorunların olduğu ve bu sorunların başında da kredi kalitesi ile açık pozisyon riskinin olduğu söylenebilir.

Ayrıca aktif kalitelerinde ortaya çıkan en büyük farklılık, takipteki alacakların özkaynaklarla karşılanabilirliği ve kredi kalitesinde ortaya çıkmaktadır. ÖSTB'nin takipteki alacaklarının özkaynaklarla karşılanabilirliği TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre daha düşük kredi kalitesi ise daha yüksektir. Genel olarak TMSF'na devredilen ÖSTB'nin, ÖSTB'na göre kredi verirken fazla titiz davranmadıkları söylenebilir. ÖSTB'nda birinci dönemde kredilerde plase edilen kaynaklarda yükseliş yaşanmasına rağmen TMSF'na devredilen ÖSTB'nin (birinci dönemde genel bir düşüş yaşansa da) kredilerde plase ettiği kaynaklar genel olarak daha yüksektir.

TMSF'na devredilen ÖSTB'nin taşıdıkları açık pozisyon riski ÖSTB'na göre (ÖSTB'nin açık pozisyon riski genel olarak yüksektir) daha yüksektir.

ÖSTB, TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre duran varlıklara daha fazla yatırım yapmaktadır.

Menkul kıymet yatırımlarının aktif büyüklüğü içindeki payı ile D.İ.B.S.'nin ve Diğer Menkul Kıymetlerin menkul kıymetler cüzdanı içindeki payı bakımından önemli bir farklılık görülmemektedir. Menkul kıymet yatırımlarında yeterince çeşitlendirmeye gidilmediği söylenebilir.

4.3. Karlılığın Karşılaştırılması

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB arasındaki farklılık karlılıkta da açık bir şekilde görülmektedir. Karlılığın bileşik derecesi, ÖSTB'nin 2,4 iken TMSF'na devredilen ÖSTB'nin 3,7'dir.

Buna göre, ÖSTB'nin "yeterli" ile "vasat" arasındadır. Yani karlılığı ne tam olarak yeterli ne de tam olarak vasattır. Karlılıkta düşüş yaşanmaktadır. TMSF'na devredilen ÖSTB'nin karlılığı ise "marjinal"e daha yakındır. Karlılık "marjinal" olarak kabul edildiğinde, bu bankaların karlılıkları yeterli değildir ve faaliyet sonuçları zayıftır. Karda önemli ölçüde dalgalanmalar gözlemlenmektedir. Karlılığın gelişim trendi negatiftir ve bir önceki yıla göre önemli ölçüde düşüş vardır. Mevcut problemler için gerekli önlemler alınmaz ise ileride bu bankaların karlılıklarında çok ciddi sorunlar ortaya çıkabilir hatta çok büyük zararlarla karşılaşabilirler. Ayrıca bu bankaların aktif kaliteleri yeterli düzeyde değildir.

ÖSTB'nin aktif karlılığı, toplam gelirlerin toplam giderleri karşılama oranı, faiz gelirlerinin faiz giderlerini ve faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama gücü TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre çok daha yüksektir. TMSF'na devredilen ÖSTB için tek olumlu farklılık, toplam gelirleri içindeki faiz dışı gelirlerin payının ÖSTB'na göre daha düşük olmasıdır.

4.4. Likiditenin Karşılaştırılması

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB arasındaki farklılığın en az olduğu nokta likiditedir. Likiditenin bileşik derecesi, ÖSTB'nın 2,4 iken TMSF'na devredilen ÖSTB'nın 3,4'tür.

Buna göre ÖSTB'nın likiditesi de yine ne tam olarak "yeterli" ne de tam olarak "vasat"tır. Bu bankalarda likiditenin kısmen yeterli olduğu ve yükümlülüklerini karşılamada bazı sorunlarla karşılaşabilecekleri, likiditelerinin azalan bir gelişim gösterdiği ve yabancı kaynak temininde extra prim ödemek durumuyla karşı karşıya kalabilecekleri söylenebilir.

TMSF'na devredilen ÖSTB'nda likidite, "vasat" ile "marjinal" arasında kalmakla birlikte "vasat"a daha yakındır. Bu bankaların, likit aktiflerinin yükümlülüklerini zamanında ve tam olarak karşılayabilecek bir düzeyde olmadığı, yabancı kaynak temininde extra prim ödeseler de bazı sorunlarla karşılaşabilecekleri, finansal ve ekonomik dalgalanmalar karşısında yeterli dirençlikte olmadıkları ve son olarak da mevcut likiditenin bu bankaları iflasa sürüklememesi, TMSF'na devrolunmamaları için bazı somut adımlar atmaları gerektiği söylenebilir.

En büyük farklılık likit aktiflerin yabancı kaynaklara oranında ortaya çıkmaktadır. ÖSTB'nda likit aktiflerin yabancı kaynaklara oranı TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre oldukça yüksektir. İkinci büyük farklılık ise aktif/pasif vade uyumunda ortaya çıkmaktadır. TMSF'na devredilen ÖSTB'nda aktif/pasif vade yapısının, ÖSTB'na göre oldukça uyumsuz olduğu görülmektedir. Likit aktiflerin toplam aktiflere oranı ile kredilerin mevduata oranı, ÖSTB'nda TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre daha yüksektir. Fakat ÖSTB'nda kredilerin mevduata oranının daha yüksek olması düşük bir likiditeye işaret etmekte ve diğer faktörlerle bu açıdan uyumsuzluk göstermektedir. En az farklılık, yabancı para likit aktiflerin yabancı para pasiflere oranında görülmektedir. ÖSTB'nın bu rasyosu da TMSF'na devredilen ÖSTB'na göre daha yüksektir.

4.5. CAMEL Bileşik Derecelerinin Karşılaştırılması

CAMEL bileşik derecesi, ÖSTB'nin Derece 2, TMSF'na devredilen ÖSTB'nin ise Derece 4'tür. Aldıkları bileşik derecelere göre, ÖSTB'nin performansı "yeterli", TMSF'na devredilen ÖSTB'nin ise "marjinal"dir.

Buna göre ÖSTB;

- Temelde her yönü ile sıhhatlidir,
- Finansal yapılarında tespit edilen aksaklıklar önemli boyutlarda değildir ve bu aksaklıklar normal faaliyetler çerçevesinde üstesinden gelinebilecek niteliktedir,
- İstikrarlıdırlar ve finansal ve ekonomik dalgalanmalara karşı dirençlidirler,
- Denetim açısından duyulan kaygı sınırlı düzeydedir. Bu gruba mensup bankalar söz konusu olduğu zaman yapılacak denetim çok sık olmamakla birlikte tespit edilen aksaklıklara odaklanmalıdır.

CAMEL bileşik derecesinde öngörülen skalaya göre Derece 2 "1,5 ile 2,4", Derece 3 ise "2,5 ile 3,4" arasına karşılık gelmektedir. ÖSTB'nin bileşik derecesinin tespitindeki aritmetik ortalaması 2,3'tür. Görülüyor ki ÖSTB'yi Derece 2'nin en alt sınırındadır. Bu nedenle bu gruptaki bankaların, finansal yapılarında bazı önemli sorunların olduğu ve bu sorunların üzerine gidilmemesi durumunda, mevcut sorunların bankaların finansal yapılarına zarar vereceğini söylemek doğru olacaktır.

TMSF'na devredilen ÖSTB;

- Bu bankaların aktif kalitesi önemli ölçüde bozulmuştur ve problemler ciddi boyutlardadır,
- Problemler bu bankaların finansal yapılarını tahrip eder bir özellik göstermektedir,
- Finansal yapıyı tahrip eden bu problemlerin üzerine hemen gidilmezse, bankanın gelecekteki faaliyeti tehlike içerisine girer,
- Banka çok yakından gözetim ve denetim altına alınmalı ve problemlerin çözümüne yönelik her türlü işlem takip edilmelidir.

ÖSTB ile TMSF'na devredilen ÖSTB arasındaki farklılıklar ve bankaların niçin TMSF'na devredildikleri belirgin olarak görülmektedir.

Ayrıca ÖSTB'nin daha olumsuz bir finansal yapısıyla (Kasım 2000 krizinin etkilerini taşımaları nedeniyle), TMSF'na devredilen ÖSTB'nin ise görece olarak daha olumlu bir finansal yapısının karşılaştırılmasına rağmen farklılıklar belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Bileşik derecelendirme sonuçlarında da görüldüğü gibi, TMSF'na devredilen ÖSTB'nin TMSF'na devredilmeyen ÖSTB'na göre, inceleme dönemi içinde genel olarak kötü bir performans gösterdikleri, finansal yapılarının sağlam olmadığı tespit edilmiş ve yüksek bir riskle çalıştıkları sonucuna varılmıştır.

Özellikle, TMSF'na devredilen ÖSTB'nda likidite riskinin yüksek olduğu ve bu riskleri absorbe edebilecek yeterli özkaynağa sahip olmadıkları söylenebilir. Bilindiği gibi yüksek risk, yüksek bir getiri sağladığı gibi yüksek bir maliyete de neden olabilmektedir. TMSF'na devredilen ÖSTB'nin birleşik derecesinin 4 olduğu dikkate alındığında, bu bankaların TMSF'na devredilmeden ve yaşanan krizler öncesi süreçte yüksek risk taşıdıkları ve bu risklerin gerçekleşerek yüksek bir maliyete neden olduğu söylenebilir.

Bankaların kendi risklerini yönetmeleri kadar düzenleyici ve denetleyici kurumun da bankacılık sisteminin risklerini yönetmesi, kontrol altında tutması önemlidir. Bu kurumların temel hedeflerinden birinin, bankacılık sisteminin üstlendiği riskleri tespit ederek gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Birleşik derecelendirme sonuçlarında, TMSF'na devredilen ÖSTB'nin çok yakından gözetim ve denetim altına alınması ve problemlerin çözümüne yönelik her türlü işlemin takip edilmesi gerektiği aksi taktirde bu bankaların gelecekteki faaliyetlerinin tehlike içerisine gireceği sonucu çıkmıştır. Bu noktada CAMEL Derecelendirme Sistemi'nin erken uyarı sistemi özelliği de ortaya çıkmaktadır. Bu bankaların ani bir konjonktür hareketinde yüksek bir olasılıkla yükümlülüklerini karşılayamayacak bir duruma geleceklerinin önceden belli olduğunu ve bunun önlenmesi için düzenleyici ve denetleyici kurumun gerekli önlemlerin alınmasını sağlayamadığını söylemek mümkündür.

Türkiye'de 1997 ile 2001 yılları arasında düzenleyici ve denetleyici kurumun yeterli etkinlikte çalışmadığı/çalışmadığı söylenebilir. Düzenleyici ve denetleyici kurumun bankaları, aşırı risk üstlenmeyi azaltıcı bir davranışa yönlendiremediği görülmektedir. Çünkü, TMSF'na devredilmenin yoğun olarak yaşandığı hem 1999 hem

2000 hem de 2001 yılında, TMSF'na devredilen ÖSTB'nın TMSF'na devredilmeden önceki yılda hatta daha öncesinde finansal yapılarının düzeltilmesi için gerekli önlemlerin alınması sağlanabilseydi, taşıdıkları riskler azaltılabilsen bu bankalar TMSF'na devredilmeyebilirdi. Ayrıca yaşanan krizlerin derinliği, şiddeti de daha az olabilirdi.

Pamukbank sermaye yeterliliği, aktif kalitesi ve karlılık bakımından diğer bankalara göre daha iyi bir yapıya sahip olmuş, iyi bir performans göstermiş fakat çok yüksek bir likidite riski ile çalışmış ve bu riskini dönemler itibariyle artırmıştır. Eğer hem banka hem de düzenleyici ve denetleyici otorite likidite riskini azaltmak için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamış olsaydı (örneğin bir kriz senaryosu altında bankanın taahhütlerini karşılamada çok büyük sorunlarla karşılaşacağı hatta karşılayamayabileceği öngörülebilirdi.) büyük ölçekli olan ve iyi bir performans gösteren Pamukbank da 2002 yılında TMSF'na devredilmeyebilirdi.

Görülmektedir ki bankalar risk yönetimi konusunda oldukça yetersizdirler. Ayrıca düzenleyici ve denetleyici kurum gözetim ve denetimde yetersiz kalmaktadır.

Ayrıca uygulamanın; bankaların finansal tablolarında yer alan bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği ölçüsünde, sağlıklı ve güvenilir sonuçlar ortaya koyduğunu belirtmekte yarar vardır. Çünkü hesap dönemi sonunda bankaların "bilanço makyajlaması" yaptıkları, takipteki kredilerini olduğundan daha düşük gösterdikleri vs bilinmektedir. Gelişmiş ülkelerde de bu tür olaylar yaşanmaktadır. Nitekim ABD'nin en büyük şirketlerinden olan Worldcom ve Enron'da yaşanan muhasebe skandalları hala güncelliğini korumaktadır.

SONUÇ

Türkiye’de son yıllarda yaşanan krizler sonucunda çok sayıda banka TMSF’na devredilmiş, TMSF’na devredilmeyen bankalar da büyük kayıplara uğramıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte risk yönetimi ile bankaların denetim ve gözetimi tekrar gündeme gelmiş ve yoğun olarak tartışılmaya başlanmıştır.

Risk yönetimi ve bankaların gözetim ve denetimi konularında BIS önemli çalışmalar yapmaktadır. Türkiye’de de bu konuda çalışmalar yapılmış ve bu çalışmaların sonucunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kurulmuştur. Bu kurum bankalara asgari sermaye yeterliliği sınırı getirmiş ve “Sermaye Tabanı / Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayrinakdi Krediler, Taahhütler ve Yükümlülükler” rasyosunun en az %8 olması zorunluluğu getirmiştir. Ayrıca bankalarda risk yönetimi konusuna yönetmelikler yayınlanmıştır.

Risk yönetiminin yetersizliği veya yapılmaması ve bununla birlikte gözetim ve denetimdeki yetersizliklere bağlı olarak tek bir bankadaki problem, kısa sürede tüm bankacılık sistemini etkisi altına alabildiği gibi ekonomiye de zarar verebilmektedir.

Risk yönetimi sayesinde bankaların taşıdıkları riskler ölçülebilir, değişik senaryolar altında olası kayıp ve kazançlar tespit edilebilir, olası kayıplara karşı gerekli önlemlerin alınması sağlanabilir. Olası kayıpların mevcut sermayeyle absorbe edilip edilemeyeceği belirlenerek, riske göre bir sermaye tabanı oluşturulup bankanın geleceği garanti altına alınmaya çalışılabilir.

Yapılan çalışmada, TMSF’na devredilen ÖSTB’nın, yaşanan krizlerden ve TMSF’na devredilmeden önce nasıl bir finansal yapıya sahip oldukları, performansları ve risklilik düzeyleri tespit edilmeye çalışılmış ve bu bankalar TMSF’na devredilmeyen ÖSTB ile karşılaştırılmıştır.

TMSF’na devredilen ÖSTB’nda sermaye yetersizliğinin ciddi boyutlarda olduğu, ÖSTB’nın sermayelerinin ise tam olarak yeterli olmadığı söylenebilir. ÖSTB’nın aktif

kalitesine zarar veren bazı unsurlar mevcuttur. Bunların başında, duran varlık yatırımlarının artması, menkul kıymet yatırımlarında çeşitlendirmeye gidilmemesi ve açık pozisyon riski gelmektedir. Ayrıca kredi kalitesinde de düşüş yaşanmaktadır. TMSF'na devredilen ÖSTB'nin ise aktif kalitesi yeterli düzeyde değildir. Aktif kalitesini bozan çok ciddi sorunların olduğu ve bu sorunların başında da kredi kalitesi ile açık pozisyon riskinin olduğu söylenebilir.

ÖSTB'nin karlılığında düşüş yaşanmaktadır. TMSF'na devredilen ÖSTB'nin karlılığı yeterli değildir ve faaliyet sonuçları zayıftır. Karda önemli ölçüde dalgalanmalar gözlemlenmektedir. Karlılığın gelişim trendi negatiftir ve bir önceki yıla göre önemli ölçüde düşüş vardır. Mevcut problemler için gerekli önlemler alınmaz ise ileride bu bankaların karlılıklarında çok ciddi sorunlar ortaya çıkabilir hatta çok büyük zararlarla karşılaşabilirler.

ÖSTB'nda likiditenin kısmen yeterli olduğu ve bu bankaların yükümlülüklerini karşılamada bazı sorunlarla karşılaşabilecekleri, likiditelerinin azalan bir gelişim gösterdiği ve yabancı kaynak temininde extra prim ödemek durumuyla karşı karşıya kalabilecekleri söylenebilir. TMSF'na devredilen ÖSTB'nin, likit aktiflerinin yükümlülüklerini zamanında ve tam olarak karşılayabilecek bir düzeyde olmadığı, yabancı kaynak temininde extra prim ödeseler de bazı sorunlarla karşılaşabilecekleri, finansal ve ekonomik dalgalanmalar karşısında yeterli dirençlikte olmadıkları ve son olarak da mevcut likiditenin bu bankaları iflasa sürüklememesi için bazı somut adımlar atmaları gerektiği söylenebilir.

TMSF'na devredilen ÖSTB'nin inceleme dönemi içinde, TMSF'na devredilmeden ve yaşanan krizlerden önce, TMSF'na devredilmeyen ÖSTB'na göre genel olarak kötü bir performans gösterdikleri, finansal yapılarında çok ciddi problemlerin olduğu ve yüksek risk taşıdıkları tespit edilmiştir. Özellikle likidite riskinin daha yüksek olduğu ve bu riski absorbe edebilecek yeterli özkaynağa sahip olmadıkları söylenebilir. Ayrıca risk yönetimi ve yapılan gözetim ve denetim faaliyetlerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akgüç, Öztin. **Finansal Yönetim**. 7. Baskı. İstanbul: Avcıol Basım-Yayın, 1998.

Aksoy, Tamer. **Çağdaş Bankacılıktaki Son Eğilimler ve Türkiye’de Uluslararası Bankacılık, Sistematik ve Analitik Bir Yaklaşım**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 109, 1998.

Alkin, Emre, Tuğrul Savaş ve Vedat Akman. **Bankalarda Risk Yönetimine Giriş**. İstanbul: Çetin Matbaacılık, 2001.

Babuşçu, Şenol. **Bankacılıkta Risk Derecelendirmesi (Rating) ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulanması**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No : 94, 1997.

Ceylan, Ali ve Turhan Korkmaz. **Borsada Uygulamalı Portföy Yönetimi**. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 1995.

Çolak, Faruk ve Aslan Yiğidim. **Türk Bankacılık Sektöründe Kriz**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

Durer, Salih. **Türkiye’de Ticaret Bankalarının Sermaye Yapı ve Yeterliliği**. İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü, Bankacılık Araştırmaları Dizisi, No: 8, 1988.

Emirdağ, Orhan, Tuncay Artun ve Ali İhsan Karacan. **Türk Bankacılık Sisteminde Gelir-Gider Analizi 1971-1975**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No:48, 1996.

Kaval, Hasan. **Bankalarda Risk Yönetimi**. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2000.

Kolb, Robert W. ve Ricardo J. Rodriguez, **Finansal Yönetim**. Çeviren: Ali İhsan Karacan. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No: 35, 1996.

Pekkaya, Semra. **Türk Mali Sistemi İçerisinde Bankacılık Sektörünün Gelişimi ve Finansal Yapısının Analizi**. Ankara: T.C Kalkınma Bankası Araştırma ve Planlama Müdürlüğü Yayını, 1994.

Şenver, Bülent. **Banka Bilançoları Nasıl Analiz Edilir?**. [y.y.] Şubat 1987.

Tulgar, Koray. **Ticari Bankalarda Aktif ve Pasif Yönetimi**. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 177, 1993.

Türkiye Bankalar Birliği, **Bankalarımız 2000**. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 223, 2001.

_____. **Bankalarımız 1999**. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği, 2000.

Uludağ, Dilek Türker. **Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem: Sermaye Yeterliliği**. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu, Yayın No:134, 2001.

Dergi ve Gazeteler

Akgüç, Öztin. "Türkiye'de Bankacılık Bunalımı", **İstanbul Sanayi Odası Dergisi** Nisan 2001.

_____. "2000 Yılında Bankalar, Mevduat ve Krediler", **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl: 38, Sayı:9, Eylül 2001.

Aksel, Kaan H. “Kredi Risklerine Yönelik Ekonomik Sermayenin Hesaplama Metodları”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:4, Sayı:22, Ocak-Şubat 2002.

Alp, Ali. “Bankacılık Krizleri ve Krize Karşı Politika Önerileri”, **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl: 38, Sayı:6, Haziran 2001.

Alparıslan, Melike. “Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin İlkeler”, **Bankacılar Dergisi** Yıl:10, Sayı: 31, Aralık 1999.

_____. “Bankalarda İç Denetim Sistemleri”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 10, Sayı: 28, Mart 1999.

_____. “Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 10, Sayı: 30, Eylül 1999.

Aydın, M.Erol. “Aktif-Pasif Yönetiminde Likidite ve Faiz Oranı Riski”, **Uzman Gözüyle Bankacılar Dergisi** Yıl:1, Sayı:1, Mart 1993.

AB Danışmanlık ve Yatırım A.Ş. “Bankacılık Sektörü İştiraklerine İlişkin Avrupa Birliği Düzenlemeleri”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 12, Sayı: 36, Mart 2001.

Boran, Afa. “Bankacılık Sektörü Nasıl Güçlenecek ?”, **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl: 38, Sayı:5, Mayıs 2001.

_____. “Türk Bankacılık Sektörüne Genel Bakış”, **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl: 38, Sayı:1, Ocak 2001.

Bulut, Cengiz. “Bankalarda İflas Nedenleri: ABD Deneyi”, **Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi** Yıl:7, Sayı:25, Nisan 1999.

Çelik, Faik ve Mehmet Behzat Ekinci. “Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği, Stratejik bir Yaklaşım”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:4, Sayı:23, Mart-Nisan 2002.

Delikanlı, İhsan Uğur. “Finansal Kıymetlerden Kaynaklanan Faiz Riski ve Sermaye Yeterliliği”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:2, Sayı:11, Şubat-Mart 2000.

_____. “Döviz Kuru Riski ve Sermaye Yeterliliği”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:1, Sayı:6, Nisan-Mayıs 1999.

Duman, Mustafa. “Bankacılık Sektöründe Finansal Riskin Ölçülmesi ve Gözetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Value at Risk Metodolojisi”, **Bankacılar Dergisi** Sayı: 32, Mart 2000.

Erdönmez, Pelin Ataman ve Burçak Tulay. “Seçilmiş Ülkelerde Borç Yeniden Yapılandırılması Uygulamaları”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 12, Sayı: 36, Mart 2002.

Günel, Mehmet. “Bankacılık Sektörünün Açık Pozisyonları Üzerine Bir İnceleme: 1989-1995”, **Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi** Yıl: 3, Sayı: 10, Haziran 1995.

Kaplan, Hayrettin ve M. İbrahim Turhan. “Sermaye Yeterliliği Yeter mi?”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:2, Sayı:7, Haziran-Temmuz 1999.

Kenan, Yusuf. “Finansal Sistemin Kırılganlığının Temel Sebepleri”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:3, Sayı:18, Mayıs-Haziran 2001.

Kesbiç, Cüneyt Yenal ve Hamza Şimşek. “Türk Bankacılık Sektörünün Yapısı ve Avrupa Birliği Bankacılık Sektörüyle Uyumlaşma Süreci”, **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl: 38, Sayı:7, Temmuz 2001.

Keskin, Ekrem. “1999 Yılında Türk Bankacılık Sistemi’ndeki Gelişmeler”, **Bankacılar Dergisi** Yıl:11, Sayı: 33, Haziran 2000.

Kılınç, Gonca. “Aktif-pasif yönetimi”, **Bankacılar Dergisi**. Yıl:2, Sayı:6, Ekim 1991.

Korkmaz, Esfender. “Bankacılık Operasyonu Bitmedi,” **Cumhuriyet**. 21 Haziran 2002.
Köylüoğlu, H. Uğur. “Risk Yönetimi! Zaman Geçirmeden Neden? Nasıl?”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:3, Sayı:17, Mart-Nisan 2001.

Sezgin, Cüneyt ve Yasemin Tüzün. “Dünyada ve Türkiye’de Piyasa Riski Yönetimi Uygulamaları”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:3, Sayı:17, Mart-Nisan 2001.

Sunalı, Halil. “Yaşanan Mali Kriz ve Bankacılık Sektörü,” **Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi**. Ocak 2001.

Şahözkan, Burak Cem. “Bankacılıkta Risk Derecelendirme Yaklaşımları ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulanması”, **Banka-Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi** Yıl:38, Sayı:3, Mart 2001.

Tevfik, Gürman, “Bankalarda Likidite Riski”, **Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi** Yıl: 3, Sayı: 10, Haziran 1995.

Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu. “Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 12, Sayı: 36, Mart 2001.

Yetim, Sedat. “Banka Krizlerinde Erken Uyarı Sinyali Olarak Cari Oran”, **Bankacılar Dergisi** Yıl: 10, Sayı: 28, Mart 1999.

Zimmermann, Heinz Dean Jovic ve Alwin Meyer. “Yeni Basel II Kuralları Bankaların Aktif&Pasif Yönetimi Uygulamalarını Değiştirecek”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi** Yıl:4, Sayı:23, Mart-Nisan 2002.

_____. “Bankacılıkta Likidite Krizi mi Var?,” **Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi**. Aralık 2000.

_____. "Finansal Piyasalarda Can Pazarı," **Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi**. Ocak 2001.

_____. "Sanal Sermaye Çözümleri," **Activeline Aylık Bankacılık, Finans, İnsan Kaynakları ve Teknoloji Gazetesi**. Yıl:3, Sayı:28, Temmuz 2002.

_____. "Türk Bankacılık Sektörünün Avrupa Birliği Bankacılık Sektörü Karşısındaki Durumu ve Uyum Sorunları", **Başak Ekonomi Dergisi** Eylül-Ekim 2000.

Diğer

Apak, Sudi ve Ayhan Aytaç. "Türk Bankacılık Sisteminde Risk Kaynakları ve Yönetimi," Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu'na sunulan bildiri. Bandırma, 2001.

Güngör, Hasan. "Gelişmiş Ülkelerdeki Bankacılık Gözetim Sistemleri Işığında KKTC'deki Mevcut Sistemin İncelenmesi ve İleriye Yönelik Bir Modelin Geliştirilmesi." (Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 1999).

Özaydın, Elvan. "Türkiye'de Faaliyet Gösteren Ulusal ve Yabancı Ticaret Bankalarının Karşılaştırmalı Analizi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Pekkaya, Semra, Esra M. Aydoğan ve Ayhan Tosuner. "Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Risk Analizi," Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 5.Türkiye Finans Eğitim Sempozyumu'na sunulan bildiri. Bandırma, 2001.

Sürmen, Fatma Zehra. "Halka Açık Özel Ticaret Bankaları Ratinglemesinde CAMEL Yöntemi ve Rasyo Analizi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

<http://www.tbb.org.tr>.

<http://www.bddk.org.tr>.